

ỦY BAN NHÂN DÂN TỈNH QUẢNG TRỊ
SỞ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO - HỘI KH TÂM LÝ GIÁO DỤC

KỸ YẾU HỘI THẢO KHOA HỌC

ẢNH HƯỞNG CỦA MẠNG XÃ HỘI
ĐẾN HỌC SINH, SINH VIÊN QUẢNG TRỊ HIỆN NAY
THỰC TRẠNG VÀ GIẢI PHÁP KHẮC PHỤC

**ỦY BAN NHÂN DÂN TỈNH QUẢNG TRỊ
SỞ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO - HỘI KH TÂM LÝ GIÁO DỤC**

**KỸ YẾU HỘI THẢO KHOA HỌC
ẢNH HƯỞNG CỦA MẠNG XÃ HỘI
ĐẾN HỌC SINH, SINH VIÊN QUẢNG TRỊ HIỆN NAY
THỰC TRẠNG VÀ GIẢI PHÁP KHẮC PHỤC**

Quảng Trị, tháng 2 năm 2024

BAN BIÊN TẬP

TS. Lê Thị Xuân Liên	Trưởng ban
TS. Nguyễn Huy Tuyển	Phó trưởng ban
Ths. Nguyễn Phong	Ủy viên
Ths. Nguyễn Thị Trâm Ca	Ủy viên
Ths. Nguyễn Thanh Bình	Ủy viên
Ths. Lê Anh Phong	Ủy viên
CN. Nguyễn Minh Hải	Ủy viên
CN. Đặng Thị Minh Thi	Thư ký

MỤC LỤC

LỜI MỞ ĐẦU – Ban tổ chức Hội thảo	5
1. Báo cáo đề dẫn Ảnh hưởng của mạng xã hội đến học sinh, sinh viên Quảng Trị, thực trạng và giải pháp khắc phục - TS. Lê Thị Xuân Liên	6
2. Giải pháp nhằm tăng cường giáo dục ý thức sử dụng mạng xã hội cho học sinh sinh viên - TS. Lê Thị Xuân Liên, ThS. Nguyễn Phong, CN. Đặng Thị Minh Thi	11
3. Nâng cao ý thức sử dụng mạng xã hội cho học sinh, góp phần bồi đắp lý tưởng cách mạng, bảo vệ nền tảng tư tưởng của đảng, đấu tranh phản bác các quan điểm sai trái, thù địch trong tình hình mới - ThS. Lê Anh Phong	17
4. Thực trạng học sinh, sinh viên phạm tội trên không gian mạng và các giải pháp phòng ngừa - Phòng An ninh mạng và phòng, chống tội phạm sử dụng công nghệ cao, Công an tỉnh Quảng Trị	23
5. Phát huy ảnh hưởng tích cực của mạng xã hội đối với hoạt động học tập của học sinh, sinh viên - ThS. Nguyễn Thị Diễm	24
6. Một số biện pháp phối hợp giữa nhà trường – gia đình – xã hội trong quản lý việc sử dụng mạng xã hội của học sinh trường THPT Hướng Hóa - Trần Thị Hải	33
7. Ảnh hưởng của mạng xã hội đến học sinh, sinh viên quảng trị hiện nay - thực trạng và giải pháp khắc phục - Đỗ Hoàn Gia Trí, Trần Thị Phương Nhi	38
8. Vai trò của giáo viên chủ nhiệm trong việc định hướng học sinh sử dụng mạng xã hội an toàn, lành mạnh - Cao Thị Ánh	43
9. Làm thế nào để học sinh sử dụng hiệu quả mạng xã hội - Phan Nữ Thái Châu	54
10. Tác động của mạng xã hội đến ngôn ngữ và hoạt động giao tiếp của học sinh – ThS. Lê Văn Niệm	59
11. Giáo dục kỹ năng sử dụng mạng xã hội an toàn, hiệu quả và đúng pháp luật cho học sinh bậc THCS - Hồ Thị Tuyết	67
12. Học viên trung tâm GDNN - GDTX huyện Vĩnh Linh với vấn đề sử dụng mạng xã hội - Lê Thị Phượng	73
13. Nâng cao nhận thức, kỹ năng cho học sinh khi sử dụng mạng xã hội - Trường THCS Phan Đình Phùng	79
14. Phát huy vai trò của nhà trường, gia đình và xã hội trong việc giáo dục học sinh sử dụng hiệu quả mạng xã hội - Nguyễn Thị Tuấn Nhã	86
15. Giải pháp sử dụng mạng xã hội an toàn cho học sinh ở Trung tâm GDNN-	

GDTX huyện Gio Linh - Nguyễn Đức Sĩ	89
16. Việc sử dụng mạng xã hội và cách dùng mạng xã hội có ảnh hưởng đến kết quả học tập của học sinh THCS - Phạm Thị Hoà	96
17. Tác động của mạng xã hội đến tư tưởng, quan điểm, từ đó hình thành đạo đức, lối sống của học sinh - Nguyễn Thị Khánh Ly	101
18. Sử dụng mạng xã hội Tiktok trong học sinh hiện nay - Bùi Thị Chanh	106
19. Tác động của mạng xã hội đối với học sinh, sinh viên - các hành động cụ thể và đồng hành cùng học sinh, sinh viên - Trường Cao đẳng kỹ thuật Quảng Trị	112
20. Giảm thiểu tình trạng nghiện điện thoại thông minh thông qua ứng dụng forest stay focused cho học sinh trường THPT Đakrông - Hồ Thị Thu Thảo	115
21. Trào lưu “ngôn ngữ mạng xã hội” và sự ảnh hưởng của nó trong văn phong nói, viết đối với học sinh, thực trạng và giải pháp - Trần Thị Nhiều	120
22. Giải pháp khắc phục ảnh hưởng mạng xã hội đối với học sinh khuyết tật Quảng Trị - Minh Nguyệt	127
23. Tiktok – từ thách thức đến cơ hội trong công tác giáo dục học sinh - Thái Thị Hương Nga	132
24. Tác động của mạng xã hội tiktok đến giới trẻ nói chung và học sinh THCS nói riêng - Lê Văn Năm	137
25. Mạng xã hội – nâng cao hay xóa bỏ khả năng tư duy của học sinh - ThS Nguyễn Thị Xuân Uyên	154
26. Ảnh hưởng mạng xã hội đối với học sinh THPT tỉnh Quảng Trị - Thực trạng và giải pháp - ThS. Nguyễn Thị Hồng Nghĩa	164
27. Bắt nạt học đường qua mạng xã hội ở học sinh THPT - Nhận diện và giải pháp - Nguyễn Thị Thu Sâm	170
28. Giáo dục kỹ năng sử dụng mạng xã hội văn minh, an toàn, hiệu quả tại Trường THPT Chu Văn An - Nguyễn Thị Mỹ Đức	176
29. Ứng dụng hiệu quả của mạng xã hội vào tham vấn tâm lý cho học sinh THPT - Nguyễn Thị Lựu	184
30. Cơn lốc mạng xã hội và giới trẻ trong thời kỳ chuyển đổi số - Trương Hồng Nga	187

LỜI NÓI ĐẦU

Mạng xã hội, một sản phẩm đặc thù của cuộc cách mạng khoa học công nghệ 4.0 là một nền tảng trực tuyến với nhiều mô hình, cách thức và tính năng khác nhau được người sử dụng ngày càng nhiều và là một phần không thể thiếu trong cuộc sống hiện nay. Các nền tảng mạng xã hội hàng đầu ở Việt Nam là Facebook, YouTube, Zalo, Tiktok. Mạng xã hội đang ảnh hưởng rất lớn đến giới trẻ, đặc biệt là học sinh, sinh viên. Với mong muốn các thầy cô giáo, nhà trường, học sinh sinh viên (HSSV) hiểu thêm về bản chất của mạng xã hội, những ưu điểm, tác động tích cực của mạng xã hội, những tác hại khi sử dụng mạng xã hội không đúng cách; đồng thời chia sẻ những quan điểm, những nghiên cứu về thực trạng ảnh hưởng của mạng xã hội đến HSSV về các mặt như thời gian, tư tưởng, đạo đức, tâm lý, lối sống, tình cảm, quan hệ xã hội, việc học tập, rèn luyện, sức khỏe của HSSV; công tác giáo dục quản lý HSSV đối với việc sử dụng mạng xã hội ở các trường học, cơ sở giáo dục, Sở Giáo dục và Đào tạo phối hợp với Hội Khoa học Tâm lý – Giáo dục tổ chức Hội thảo khoa học “*Ảnh hưởng của mạng xã hội đến học sinh, sinh viên Quảng Trị hiện nay- Thực trạng và giải pháp khắc phục*”. Hội thảo cũng là diễn đàn trao đổi, chia sẻ kinh nghiệm và đề xuất các giải pháp nhằm phát huy các mặt tích cực, hạn chế các tác động tiêu cực của mạng xã hội đến HSSV. Ban tổ chức đã nhận được 61 bài viết từ các nhà trường, các thầy cô giáo, học sinh gửi về và lựa chọn 29 bài để đăng trong kỷ yếu Hội thảo khoa học nhằm giúp các nhà trường và thầy cô nghiên cứu, tham khảo các bài viết, tham luận; từ đó có thêm sự lựa chọn các giải pháp, mô hình để áp dụng trong việc định hướng, giáo dục, giúp HSSV sử dụng hiệu quả mạng xã hội trong thời gian tới trên địa bàn tỉnh Quảng Trị.

Ban tổ chức Hội thảo xin chân thành cảm ơn sự tham gia nhiệt tình của các thầy cô giáo, các em học sinh đã gửi báo cáo tham luận đến Hội thảo. Công việc biên tập, lựa chọn các bài viết đưa vào Kỷ yếu chắc chắn còn nhiều khiếm khuyết, rất mong được các tác giả và bạn đọc lượng thứ.

Ban tổ chức Hội thảo

BÁO CÁO ĐỀ DẪN **ẢNH HƯỞNG CỦA MẠNG XÃ HỘI ĐẾN HỌC SINH, SINH VIÊN** **QUẢNG TRỊ, THỰC TRẠNG VÀ GIẢI PHÁP KHẮC PHỤC**

Tác giả: TS. Lê Thị Xuân Liên

Đơn vị: Hội Khoa học Tâm lý – Giáo dục Quảng Trị

Cuối thế kỷ 20, đầu thế kỷ 21, sự phát triển của khoa học kỹ thuật, công nghệ đã đạt đến tốc độ vũ bão. Các thành tựu của con người như vệ tinh nhân tạo khẳng định con người đã thắng sức hút trái đất; sử dụng những nhà máy điện nguyên tử, năng lượng gió, năng lượng mặt trời tạo nên cuộc cách mạng về năng lượng của con người; công nghệ sinh học giúp con người tiến hành một nền công nghiệp xanh, nông nghiệp xanh ... Cùng với đó, năm 1969, mạng truyền tải dữ liệu và âm thanh đầu tiên trên thế giới hoạt động. Sự ra đời của Internet tạo nên sự khởi đầu cho cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ 4 và mạng xã hội – một sản phẩm đặc thù của cuộc cách mạng CN lần thứ 4 ra đời đánh dấu một bước tiến mới trong lĩnh vực dịch vụ thông tin, tri thức, giao tiếp, kết nối cộng đồng cư dân mạng. Mạng xã hội là những tiến bộ trong công nghệ thông tin, mang lại những lợi ích thiết thực và lớn lao cho con người mà trước đây không hề có; do đó số người tham gia ngày càng nhiều và trở thành một hiện tượng mang tính toàn cầu. Mạng xã hội đã du nhập vào Việt Nam từ những năm 2000 và đến nay đã có trên 70 triệu người Việt Nam sử dụng Internet, trong đó khoảng 22 triệu học sinh, sinh viên (HSSV) sử dụng mạng xã hội.

Trước tình hình đó, một số khảo sát trong nước đã chỉ ra rằng, 90% HSSV được khảo sát sử dụng MXH từ 2 giờ trở lên mỗi ngày, trong đó 47% HSSV dành 4 tiếng trên một ngày để truy cập Internet và MXH. Theo báo cáo của tổ chức UNICEF, 83% trẻ em từ 12 – 13 tuổi sử dụng Internet. Con số này tăng lên 93% ở độ tuổi 14-15 tuổi. MXH được HSSV xem như hoạt động hàng ngày, nó mang lại những tác động tích cực nhưng cũng có những ảnh hưởng nhất định đến cuộc sống, học tập và định hướng tương lai của các bạn trẻ. Vì vậy, việc nghiên cứu các tác động, ảnh hưởng của việc sử dụng MXH đến các mặt hoạt động của HSSV là rất cần thiết, góp phần phân tích các tác động tích cực cũng như tiêu cực; đề xuất, chia sẻ các giải pháp giúp HSSV học tập và sử dụng MXH một cách hiệu quả.

Năm 2023, trước nhu cầu của các tỉnh thành hội và các đơn vị, trường học trong cả nước, Hội Khoa học Tâm lý – Giáo dục Việt Nam đã tổ chức hội thảo khoa học về chủ đề “Ảnh hưởng của mạng xã hội đến học sinh, sinh viên hiện nay, thực trạng và giải pháp khắc phục”. Đồng thời cũng yêu cầu các hội Khoa học Tâm lý - Giáo dục ở các tỉnh, thành trong cả nước tham gia và chia sẻ những ý kiến, những kết quả nghiên cứu về thực trạng ảnh hưởng tích cực, tiêu cực của MXH đến các loại đối tượng và các giải pháp khắc phục. Trên cơ sở đó, cùng với nhu cầu của các trường trong tỉnh hiện nay, Sở Giáo dục & Đào tạo phối hợp với Hội Khoa học Tâm lý – Giáo dục xây dựng kế hoạch số 3074/KH-SGDĐT-HKHTLGD ngày 19/12/2023 về tổ chức hội thảo khoa học với chủ đề “Ảnh hưởng của mạng xã hội đến học sinh, sinh viên Quảng Trị hiện nay - Thực trạng và giải pháp khắc phục”.

Ban tổ chức đã nhận được 63 bài viết của các CBQL, GV, HS ở các trường Cao đẳng, Đại học, trung học phổ thông (THPT), trung tâm giáo dục nghề nghiệp - giáo

dục thường xuyên (GDNN-GDTX), các phòng giáo dục đào tạo và các trường trung học cơ sở (THCS) trên địa bàn tỉnh. Nhiều bài viết đã tập trung nghiên cứu về đặc điểm của MXH, các lợi ích cũng như các tác động tích cực và tác động tiêu cực mà MXH đem lại cho con người; đồng thời, đề xuất các giải pháp đối với nhà trường, gia đình, HSSV, các đoàn thể, địa phương, các lực lượng xã hội khác trong việc giúp các em thực hiện tốt Luật An ninh mạng và các quy định khi sử dụng MXH, giúp HSSV phòng chống các tác động tiêu cực khi sử dụng MXH.

Bài “Một số biện pháp nhằm tăng cường ý thức sử dụng hiệu quả MXH cho HSSV” của nhóm tác giả Nguyễn Phong, Minh Thi, Xuân Liên của Hội KHTLGD, trong đó có 7 giải pháp giúp nhà trường tăng cường giáo dục ý thức sử dụng MXH cho HSSV, và giải pháp của bản thân HSSV với mô hình rèn luyện “5 tự” là tự học sáng tạo, tự chủ, tự tin, tự trọng, tự chịu trách nhiệm khi sử dụng MXH. Bài viết của Cô Trần Thị Hải ở Trường THPT Hướng Hóa với “Một số biện pháp phối hợp giữa nhà trường – gia đình – xã hội trong việc quản lý học sinh sử dụng mạng xã hội” trong đó chú ý đến các hoạt động tuyên truyền, hoạt động trải nghiệm sáng tạo, văn hóa thể dục thể thao; tăng cường vai trò của GVCN, tăng cường vai trò tư vấn tâm lý học sinh; Cô Nguyễn Thị Tuấn Nhã GV trường THPT Thị xã Quảng Trị với các giải pháp “Phát huy vai trò của nhà trường, gia đình và xã hội để hướng dẫn, định hướng học sinh THPT sử dụng MXH một cách hiệu quả”;

Bài “Phát huy ảnh hưởng tích cực của MXH đối với hoạt động học tập của HSSV” được cô giáo Nguyễn Thị Diễm đề xuất với những nội dung như: Theo dõi hoặc tham gia các nhóm và trang học tập trên MXH, Tham gia các diễn đàn trực tuyến để học tập, Tìm kiếm tài liệu học tập, Tham gia vào các cuộc thi học tập, Tương tác và học hỏi từ các chuyên gia, thầy cô giáo. Trường Cao đẳng kỹ thuật Quảng Trị đã có bài viết về các hoạt động cụ thể và đồng hành cùng HSSV để giúp HSSV sử dụng hiệu quả MXH với việc tham gia sáng tạo, chia sẻ giá trị của MXH, lập kế hoạch khai thác MXH cho bản thân và xây dựng các tiêu chuẩn đạo đức đối với bản thân khi sử dụng MXH. Một số giải pháp giúp học viên sử dụng mạng xã hội một cách lành mạnh, an toàn cùng những lưu ý khi hướng dẫn học viên sử dụng MXH được cô giáo Lê Thị Phương, Trung tâm GDNN-GDTX huyện Vĩnh Linh thể hiện trong bài viết. Nguyễn Thị Lựu ở Trường THPT Triệu Phong đã đưa ra mô hình hỗ trợ tham vấn tâm lý cho học sinh THPT qua bài viết sử dụng hiệu quả MXH trong việc hỗ trợ tham vấn tâm lý cho HS THPT.

Nhóm tác giả Đỗ Hoàn Gia Trí – Trần Thị Phương Nhi đã “Nghiên cứu những ảnh hưởng của mạng xã hội đến học sinh, sinh viên và giải pháp tối ưu hóa lợi ích khi sử dụng các nền tảng của mạng xã hội” với Dự án "Nền tảng nâng cao nhận thức về mạng xã hội - CyberSoc" và "Nâng cao nhận thức về tác động của mạng xã hội SociEcho" đã đạt những kết quả bước đầu tích cực, đã thu hút nhiều HS tham gia trải nghiệm trong sử dụng MXH. Các “Hoạt động giáo dục kỹ năng sử dụng mạng xã hội văn minh, an toàn, hiệu quả cho học sinh” tại trường THPT Chu Văn An được chia sẻ trong bài viết của GV Nguyễn Thị Mỹ Đức giúp chúng ta hiểu hơn về các hoạt động của nhà trường trong tình hình hiện nay để khắc phục những tác động tiêu cực của MXH đến HS.

Hồ Thị Thu Thảo trường THPT Đakrông đã đưa ra giải pháp Giảm thiểu tình trạng nghiện điện thoại thông minh thông qua ứng dụng Forest stay focused cho HS ở

trường THPT Đakrông. Giải pháp này không chỉ giúp bạn tăng khả năng tập trung và cai nghiện điện thoại, Forest stay focused còn mang ý nghĩa rất thiết thực bằng những đồng xu mà bạn kiếm được từ việc trồng cây, giúp bạn rèn luyện khả năng tập trung cho bản thân, bên cạnh giúp người sử dụng điện thoại kiểm soát được thời gian sử dụng điện thoại di động để bảo vệ sức khỏe chính bản thân chứ không phải vì điều gì khác.

Về tác động của MXH đến các lĩnh vực cụ thể cũng có nhiều bài viết phong phú và sâu sắc. Bài “Tác động của mạng xã hội đến ngôn ngữ và hoạt động giao tiếp của học sinh” của thạc sĩ Lê Văn Niệm, Phó Hiệu trưởng Trường THPT Bùi Dục Tài cho chúng ta thấy những tác động tích cực cũng như tiêu cực trong việc sử dụng ngôn ngữ lệch các chuẩn mực, làm mất đi sự trong sáng của tiếng Việt, ảnh hưởng đến việc viết văn của học sinh, tiêm nhiễm các trào lưu xấu trên mạng xã hội như trong văn hóa giao tiếp..., trên cơ sở đó đưa ra các giải pháp đối với nhà trường, gia đình, xã hội và bản thân HS để định hướng cho học sinh trong việc sử dụng ngôn ngữ giao tiếp làm sao cho đáp ứng được chuẩn văn hóa ngôn ngữ, nhằm bảo tồn bản sắc văn hóa dân tộc và giữ gìn sự trong sáng của tiếng Việt.

Trần Thị Nhiều, Trường THCS thị trấn Krông Klang, Đakrông đã viết về “Trào lưu “ngôn ngữ mạng xã hội” và sự ảnh hưởng của nó trong văn phong nói, viết đối với học sinh”, trong đó nghiên cứu thực trạng và đề xuất các giải pháp: Tuyên truyền phát thanh, lập fanpage “Giữ gìn sự trong sáng của tiếng Việt”, tổ chức hoạt động ngoại khóa, phối hợp các lực lượng giáo dục, Tổ chức cuộc thi “Em yêu tiếng Việt” thể hiện sự sáng tạo, đồng hành cùng HS trong sử dụng MXH.

Trong bài “Nhân diện và những giải pháp ngăn ngừa hành vi bất nạt học đường qua MXH ở HS THPT” của cô giáo Nguyễn Thị Thu Sâm, Giáo viên trường THPT Bùi Dục Tài đã có những nghiên cứu và đề xuất cụ thể đối với nhà trường, gia đình, các đoàn thể, địa phương, xã hội, đặc biệt là các hành vi và hoạt động để khắc phục tình trạng này khi tham gia sử dụng MXH. Tác giả Bùi Thị Chanh ở Trường THPT Lê Thế Hiếu đã chia sẻ thông tin về những ảnh hưởng của tiktok cả về mặt tích cực và tiêu cực với học sinh; đồng thời đề xuất giải pháp sử dụng tiktok có hiệu quả.

Cô Thái Thị Hương Nga Trường THCS&THPT Bến Quan đã nghiên cứu những tác động của Tiktok đến tư tưởng nhận thức và hành động của thanh niên, từ đó chỉ ra những cơ hội và thách thức của mạng xã hội Tiktok trong công tác giáo dục học sinh và định hướng một số giải pháp cụ thể sử dụng Tiktok trong việc giáo dục học sinh thông qua giải pháp: Xây dựng nền tảng lớp học ảo, quảng bá hình ảnh trường lớp, xây dựng đội ngũ học sinh làm công tác truyền thông thông với TikTok, giáo dục hướng nghiệp, định hướng nghề nghiệp, tự học ngoại ngữ và các kiến thức chuyên sâu trên TikTok. Cô Nguyễn Thị Xuân Uyên, Giáo viên Ngữ văn, trường THPT Trần Thị Tâm trong bài Mạng xã hội – nâng cao hay xóa bỏ tư duy của học sinh đã đưa ra các giải pháp đối với cá nhân, đối với nhà trường, gia đình, xã hội để giúp học sinh phát triển trí tuệ, tăng cường khả năng tư duy của HS khi sử dụng MXH. ThS. Nguyễn Thị Hồng Nghĩa, Giáo viên Trường THPT Chế Lan Viên đã đề xuất các giải pháp trong đó nhấn mạnh việc lập trang Facebook chính thống của Đoàn, của thư viện để giúp HS tiếp cận, sử dụng thông tin một cách hiệu quả.

“Vai trò của Giáo viên chủ nhiệm trong việc định hướng học sinh sử dụng MXH an toàn, lành mạnh” của cô giáo Cao Thị Ánh, trường THCS & THPT Bến Hải thể hiện ở việc Xây dựng mối quan hệ với gia đình, giáo viên bộ môn và các đoàn thể trong nhà trường; xây dựng phiếu thông tin thăm dò học sinh liên quan đến vấn đề sử dụng mạng xã hội; giáo viên chủ nhiệm cùng tham gia sử dụng mạng xã hội; khuyến khích học sinh cùng chia sẻ những câu chuyện tích cực; tìm tài liệu học tập trên mạng xã hội; định hướng học sinh cách bình luận trên mạng xã hội.v.v...

Minh Nguyệt ở Trường Trẻ em Khuyết Tật Quảng Trị đã có những nghiên cứu thực tế và đưa ra các giải pháp quản lý, theo dõi, giúp đỡ HS khuyết tật sử dụng MXH mang lại hiệu quả thiết thực. Cô Hồ Thị Tuyết, Trường THCS Triệu Thượng, Triệu Phong trong bài viết “Giáo dục kỹ năng sử dụng mạng xã hội an toàn, hiệu quả và đúng pháp luật cho học sinh bậc THCS” đã đưa ra giải pháp: Giới thiệu, tuyên truyền về luật an ninh mạng sâu rộng trong trường, lớp; tuân thủ pháp luật; sử dụng MXH một cách khoa học.

Đáng chú ý có các HS tham gia viết bài như bài “Làm thế nào để HS sử dụng hiệu quả MXH”, em Phan Nữ Thái Châu, HS lớp 11A4 trường THPT Thị xã Quảng Trị đã nghiên cứu và đề xuất các giải pháp đối với nhà trường và đối với cá nhân HS giúp HS sử dụng hiệu quả MXH. Nguyễn Thị Khánh Ly, HS lớp 12A1 Trường THPT Hướng Hóa trong bài viết “Tác động của MXH đến tư tưởng, quan điểm, từ đó hình thành đạo đức, lối sống của HS” đã đề cập đến ảnh hưởng của MXH và các giải pháp về quản lý thời gian, tình cảm, lối sống, quan hệ xã hội của HS.

Bên cạnh đó có các đề tài nghiên cứu khoa học của các thầy cô về MXH đã thực hiện và đạt được những kết quả như:

Xây dựng bộ tư liệu gồm 5 sản phẩm và các giải pháp giáo dục nhằm “Nâng cao nhận thức, kỹ năng cho học sinh khi sử dụng mạng xã hội” của Trường THCS Phan Đình Phùng, thành phố Đông Hà là một sáng kiến thiết thực, bổ ích đối với công tác định hướng, giáo dục HS sử dụng MXH một cách hiệu quả. Sản phẩm này được đặt ở thư viện trường THCS Phan Đình Phùng, bản mềm có trong nhóm zalo, facebook của các lớp và trên Fanpage trường THCS Phan Đình Phùng nên rất thuận lợi cho các bạn đọc, tìm hiểu.

Thầy giáo Lê Văn Năm Giáo viên Trường THCS Nguyễn Huệ - Đông Hà đã chia sẻ một nghiên cứu về “Tác động của mạng xã hội Tiktok đến giới trẻ nói chung và học sinh THCS nói riêng” trong đó nghiên cứu Thực trạng về sử dụng mạng xã hội ở trường THCS Nguyễn Huệ, đưa ra giải pháp: Nâng cao nhận thức của học sinh về những ảnh hưởng của TIKTOK, Tổ chức cho học sinh nghiên cứu và trình bày việc sử dụng TIKTOK một cách khoa học để nâng cao kỹ năng sử dụng TIKTOK (hoạt động trải nghiệm), Xây dựng các ứng dụng phục vụ học tập trên TIKTOK để thu hút các bạn học sinh vào những hoạt động đó, Xây dựng 10 quy tắc sử dụng TIKTOK cho các bạn học sinh, Kết hợp giữa nhà trường, gia đình và xã hội trong việc quản lý việc sử dụng TIKTOK nói riêng và mạng Internet nói chung; đồng thời khảo nghiệm hiệu quả sử dụng các giải pháp. Kết quả này đã cho thấy, các trường trên địa bàn tỉnh đã thấy rõ những tác động tích cực, tiêu cực khi HS sử dụng MXH và đã vào cuộc để giúp HS có nhận thức, hành động khắc phục những tiêu cực đó.

Đặc biệt, thầy giáo Lê Anh Phong đã nghiên cứu chuyên đề “Nâng cao ý thức sử dụng mạng xã hội cho học sinh góp phần bồi đắp lý tưởng cách mạng, bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng, đấu tranh phản bác các quan điểm sai trái, thù địch trong tình hình mới” trong đó phản ánh những tác động tích cực cũng như tiêu cực của MXH đến HSSV, liên hệ thực tiễn việc quản lý HS sử dụng MXH tại một số nhà trường cũng như đề xuất các giải pháp nâng cao ý thức sử dụng mạng xã hội nhằm phòng chống bạo lực học đường, phòng tránh các tệ nạn xã hội, đấu tranh phản bác các quan điểm sai trái, thù địch.

Chuyên đề “Thực trạng học sinh, sinh viên phạm tội trên không gian mạng và các giải pháp phòng ngừa” của Công an tỉnh Quảng Trị đã phản ánh những hành vi phạm tội, các dấu hiệu nhận biết, nguyên nhân và các giải pháp phòng ngừa tình trạng học sinh, sinh viên vi phạm pháp luật trên không gian mạng cho chúng ta những bài học cần thiết, giúp các nhà trường, phụ huynh và học sinh sử dụng MXH tuân theo quy định của pháp luật.

Tại Hội thảo này, để tạo điều kiện cho các nhà trường, CBQL, thầy cô giáo và học sinh nghiên cứu, tham khảo, chia sẻ, ban tổ chức đã chọn ra 28 bài để đăng trong Kỷ yếu khoa học của Hội thảo. Với các tham luận được trình bày tại Hội thảo và các bài viết đăng trong kỷ yếu hội thảo, Ban tổ chức mong muốn chúng ta cần làm rõ thực trạng sử dụng MXH của HSSV, những giải pháp cần thực hiện để giúp HSSV sử dụng MXH một cách thiết thực, hiệu quả, phục vụ tích cực cho việc học tập, rèn luyện, trải nghiệm và phát triển của HSSV. Chúng tôi hy vọng Hội thảo lần này sẽ giúp chúng ta nhìn nhận rõ hơn về ảnh hưởng tích cực, tiêu cực của việc sử dụng MXH của HSSV; kinh nghiệm của các nhà trường, các thầy cô và học sinh trong việc phát huy những tích cực, hạn chế những tiêu cực khi sử dụng và tận dụng cơ hội, sáng tạo khi sử dụng MXH, mang lại những hiệu quả thiết thực trong giáo dục, đào tạo, trong công việc và cuộc sống.

Ban tổ chức Hội thảo xin chân thành cảm ơn các thầy cô giáo, học sinh đã tham gia viết bài và trình bày tham luận tại hội thảo. Xin cảm ơn Sở Giáo dục và Đào tạo, các Phòng giáo dục đào tạo, các nhà trường, trung tâm GDNN-GDTX đã quan tâm chỉ đạo, hỗ trợ về kinh phí để góp phần quan trọng làm nên thành công của hội thảo lần này. Kính chúc quý vị đại biểu, quý khách mời và quý thầy cô giáo, học sinh sức khỏe, hạnh phúc và thành công trong công tác, học tập, trong cuộc sống.

Xin trân trọng cảm ơn!

GIẢI PHÁP NHẪM TĂNG CƯỜNG GIÁO DỤC Ý THỨC SỬ DỤNG MẠNG XÃ HỘI CHO HỌC SINH SINH VIÊN

**Tác giả: TS. Lê Thị Xuân Liên, ThS. Nguyễn
Phong, CN. Đặng Thị Minh Thi**
**Đơn vị: Hội Khoa học Tâm lý – Giáo dục Quảng
Trị**

***Tóm tắt:** Mạng xã hội (MXH) là sự phát triển xã hội tất yếu trong giai đoạn hiện nay. Chúng mang lại nhiều lợi ích cho cộng đồng, tuy nhiên nếu không có hiểu biết và ý thức sử dụng MXH thì sẽ có ảnh hưởng tiêu cực đến kết quả học tập, rèn luyện đạo đức lối sống của học sinh sinh viên (HSSV). Bài viết này nêu tổng quan về MXH, thực trạng sử dụng MXH và một số giải pháp giáo dục ý thức sử dụng MXH cho HSSV.*

***Từ khóa:** Mạng xã hội, ý thức sử dụng mạng xã hội.*

1. Mở đầu

Mạng xã hội (Social Network) là hệ thống thông tin cung cấp cho bất kỳ ai dùng mạng các dịch vụ, lưu trữ, cung cấp, sử dụng, tìm kiếm, chia sẻ và trao đổi thông tin với nhau như sử dụng dịch vụ tạo trang thông tin điện tử cá nhân, diễn đàn (forum) trò chuyện (chat), trực tuyến, chia sẻ âm thanh hình ảnh và các hình thức dịch vụ tương tự khác (theo Bộ Thông tin và Truyền thông).

Mạng xã hội có nhiều hình thức khác nhau nhưng tựu trung có mấy đặc điểm sau: MXH là ứng dụng được sử dụng trên nền tảng internet; Tất cả nội dung trên MXH đều do người dùng tự tạo ra và chia sẻ; MXH sẽ kết nối tài khoản của người dùng với tài khoản cá nhân hay tổ chức khác thông qua các tài khoản ảo do người dùng tạo ra và từ đó dần dần tạo nên một cộng đồng rộng lớn trên MXH do người thiết lập ra nó điều khiển.

Ngày nay, chúng ta có thể dễ dàng nắm bắt được các thông tin từ rất nhiều nguồn khác nhau trên internet và đặc biệt là thông qua mạng xã hội với tốc độ lan truyền nhanh chóng. Mạng xã hội đã trở nên phổ biến và gần gũi với mọi người nhất là đối với giới trẻ, nếu khai thác tốt MXH mang lại rất nhiều lợi ích: (i) **Kết nối các mối quan hệ.** MXH đang thực hiện một sứ mệnh cao cả mà từ trước đến nay chưa ai làm được đó là giúp kết nối con người ở mọi lứa tuổi, mọi giai tầng xã hội, mọi quốc gia. (ii) **Cập nhật kiến thức, thông tin và những xu thế phát triển.** MXH sẽ giúp con người học kịp thời tất cả những điều cần học, học mọi lúc mọi nơi; MXH là một kho dữ liệu khổng lồ cất giữ những tri thức của con người. MXH chính là NGƯỜI THẦY dẫn dắt ta khám phá tri thức mà không trường lớp nào có thể dạy được nhanh như vậy. Thông qua MXH, quá trình hội nhập thế giới được thúc đẩy nhanh hơn. (iii) **Nơi chia sẻ cảm xúc.** Những trang facebook, những dòng chia sẻ trên zalo, những bức ảnh về gia đình, tình yêu đôi lứa, kỷ niệm học đường ... có một sức mạnh giúp con người sống tốt hơn, yêu đời hơn, tử tế hơn, khoan dung hơn. (iv) **Con người thực hiện được nhu cầu thư giãn, giải trí rất hiệu quả.**

Chúng ta không thể phủ nhận những lợi ích mà mạng xã hội đã mang đến cho con người hiện nay, tuy nhiên, nó cũng chứa đựng nhiều nguy cơ, rủi ro tiềm ẩn có thể ảnh hưởng xấu tới công việc, mối quan hệ cá nhân và cuộc sống của người sử dụng như: Con người bị hút vào MXH và tách khỏi cuộc sống thực - sống ảo. Các thói quen khi tương tác trên MXH có thể làm mất thói quen sử dụng ngôn ngữ chính xác; Xuất hiện người nghiện MXH: nghiện game trên mạng, xem các video clip với nội dung không lành mạnh... dễ suy đồi về đạo đức, có hành vi bạo lực với nhiều mức độ biểu hiện. Thời gian trên MXH “không mục đích” ảnh hưởng đến kết quả học tập và làm việc, chất lượng cuộc sống; Dùng MXH không kiểm soát, nguy cơ bị “xâm phạm quyền riêng tư” là điều khó tránh khỏi; Do tham và tưởng của con người nên dễ bị lừa đảo trên mạng, đặc biệt là lừa tiền; Văn hoá đọc bị ảnh hưởng khi con người có xu hướng thích đọc, nghe, xem trên MXH vì tốc độ nhanh hơn, tiện hơn, rẻ hơn và phong phú hơn đọc sách, báo, tạp chí.

2. Thực trạng sử dụng MXH ở học sinh, sinh viên

Theo một số khảo sát đã được công bố, mặc dù mục đích của mỗi người khi tham gia MXH hết sức phong phú, đa dạng song có một điểm chung là MXH được xem như một phần quan trọng không thể thiếu trong cuộc sống hàng ngày của rất nhiều HSSV. Kết quả điều tra cho thấy, trong nhiều mục đích khác nhau khi sử dụng MXH của thanh, thiếu niên, top 5 mục đích chiếm tỷ lệ cao nhất đó là: tìm kiếm, cập nhật thông tin xã hội (66,3%); làm quen với bạn mới, giữ liên lạc với bạn cũ (60%); liên lạc với gia đình, bạn bè (59%); Bên cạnh đó cũng có một số ít sử dụng nó để học tập, rèn luyện bản thân. Thực tế, những nhu cầu này ở HSSV có chỉ số cao là điều dễ hiểu bởi họ đang trong độ tuổi năng động, nhạy bén, sáng tạo, luôn hướng tới cái mới, cái khác biệt và đặc biệt. Bên cạnh đó, một bộ phận lớn các bạn trẻ đang sống xa gia đình (đi học, đi làm) nên việc kết nối, thiết lập và duy trì các mối quan hệ (trực tuyến) với người thân, bạn bè sẽ trở thành nhu cầu thiết yếu của mỗi cá nhân. Hai mục đích chiếm tỷ lệ cao đứng ở vị trí tiếp theo được các chuyên gia tâm lý nhận định là: muốn tận hưởng những thú vui cuộc sống và khẳng định cái tôi bản thân, đó là chia sẻ thông tin (hình ảnh, video, status) với mọi người (54,0%) và để giải trí (49,5%). Bên cạnh đó, đại bộ phận thanh, thiếu niên đang ở độ tuổi đến trường và đi làm nên tỷ lệ sử dụng MXH như một công cụ hỗ trợ phục vụ cho hoạt động học tập và làm việc của họ cũng tương đối cao, chiếm (44,7%). Ngoài ra, một bộ phận còn sử dụng MXH với nhiều mục đích khác như: mua sắm online (30,7%) cho thấy một hình thức mua sắm mới xuất hiện trong đời sống của giới trẻ và đang được sử dụng ngày càng phổ biến bởi sự tiện lợi về không gian (có thể mua bán trên phạm vi toàn cầu) và thời gian (dịch vụ 24/24); tìm kiếm việc làm (21,7%), hay bán hàng online (13,7%) có khả năng đem lại nhiều lợi ích: tiết kiệm thời gian, tiền bạc...

Với nhiều ứng dụng tiện ích khác nhau, các trang MXH đáp ứng được gần như đầy đủ các mục đích, nhu cầu của thanh, thiếu niên – bộ phận được xem là năng động nhất trong xã hội. Việc đăng ký tham gia vào một MXH nào đó khá đơn giản và dễ dàng cho hầu hết các đối tượng người dùng như: miễn phí thành viên, có thể truy cập bất cứ khi nào và ở đâu chỉ cần có kết nối internet... đã khiến cho MXH ngày càng thu hút thanh, thiếu niên không chỉ ở các thành phố, đô thị mà ở cả những vùng nông thôn, miền núi.

Tác động của MXH đến HSSV, tác động tích cực: MXH đang ngày càng trở thành một phần thiết yếu trong cuộc sống, là một công cụ giao tiếp, học tập cực kỳ hữu ích đối với bộ phận HSSV cũng như giảng viên. MXH đã thay đổi hoàn toàn cách thức người học, người dạy tương tác, học hỏi và hợp tác với nhau trong môi trường giáo dục trong đó nổi bật: (i) **Mạng internet nói chung và mạng xã hội nói riêng là một kho tài nguyên học tập, lưu trữ lượng thông tin khổng lồ.** (ii) **Mạng xã hội cung cấp nền tảng giao tiếp trực tuyến, gia tăng tương tác:** Các ứng dụng sẵn có trên nền tảng thường được sử dụng chủ yếu phục vụ cho tương tác trực tuyến đã giúp ích rất nhiều cho người dạy và người học. Khi sử dụng MXH, mối quan hệ giữa người dạy và người học có nhiều thay đổi đáng kể. MXH giúp rút ngắn khoảng cách giữa người dạy và người học, cảm giác gần gũi thân thuộc đây người học tự chủ động, mạnh dạn hơn, tự nhiên hơn khi bày tỏ quan điểm cá nhân trước các thành viên khác trong nhóm nghiên cứu; (iii) **Mạng xã hội thúc đẩy sự hợp tác.** Việc thường xuyên tương tác với những thông tin có thể sẽ mang lại những lợi ích nhất định, giúp các thành viên trong nhóm hiểu nhau hơn, hợp tác chặt chẽ hơn, giúp các thành viên phối hợp công việc nhịp nhàng; (iv) **Mạng xã hội giúp kết nối, gắn kết cộng đồng.**

Những kết quả nghiên cứu cũng chỉ ra MXH có rất nhiều tác động tiêu cực đến HSSV: (i) **Giảm tương tác giữa người với người,** nghiện mạng xã hội không chỉ khiến HSSV dành ít thời gian cho người thật việc thật ở quanh mình, mà còn khiến họ buồn phiền khi bạn coi trọng bạn bè “ảo” từ những mối quan hệ ảo hơn những gì ở trước mắt. Dần dần, các mối quan hệ sẽ bị rạn nứt và sẽ chẳng ai còn muốn gặp mặt bạn nữa. (ii) **Lãng phí thời gian và xao lãng mục tiêu thực của cá nhân:** quá chú tâm vào mạng xã hội dễ dàng làm người ta quên đi mục tiêu thực sự của cuộc sống. Thay vì chú tâm tìm kiếm công việc trong tương lai bằng cách học hỏi những kỹ năng cần thiết, các bạn trẻ lại chỉ chăm chú để trở thành “anh hùng bàn phím” và nổi tiếng trên mạng. Ngoài ra, việc đăng tải những thông tin “giật gân” nhằm câu like khiến người khác phát bực, hiểu nhầm. (iii) **Nguy cơ mắc bệnh trầm cảm:** các nghiên cứu gần đây cho thấy những ai sử dụng mạng xã hội càng nhiều thì càng cảm thấy tiêu cực hơn, thậm chí có thể dẫn đến trầm cảm. (iv) **Giết chết sự sáng tạo.** Quá trình lướt các trang mạng xã hội có tác động làm tê liệt não bộ tương tự như khi xem tivi trong vô thức. (v) **Không trung thực và bạo lực trên mạng** (vi) **Thường xuyên so sánh bản thân với người khác:** những gì người ta khoe khoang trên mạng không hẳn là con người thật của họ và việc thường xuyên so sánh những thành tựu của mình với bạn bè trên mạng sẽ ảnh hưởng rất tiêu cực đến tinh thần. (vii) **Mất ngủ;** (viii) **Thiếu riêng tư, để lộ lộ** thông tin cá nhân của người sử dụng, nguy cơ từ hacker, virus; những điều này cảnh báo rằng sự riêng tư cá nhân đang dần mất đi trong khi mạng xã hội càng phát triển.

3. Một số giải pháp sử dụng MXH hiệu quả cho HSSV

3.1. Tăng cường giáo dục của nhà trường cho HSSV về ý thức và cách sử dụng hiệu quả MXH.

Nhà trường là môi trường giáo dục tốt nhất, đủ điều kiện nhất trong việc thực hiện mục tiêu giáo dục toàn diện cho HSSV. Bên cạnh việc giáo dục tri thức văn hóa, nhà trường có nhiệm vụ giáo dục đạo đức, lối sống, kỹ năng sống, thể chất, thẩm mỹ để đảm bảo sự phát triển nhân cách toàn diện cho HSSV. Vì vậy, nhà trường có thể giáo dục HSSV ý thức, hành vi, tác động đến việc sử dụng MXH hiệu quả của các em. (i) **Giáo dục nhận thức cho HSSV về việc sử dụng MXH:** Giáo dục cho HSSV biết và

hiểu về những tính năng, tác dụng, những ưu điểm, nhược điểm của MXH. Trên cơ sở đó các HSSV sẽ biết lựa chọn và sử dụng sao cho phù hợp. (ii) ***Giáo dục ý thức sử dụng MXH***: nhằm mục đích phục vụ cho việc học tập thông qua việc tìm hiểu các chủ đề, các nội dung có liên quan; thông qua việc trao đổi trong nhóm về các nội dung, nhiệm vụ được giao; Ý thức về thời gian sử dụng MXH, trung bình một ngày chỉ sử dụng 1 đến 2 tiếng, dành thời gian cho các hoạt động khác. (iii) ***Giáo dục ý thức tuân thủ pháp luật***: Tuyên truyền, giáo dục về Luật an toàn thông tin mạng, các quy định của pháp luật về quản lý và sử dụng Internet, MXH. Không tham gia vào bất kỳ nhóm nào mang tính kích động, có yếu tố phạm tội. Không sử dụng các phần mềm như hacker, virus có ảnh hưởng đến cộng đồng. (iv) ***Giáo dục các kỹ năng sử dụng MXH***: Khi bình luận nên sử dụng ngôn ngữ lịch sự, tôn trọng mọi người trên MXH; không tham gia vào hoạt động bạo lực ngôn ngữ, bắt nạt, đe dọa, tống tiền trên mạng; Hạn chế chia sẻ hình ảnh, cảm xúc riêng tư cá nhân; không tự tiện đăng ảnh, video của người khác khi chưa được sự cho phép. Không đăng tải, chia sẻ những thông tin không chính thống, bài viết sai sự thật. (v) ***Giáo dục ý thức, thái độ ứng xử văn hóa khi tham gia MXH***: thể hiện ở cách nhấn like, tham gia comment, nhận xét, đánh giá, thể hiện thái độ cầu thị, khiêm tốn, không sử dụng tùy tiện các từ ngữ thô tục, phản cảm. Hạn chế sử dụng tiếng lóng, sử dụng các biểu tượng không phù hợp, giữ gìn sự trong sáng của tiếng Việt. (vi) ***Tăng cường tổ chức các hoạt động ngoại khóa, hoạt động trải nghiệm***: tạo điều kiện cho HS sử dụng MXH kết hợp với ngoại khóa ngoài giờ lên lớp, hoạt động văn hóa, văn nghệ, thể dục thể thao. Tổ chức các hội thi có sử dụng MXH vào việc thực hiện các nội dung, các kỹ năng liên quan đến sử dụng các phần mềm xử lý trong các hoạt động diễn ra hội thi, tạo điều kiện cho các em thể hiện kiến thức, kỹ năng sử dụng MXH. (vii) ***Ban hành các quy định sử dụng MXH đối với HSSV***: xây dựng các quy định và tổ chức ký cam kết thực hiện các quy định, đồng thời tổ chức các đội nhóm tư vấn, quản lý việc sử dụng MXH của HSSV theo cam kết. Tăng cường vai trò của GVCN trong việc động viên, nhắc nhở, quản lý, chấn chỉnh HS khi sử dụng MXH. Phối hợp với Cha mẹ học sinh trong việc quản lý sử dụng MXH thông qua việc thiết lập nhóm zalo hội phụ huynh theo từng lớp để thông tin những nội dung cần thiết, kịp thời cho phụ huynh.

3.2. Phát huy vai trò của gia đình trong giáo dục HSSV sử dụng MXH

Gia đình là nơi các em sinh sống, sinh hoạt, nơi sử dụng nhiều thời gian, nơi tiếp xúc với người thân hàng ngày. Qua gia đình, các em được giáo dục, hướng dẫn về mọi mặt cả vật chất và tinh thần. Cha mẹ cần dành thời gian quan tâm đến con, trò chuyện cùng con, giúp con thực hiện những điều mong muốn, chỉnh sửa những biểu hiện chưa đúng ở con. Đặc biệt là cùng con quản lý thời gian học tập, thời gian sử dụng MXH. Những lưu ý của gia đình về con như sau: Quan tâm con sử dụng MXH vào lúc nào? thời gian bao lâu? vấn đề gì trên mạng? những vấn đề con gặp phải? Luôn quan tâm con mỗi ngày để hiểu con, giao tiếp với con nhiều hơn. Nếu con có biểu hiện nghiện MXH, cần bình tĩnh tìm hiểu nguyên nhân và hỗ trợ con bằng cách tâm sự với con về tác dụng tích cực, tiêu cực của MXH để con có thể điều chỉnh hành vi bản thân. Thống nhất với con về yêu cầu sử dụng MXH chỉ khi cần thiết, với mục đích phục vụ học tập, giao lưu, giải trí lành mạnh. Quy định số giờ sử dụng MXH trong ngày để không ảnh hưởng thời gian học và các hoạt động khác. Cùng con trải nghiệm một số nội dung, tính năng của MXH như cùng xem một chương trình giải trí, cùng nhau đọc hoặc nghe một số nội dung cần cho cuộc sống và liên hệ trong gia đình.

Kết bạn cùng con trên các nền tảng của MXH để luôn theo sát, đồng hành cùng con. Xây dựng và duy trì nề nếp sinh hoạt gia đình, quan tâm, động viên con. Làm gương cho con trong sử dụng MXH về thời gian, nội dung quan tâm, cách giải quyết các vấn đề nảy sinh. Tạo điều kiện cho con về thiết bị tin học, điện thoại kết nối Internet, wifi phù hợp với điều kiện kinh tế của gia đình. Thường xuyên liên hệ với GVCN để biết các thông tin trong hoạt động của nhà trường, lớp để phối hợp quản lý HS học tập, rèn luyện và sử dụng MXH.

3.3. Giáo dục ý thức tự chủ trong việc sử dụng MXH cho HSSV

Nhà trường, gia đình và xã hội có sự tác động không nhỏ đến việc giúp học sinh ý thức tự chủ và rèn luyện bản thân, phát triển nhân cách trong môi trường có sự ảnh hưởng, tác động của MXH. Để giáo dục ý thức tự giác, tự chủ trong sử dụng MXH cho HSSV, nhóm tác giả đề xuất mô hình “5 tự” như sau: (i) ***Tự học sáng tạo***: Làm cho việc học trở nên hứng thú, có hiệu quả khi sử dụng các tính năng, tiện ích của MXH như sử dụng sơ đồ, biểu bảng...; Giao nhiệm vụ, tổ chức các hoạt động và hướng dẫn cho HSSV sử dụng các công cụ trên máy tính để các em có thể hiện kỹ năng sử dụng MXH phục vụ học tập sáng tạo và hiệu quả. (ii) ***Tự chủ***: Giáo dục ý thức tự chủ trong việc tiếp cận và sử dụng mạng. Luôn đặt câu hỏi: Mục đích của việc mở mạng hôm nay để làm gì? Thời gian bao lâu? Nội dung cần tìm hiểu?. Quy tắc tự bảo vệ mình: Cảnh giác với những nội dung xấu độc, không mở đường link của người lạ, thực hiện đúng quy định của pháp luật về An ninh mạng. (iii) ***Tự trọng***: Giáo dục cho HS biết tôn trọng danh dự, nhân phẩm của bản thân và tôn trọng người khác khi tham gia MXH; trung thực trong suy nghĩ, lời nói hành động thể hiện qua nhận xét, sẻ chia trên tinh thần phù hợp với đạo lý truyền thống, thuần phong mỹ tục của dân tộc. (iv) ***Tự tin***: Đây là khả năng khẳng định bản thân trong khi sử dụng MXH, nhà trường cần hỗ trợ các em các hiểu biết về kỹ năng cơ bản khi sử dụng MXH phục vụ cho mục đích học tập, rèn luyện, trải nghiệm để các em mạnh dạn tự tin khi sử dụng. (v) ***Tự chịu trách nhiệm***: Giáo dục ý thức tự chịu trách nhiệm thể hiện ở chỗ HSSV thực hiện nguyên tắc: Làm đúng, làm lợi cho mọi người và bản thân khi tham gia thảo luận, nhận xét, ý kiến trên các trang MXH. Suy nghĩ kỹ trước khi comment, chia sẻ thông tin; khi có lỗi biết nhận lỗi và sửa sai.

3.4. Phối hợp các hoạt động của các đoàn thể, đơn vị có liên quan trong việc giáo dục HSSV sử dụng MXH

Nhà trường phối hợp với Đoàn thanh niên, Sở Thông tin & Truyền thông, Công an tỉnh Tuyên truyền Bộ quy tắc ứng xử trên mạng xã hội ban hành kèm theo Quyết định số 874/QĐ-BTTTT ngày 17/6/2021 của Bộ trưởng Bộ Thông tin và truyền thông, Luật An ninh mạng. Giáo dục và bồi dưỡng kỹ năng thích ứng và sử dụng không gian mạng an toàn, tích cực, hiệu quả cho học sinh, sinh viên; Thực hiện các cuộc vận động, phát động HSSV tham gia Triển khai các đợt thi đua cao điểm, tuần cao điểm gắn với kỷ niệm các ngày lễ lớn của Đảng, của dân tộc, thông qua việc viết tin bài phản ánh gương học tập, rèn luyện tốt của HSSV, đăng tải những câu chuyện truyền cảm hứng về việc làm tốt, hành động đẹp thể hiện lòng yêu nước, tinh thần tự hào dân tộc; về những tấm gương vượt khó vươn lên, thành công trong cuộc sống và có những đóng góp thiết thực cho xã hội; Phối hợp đoàn thanh niên tổ chức các cuộc thi trực tuyến thể hiện kiến thức, kỹ năng và cách giải quyết một số vấn đề liên quan đến

HSSV trong học tập, rèn luyện nhân cách, phát triển bản thân, tìm và tạo việc làm, hay giáo dục về môi trường, về sức khỏe thể chất và tinh thần.

4. Kết luận

Sử dụng MXH có hiệu quả trong HSSV hiện nay đang là một vấn đề thời sự cần sự quan tâm và vào cuộc của tất cả cá nhân, gia đình và cộng đồng xã hội. Giáo dục ý thức sử dụng MXH sẽ góp phần giúp HSSV sử dụng MXH tốt hơn và hạn chế những tác động tiêu cực do thiếu hiểu biết và thiếu kỹ năng sử dụng MXH gây ra. Trên đây là một số giải pháp nhóm tác giả đề xuất, rất mong được sự chia sẻ, bổ sung để hoàn thiện thêm.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

[1]. Chính phủ. Quyết định số 749/QĐ-TTg (03/6/2020), phê duyệt “Chương trình chuyển đổi số quốc gia đến năm 2025, định hướng đến năm 2030”.

[2]. GS.TS Phạm Tất Dong (2023). Thế hệ trẻ và Mạng xã hội. Kỷ yếu Hội thảo của Hội KHTL GDVN “Ảnh hưởng của Mạng xã hội đến học sinh sinh viên hiện nay thực trạng và giải pháp khắc phục” 2023. Hà Nội. NXB Lao động.

[3]. GS.TS Nguyễn Ngọc Phú 2023. Mạng xã hội – Cơ hội đi cùng hiểm họa đối với giới trẻ trong thời đại công nghệ số. Kỷ yếu Hội thảo của Hội KHTL GDVN “Ảnh hưởng của Mạng xã hội đến học sinh sinh viên hiện nay thực trạng và giải pháp khắc phục” 2023. Hà Nội. NXB Lao động.

[4]. TS Trần Văn Chung, CN Đào Ngọc Đồng, Phát huy vai trò của nhà trường, gia đình, xã hội trong việc giáo dục học sinh sử dụng hiệu quả mạng xã hội, Kỷ yếu Hội thảo khoa học Ảnh hưởng của mạng xã hội đến học sinh sinh, viên hiện nay, thực trạng và giải pháp khắc phục. NXB Lao động 2023.

[5]. ThS. Phạm Văn Châu, ThS. Lê Thị Phương Lan, Phòng ngừa, hạn chế nghiện mạng xã hội ở học sinh, sinh viên Việt Nam hiện nay, Kỷ yếu Hội thảo khoa học Ảnh hưởng của mạng xã hội đến học sinh sinh, viên hiện nay, thực trạng và giải pháp khắc phục. NXB Lao động 2023.

[6]. NGUT, TS. Nguyễn Tùng Lâm, Giải pháp ngăn ngừa, khắc phục những tác hại của mạng xã hội đến sự phát triển nhân cách của học sinh phổ thông và kinh nghiệm thực tế giáo dục tại trường THPT Đinh Tiên Hoàng - Ba Đình Hà Nội, Kỷ yếu Hội thảo khoa học Ảnh hưởng của mạng xã hội đến học sinh sinh, viên hiện nay, thực trạng và giải pháp khắc phục. NXB Lao động 2023.

NÂNG CAO Ý THỨC SỬ DỤNG MẠNG XÃ HỘI CHO HỌC SINH, GÓP PHẦN BỒI ĐÁP LÝ TƯỞNG CÁCH MẠNG, BẢO VỆ NỀN TẢNG TƯ TƯỞNG CỦA ĐẢNG, ĐẤU TRANH PHẢN BÁC CÁC QUAN ĐIỂM SAI TRÁI, THÙ ĐỊCH TRONG TÌNH HÌNH MỚI

Tác giả: Ths. Lê Anh Phong
Đơn vị: Sở GD&ĐT Quảng Trị

LỜI MỞ ĐẦU

Những năm qua, công tác bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng, đấu tranh phản bác các quan điểm sai trái, thù địch đã đạt được nhiều thành tựu quan trọng, góp phần giữ vững, bổ sung và phát triển nền tảng tư tưởng của Đảng.

Trong bối cảnh hội nhập toàn cầu hiện nay với sự phát triển mạnh mẽ của công nghệ thông tin, internet đã trở thành không gian xã hội mới “không gian mạng” mang lại những cơ hội, vận hội mới để các quốc gia, dân tộc cùng nhau hợp tác và phát triển. Các thế lực thù địch đang tận dụng những ưu thế vượt trội của công nghệ số, mạng xã hội để tuyên truyền những tư tưởng độc hại; thu thập thông tin, bí mật nhà nước, bí mật quân sự, hòng phá vỡ lòng tin của Nhân dân với Đảng; xuyên tạc, phủ nhận những thành quả cách mạng trong công cuộc đổi mới ở nước ta. Với sự phát triển mạnh mẽ của công nghệ thông tin và cách mạng công nghệ 4.0, mạng xã hội ra đời đã và đang ảnh hưởng rất lớn đến tư tưởng, hành vi của các tầng lớp xã hội, trong đó học sinh là một trong những nhóm đối tượng sử dụng mạng xã hội nhiều nhất. Mạng xã hội đã ảnh hưởng cả tích cực và tiêu cực tới tâm lý, tình cảm, nhân cách của học sinh, đặc biệt là ý thức chính trị.

Trong những năm qua, công tác giáo dục lý tưởng cách mạng, đạo đức, lối sống cho thế hệ trẻ luôn được Đảng, Nhà nước, các cấp, các ngành, gia đình, nhà trường và toàn xã hội quan tâm và đạt được nhiều kết quả nổi bật. Trên cơ sở đánh giá thực trạng sử dụng mạng xã hội của học sinh, bài viết nêu lên các giải pháp để nâng cao hiệu quả sử dụng mạng xã hội trong giáo dục tư tưởng chính trị của học sinh hiện nay. Xuất phát từ thực trạng đó, tôi chọn chủ đề: “Nâng cao ý thức sử dụng mạng xã hội cho học sinh góp phần bồi đắp lý tưởng cách mạng, bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng, đấu tranh phản bác các quan điểm sai trái, thù địch trong tình hình mới”.

PHẦN NỘI DUNG

1. Nội dung lý luận của chủ đề: “Nâng cao ý thức sử dụng mạng xã hội cho học sinh góp phần bồi đắp lý tưởng cách mạng, bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng, đấu tranh phản bác các quan điểm sai trái, thù địch trong tình hình mới”.

Trong môi trường phát triển số hóa mạnh mẽ như ngày nay, mạng xã hội cũng như “con dao hai lưỡi”. Không thể phủ nhận tiện ích mà mạng xã hội đem lại cho con người trong đời sống hiện đại; thế nhưng, đây lại là một thế giới ảo, thật giả lẫn lộn, có những điều tốt nhưng có cả “thuộc độc”. Các thế lực thù địch, phản động và các phần tử cơ hội chính trị triệt để lợi dụng internet, mạng xã hội, các hình thức truyền thông mới để tuyên truyền chống phá; tán dương, cổ vũ lẫn nhau trong một “thế trận” có “kịch bản”, đánh vào nhận thức, tâm lý “đám đông” theo kiểu “mưa dầm thấm lâu”, “góp gió thành bão”. Tính chất thật, giả lẫn lộn không chỉ trên phương diện cá nhân, đối với từng con người, mà còn đối với phương diện xã hội, càng đặc biệt trở nên nguy

hiểm khi nó được sử dụng vào các hoạt động chính trị. Với khả năng tương tác và tính lan truyền nhanh, làm cho sự thật giả của những thông tin trên mạng xã hội càng trở nên nguy hiểm. Tuy nhiên, vấn đề không phải là cấm mạng xã hội, nhưng mạng xã hội bộc lộ nhiều mặt trái mà chúng ta cần phải hạn chế, quản lý, đặc biệt là sự lợi dụng mạng xã hội để công kích, chống đối Đảng, Nhà nước và chế độ. Một hệ thống luật pháp đầy đủ để quản lý và điều chỉnh hành vi những người sử dụng mạng xã hội và thiết bị trực tuyến là đòi hỏi bức thiết của tình hình.

Nghị quyết số 29-NQ/TW, ngày 4-11-2013 “Về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế” đã được Hội nghị Trung ương 8 (khóa XI) thông qua. Quan điểm chỉ đạo của Nghị quyết là: Giáo dục và đào tạo là quốc sách hàng đầu, là sự nghiệp của Đảng, Nhà nước và của toàn dân. Đầu tư cho giáo dục là đầu tư phát triển, được ưu tiên đi trước trong các chương trình, kế hoạch phát triển kinh tế-xã hội. Mục tiêu tổng thể đặt ra trong nghị quyết số 29-NQ/TW đó là: “Giáo dục con người Việt Nam phát triển toàn diện và phát huy tốt nhất tiềm năng, khả năng sáng tạo của mỗi cá nhân; yêu gia đình, yêu Tổ quốc, yêu đồng bào; sống tốt và làm việc hiệu quả.

Nội dung giáo dục toàn diện một lần nữa được khẳng định tại Kết luận số 51-KL/TW của Ban Bí thư Trung ương Đảng về tiếp tục thực hiện Nghị quyết số 29-NQ/TW; trong đó yêu cầu: Đẩy mạnh công tác giáo dục lý tưởng cách mạng, chú trọng giáo dục nhân cách, đạo đức, lối sống, kiến thức pháp luật và ý thức công dân trong hệ thống giáo dục quốc dân. Ngành giáo dục đã chỉ đạo tăng cường công tác “dạy người”, giáo dục đạo đức, lối sống, kỹ năng sống cho học sinh trong các cơ sở giáo dục; tham mưu, trình cấp có thẩm quyền ban hành nhiều văn bản quy phạm pháp luật, tạo hành lang pháp lý đầy đủ để thực hiện công tác giáo dục đạo đức, lối sống cho học sinh.

2. Thực trạng hiện nay

Hệ thống các mạng xã hội được học sinh sử dụng rất đa dạng, phong phú. Theo số liệu thống kê của Viện Chiến lược thông tin và truyền thông, Bộ Thông tin và Truyền thông, các mạng xã hội (MXH) lớn được học sinh Việt Nam ưa chuộng là các nền tảng như Youtube, Facebook, Zalo, Instagram, TikTok... Điều này xuất phát từ đặc điểm tâm sinh lý của lứa tuổi thanh, thiếu niên: Nhanh nhạy tiếp thu cái mới, thích giao lưu và thể hiện bản thân. Mặt khác, việc đăng ký và tham gia MXH khá dễ dàng đối với học sinh bởi sự tiện dụng và đơn giản, chỉ cần sở hữu một tài khoản email đang sử dụng và với một vài thao tác sẽ nhanh chóng tạo lập được một tài khoản Facebook, Twitter, TikTok...

Thời lượng sử dụng MXH của học sinh rất lớn. Theo thống kê sơ bộ hiện nay thời lượng học sinh sử dụng MXH trung bình là 5 giờ/ngày. Học sinh sử dụng mọi lúc, mọi nơi, mọi thời điểm, thậm chí nhiều học sinh “nghiện” MXH. Trong đó, đa số học sinh sử dụng MXH trong khoảng thời gian 1 giờ mỗi ngày (chiếm tỉ lệ 29.8%); tỷ lệ sử dụng MXH từ 2 đến 3 giờ mỗi ngày là 16.7%; đặc biệt có tới 4.8% học sinh sử dụng MXH trên 5 giờ mỗi ngày, thậm chí có 2.4% học sinh ngoài các việc thiết yếu dành phần lớn thời gian cho mạng xã hội. Việc truy cập MXH của học sinh được thực hiện ở mọi lúc, mọi nơi. Trên 90% học sinh thường sử dụng mạng xã hội tại nhà. Khoảng

trên 60% học sinh truy cập mạng xã hội tại các quán ăn, quán cafe hay những địa điểm công cộng có Wifi miễn phí. Trên 30% học sinh truy cập MXH tại trường học và trên 4% học sinh truy cập tại các địa điểm khác. Học sinh thường có thói quen sử dụng mạng xã hội trước khi đi ngủ hay khi mới thức dậy. Ngoài ra có thể trong lúc ăn, lúc rảnh, hay thậm chí ngay trong giờ học và những khoảng thời gian khác.

Tuy nhiên, bên cạnh những mặt tích cực, MXH và thông tin trên MXH nói chung cũng bộc lộ nhiều tiêu cực. MXH đã và đang trở thành công cụ hàng đầu để thế lực thù địch lợi dụng đầu độc tư tưởng trong học sinh. Các thế lực thù địch, phản động đã lập ra và sử dụng nhiều tài khoản MXH vào các hoạt động tuyên truyền phá hoại tư tưởng, tuyên truyền xuyên tạc chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước, lợi dụng chiêu bài phản biện xã hội, đấu tranh chống tiêu cực, tham nhũng, bảo vệ môi trường để chống phá Đảng, Nhà nước, chống phá chế độ. Một số học sinh “lén lút” cập nhật những thông tin trái chiều dẫn đến việc tự định hướng trong nhận thức và hành vi của họ còn có những hạn chế, bất cập. Một số học sinh còn có biểu hiện hành vi lệch chuẩn, đưa lên mạng xã hội hình ảnh và nội dung phản cảm, không phù hợp với lứa tuổi, với thuần phong, mỹ tục của dân tộc, thậm chí là các thông tin bịa đặt, xuyên tạc nhằm tạo sự chú ý của cộng đồng mạng mà không nhận thức được những hệ quả xấu có thể xảy ra đối với bản thân và xã hội.

Trên địa bàn tỉnh Quảng Trị, tình trạng sử dụng các trang mạng xã hội giáo viên và học sinh ngày càng nhiều nhưng chưa được quản lý chặt chẽ; nhiều cá nhân có các bình luận về các vấn đề chính trị, xã hội phức tạp, đăng tải các bài viết, hình ảnh xúc phạm tổ chức, cá nhân và các thông tin vi phạm pháp luật. Tội phạm sử dụng công nghệ cao diễn biến phức tạp với thủ đoạn phạm tội đa dạng, chủ yếu sử dụng mạng xã hội để lừa đảo chiếm đoạt tài sản, trong đó có nhiều đối tượng trong độ tuổi học sinh. Trong 02 năm học 2021 - 2022 và 2022 - 2023, ngành Giáo dục đã buộc thôi việc đối với 02 giáo viên vi phạm pháp luật khi sử dụng MXH để lừa đảo chiếm đoạt tài sản. 04 trường hợp học sinh lấy mật khẩu để chiếm đoạt tài khoản facebook của người khác, sau đó tiếp tục lừa đảo chiếm đoạt tài sản của người thân quen của những người có tài khoản facebook bị chiếm đoạt tài sản. Các em học sinh này sau đó đã bỏ học.

Thời gian qua vẫn còn một bộ phận học sinh có biểu hiện suy thoái, lệch lạc về phẩm chất đạo đức, lối sống như: Thiếu trung thực, thiếu trách nhiệm với bản thân, gia đình, nhà trường. Đáng ngại nhất là tình trạng bạo lực học đường vẫn diễn ra phức tạp tại một số địa phương, còn hiện tượng học sinh đánh nhau. Hiện tượng thờ ơ, vô cảm, thấy đúng không dám bảo vệ, thấy sai trái, tiêu cực không dám đấu tranh, không can ngăn... Tại tỉnh Quảng Trị, thời điểm cuối tháng 4 vừa qua, trên mạng xã hội lan truyền một đoạn clip dài hơn 6 phút vụ việc một nữ sinh lớp 8 ở Gio Linh bị bạn đánh hội đồng sau đó phát tán lên mạng xã hội. Đó là thực trạng đáng báo động cần sự tham gia của toàn xã hội, sự vào cuộc của cả hệ thống chính trị, sự phối hợp chặt chẽ giữa gia đình - nhà trường - xã hội để giáo dục lý tưởng, đạo đức, lối sống cho thế hệ trẻ.

Trước sự phát triển bùng nổ của MXH, cùng với sự vận động, biến đổi của mục tiêu đào tạo theo tiến trình thời gian, các môn học tập, rèn luyện và tư tưởng chính trị cho học sinh cần phải có những điều chỉnh phù hợp, theo đó bất cứ các lực lượng, phương tiện, các đơn vị nào tham gia vào quá trình đào tạo cũng đồng thời tham gia quá trình giáo dục tư tưởng chính trị cho học sinh. Hiện chưa có được nhiều MXH của Việt Nam có đủ sức hấp dẫn đông đảo học sinh. Nhiều trường học lập ra trang

Fanpage nhưng chưa đề cập được nhiều các nội dung giáo dục chính trị cho học sinh. Sự đấu tranh bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng trên các trang này còn nhiều hạn chế, chưa đa dạng, linh hoạt, hấp dẫn. Nhiều trường chưa xây dựng được những cán bộ nòng cốt, thủ lĩnh nhiệt huyết, sáng tạo, có sức thu hút học sinh tham gia các hoạt động phong phú có tính giáo dục chính trị trên môi trường mạng xã hội.

Nhà nước đã ban hành nhiều văn bản pháp lý để quản lý và sử dụng MXH như: Luật Công nghệ thông tin, Luật An ninh mạng, Luật Báo chí... cũng như các Nghị định số 174/2013/NĐ-CP của Chính phủ về Quy định xử phạt vi phạm hành chính trong lĩnh vực bưu chính viễn thông, công nghệ thông tin; Nghị định số 72/2013/NĐ-CP ngày 15/7/2013 về quản lý, cung cấp, sử dụng dịch vụ Internet; Thông tư số 38/2016/TT-BTTTT của Bộ Thông tin và Truyền thông quy định chi tiết về việc cung cấp thông tin công cộng qua biên giới... Tuy nhiên trong thực tế vẫn tồn tại nhiều bất cập, một phần liên quan đến các văn bản pháp luật chưa thực sự hoàn thiện, các quy định còn một số chồng chéo, gây khó khăn cho công tác quản lý, nhiều chế tài chưa đủ nghiêm khắc, răn đe nên một số tổ chức, cá nhân lợi dụng những khe hở của pháp luật hoặc cơ chế chính sách để sử dụng MXH với những mục đích xuyên tạc, chống phá Đảng, Nhà nước.

3. Liên hệ thực tiễn cơ quan công tác và một số giải pháp để nâng cao ý thức sử dụng mạng xã hội cho học sinh góp bồi đắp tư tưởng cách mạng, bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng, đấu tranh phản bác các quan điểm sai trái, thù địch trong tình hình mới

Để phòng, chống những tiêu cực từ mạng xã hội; giáo dục lý tưởng cách mạng, đạo đức, lối sống cho học sinh là nhiệm vụ đặc biệt quan trọng, vừa giải quyết những vấn đề trước mắt, vừa mang tính chiến lược, có giá trị định hướng lâu dài đối với sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Trong những năm qua, các cơ sở giáo dục đều dành nhiều sự quan tâm tới việc quản lý hoạt động sử dụng mạng xã hội trong học sinh.

Tuy nhiên, bên cạnh những kết quả đã đạt được thì việc quản lý sử dụng MXH trong học sinh tại một số nhà trường vẫn còn bộc lộ một số hạn chế, thiếu sót như: Việc quản lý MXH trong nhà trường hiện vẫn còn thiếu chặt chẽ đã khiến một bộ phận học sinh sao nhãng học tập cũng như tham gia các hoạt động ngoại khóa, tình trạng một số học sinh vi phạm nội quy, quy định của nhà trường về sử dụng MXH vẫn còn tồn tại. Đặc biệt trong thời gian vừa qua trên địa bàn tỉnh Quảng Trị liên tiếp xảy ra các vụ bạo lực học đường, hầu hết là các nữ sinh tham gia đánh nhau. Một số vụ bạo lực học đường còn bị quay lại và phát tán lên mạng xã hội gây bức xúc trong dư luận, tác động tiêu cực đến môi trường giáo dục. Nguyên nhân chủ yếu vẫn là mâu thuẫn và xích mích, nói xấu nhau trên mạng xã hội.

Trong thời gian tới, việc nâng cao ý thức sử dụng mạng xã hội nhằm phòng chống bạo lực học đường, phòng tránh các tệ nạn xã hội góp phần bồi đắp lý tưởng cách mạng cho học sinh là tất yếu và rất cấp bách. Qua đó có thể tuyên truyền quan điểm, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước hay những giá trị tư tưởng chính trị hữu ích đến với học sinh nhanh chóng và dễ dàng. Để làm được điều này cần:

Thứ nhất, đẩy mạnh công tác tuyên truyền, giáo dục về chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước; của ngành Giáo dục. Tuyên truyền, giáo dục tới học sinh về Luật An toàn thông tin mạng, Luật An ninh mạng và các quy định của pháp luật về quản lý và sử dụng Internet, MXH và các loại hình truyền thông khác trên Internet, các nội dung về đạo đức, lối sống; văn hóa ứng xử trong trường học; kỹ năng nghề nghiệp, việc làm, khởi nghiệp; phòng, chống tội phạm, tệ nạn xã hội, bạo lực học đường... qua các hoạt động nhằm tự điều chỉnh hành vi tương tác của cá nhân trên môi trường MXH theo hướng tích cực, hiệu quả.

Thứ hai, xây dựng và phát huy môi trường giáo dục, văn hóa lành mạnh cho học sinh: Suy nghĩ và lối sống, bao hàm cả tư tưởng chính trị của học sinh, chịu ảnh hưởng rất lớn bởi thiết chế xã hội mà trực tiếp là môi trường văn hóa ở mỗi nhà trường. Văn hoá nhà trường được biểu hiện trong các quy định, trong lời ăn tiếng nói và trong ứng xử thực tế trong nội bộ đội ngũ cán bộ, thầy cô giáo và giữa cán bộ, thầy cô giáo với học sinh; giữa học sinh với học sinh. Trong môi trường văn hoá đó, nếu niềm tin vào chủ nghĩa Xã hội, vào chủ nghĩa Mác-Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh của cán bộ, thầy cô giáo được thể hiện, có chỗ đứng vững chắc thì học sinh cũng sẽ có niềm tin như vậy.

Thứ ba, phát triển và quản lý các trang thông tin điện tử của các nhà trường về giáo dục chính trị, tư tưởng đối với học sinh trên môi trường MXH. Duy trì cơ chế phối hợp, trao đổi giữa nhà trường và gia đình, giữa nhà trường với các cơ quan, chính quyền địa phương và Nhân dân nơi trường đóng chân để nắm bắt tình hình tư tưởng của học sinh trên môi trường MXH, kịp thời xử lý các vấn đề phát sinh, bảo đảm an ninh mạng, an toàn thông tin, phòng ngừa, ngăn chặn các website, trang thông tin giả mạo.

Thứ tư, xây dựng đội ngũ cán bộ quản lý học sinh, cán bộ Đoàn/Đội tâm huyết và giỏi chuyên môn tại nhà trường để quản lý hoạt động sử dụng MXH của học sinh cũng như nắm bắt tình hình tư tưởng của học sinh trên môi trường MXH. Phối hợp đấu tranh, phản bác những thông tin sai trái, xuyên tạc, kích động, thù địch, góp phần bảo vệ chủ trương, đường lối, quan điểm của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước, bảo vệ uy tín của ngành Giáo dục và nhà trường.

Thứ năm, hoàn thiện quy chế phù hợp để quản lý học sinh, quản lý hoạt động sử dụng MXH về an ninh thông tin trong học sinh. Đồng thời, chủ động xây dựng cơ chế quản lý, giải quyết của nhà trường, phối hợp với các cơ quan, đơn vị chức năng xử lý các vi phạm liên quan đến hoạt động MXH của cá nhân.

Thứ sáu, đổi mới nội dung, hình thức, phương pháp giáo dục tư tưởng chính trị cho học sinh. Đổi mới về nội dung trên các phương diện sau: đổi mới nội dung giáo dục quan điểm của chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, chủ trương, đường lối của Đảng; đổi mới nội dung giáo dục nâng cao phẩm chất chính trị, tư tưởng chính trị; bồi dưỡng các giá trị đạo đức truyền thống tốt đẹp của dân tộc; đổi mới nội dung tuyên truyền, giáo dục tinh thần cảnh giác cách mạng, bản chất, âm mưu, thủ đoạn chống phá của các thế lực thù địch trên không gian mạng. Đổi mới hình thức, phương pháp giáo dục phải gắn với xu hướng sử dụng MXH của học sinh và đặc biệt là sử dụng MXH để giáo dục học sinh.

Thứ bảy, đẩy mạnh công tác tuyên truyền nâng cao nhận thức cho học sinh về tầm quan trọng của công tác phòng ngừa, đấu tranh chống hoạt động lợi dụng internet, MXH để chống phá sự nghiệp cách mạng nước ta. Từ đó, làm cho các em học sinh thấy rõ những tác động tích cực và tiêu cực của internet và mạng xã hội; nâng cao khả năng nhận diện với các thông tin xấu, độc, nguy hại đối với bản thân và xã hội. Đồng thời, xây dựng phong cách văn hóa khi tham gia trên không gian mạng; có ý thức cảnh giác, không đăng tải hoặc để lộ, lọt thông tin, tài liệu liên quan đến bí mật quốc gia.

Thứ tám: Giáo dục, bồi dưỡng cho học sinh về tình cảm, tình yêu quê hương đất nước; bảo tồn và phát huy những giá trị văn hóa, lịch sử của quê hương, đất nước; xây dựng, phát triển giá trị văn hóa truyền thống của dân tộc Việt Nam nói chung và tỉnh Quảng Trị nói riêng. Tăng cường thực hiện các giải pháp phối hợp có hiệu quả giữa nhà trường, gia đình, xã hội trong việc giáo dục văn hóa ứng xử cho học sinh trên môi trường mạng xã hội.

Thứ chín: Các trường học phối hợp với chính quyền địa phương, đoàn thể và các tổ chức chính trị - xã hội có liên quan trong công tác xây dựng văn hóa học đường; các giải pháp bảo đảm an ninh, trật tự; có biện pháp quản lý các hàng quán Internet phạm vi xung quanh trường học; thông tin, tuyên truyền, giáo dục về phòng chống tội phạm, phòng ngừa tệ nạn xã hội, phòng chống bạo lực học đường...đẩy mạnh công tác vận động, tuyên truyền, giáo dục nếp sống văn hóa trong gia đình, trách nhiệm của ông bà, cha mẹ trong giáo dục đạo đức, lối sống cho con cháu.

LỜI KẾT THÚC

Thông qua Hội thảo nhằm tiếp tục khẳng định vị trí, vai trò quan trọng trong đời sống xã hội của công tác bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng, đấu tranh phản bác các quan điểm sai trái, thù địch. Giúp cho học sinh nhận diện rõ ràng âm mưu, thủ đoạn, phương thức hoạt động của các thế lực thù địch tấn công vào nền tảng tư tưởng của Đảng trong tình hình hiện nay. Mỗi một học sinh phải có lập trường, tư tưởng vững vàng, có tri thức, giàu tình cảm, đạo đức cách mạng trong sáng và lối sống lành mạnh. Một lần nữa khẳng định vị trí, vai trò của học sinh với tư cách là chủ nhân tương lai, lực lượng nòng cốt giữ vai trò quan trọng trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ đất nước, ngăn chặn, phòng ngừa làm thất bại mọi âm mưu, thủ đoạn "diễn biến hoà bình" của các thế lực thù địch trong tình hình hiện nay.

THỰC TRẠNG HỌC SINH, SINH VIÊN PHẠM TỘI TRÊN KHÔNG GIAN MẠNG VÀ CÁC GIẢI PHÁP PHÒNG NGỪA

Tác giả: Phòng An ninh mạng và phòng, chống tội phạm sử dụng công nghệ cao, Công an tỉnh Quảng Trị

Trước xu thế phát triển, phổ cập của Internet, bằng nhiều hình thức khác nhau, hiện nay đa phần các em học sinh, sinh viên đều được tiếp xúc sớm với các dịch vụ thông tin trên không gian mạng, nhất là trên các nền tảng mạng xã hội. Tuy nhiên, ở độ tuổi chưa có nhận thức đầy đủ về luật pháp, những nguy cơ, rủi ro từ mặt trái của Internet mang lại,... trẻ em dễ bị tác động bởi những thông tin xấu độc, gây lệch lạc suy nghĩ, lối sống, hình thành nhận thức, tư tưởng sai trái, thúc đẩy các hành vi vi phạm pháp luật.

Quảng Trị là địa bàn có tình hình tội phạm trên không gian mạng diễn biến khá phức tạp so với cả nước, đặc biệt là trên lĩnh vực sử dụng mạng internet thực hiện hành vi chiếm đoạt tài sản. Từ năm 2021 đến nay, trên địa bàn tỉnh Quảng Trị xảy ra hơn 40 vụ, việc liên quan đến tội phạm sử dụng trong nghệ cao, trong đó có hơn 20 vụ liên quan đến hoạt động lừa đảo chiếm đoạt tài sản trên không gian mạng, gây thiệt hại về tài sản hơn 20 tỷ đồng. Nguy hiểm hơn là đối tượng ngày càng trẻ hóa, theo thống kê thì số vụ việc, đối tượng là thanh thiếu niên, HSSV trên địa bàn tỉnh Quảng Trị vi phạm trên lĩnh vực công nghệ cao chiếm hơn 20% so với các loại đối tượng khác, trong đó tập trung chủ yếu tại các địa bàn TP Đông Hà, huyện Triệu Phong, Thị xã Quảng Trị... Đây là các địa bàn tập trung các nhóm đối tượng lừa đảo chiếm đoạt tài sản. Các đối tượng thường tụ tập ở các quán internet trên địa bàn để hỏi học lẫn nhau, từ đó từng bước thực hiện các hành vi lừa đảo chiếm đoạt tài sản. Tuy nhiên, theo thống kê của đơn vị chúng tôi thì khá may mắn là chưa phát hiện các hành vi xâm phạm an ninh quốc gia trên không gian mạng có liên quan đến đối tượng là HSSV trên địa bàn mà các phương thức, thủ đoạn, hành vi phạm tội chủ yếu là:

- **Hack facebook, giả danh người thân:** Qua đường link có đuôi weebly.com, đối tượng sử dụng các tài khoản facebook ảo để nhắn tin qua facebook nhờ tham gia bình chọn một số chương trình như “*Giọng hát hay*”, “*Giọng hát Việt nhí*”, “*Biệt tài tí hon*”, “*Siêu mẫu nhí*”... Khi bị hại bấm vào đường link trên, đối tượng biết được mật khẩu tài khoản facebook nên đã chiếm quyền quản lý. Sau đó đối tượng vào các trang facebook này, tiến hành nghiên cứu và nhắn tin cho bạn bè của các tài khoản facebook bị chiếm đoạt để mượn tiền với nhiều lý do: tài khoản ngân hàng bị lỗi, không đủ tiền, điều trị ốm đau, cọc tiền đất đai ... Vì tin tưởng nên bạn bè của bị hại đã chuyển tiền vào tài khoản ngân hàng do đối tượng lừa đảo cung cấp, sau đó bị chiếm đoạt.

- **Lừa đảo kiếm tiền online việc nhẹ, lương cao.**

Bằng cách gửi tin nhắn rác vào tài khoản người dùng với nội dung tuyển dụng cộng tác viên, nhân viên làm việc tại nhà trực tuyến với thu nhập cao. Khi nạn nhân làm theo hướng dẫn trong tin nhắn, các đối tượng sẽ tự xưng là nhân viên tư vấn, tuyển dụng của một công ty nào đó hay giả mạo là nhân viên của sàn thương mại điện

từ để yêu cầu nạn nhân cung cấp thông tin cá nhân, thông tin tài khoản ngân hàng sau đó chiếm đoạt tiền.

Dấu hiệu nhận biết:

+ **Yêu cầu CTV thanh toán tiền hàng trước:** Sau khi trao đổi và người có nhu cầu tìm việc làm liên hệ, các đối tượng lừa đảo hướng dẫn CTV thực hiện đặt mua hàng online để tăng tương tác cho các gian hàng. Đặc biệt, CTV phải có tài khoản ngân hàng để thanh toán đơn hàng trước rồi sẽ được nhận lại tiền gốc cộng thêm chiết khấu hoa hồng

+ **Lợi dụng uy tín của các sàn TMDT để lấy lòng tin của CTV:** Ban đầu đối tượng gửi đường link sản phẩm trên sàn thương mại điện tử Lazada, Shopee, Tiki, Sendo,... có giá trị từ vài trăm nghìn, vài triệu đồng cho tới vài chục triệu đồng và yêu cầu CTV thực hiện các bước như: xác thực đơn hàng, chuyển tiền vào tài khoản công ty. Ở những nhiệm vụ đầu tiên, với các đơn hàng có giá trị nhỏ, CTV sẽ được hoàn tiền hàng và hoa hồng về tài khoản ngân hàng.

+ **Đánh vào lòng tham của con người khiến CTV “sập bẫy”:** Cứ như vậy cho đến khi CTV làm nhiệm vụ với những đơn hàng có giá trị cao (vài chục triệu đồng) và không còn khả năng chuyển tiền nữa. Thì lúc này phía công ty không gửi lại tiền hàng và tiền hoa hồng ngay mà lấy lý do bảo trì hệ thống hoặc lý do khác để yêu cầu CTV tiếp tục thực hiện nhiệm vụ tiếp theo, hứa hẹn xong sẽ nhận tiền gốc và hoa hồng hoặc chặn đầu mối liên hệ với CTV thì lúc đấy nạn nhân mới nhận ra mình đã bị lừa đảo.

- Các vụ việc bạo lực học đường được đăng tải trên không gian mạng:

Các học sinh đánh nhau, xúc phạm danh dự nhân phẩm của cá nhân và được quay clip đăng tải trên không gian mạng tại địa bàn huyện Hướng Hóa, Đakrong, Gio Linh,... gây ảnh hưởng nghiêm trọng đến tình hình đảm bảo ANTT trên địa bàn.

Quá trình đấu tranh phòng, chống tội phạm, chúng tôi rút ra nguyên nhân, điều kiện phạm tội của HSSV trên không gian mạng tại địa bàn, cụ thể:

- Bản thân các em học sinh, sinh viên chưa nhận thức được đầy đủ các quy định của pháp luật, nhất là trên không gian mạng, qua đó dễ bị các đối tượng dụ dỗ, hướng dẫn cho các phương thức, thủ đoạn để hoạt động phạm tội; đồng thời số đối tượng phạm tội thường gia đình không có điều kiện về kinh tế, trong khi các hình thức lừa đảo trên mạng này khó bị phát hiện và kiếm được tiền rất nhanh, dễ dàng. Bên cạnh đó, ý thức cảnh giác, phòng ngừa tội phạm của một bộ phận người dân vẫn chưa cao cũng là một trong những nguyên nhân làm gia tăng số vụ phạm pháp hình sự về sử dụng công nghệ cao lừa đảo chiếm đoạt tài sản.

- Việc các bậc phụ huynh tạo điều kiện cho con, em mình tiếp cận sớm với các thiết bị di động thông minh mà không có sự quản lý phù hợp, dẫn đến các em dành quá nhiều thời gian cho các ứng dụng mạng xã hội, “nghiện mạng xã hội”, cùng với đó là những thay đổi về tâm sinh lý của HSSV trong giai đoạn dậy thì dẫn đến những nhận thức lệch lạc, vẫn nạn bạo lực học đường trên không gian mạng, hiệu ứng đám đông, a dua theo những thông tin sai sự thật, tin giả, chia sẻ các video bạo lực và làm theo.

Các giải pháp phòng ngừa tình trạng học sinh, sinh viên vi phạm pháp luật trên không gian mạng

Trên cơ sở thực trạng HSSV phạm tội trên không gian mạng tại địa bàn tỉnh Quảng Trị và các nguyên nhân, rủi ro của HSSV khi tham gia không gian mạng, bản thân đưa ra một số giải pháp nhằm góp phần phòng ngừa, phát hiện, ngăn chặn tình trạng HSSV phạm tội trên KGM tại địa bàn như sau:

- *Thứ nhất*, Sở Giáo dục và Đào tạo nên phối hợp với các cơ quan, đơn vị chức năng đẩy mạnh công tác tuyên truyền, giáo dục về chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước; của ngành Giáo dục và các địa phương. Tuyên truyền, giáo dục tới học sinh, sinh viên về Luật An toàn thông tin mạng, Luật An ninh mạng và các quy định của pháp luật về quản lý và sử dụng Internet, mạng xã hội và các loại hình truyền thông khác trên Internet (thông qua các trang fanpage, trang thông tin điện tử chính thống), các nội dung về đạo đức, lối sống; văn hóa ứng xử trong trường học; kỹ năng nghề nghiệp, việc làm, khởi nghiệp; phòng, chống tội phạm, tệ nạn xã hội, bạo lực học đường... qua các hoạt động nhằm tự điều chỉnh hành vi tương tác của cá nhân trên môi trường mạng xã hội theo hướng tích cực, hiệu quả.

- *Thứ hai*, phát triển và quản lý các trang thông tin điện tử của các trường học về giáo dục chính trị, tư tưởng đối với học sinh, sinh viên trên môi trường mạng xã hội. Duy trì cơ chế phối hợp, trao đổi giữa các trường học và gia đình, giữa các trường học với các cơ quan, chính quyền địa phương và nhân dân nơi các trường đóng chân trên địa bàn để nắm bắt tình hình tư tưởng của học sinh, sinh viên trên môi trường mạng xã hội, kịp thời xử lý các vấn đề phát sinh, bảo đảm đảm an ninh mạng, an toàn thông tin, phối hợp với các đơn vị chức năng phòng ngừa, phát hiện, ngăn chặn, xử lý các website, trang thông tin giả mạo.

- *Thứ ba*, xây dựng đội ngũ cán bộ quản lý học sinh, sinh viên, cán bộ đoàn tâm huyết và giỏi chuyên môn tại các trường học để quản lý hoạt động sử dụng mạng xã hội của HSSV cũng như nắm bắt tình hình tư tưởng của HSSV trên môi trường mạng xã hội. Phối hợp các đơn vị chức năng trong đấu tranh, phản bác những thông tin sai trái, xuyên tạc, kích động, thù địch, góp phần bảo vệ chủ trương, đường lối, quan điểm của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước, bảo vệ uy tín của ngành Giáo dục và các trường học trên địa bàn.

- *Thứ tư*, hoàn thiện quy chế phù hợp để quản lý học sinh, sinh viên nói chung, quản lý hoạt động sử dụng mạng xã hội về an ninh thông tin trong HSSV nói riêng. Đồng thời, chủ động xây dựng cơ chế quản lý, giải quyết của Sở Giáo dục và Đào tạo, các trường học, phối hợp với các cơ quan, đơn vị chức năng nhằm kịp thời xử lý các vi phạm liên quan đến hoạt động trên không gian mạng của cá nhân./.

PHÁT HUY ẢNH HƯỞNG TÍCH CỰC CỦA MẠNG XÃ HỘI ĐỐI VỚI HOẠT ĐỘNG HỌC TẬP CỦA HỌC SINH, SINH VIÊN

Tác giả: ThS. Nguyễn Thị Diễm

Đơn vị: Trường CĐSP Quảng Trị

Tóm tắt: *Mạng xã hội đóng vai trò quan trọng trong việc hỗ trợ học tập. Thông qua mạng xã hội, người học có thể tương tác với nhau, chia sẻ kiến thức và kinh nghiệm, cùng nhau giải quyết các vấn đề và hỗ trợ nhau trong quá trình học tập. Mạng xã hội cũng cung cấp một nguồn thông tin phong phú và đa dạng, giúp học sinh, sinh viên tiếp cận kiến thức một cách nhanh chóng và thuận tiện. Ngoài ra, mạng xã hội còn giúp người học phát triển kỹ năng giao tiếp, tư duy phản biện và khả năng làm việc nhóm. Tuy nhiên, việc sử dụng mạng xã hội trong học tập cần được thực hiện với cách thức phù hợp để đảm bảo phát huy những ưu điểm và hạn chế những ảnh hưởng tiêu cực do mạng xã hội đem lại, hướng đến mục tiêu phát triển toàn diện nhân cách người học.*

Từ khóa: tác động tích cực của MXH, vai trò của MXH, học tập thông qua MXH

1. Đặt vấn đề

Mạng xã hội (MXH) ngày nay đã và đang trở thành một phần không thể thiếu trong cuộc sống của giới trẻ, đặc biệt là với bộ phận học sinh, sinh viên (HS,SV). Trong lĩnh vực giáo dục và dạy học, MXH đã trở thành một công cụ hỗ trợ quan trọng trong giao tiếp và học tập. MXH không chỉ giúp kết nối giữa các học sinh, sinh viên mà còn tạo ra tương tác tích cực giữa HS, SV với giáo viên, giảng viên, từ đó đóng góp vào hoạt động giảng dạy và học tập. Với phương pháp học tập hợp tác đang thay thế dần phương pháp học truyền thống, MXH được xem như công cụ học tập hiện đại, cung cấp tài liệu số phong phú và thuận tiện. MXH cung cấp một môi trường trực tuyến để chia sẻ kiến thức, tài liệu và ý kiến với cộng đồng người học. Nó cũng tạo điều kiện cho việc học tập từ xa và truy cập vào các khóa học trực tuyến. Các nền tảng MXH như Facebook, Zalo và Youtube cung cấp các nhóm và trang chuyên về học tập, nơi người dùng có thể tham gia vào các cuộc thảo luận, trao đổi kiến thức và nhận được sự hỗ trợ từ cộng đồng.

Hiện nay, việc học tập thông qua mạng xã hội đang dần trở nên phổ biến hơn đối với HS, SV trên thế giới. Điều này đã mang lại một tác động tích cực đến hiệu quả trong học tập của thế hệ trẻ, bên cạnh đó, việc sử dụng mạng xã hội cũng có thể sẽ mang đến các hậu quả tiêu cực trong học tập cũng như trong cuộc sống của các em. Vì vậy, việc nghiên cứu đề xuất các biện pháp phát huy ảnh hưởng tích cực của MXH đối với hoạt động học tập của HS, SV là rất cần thiết.

2. Khái niệm về mạng xã hội

Các nhà nghiên cứu trong nhiều lĩnh vực khác nhau đã có những định nghĩa về MXH dưới nhiều góc nhìn khác nhau.

Theo tác giả Nguyễn Thanh Hồng Ân và Nguyễn Văn Tuấn (2017)[1], mạng xã hội là một nền tảng trực tuyến, là nơi mà mọi người có thể xây dựng các mối quan hệ

ảo với những người có chung tính cách, sở thích, nghề nghiệp,... hoặc với cả những người có mối quan hệ ngoài đời thực.

Theo Khoản 22 Điều 3 Nghị định 72/2013/NĐ-CP [3] về quản lý, cung cấp, sử dụng dịch vụ Internet và thông tin trên mạng, thì mạng xã hội (social network) là hệ thống thông tin cung cấp cho cộng đồng người sử dụng mạng các dịch vụ lưu trữ, cung cấp, sử dụng, tìm kiếm, chia sẻ và trao đổi thông tin với nhau, bao gồm dịch vụ tạo trang thông tin điện tử cá nhân, diễn đàn (forum), trò chuyện (chat) trực tuyến, chia sẻ âm thanh, hình ảnh và các hình thức dịch vụ tương tự khác.

Từ nhiều định nghĩa dưới góc nhìn của các nhà nghiên cứu, chúng ta có thể hiểu MXH chính là một nền tảng trực tuyến giúp mọi người có thể kết nối với nhau và xây dựng các mối quan hệ “ảo” giúp mọi người chia sẻ và trao đổi thông tin với nhau. Nó bao gồm các dịch vụ như tạo hồ sơ cá nhân, diễn đàn, trò chuyện trực tuyến, chia sẻ âm thanh, hình ảnh và nhiều dịch vụ khác. MXH giúp mọi người kết nối với nhau và tạo ra một môi trường trực tuyến để thể hiện bản thân, trao đổi thông tin và giao lưu với người khác.

3.Vai trò của mạng xã hội đối với hoạt động học tập của học sinh, sinh viên

Việc sử dụng các nền tảng MXH hoặc các diễn đàn trực tuyến để tìm kiếm, chia sẻ và thảo luận về kiến thức và thông tin liên quan đến việc học tập, tra cứu tài liệu trực tuyến, nộp bài tập trực tuyến,... Thông qua MXH có thể giúp học sinh, sinh viên mở rộng kiến thức, tạo ra mối quan hệ học tập và thúc đẩy sự tương tác giữa các thành viên trong nhóm học tập. HS, SV có thể tận dụng thời gian học tại nhà để đầu tư nâng cao kết quả học tập của mình. Ngoài thời gian học trực tiếp tại lớp, học sinh có thể tự học thêm trên các trang MXH, tham gia các hội nhóm trao đổi về phương pháp học các bộ môn... Điều này không chỉ giúp kiến thức văn hóa của các em giỏi hơn mà còn giúp họ có thể thư giãn, kết thêm được nhiều bạn mới cùng nhau trao đổi học tập, sở thích. Từ đó, hướng đến các mục tiêu: nâng cao năng lực, hiệu suất và năng suất học tập, đạt được kết quả học tập cao hơn,... HSSV sử dụng MXH với vai trò là công cụ hỗ trợ các hoạt động học tập và nghiên cứu khoa học, cụ thể:

- *Với phương thức học tập trực tuyến:* Trao đổi thông tin học tập là việc mà HS, SV có thể thực hiện thường xuyên thông qua MXH có các tính năng tích hợp thuận tiện cho việc trao đổi thông tin học tập trực tuyến (Video call, Messenger, Group,...). Với các tính năng đó, việc trao đổi thông tin học tập hoặc theo dõi các bài giảng từ giáo viên không còn là trở ngại lớn, nghĩa là công nghệ khiến mô hình phòng học truyền thống thay đổi về bản chất cũng như cách thức kiến thức được truyền thụ cho người học. MXH cung cấp nền tảng giao tiếp trực tuyến và tăng cường tương tác. Các ứng dụng trên MXH như chatbox, messenger và group chat giúp HS, SV tương tác trực tuyến. Việc tương tác trực tuyến giúp các nhóm học tập trao đổi thông tin, cập nhật tiến độ công việc một cách thuận tiện. Người học có thể chia sẻ nội dung chương trình học, gửi tài liệu, trao đổi trực tuyến bất kể không gian và thời gian. MXH giúp rút ngắn khoảng cách giữa HS, SV và giáo viên, nâng cao tương tác và giúp giáo viên tư vấn và hướng dẫn tốt hơn.

- *Với hoạt động tìm kiếm tài liệu:* Đối với hoạt động học tập, MXH là một kho tàng kiến thức mở, HS, SV có thể tìm kiếm mọi thông tin trên đó chỉ với một từ khóa tìm kiếm và vài cú click chuột. MXH có thể cung cấp tính năng tìm kiếm, chia sẻ tài

liệu học tập hiệu quả cho HS,SV. MXH giúp cho HS, SV tiếp cận và chọn lọc các nội dung tài liệu học tập với nhu cầu của mình. Với sự tiện ích của MXH việc HS, SV dễ dàng tiếp cận nguồn tài liệu mở và các chuyên gia trong lĩnh vực mà họ quan tâm dễ dàng hơn trước đây. Hiện nay, các bài chia sẻ về những kiến thức chuyên môn, các mẹo học tập cũng được đăng lên các ứng dụng mạng xã hội, không khó để tìm thấy được nhiều kiến thức trong những bài đó. Không chỉ vậy, các em còn có thể học thêm được nhiều kỹ năng thông qua các video chỉ dẫn trên youtube. MXH cho phép sử dụng kết nối, giao lưu và chia sẻ thông tin rất phong phú. Người sử dụng có thể tìm kiếm thông tin nhanh chóng, dễ dàng.

- *Với việc cập nhật thông tin và kết quả học tập*: Ngoài trừ một số tính năng đặc thù, MXH được HS, SV sử dụng như một phương tiện hỗ trợ hữu hiệu trong hầu hết các mục đích quan trọng liên quan đến học tập như: cập nhật thông tin về việc học; tìm hiểu về các khóa học; tìm kiếm tài liệu; trao đổi với bạn bè về việc học; học nhóm; ...

Hơn nữa, hoạt động nghiên cứu khoa học trong HS, SV cũng được hỗ trợ bởi các tính năng của MXH. Các trang MXH đều có các tính năng hỗ trợ trong việc nghiên cứu khoa học. Người dùng sử dụng kết hợp hai nền tảng Google Forms và MXH để thực hiện khảo sát và đưa ra được những số liệu nhanh chóng trên quy mô mẫu nghiên cứu lớn. Điều này giúp HS, SV và những người tham gia nghiên cứu tiết kiệm được thời gian, công sức, chi phí.

4. Những yếu tố tác động tích cực của MXH đối với hoạt động học tập của học sinh, sinh viên

Sự ảnh hưởng tích cực của MXH đến hoạt động học tập của HS, SV phụ thuộc vào các yếu tố sau [2]:

4.1. Cảm nhận về sự dễ sử dụng

Những đặc điểm về sự dễ sử dụng trong việc học tập thông qua MXH của HS, SV bao gồm: tốc độ truy cập nhanh chóng, truy cập mọi lúc mọi nơi, giao diện và thao tác dễ sử dụng,... Họ tin rằng việc sử dụng hệ thống, sản phẩm công nghệ thông tin sẽ không đòi hỏi nhiều sự nỗ lực và họ cảm thấy dễ dàng khi sử dụng sản phẩm. “Cảm nhận về sự dễ sử dụng” được định nghĩa là “mức độ dễ một người tin rằng sử dụng hệ thống đặc thù mà không cần nỗ lực”. Nhận thức dễ dàng sử dụng công nghệ sẽ có tác động trực tiếp đến hành vi và hành động, nghĩa là đối với một hệ thống công nghệ thông tin mà giúp người sử dụng không cần bỏ quá nhiều công sức để sử dụng thì sẽ được chấp nhận rộng rãi. Từ cảm nhận về sự dễ sử dụng, sẽ tác động đẩy HS, SV thường xuyên sử dụng mạng xã hội cho việc học tập mà không cần sự nỗ lực quá lười nào. Chính vì vậy, cảm nhận về sự dễ sử dụng càng cao thì học sinh, sinh viên càng tích cực sử dụng MXH và càng khai thác nó một cách tích cực để phục vụ việc học và các hoạt động khác trong đời sống của mình.

4.2. Cảm nhận về sự hữu ích

Những đặc điểm về sự hữu ích cảm nhận của hành vi học tập thông qua MXH bao gồm các đặc điểm: tiết kiệm thời gian trong việc tìm kiếm thông tin, nâng cao hiệu quả học tập, nâng cao hiệu suất tìm kiếm thông tin,... “sự hữu ích” đã được định nghĩa là mức độ mà một người sử dụng hệ thống cụ thể sẽ nâng cao hiệu quả công việc của mình. Những sự hữu ích mà internet mang lại như: nâng cao hiệu suất, nâng cao

hiệu quả, nâng cao năng suất, kiểm soát công việc,... sẽ tác động đến hành vi học tập thông qua mạng xã hội của học sinh, sinh viên. Cảm nhận về sự hữu ích của MXH càng cao thì HSSV càng tích cực sử dụng MXH.

4.3. Thái độ đối với việc sử dụng

Những đặc điểm về thái độ đối với việc sử dụng của việc học tập thông qua MXH bao gồm các đặc điểm: thích sử dụng MXH trong học tập, thái độ tích cực đối với việc học tập thông qua MXH,... “thái độ đối với việc sử dụng” sẽ tác động đến hành vi sử dụng MXH trong học tập của HS, SV. Thái độ càng tích cực thì hành vi sử dụng MXH càng tích cực.

4.4. Quy chuẩn chủ quan

Những đặc điểm thuộc về quy chuẩn chủ quan là: ảnh hưởng của xã hội, sức ép của xã hội được cá nhân cảm nhận để thực hiện hay không thực hiện hành vi. Những đặc điểm của quy chuẩn chủ quan tác động đến hành vi sử dụng internet trong học tập của học sinh, sinh viên bao gồm: ảnh hưởng của gia đình, ảnh hưởng của giáo viên, ảnh hưởng của nhà trường,... Về mức độ ảnh hưởng của nhân tố quy chuẩn chủ quan, những yếu tố trong nhân tố quy chuẩn chủ quan càng lớn thì đồng nghĩa với việc mức độ ảnh hưởng đến hành vi sử dụng MXH trong học tập của HSSV càng cao.

4.5. Nhận thức kiểm soát hành vi

Nhân tố nhận thức kiểm soát hành vi trong việc sử dụng MXH vào học tập bao gồm các đặc điểm: việc sử dụng MXH trong học tập là quyết định của bản thân, cảm thấy có đủ kiến thức và năng lực để sử dụng MXH trong học tập, cảm thấy thuận tiện trong việc sử dụng MXH trong học tập,... Nhân tố được định nghĩa là sự phản ánh việc cảm nhận dễ dàng hay khó khăn khi thực hiện hành vi, điều này phụ thuộc vào các nguồn lực sẵn có và các cơ hội để thực hiện hành vi. Những yếu tố trong nhân tố Nhận thức kiểm soát hành vi càng lớn thì mức độ ảnh hưởng đến hành vi sử dụng MXH trong học tập của HS càng cao.

5. Biện pháp phát huy những tác động tích cực và của MXH đối với hoạt động học tập của học sinh, sinh viên

Để phát huy những tác động tích cực và của MXH đối với hoạt động học tập của HS, SV có thể đề cập các cách sử dụng MXH để học tập hiệu quả như sau:

5.1. Theo dõi hoặc tham gia các nhóm và trang học tập trên MXH

Tham gia vào các trang, nhóm học tập trên các trang MXH là một trong những cách tích cực giúp cho việc học tập trở nên hiệu quả hơn. Các trang nhóm học tập trên MXH cung cấp một môi trường học tập đa dạng và thú vị. Khi tham gia vào các trang nhóm học tập trên các trang MXH, HS, SV có thể chia sẻ và trao đổi kiến thức với những người cùng quan tâm, giúp cho việc học tập trở nên dễ dàng và hiệu quả hơn. Việc chia sẻ kiến thức và trao đổi ý kiến giúp kích hoạt bộ não và giúp cho chúng ta nhớ lại thông tin một cách tốt nhất.

Hơn nữa, tham gia vào các trang nhóm học tập trên các trang MXH còn giúp cải thiện khả năng tương tác và trao đổi của HS, SV. Các em có thể học hỏi thêm nhiều kinh nghiệm và kiến thức mới từ các thành viên khác trong nhóm, giúp cho việc học tập trở nên hiệu quả hơn.

5.2. Tham gia các diễn đàn trực tuyến để học tập

Tham gia các diễn đàn trực tuyến là một trong những cách hiệu quả để học tập thông qua MXH. Các diễn đàn trực tuyến là nơi các thành viên có cùng sở thích và chủ đề tập trung để thảo luận, chia sẻ và học hỏi từ nhau. Việc tham gia các diễn đàn trực tuyến giúp cho người học có thể tìm kiếm thông tin, chia sẻ kiến thức và học hỏi từ những người có kinh nghiệm và kiến thức sâu sắc hơn. Một trong những lợi ích lớn nhất là HS, SV có thể học hỏi từ những người có kinh nghiệm trong lĩnh vực mà các em quan tâm. Các diễn đàn trực tuyến thường có các chuyên gia, giáo viên, giảng viên hoặc những người có kinh nghiệm trong các lĩnh vực tri thức. Bằng cách tham gia những cuộc thảo luận trên diễn đàn, các em có thể học hỏi từ những người có kinh nghiệm và kiến thức sâu sắc hơn, và từ đó nâng cao kiến thức và kỹ năng của mình.

Ngoài ra, tham gia các diễn đàn trực tuyến còn giúp HS, SV mở rộng mạng lưới quen biết và kết nối với những người có cùng sở thích và chủ đề. Các em có thể tìm kiếm và kết nối với những người có cùng sở thích và chủ đề, và từ đó có thể trao đổi kiến thức, kinh nghiệm và tạo ra những cơ hội hợp tác trong tương lai. Vì vậy, hãy tận dụng những tiện ích của MXH để học tập hiệu quả hơn và phát triển bản thân mình.

5.3. Tìm kiếm tài liệu học tập

Các trang MXH cung cấp nhiều tài liệu học tập miễn phí, giúp cho HS, SV tiết kiệm thời gian và chi phí tìm kiếm tài liệu mới, dễ dàng truy cập đến nhiều tài liệu học tập mới và chất lượng cao, có thể tìm kiếm tài liệu theo nhiều chủ đề khác nhau, từ các bài viết, sách điện tử, đến các video hướng dẫn, giúp cho việc học tập trở nên dễ dàng và hiệu quả hơn. Việc tìm kiếm tài liệu trên các trang MXH còn giúp HS, SV cải thiện khả năng tìm kiếm và sử dụng thông tin. Khi tìm kiếm tài liệu trên các trang MXH, các em phải xác định và đánh giá tính chất và chất lượng của tài liệu, giúp cho khả năng tìm kiếm và sử dụng thông tin của các em trở nên chính xác và hiệu quả.

5.4. Tham gia vào các cuộc thi học tập

Tham gia vào các cuộc thi học tập trên MXH là một trong những cách thú vị và hiệu quả để học tập và nâng cao kiến thức, kỹ năng của mình. Các cuộc thi này thường được tổ chức bởi các trang web, nhóm hoặc cá nhân có chuyên môn trong lĩnh vực cụ thể. Việc tham gia vào các cuộc thi học tập này không chỉ giúp các em kiểm tra kiến thức của mình mà còn là cơ hội học hỏi thêm kiến thức mới và trau dồi kỹ năng của mình.

Một trong những lợi ích lớn nhất của việc tham gia các cuộc thi học tập trên MXH là tạo động lực cho các em trong quá trình học tập. Khi tham gia vào các cuộc thi này, các em sẽ cảm thấy có thêm động lực để học tập và nỗ lực hơn để nghiên cứu và tìm hiểu kiến thức, từ đó cải thiện chất lượng học tập của mình. Ngoài ra, việc tham gia các cuộc thi học tập trên MXH còn giúp học sinh, sinh viên mở rộng mối quan hệ xã hội, quen biết và kết nối với những người có cùng sở thích và mối quan tâm. Các em có thể trao đổi kiến thức, kinh nghiệm và học hỏi từ những người có kiến thức và kinh nghiệm sâu sắc trong lĩnh vực cụ thể. Cuối cùng, việc tham gia các cuộc thi học tập trên MXH còn giúp bạn nâng cao kỹ năng của mình, bao gồm kỹ năng tìm kiếm thông tin, phân tích và đánh giá thông tin, kỹ năng viết và trình bày, và kỹ năng làm việc nhóm.

5.5. Tương tác và học hỏi từ các chuyên gia, thầy cô giáo

Tương tác và học hỏi từ các chuyên gia trên các trang MXH là một trong những cách rất hữu ích để tăng cường kiến thức và kỹ năng của các em trong việc học tập. Các chuyên gia trong lĩnh vực học tập thường có mặt trên các trang MXH, chúng ta có thể tương tác và học hỏi từ họ thông qua các bài viết, video, livestream hoặc các cuộc thảo luận. Việc tương tác và học hỏi từ các chuyên gia trên các trang MXH giúp cho chúng ta tiếp cận được những kiến thức và kinh nghiệm mới nhất trong lĩnh vực học tập. Chúng ta có thể học hỏi từ những chuyên gia đã có kinh nghiệm, những người đã trải qua nhiều thử thách và đạt được thành công trong lĩnh vực họ đang làm việc. Những kiến thức và kinh nghiệm này sẽ giúp cho các em phát triển kỹ năng và tư duy của mình, đồng thời giúp cho việc học tập trở nên dễ dàng và hiệu quả hơn.

6. Kết luận

MXH không chỉ là một công cụ giải trí mà còn là một công cụ hỗ trợ học tập. Nó là mang lại cho HS, SV rất nhiều tiện nghi hỗ trợ cho việc kết nối, học hỏi. MXH có vai trò tích cực giúp cho HS, SV học tốt hơn, miễn là họ tiếp cận môi trường trực tuyến một cách thích hợp và có trách nhiệm. Tuy nhiên mặt trái thì đây đang là thực trạng đáng báo động khi mà học HS, SV đang dần chuyển từ “sử dụng công nghệ” sang bị công nghệ sử dụng, tình trạng sử dụng MXH không kiểm soát dẫn đến “nghiện” MXH. Điều này ảnh hưởng rất lớn đến kết quả học tập cũng như chất lượng cuộc sống của HS, SV. Điều quan trọng là, không phải việc sử dụng Internet là xấu, mà là cách mà chúng ta sử dụng nó và phát huy vai trò tích cực của nó như thế nào. Bên cạnh việc bản thân HS, SV phải tự nhận thức và rèn luyện để phát huy vai trò của các yếu tố tác động tích cực đến việc sử dụng MXH trong học tập. Về phía nhà trường cũng cần có những biện pháp để có thể hỗ trợ HSSV trong việc phát huy tác động tích cực và giảm thiểu các tác động tiêu cực của MXH.

Thứ nhất là, nhà trường cần có các chuyên đề dạy cho HS, SV về sử dụng MXH một cách hiệu quả và đúng cách, giúp các em nhận biết và tránh được các tác động tiêu cực của MXH.

Thứ hai là, xây dựng môi trường học tập khác nhau, bao gồm cả môi trường học tập trực tuyến và ngoại tuyến, nhằm giúp HS, SV có sự lựa chọn linh hoạt và đa dạng hơn trong việc học tập, tránh được sự phụ thuộc quá mức vào MXH.

Thứ ba là, khuyến khích HS, SV tham gia các hoạt động xã hội ngoài khuôn khổ mạng xã hội, như các câu lạc bộ, tổ chức hoạt động tình nguyện, giúp họ trải nghiệm các hoạt động thực tế và giao lưu với cộng đồng.

Thứ tư là, nhà trường cần tăng cường việc giáo dục và nâng cao nhận thức về tác động của MXH đến học tập và cuộc sống của HS, SV. Điều này giúp các em hiểu được tầm quan trọng của việc sử dụng MXH một cách hợp lý và hiệu quả.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

[1] Nguyễn Thanh Hồng Ân và Nguyễn Văn Tuấn (2017), "*Ứng dụng mạng xã hội để hỗ trợ việc tương tác ngoài giảng đường: Một trường hợp nghiên cứu tại Khoa Kinh tế - Quản trị Kinh doanh*", Trường Đại học Đà Lạt, Tạp chí khoa học ĐHQGHN: Nghiên cứu giáo dục.

[2] Đoàn Thị Kim Loan, Lưu Thị Trinh. (2016). “*Các yếu tố tác động đến hành vi sử dụng mạng xã hội của sinh viên: trường hợp khảo sát tại các trường đại học ở thành phố Biên Hòa, Đồng Nai*”.

[3]<https://thuvienphapluat.vn/van-ban/Cong-nghe-thong-tin/Nghi-dinh-72-2013-ND-CP-quan-ly-cung-cap-su-dung-dich-vu-Internet-va-thong-tin-tren-mang-201110.aspx>

MỘT SỐ BIỆN PHÁP PHỐI HỢP GIỮA NHÀ TRƯỜNG – GIA ĐÌNH – XÃ HỘI TRONG QUẢN LÝ VIỆC SỬ DỤNG MẠNG XÃ HỘI CỦA HỌC SINH TRƯỜNG THPT HƯỚNG HÓA

Tác giả: Trần Thị Hải

Đơn vị: Trường THPT Hướng Hóa

Email: haidui2610@gmail.com

Tóm tắt: Trong vài năm gần đây, sự phát triển vượt bậc của các mạng xã hội đã kéo theo số lượng người dùng đáng kể, nhất là các bạn trẻ, họ dần dần nhiều xu thế mới, coi mạng xã hội chính là công cụ cần thiết, lớn mạnh để có thể phát triển và thể hiện bản thân mình. Trên cơ sở khảo sát sử dụng mạng xã hội, tần suất, mục đích sử dụng, tiêu cực và tích cực ảnh hưởng đến học sinh trường THPT Hướng Hóa chúng tôi đề xuất một số biện pháp phối hợp giữa nhà trường – gia đình – xã hội giúp học sinh có hành vi sử dụng mạng xã hội hợp lý và hiệu quả, hạn chế những ảnh hưởng tiêu cực từ mạng xã hội đến các em.

1. Đặt vấn đề

Thế giới đã phát triển mạnh mẽ kể từ khi bước vào thời kì 4.0 sau khi cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ 4 được công bố vào năm 2016 bởi Klaus Schwab người Đức – chủ tịch điều hành diễn đàn kinh tế thế giới (WEF). Cuộc cách mạng dựa trên các nền tảng công nghệ số và tích hợp tất cả các nền tảng thông minh nhằm tối ưu hóa quy trình và phương thức sản xuất.

Song song với việc bùng nổ của của khoa học thông tin là sự xuất hiện ngày càng nhiều các trang mạng xã hội (MXH) như Facebook, Instagram, Zalo, Viber, Wechat, Tiktok... đang tác động rất lớn đến cuộc sống con người. Chỉ cần một cú nhấp chuột hay vuốt nhẹ của ngón cái thì người dùng đã liên kết được với nhau, chia sẻ và tìm kiếm thông tin.

Mạng xã hội còn giúp con người rất nhiều trong công việc, trong học tập và giải trí. Những thuận lợi và tiện ích của nó đã cuốn hút đông đảo mọi người sử dụng, đặc biệt là thế hệ trẻ, trong đó học sinh (HS) chiếm đa số. Học sinh là một trong những nhóm có nhu cầu sử dụng mạng xã hội nhiều nhất dẫn đến lối sống, tâm lí cũng như tình cảm, quan hệ xã hội của các em cũng chịu ảnh hưởng sâu sắc ngược trở lại từ chính mạng xã hội. Tiến hành khảo sát 418 học sinh THPT Hướng Hóa, kết quả cho thấy một số em dễ bị lôi cuốn, cuốn hút với những tiện ích trên MXH và dần dần lệ thuộc vào nó, sao nhãng việc học hành, ít tham gia các hoạt động trải nghiệm thực tế. Điều đó đặt ra yêu cầu cần làm rõ những ảnh hưởng này nhằm nhận diện và luận giải những ảnh hưởng tích cực và tiêu cực mà mạng xã hội mang đến. Hơn nữa, việc nghiên cứu ảnh hưởng của mạng xã hội đến học sinh nhằm đưa ra những biện pháp trong việc phối hợp giữa nhà trường – gia đình - xã hội giúp giáo dục học sinh nói riêng và thanh niên nói chung trong thời đại cách mạng công nghiệp 4.0 hiện nay là rất cần thiết.

2. Nội dung

2.1. Khái quát về mạng xã hội và thực trạng sử dụng mạng xã hội của học sinh trường THPT Hướng Hóa

2.1.1. Khái quát về mạng xã hội và tỉ lệ người dùng ở Việt Nam

Mạng xã hội (social network) là hệ thống thông tin cung cấp cho cộng đồng người sử dụng mạng các dịch vụ lưu trữ, cung cấp, sử dụng, tìm kiếm, chia sẻ và trao đổi thông tin với nhau, bao gồm dịch vụ tạo trang thông tin điện tử cá nhân, diễn đàn (forum), trò chuyện (chat) trực tuyến, chia sẻ âm thanh, hình ảnh và các hình thức dịch vụ tương tự khác.

Như vậy, mạng xã hội là một loại trang web hoặc ứng dụng trực tuyến cho phép mọi người kết nối, chia sẻ thông tin và tương tác với nhau thông qua các hội nhóm, cộng đồng và trò chuyện (chat) trực tuyến, chia sẻ âm thanh, hình ảnh và các hình thức dịch vụ tương tự khác. Mạng xã hội được tạo ra với mục đích người dùng có thể kết nối, giao lưu với nhau qua nền tảng Internet. Ngoài ra mạng xã hội cũng mang đến cho con người rất nhiều ích lợi như: Cập nhật tin tức, duy trì các mối quan hệ, kinh doanh, quảng cáo trên mạng xã hội,...

Theo báo cáo của công ty nghiên cứu thị trường DataReportal có trụ sở tại Singapore thì Việt Nam là quốc gia có lượng người dùng TikTok, Facebook và Youtube nhiều nhất thế giới, Việt Nam lần lượt xếp ở vị trí thứ 6, 7 và 9.

Theo DataReportal, tính đến hết tháng 5/2023, Facebook có 2,99 tỷ người dùng trên toàn cầu và vẫn là mạng xã hội có số người dùng lớn nhất hiện nay, chiếm 1/4 dân số trên toàn thế giới. Trong đó ở Việt Nam, có khoảng 66,2 triệu người sử dụng Facebook, đứng thứ 7 trên thế giới. [1]

Hiện tại có khoảng 22 triệu học sinh sinh viên có sử dụng mạng xã hội. Theo báo cáo của tổ chức UNICEF, 83% trẻ em từ 12 – 13 tuổi sử dụng Internet. Con số này tăng lên 93% ở độ tuổi 14-15 tuổi. Theo khảo sát của Bộ Lao động – Thương binh và Xã hội, trẻ em sử dụng mạng xã hội từ 5 – 7 giờ/ngày; chỉ 36% trẻ em, hầu hết ở độ tuổi 16 -17 được dạy về việc bảo đảm an toàn trên mạng. [2]

1.1.2. Thực trạng sử dụng mạng xã hội của học sinh trường THPT Hướng Hóa

Theo kết quả khảo sát và điều tra 418 em thì hầu hết học sinh trường THPT Hướng Hóa được khảo sát đều sử dụng mạng xã hội, Facebook với tỉ lệ chọn cao nhất 93,75%, xếp thứ hai là mạng xã hội Tiktok và Instagram, số ít có dùng zalo chiếm tỉ lệ chưa đến 1,2%. Mặc dù những mạng xã hội này được sử dụng không phổ biến nhưng cũng có xu hướng được ưa chuộng trong tương lai như mạng xã hội Tiktok.

Qua bảng kết quả điều tra về thời gian sử dụng mạng xã hội có 52% (218 HS) sử dụng từ 1-3h mỗi ngày, trên 3h chiếm 32,3% (135HS), dưới 1h chiếm 11,7%(49HS) một số ít còn lại thì thỉnh thoảng mới dùng. Về mục đích sử dụng có đến 51,45% vào để xem thông tin, 31,8% để nói chuyện cùng bạn bè, mục đích học tập chỉ chiếm 13,5% còn lại là cả 3 mục đích trên và có mục đích khác.

Ngoài ra có câu hỏi về cảm nhận của học sinh cái được và mất khi sử dụng mạng xã hội, nhiều em cho biết xem được nhiều thông tin phục vụ cho việc học, những mẹo vặt cuộc sống, điều hay lẽ phải, được trò chuyện với bạn bè người thân,

tình cảm cũng gắn kết hơn, nhưng nếu sử dụng nhiều sẽ ảnh hưởng do dễ bị “**nghiện**” ảnh hưởng đến việc học tập cũng như sức khỏe tinh thần. Nhiều em cho biết có những thông tin sai sự thật, lừa đảo trên mạng xã hội và bản thân cũng chìm vào thế giới ảo, khó thoát ra được, nhất là mất đi kỹ năng giao tiếp, kỹ năng sử dụng Tiếng Việt đúng chuẩn mực cũng như kỹ năng ứng xử.

Một trong những tình trạng báo động là phần lớn các vụ bạo lực học đường xảy ra gần đây không chỉ riêng trường THPT Hướng Hóa nói riêng mà cả tỉnh Quảng Trị nói chung mâu thuẫn đều bắt đầu từ lời qua tiếng lại trên MXH. Có những bạn trẻ “đu trend” theo những trào lưu trên mạng, gây ra hành vi xấu. Nguy hiểm hơn là những hành vi xấu đã và đang ngày càng ăn sâu vào giới trẻ, khiến các em ngày càng lệ thuộc vào thế giới ảo, sống không có định hướng, không mục đích, thậm chí tỏ ra chán cuộc đời thực, không tin vào bản thân.

2.2. Một số biện pháp phối hợp giữa nhà trường, gia đình và xã hội trong việc sử dụng mạng xã hội của học sinh tại trường THPT Hướng Hóa

MXH ảnh hưởng lớn đến tư tưởng, đạo đức, lối sống, tình cảm, quan hệ xã hội của học sinh. Vì vậy việc định hướng, hướng dẫn cho học sinh khai thác và sử dụng MXH hiệu quả là điều rất quan trọng trong việc giáo dục học sinh. Để giáo dục học sinh có kết quả tốt thì sự phối hợp giữa gia đình nhà trường và xã hội cùng chung tay là rất cần thiết. Sau đây chúng tôi xin đưa ra các giải pháp:

Thứ nhất, đẩy mạnh công tác tuyên truyền, giáo dục về chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước; của ngành Giáo dục và các địa phương. Tuyên truyền, giáo dục tới học sinh về Luật An toàn thông tin mạng, Luật An ninh mạng và các quy định của pháp luật về quản lý và sử dụng Internet, mạng xã hội và các loại hình truyền thông khác trên Internet, các nội dung về đạo đức, lối sống; văn hóa ứng xử trong trường học; kỹ năng nghề nghiệp, việc làm, khởi nghiệp; phòng, chống tội phạm, tệ nạn xã hội, bạo lực học đường... qua các hoạt động nhằm tự điều chỉnh hành vi tương tác của cá nhân trên môi trường mạng theo hướng tích cực, hiệu quả. Các hình thức thực hiện:

- Tổ chức các chuyên đề giáo dục dưới cờ, các buổi ngoại khóa để tập huấn về kỹ năng sử dụng MXH, kỹ năng sử dụng tiếng Việt trên MXH, kỹ năng bảo vệ mình trên thế giới ảo cho học sinh, mời phụ huynh học sinh, các cơ quan chức năng đến dự để cùng nhà trường giáo dục con em tốt hơn.
- Mời chuyên gia về an ninh mạng về nói chuyện.
- Tổ chức các cuộc thi về an toàn thông tin mạng trực tiếp hoặc trực tuyến.

Thứ hai, Nhà trường tăng cường tổ chức các hoạt động trải nghiệm sáng tạo, văn hóa văn nghệ, thể dục thể thao để tạo ra một môi trường hoạt động lành mạnh, bổ ích, tạo điều kiện cho học sinh có cơ hội hòa mình với cuộc sống sinh động và phong phú, giảm nguy cơ sống ảo và chìm đắm trong thế giới ảo.

Thứ ba, giáo viên chủ nhiệm lớp giữ vai trò đặc biệt trong việc định hướng sử dụng MXH cho học sinh. Giáo viên cần có sự quan tâm, gần gũi hơn nữa, lắng nghe những tâm tư, nguyện vọng của các em về những vấn đề trong cuộc sống. Giáo viên nên giúp các em có cái nhìn đúng đắn về những vấn đề trên MXH; biết cách hạn chế những tác động tiêu cực từ MXH; giúp các em tự xây dựng cho mình kế hoạch hoạt

động, học tập, lối sống khoa học, hợp lý. Đồng thời, giáo viên cần phải thường xuyên theo dõi, giám sát những học sinh có dấu hiệu bất thường, những biểu hiện có liên quan đến việc nghiện MXH, những dấu hiệu xấu từ sự tác động tiêu cực của MXH để kịp thời phối hợp với gia đình ngăn chặn, hướng dẫn, giúp đỡ các em khắc phục những tác động tiêu cực từ MXH.

- Lồng ghép các nội dung nhằm hướng dẫn HS sử dụng mạng xã hội an toàn vào các tiết học, cũng như các tiết sinh hoạt 15 phút đầu giờ cũng như cuối tuần.

Thứ tư, tăng cường tư vấn tâm lý cho học sinh khi gặp những vấn đề trên MXH và tổ chức thực hiện các biện pháp hỗ trợ, can thiệp bảo vệ học sinh trên môi trường mạng. Việc giáo dục ý thức sử dụng MXH của học sinh rất cần có sự kết hợp chặt chẽ giữa nhà trường và gia đình. Cần giúp cho phụ huynh hiểu rằng việc giáo dục cho các em sử dụng mạng xã hội an toàn là trách nhiệm không chỉ ở nhà trường. Gia đình cần quan tâm, theo dõi, giám sát việc sử dụng mạng xã hội của con em mình. Cha mẹ cần trò chuyện, chia sẻ với con em về những tác động của mạng xã hội, từ đó giúp con em có nhận thức đúng đắn và sử dụng mạng xã hội một cách lành mạnh. Bên cạnh đó, cha mẹ cần làm gương sử dụng mạng xã hội một cách tích cực cho con noi theo.

Thứ năm, nhấn mạnh vai trò của nhà trường không thể không nhắc đến vai trò của đoàn thanh niên. Tổ chức này cần phải thực hiện vai trò và trách nhiệm của mình trong việc vận động, lôi kéo, hướng dẫn, dìu dắt học sinh vào các hoạt động, bồi dưỡng tư tưởng, tinh thần cho các em; là tổ chức kiến nghị, đề xuất với nhà trường nhiều hoạt động ý nghĩa, những hoạt động liên quan đến các vấn đề xã hội, đặc biệt là vấn đề sử dụng MXH; phối hợp tổ chức các cuộc thi, tuyên truyền, vận động giúp nâng cao nhận thức, hình thành cho các em ý thức cao trong việc tham gia MXH, phát huy những tác động tích cực và hạn chế những ảnh hưởng xấu từ MXH.

Thứ sáu, hoàn thiện quy chế phù hợp để quản lý học sinh quản lý hoạt động sử dụng MXH về an ninh thông tin trong học sinh nói riêng. Đồng thời, chủ động xây dựng cơ chế quản lý, giải quyết của nhà trường, phối hợp với các cơ quan, đơn vị chức năng xử lý các vi phạm liên quan đến hoạt động MXH của cá nhân.

3. Kết luận

Dù thế nào thì sự phát triển của mạng xã hội vẫn diễn ra hàng ngày, hàng giờ trong đời sống xã hội. Thực trạng và ảnh hưởng của việc học sinh sử dụng MXH rất rõ, đây là vấn đề lo lắng không phải của mỗi cá nhân mà của toàn xã hội. Các biện pháp chỉ có thể đi đến hiệu quả khi có sự phối hợp chặt chẽ của các cơ quan chức năng, gia đình, nhà trường và xã hội. Trong đó, gia đình đóng vai trò quan trọng và nền tảng. Bởi lẽ thời gian HS sử dụng MXH chủ yếu là thời gian sinh hoạt tại nhà cùng gia đình. Nhà trường chỉ đóng vai trò là người định hướng, hướng dẫn học sinh, là nơi cung cấp cho học sinh kiến thức đúng đắn về việc làm thế nào để sử dụng MXH một cách thông minh nhất. Để khắc phục được tình trạng này, rất cần sự chung tay của toàn xã hội.

Tài liệu tham khảo

1. <https://danviet.vn/so-luong-nguoi-dung-mang-xa-hoi-facebook-va-tiktok-o-viet-nam-thuoc-top-dau-the-gioi-20230609170118278.htm>

2.<https://www.thegioididong.com/tin-tuc/top-10-nuoc-nhieu-nguoi-dung-facebook-nhat-2023-1532992>.

ẢNH HƯỞNG CỦA MẠNG XÃ HỘI ĐẾN HỌC SINH, SINH VIÊN QUẢNG TRỊ HIỆN NAY - THỰC TRẠNG VÀ GIẢI PHÁP KHẮC PHỤC

Tác giả: Đỗ Hoàn Gia Trí – Trần Thị Phương Nhi

Địa chỉ email: dhgtrilqd@gmail.com

Đơn vị: Trường THPT Chuyên Lê Quý Đôn

Tóm tắt: Nhóm Tác giả đề cập đến ảnh hưởng của mạng xã hội đến người dùng đặc biệt là học sinh, sinh viên trên toàn thế giới và ở Việt Nam. Tác giả đưa ra kết quả nghiên cứu về thời gian sử dụng, ảnh hưởng mạng xã hội và những giải pháp mà các cơ sở giáo dục đã áp dụng để quản lý học sinh sinh viên sử dụng mạng xã hội từ đó có những trao đổi, chia sẻ, đề xuất giải pháp rút ra bài học kinh nghiệm từ bản thân.

1. Mở đầu

Trước sự phát triển mạnh mẽ của khoa học - công nghệ, ngày càng xuất hiện nhiều các nền tảng mạng xã hội đã tác động lớn đến mọi lĩnh vực hoạt động và đời sống sinh hoạt của con người, nhất là giới trẻ. Chính sự phát triển của mạng xã hội có ảnh hưởng rất lớn đến đời sống của toàn xã hội trong những năm gần đây. Trong thời đại được gọi là “Thế giới phẳng” theo quan điểm của Thomas L. Friedman tác giả của cuốn sách World is flat (Thế giới phẳng) không ai có thể phủ nhận lợi ích từ mạng xã hội. Nhiều tiện ích mà mạng xã hội mang lại cho người dùng như: thông tin nhanh, khối lượng thông tin phong phú được cập nhật liên tục, có nhiều tiện ích về giải trí... ngoài ra còn có một khía cạnh khá quan trọng, làm thay đổi mạnh mẽ hình thức giao tiếp giữa những cá nhân, các nhóm, và các quốc gia với nhau, đó chính là khả năng kết nối. Mạng xã hội đã trở thành một phương tiện phổ biến với những tính năng đa dạng cho phép người dùng kết nối, chia sẻ, tiếp nhận thông tin một cách nhanh chóng, hiệu quả.

Thống kê của Liên minh viễn thông quốc tế (ITU) cho thấy: Việt Nam là một trong số những nước có tốc độ phát triển nhanh về công nghệ thông tin, số người sử dụng internet, mạng xã hội lớn và ngày càng tăng. Tính đến tháng 1/2023 Việt Nam có số người sử dụng internet là 77,9 triệu người (chiếm tỷ lệ 79,1% số dân); trong đó số lượng người dùng mạng xã hội là 70 triệu người [1]. Việt Nam là quốc gia đứng thứ 12 thế giới về tỷ lệ người dân sử dụng internet và là một trong 10 nước có lượng người dùng mạng xã hội cao nhất thế giới, trong đó giới trẻ chiếm tỷ lệ khá lớn [2].

Mạng xã hội cũng chính là “con dao hai lưỡi”, bên cạnh những tiện ích to lớn mà chúng ta không thể phủ nhận, thì còn có những hệ lụy mà chúng ta cần phải khắc phục, nhất là đối tượng học sinh-sinh viên - là đối tượng tiếp cận với mạng xã hội đông đảo nhất và là nguồn nhân lực tương lai của đất nước.. Mỗi quan tâm lớn nhất là về vấn đề quyền riêng tư, khi thông tin cá nhân trên mạng có thể bị chia sẻ và sử dụng một cách không rõ ràng, tăng nguy cơ mất quyền riêng tư và làm suy giảm an ninh thông tin cá nhân. Ngoài ra, mạng xã hội còn gặp nguy cơ về an ninh, trở thành mục tiêu của tin tặc và lừa đảo trực tuyến. Trong lĩnh vực nghề nghiệp, hình ảnh và thông tin cá nhân trên mạng xã hội có thể tác động đáng kể đến cơ hội việc làm khi nhà tuyển dụng sử dụng nó để đánh giá ứng viên. Sự lạm dụng thông tin là một nguy cơ

khác, khi thông tin cá nhân có thể bị lợi dụng cho mục đích quảng cáo, tiếp thị, và thậm chí làm tăng nguy cơ bị lừa đảo. Ngoài ra, việc sử dụng mạng xã hội có thể tạo ra áp lực tâm lý, gây stress và lo lắng do so sánh không ngừng với người khác, cũng như áp đặt các tiêu chuẩn về vẻ đẹp và thành công. Mạng xã hội cũng có thể lan truyền thông tin sai lệch hoặc tin đồn, tạo ra tác động lớn đối với cộng đồng và xã hội. Sự giao tiếp trực tuyến quá mức cũng có thể giảm giao tiếp trực tiếp, ảnh hưởng đến kỹ năng giao tiếp và mối quan hệ xã hội. Hơn nữa, mạng xã hội thúc đẩy xu hướng so sánh bản thân với người khác, tạo ra cảm giác tự ti và không hài lòng với bản thân. Sử dụng mạng xã hội quá mức có thể dẫn đến nghiện, ảnh hưởng đến thời gian làm việc và các hoạt động ngoại ô. Cuối cùng, ảnh hưởng của mạng xã hội cũng có thể mở rộng đến khẩu vị âm nhạc và tiêu chuẩn về vẻ ngoại hình dưới tác động của các người nổi tiếng và xu hướng trực tuyến.

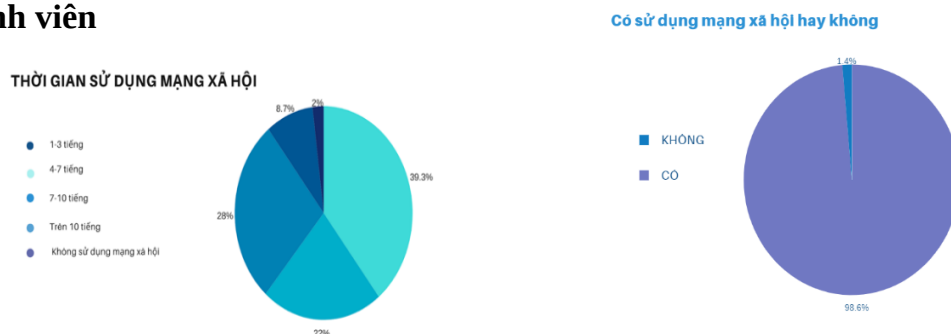
Mới đây nhất, vào ngày 12/01/2021, Bộ Thông tin và Truyền thông công bố khai trương Trung tâm xử lý tin giả Việt Nam, mang tính quốc gia với sứ mệnh lan tỏa sự thật. Hơn thế nữa, ngày 17/06/2021 Bộ Thông tin và Truyền thông đã có Quyết định số 874/QĐBT-TTTT về việc ban hành “Bộ Quy tắc ứng xử trên mạng xã hội”. Đây được xem là thể chế mềm giúp điều chỉnh mọi hành vi, ứng xử trên mạng xã hội của người dùng tại Việt Nam [6]. Những hành động mang tính quyết liệt trên đã thể hiện rõ sự quan tâm của nhà nước đến thực trạng cũng như ảnh hưởng của mạng xã hội đối với người dân nước ta, đặc biệt hơn cả là giới trẻ hiện nay - độ tuổi có số lượng người sử dụng mạng xã hội nhiều nhất. Bởi lẽ đây cũng chính là nhóm tuổi được tiếp cận với những thành tựu quan trọng của thế giới, được chứng kiến sự lên ngôi của mạng Internet và sự chuyển mình của quê hương, đất nước trong thời đại công nghệ số. Vì vậy, việc tìm hiểu và nghiên cứu tác động của mạng xã hội đến giới trẻ hiện nay và đưa ra giải pháp kịp thời giúp tối ưu hóa hiệu quả khi sử dụng nền tảng này là vô cùng cần thiết và quan trọng.

Xuất phát từ những lý do trên, nhóm nghiên cứu lựa chọn đề tài “Nghiên cứu những ảnh hưởng của mạng xã hội đến học sinh, sinh viên và giải pháp tối ưu hóa lợi ích khi sử dụng các nền tảng của mạng xã hội”.

2. Kết quả nghiên cứu

2.1. Thời gian sử dụng mạng xã hội của học sinh, sinh viên

học

Nhóm tác giả đã tiến hành khảo sát những đối tượng trong các độ tuổi khác nhau thuộc bộ phận giới trẻ: bao gồm từ 15 – 18 tuổi, từ 19 – 24 tuổi và từ 25 – 30 tuổi, qua hai hình thức: Online bằng Google Form và trực tiếp bằng cách phát các phiếu khảo sát. Thời gian sử dụng mạng xã hội của nhóm học sinh, sinh viên được

khảo sát từ 4-10 tiếng chiếm 89,3% . Đây là một lượng thời gian khá lớn so với thời gian sinh hoạt trung bình của mọi người. Điều này càng khẳng định học sinh, sinh viên đang có thời gian sử dụng mạng xã hội cao.

2.2. Ảnh hưởng của mạng xã hội đến học sinh, sinh viên

Một số công trình nghiên cứu đã chỉ ra rằng: Mạng xã hội ảnh hưởng đến tư tưởng, đạo đức, tâm lý, lối sống, tình cảm, quan hệ xã hội: Những bài viết, nội dung, tin tức trên mạng đều có khả năng ảnh hưởng rất lớn đến những suy nghĩ, nhận thức của giới trẻ, do đó ngoài những nội dung truyền cảm hứng, tốt đẹp thì giới trẻ sẽ rất dễ ảnh hưởng bởi những nội dung tiêu cực và xấu xa; Ảnh hưởng đến việc học tập: Theo khảo sát của nhóm tác giả thì ngoài sử dụng mạng xã hội để học tập, thì học sinh, sinh viên còn sử dụng mạng xã hội với nhiều mục đích khác như: giải trí, cập nhật tin tức, nắm bắt thông tin, liên lạc, tương tác với bạn bè người thân, phục vụ cho công việc; Mạng xã hội ảnh hưởng đến sức khỏe của học sinh, sinh viên: Như nghiên cứu từ trước, thời gian sử dụng mạng xã hội của nhóm đối tượng này lớn, vì vậy việc sử dụng những thiết bị công nghệ như laptop, điện thoại, ... sẽ rất ảnh hưởng đến sức khỏe.

Nhiều nghiên cứu đã chỉ ra rằng, ánh sáng xanh tỏa ra từ màn hình các thiết bị điện tử có khả năng đánh lừa bộ não, khiến bạn cảm thấy khó ngủ, ngủ không ngon. Lâu dần, thói quen sử dụng điện thoại trước khi đi ngủ sẽ làm rối loạn nhịp sinh học. Từ đó, ảnh hưởng nghiêm trọng đến sức khỏe và tinh thần của người dùng. Nguy hiểm hơn, việc sử dụng mạng xã hội quá nhiều dẫn đến nghiện mạng xã hội, tạo nên nguy cơ mắc bệnh trầm cảm cao, và “giết chết” khả năng sáng tạo của học sinh, sinh viên. Đây là điều mà nhà nước đặc biệt quan tâm bởi vì, học sinh, sinh viên chính là tương lai của đất nước vì thế, nhà nước đã và đang đưa ra những giải pháp.

2.3. Công tác giáo dục, quản lý học sinh, sinh viên với việc sử dụng mạng xã hội ở các trường học, cơ sở giáo dục

Tại nhiều trường học đã tổ chức nhiều về những chương trình ngoại khóa về công nghệ và mạng xã hội, thế nhưng hiệu quả đạt được chưa cao bởi vẫn còn lượng lớn học sinh, sinh viên vẫn gặp phải những mặt tiêu cực mà mạng xã hội đem lại.

Nhóm nghiên cứu cũng đã tiến hành phỏng vấn cụ thể tại một số học sinh tại trường THPT Chuyên Lê Quý Đôn, thì các bạn vẫn mong rằng có những giải pháp thiết thực hơn, có những hoạt động thu hút để các bạn có thể tránh xa những cám dỗ của mạng xã hội, và có những nền tảng để có thể kiểm tra bản thân có nghiện mạng xã hội hay không ,...

III. Trao đổi, chia sẻ, đề xuất giải pháp

3.1. Giải pháp “Nền tảng nâng cao nhận thức về mạng xã hội - CyberSoc”

Những thông tin qua website sẽ tiếp cận dễ dàng nhất đến với người dùng [7], hơn thế website còn tích hợp nhiều tính năng tối ưu, dễ dàng truy cập,... vì thế nhóm tác giả lựa chọn nền tảng này để sáng tạo nội dung.

CyberSoc gồm 5 tính năng chính: CyNews, CyStudy, CyTest, CyHelp, CyForum.

Từng tính năng của nền tảng sẽ giúp cho người dùng có thể truy cập, nắm bắt thông tin một cách chính xác hơn, có thêm kiến thức về từng nền tảng, đặc biệt là còn có thể kiểm tra độ nghiêm mạng xã hội của bản thân để đưa ra biện pháp kịp thời,...

3.2. Dự án “Nâng cao nhận thức về tác động của mạng xã hội SociEcho”

- **Sứ mệnh của dự án:** Nghiên cứu về tác động đa chiều của mạng xã hội lên giới trẻ; Đưa ra những biện pháp tối ưu hóa lợi ích khi sử dụng mạng xã hội, tổ chức chuỗi sự kiện,...; Toàn bộ lợi nhuận sẽ dùng để mua thiết bị công nghệ dành cho các bạn học sinh khó khăn, giúp các bạn có cơ hội tiếp cận gần hơn với công nghệ.

- Kết quả đạt được

Cổng thông tin truyền thông SociEcho và chuỗi bài viết “Sử dụng mạng xã hội, tôi đã từng...”

Series đầu tiên của dự án mang tên: “Sử dụng mạng xã hội, tôi đã từng...”, với mong muốn chuỗi bài đăng thuộc series sẽ là những câu chuyện, những bài học đúc kết khi tham gia sử dụng mạng xã hội dưới ngôi kể thứ nhất “tôi”. Dự án mong muốn qua chuỗi bài viết này, người đọc có thể hiểu rõ hơn về mạng xã hội, cũng như cách để sử dụng nó đúng cách mà không chi phối cảm xúc hay hoạt động của mình.

Workshop đã thành công thu hút hơn 500 bạn trẻ đến trải nghiệm các hoạt động tại workshop: chuẩn bị quà, làm đồ handmade, tô tượng, vẽ tranh,.. Có 3 khu vực trong sự kiện: khu vực checkin, khu vực order, khu vực chuẩn bị quà. Tổng lợi nhuận sau sự kiện thu được là 11.100.000đ

Nối tiếp thành công của sự kiện workshop, dự án đã tổ chức đêm nhạc “Gieo Chuyện” thu hút đông đảo giới trẻ tham gia và thu được 22.543.000đ.

Những sự kiện và chuỗi bài viết của dự án đang được đánh giá tích cực, và ngày càng thu hút đông đảo người tham gia, và đang dần hoàn thành sứ mệnh ban đầu đề ra.

IV. Kết luận

1. Sự cần thiết phải có những giải pháp nhằm khắc phục ảnh hưởng của mạng xã hội đến học sinh, sinh viên Quảng Trị hiện nay.

Mạng xã hội, trong thời đại "Thế giới phẳng," đã trở thành phương tiện quan trọng tác động đến đời sống và hoạt động của giới trẻ, đặc biệt là tại Việt Nam. Mặc dù mang lại nhiều tiện ích, như kết nối mạnh mẽ và thông tin phong phú, mạng xã hội cũng đồng thời gây ra những thách thức và hệ lụy đối với học sinh và sinh viên.

Thách thức lớn nhất đặt ra là về quyền riêng tư và an ninh thông tin cá nhân, cùng với áp lực tâm lý do so sánh không ngừng và ảnh hưởng của môi trường trực tuyến đến mối quan hệ xã hội. Những hành động quyết liệt từ phía nhà nước, như việc thành lập Trung tâm xử lý tin giả và ban hành Quy tắc ứng xử trên mạng xã hội, là những bước tích cực.

Tuy nhiên, để tối ưu hóa lợi ích của mạng xã hội và bảo vệ quyền lợi của học sinh và sinh viên, đặc biệt là tại địa phương như Quảng Trị, cần có những giải pháp cụ thể và toàn diện hơn. Sự chú ý và hỗ trợ từ cộng đồng, giáo dục về an toàn trực tuyến,

và cơ sở hạ tầng công nghệ thông tin là những yếu tố quan trọng để đảm bảo môi trường trực tuyến lành mạnh và an toàn cho tương lai của giới trẻ.

2. Những kết quả bước đầu của 2 dự án mà nhóm tác giả đã trình bày.

Dự án "Nền tảng nâng cao nhận thức về mạng xã hội - CyberSoc" và "Nâng cao nhận thức về tác động của mạng xã hội SociEcho" đã đạt những kết quả bước đầu tích cực. Nền tảng CyberSoc, với các tính năng như CyNews, CyStudy, CyTest, CyHelp, CyForum, mang lại cho người dùng không chỉ sự tiện lợi trong việc truy cập thông tin mà còn cung cấp kiến thức và giải pháp hữu ích.

Dự án SociEcho đã thực hiện chuỗi bài viết "Sử dụng mạng xã hội, tôi đã từng..." để chia sẻ những câu chuyện và bài học từ người sử dụng mạng xã hội, nhằm nâng cao nhận thức và hướng dẫn cách sử dụng mạng xã hội một cách tích cực. Các sự kiện như workshop và đêm nhạc đã thu hút đông đảo người tham gia, đồng thời đóng góp lợi nhuận để mua thiết bị công nghệ cho các bạn học sinh khó khăn.

Những thành tựu đạt được qua các hoạt động này không chỉ thể hiện sự tích cực trong việc giải quyết vấn đề ảnh hưởng của mạng xã hội đối với giới trẻ mà còn hỗ trợ cộng đồng và tạo ra những trải nghiệm tích cực trong sử dụng mạng xã hội.

3. Một số bài học, kinh nghiệm bản thân được rút ra nhằm hạn chế sự ảnh hưởng MXH

Tổng kết lại, nhóm nghiên cứu đã rút ra những bài học quan trọng nhằm giảm thiểu tác động tiêu cực của mạng xã hội. Bảo vệ quyền riêng tư, kiểm soát thời gian sử dụng, sử dụng công cụ kiểm tra độ nghiện, và ưu tiên nội dung tích cực là những chiến lược quan trọng để hạn chế ảnh hưởng tiêu cực, đồng thời tối ưu hóa trải nghiệm sử dụng mạng xã hội.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

[1]: <https://www.vnetwork.vn/news/internet-viet-nam-2023-so-lieu-moi-nhat-va-xu-huong-phat-trien/>

[2]: Andreassen, C. S., Torsheim, T., Brunborg, G. S., & Pallesen, S. (2012), "Development of a Facebook Addiction Scale", Psychological Reports, 110(2), 501–517.

[3]: <https://www.statisticshowto.com/spearman-brown/>

[4] Sự phát triển của mạng xã hội và khả năng ứng dụng các lợi thế, tiện ích của mạng xã hội trong công tác thông tin, tuyên truyền ở Việt Nam - Tạp chí Cộng sản

[5] Andreassen, C., Griffiths, M., Gjertsen, S., Krossbakken, E., Kvam, S., & Pallesen, S. (2013), "The relationships between behavioral addictions and the five-factor model of personality", Journal Of Behavioral Addictions, 2(2), 90–99.

[6] Andreassen, C. S., Torsheim, T., Brunborg, G. S., & Pallesen, S. (2012), "Development of a Facebook Addiction Scale", Psychological Reports, 110(2), 501–517.

[7]: <https://lyluanchinhtrivatruyenthong.vn/do-luong-hoi-chung-nghien-mang-xa-hoi-tu-goc-nhin-tam-ly-hoc-p26782.html>

VAI TRÒ CỦA GIÁO VIÊN CHỦ NHIỆM TRONG VIỆC ĐỊNH HƯỚNG HỌC SINH SỬ DỤNG MẠNG XÃ HỘI AN TOÀN, LÀNH MẠNH

Tác giả: Cao Thị Ánh

**Đơn vị: Trường THCS&THPT Bến
Hải**

Tóm tắt: Đây là sáng kiến kinh nghiệm về lĩnh vực Công tác chủ nhiệm (đối tượng là học sinh lớp 11E với 48 học sinh). Đề tài đã chia sẻ một số kinh nghiệm của bản thân trong việc định hướng học sinh lớp chủ nhiệm, trong đó chú ý đến vấn đề học sinh sử dụng mạng xã hội như thế nào cho an toàn, lành mạnh. Qua quá trình làm việc với học sinh 2 năm học từ lớp 10 đến lớp 11, tôi đã tìm hiểu hoàn cảnh học sinh, đánh giá thực trạng, phân loại học sinh và đưa ra một số giải pháp góp phần định hướng cho học sinh sử dụng mạng xã hội như thế nào là an toàn, lành mạnh. Đồng thời đề tài cũng góp phần xây dựng một môi trường học tập đầy sự sáng tạo, năng động, tình yêu thương, hỗ trợ các em có những cách ứng xử tích cực, văn minh trên không gian mạng. Từ việc áp dụng một số biện pháp, chúng tôi và tập thể lớp đã có những dấu hiệu tích cực, các em có thêm nhiều kỹ năng khi tham gia môi trường mạng xã hội, chủ động bước vào cuộc sống.

Mở đầu

Trong bối cảnh phát triển của khoa học và công nghệ thời đại 4.0, mạng xã hội đã trở nên phổ biến với tất cả mọi người. Với sự hấp dẫn của mình, mạng xã hội đã trở thành một phần không thể thiếu trong cuộc sống thường ngày, đặc biệt là với giới trẻ. Những tiện ích từ mạng xã hội đã và đang giúp các em mở ra một chân trời mới, các em được học tập, được khám phá, được thử nghiệm, được sáng tạo, được tiếp cận những nền văn minh của thế giới, được vui chơi, giải trí với nhiều loại hình phong phú, đa dạng và có thêm nhiều sự lựa chọn bởi khoa học công nghệ, để làm phong phú thêm kiến thức của mình...

Tuy nhiên ảnh hưởng tiêu cực và hạn chế của mạng xã hội đến học sinh không phải là ít. Thực tế cho thấy những hạn chế của nó đã và đang tác động đến học tập, sinh hoạt và lối sống của các em. Một mặt học sinh dựa dẫm vào những kết quả có sẵn trên mạng mà đánh mất đi thói quen tư duy, đào sâu suy nghĩ trước một vấn đề đặt ra, bên cạnh đó việc bối rối trong biển thông tin khổng lồ trên mạng xã hội mà không xác định được thông tin mình cần hoặc không biết các thông tin đó có độ tin cậy đến đâu... Việc quá lạm dụng mạng xã hội trong giải trí cũng dễ dẫn đến những ảnh hưởng xấu đối với sức khỏe của các em. Tuy chưa có những báo cáo chính thức nào của các cơ quan chức năng về sự ảnh hưởng của mạng xã hội đến sức khỏe của học sinh song trong thực tế đã ghi nhận được một số trường hợp học sinh có những hiện tượng bệnh lý có liên quan đến nghiện mạng xã hội facebook, nghiện game online. Đa phần có thể thấy rằng những học sinh nào thường xuyên chơi game online đều có cảm giác mệt mỏi sau mỗi lần chơi, bên cạnh đó việc thường xuyên chơi game online và sống trong ảo giác sẽ gây ra những hành vi dấn ảnh hưởng đến đạo đức, làm tha hóa nhân cách, lệch lạc về nhận thức, từ đó dẫn đến những hành vi tiêu cực, có thể hủy hoại tương lai

của các em. Đã có nhiều trường hợp học sinh vi phạm pháp luật như lấy trộm xe của bạn, cầm đồ lấy tiền để chơi game online, bạo lực học đường...

Từ những ảnh hưởng tiêu cực trên, nếu không có những định hướng đúng đắn, để giúp các em biết lựa chọn và khai thác thông tin một cách hữu ích, thì hậu quả của nó mang lại là vô cùng nghiêm trọng. Do vậy hơn ai hết là một giáo viên chủ nhiệm, người trực tiếp góp sức đưa ra những định hướng đúng đắn giúp học sinh khai thác, sử dụng mạng xã hội một cách có hiệu quả góp phần tìm ra các giải pháp nhằm hạn chế và đẩy lùi những ảnh hưởng tiêu cực, phát huy những mặt tích cực và hiệu quả của mạng xã hội mang lại. Đó cũng chính là lý do tôi mạnh dạn chọn đề tài ***“Vai trò của giáo viên chủ nhiệm trong việc định hướng cho học sinh khai thác và sử dụng mạng xã hội một cách an toàn, lành mạnh ở trường THCS&THPT Bến Hải”***.

Nội dung

1. Đánh giá thực trạng

1.1. Tác động của mạng xã hội tới học sinh

*** Thứ nhất: Tác động tích cực**

Giúp học sinh giới thiệu bản thân mình với mọi người và bày tỏ quan điểm cá nhân thông qua mạng xã hội. Các em có thể giới thiệu tính cách, sở thích, quan điểm của bản thân trên mạng xã hội và nó có thể giúp các em tìm kiếm những cơ hội phát triển khả năng của bản thân. Thế nhưng việc chia sẻ vấn đề của mình ngoài đời thực đôi khi trở nên khó khăn với một số người ít nói. Chính vì thế việc viết ra những suy nghĩ của mình qua bàn phím máy tính sẽ giúp các em giải tỏa được phần nào. Giúp các em kết nối bạn bè có thể biết được nhiều thông tin về bạn bè hoặc người thân bằng cách kết bạn trên mạng xã hội. Qua đó cũng có thể gặp gỡ và giao lưu kết bạn với tất cả mọi người trên thế giới có cùng sở thích hay quan điểm giống mình. Từ đó có thể xây dựng mối quan hệ tốt đẹp hơn hoặc học hỏi với nhau về nhiều mặt.

Học sinh có thể tiếp nhận thông tin, học hỏi kiến thức và kỹ năng: việc cập nhật thông tin trong một xã hội hiện đại như hiện nay là điều nên làm và cần phải làm, nó giúp các em dễ dàng tìm hiểu, nắm bắt được nhiều thông tin quan trọng phục vụ cho việc học tập, cho cuộc sống. Học hỏi thêm rất nhiều kiến thức, trau dồi những kỹ năng giúp cho các em hoàn thiện bản thân mình hơn nữa. Đặc biệt mạng xã hội đóng một phần quan trọng trong lĩnh vực giáo dục. Với mạng xã hội học sinh có thể tìm hiểu thêm về những kiến thức chưa được biết hay là tìm những tài liệu có liên quan đến bài học trên lớp để nghiên cứu, các em cũng có thể học tập trực tiếp thông qua những trang web như manghocsinh.vn, tailieu.vn, hocmai.vn ... những trang web có bài tập và những câu hỏi rất hay bám sát chương trình học, giúp ta tìm kiếm thêm thông tin, biết thêm nhiều kiến thức phục vụ việc học hành, thi cử, luyện thi THPT quốc gia, học tiếng anh thì Internet chính là một người thầy lý tưởng.

*** Thứ hai: Tác động tiêu cực**

Giảm tương tác giữa người với người: Thực tế nhiều học sinh nghiện mạng xã hội đến quên cả thời gian, sao lãng học hành, không màng đến ăn uống và ngủ; dễ tức giận, căng thẳng, bồn chồn khi không thể lên mạng; biểu hiện trầm cảm, hay cáu gắt và tách biệt với xã hội. Nghiện mạng xã hội không chỉ khiến các em dành ít thời gian

cho người thật việc thật ở quanh mình, mà còn khiến các em buồn phiền khi bạn coi trọng bạn bè “ảo” từ những mối quan hệ ảo hơn những gì ở trước mắt.

Lãng phí thời gian và sao nhãng việc học hành: Quá chú tâm vào mạng dễ dàng làm các em quên đi mục tiêu thực sự của bản thân, đó là ở lứa tuổi này việc học tập là quan trọng nhất. Thay vì chú tâm tìm kiếm những thông tin cần thiết phục vụ học tập và cuộc sống, học hỏi những kỹ năng cần thiết, các em lại chỉ chăm chú để trở thành những “*anh hùng bàn phím*” và nổi tiếng trên mạng. Ngoài ra, việc đăng tải những thông tin “*giật gân*” nhằm câu like không còn là chuyện xa lạ của học sinh hiện nay như trường hợp một học sinh nói rằng nếu đủ một nghìn like sẽ đốt trường là một ví dụ điển hình. Mạng xã hội cũng góp phần tăng sự ganh đua, sự cạnh tranh không đáng có giữa những học sinh với nhau nó sẽ cướp đi đáng kể quỹ thời gian quý báu của các em dành cho việc học tập.

Nguy cơ mắc bệnh trầm cảm: Nhiều học sinh rơi vào trầm cảm khi sử dụng mạng xã hội quá nhiều nhất là mạng xã hội facebook. Các nghiên cứu gần đây cho thấy những ai sử dụng mạng xã hội càng nhiều thì càng cảm thấy tiêu cực hơn, thậm chí có thể dẫn đến trầm cảm. Điều này đặc biệt nguy hiểm với những ai đã được chẩn đoán mắc bệnh trầm cảm từ trước.

Giết chết sự sáng tạo: Thay vì làm một cái gì đó cần phải suy nghĩ xem làm như thế nào? Làm trong bao lâu và nếu một cá nhân không làm được có thể hỏi bạn bè cùng lớp để tăng thêm tính hợp tác và tinh thần đoàn kết thì các em lên Google, chẳng cần suy nghĩ gì cho mất thời gian. Như thế có thể thấy mạng xã hội là phương tiện hiệu quả nhất để tìm kiếm thông tin nhưng nó cũng giết chết sự sáng tạo. Bên cạnh đó ảnh hưởng tiêu cực của mạng xã hội còn là sự không trung thực và bạo lực trên mạng: “*Anh hùng bàn phím*” là một từ không còn xa lạ trong thời gian gần đây. Học sinh cảm thấy thoải mái trên mạng nên họ thường nói những điều mà ngoài đời không dám phát biểu hoặc không có thực. Đồng thời vẫn nạn bạo lực trên mạng càng nhức nhối thì ngoài đời bạo lực học đường ngày một nhiều hơn. Một học sinh có thể sẵn sàng đâm bạn chỉ vì không chào, hay chỉ vì những mâu thuẫn nhỏ bằng con kiến.

Thường xuyên lên mạng để chơi game, để vào facebook, zalo, lang thang trên các trang mạng sẽ khiến học sinh mất ngủ: ánh sáng nhân tạo tỏa ra từ màn hình các thiết bị điện tử sẽ đánh lừa não của con người làm cho con người khó ngủ hơn. Ngoài ra, nhiều học sinh hiện nay sẵn sàng thức thâu đêm chỉ vì đam mê các game online. Thiếu ngủ dẫn đến nhiều hệ lụy nghiêm trọng cho sức khỏe và tinh thần, ảnh hưởng đến việc học hành lên lớp thiếu tập trung không nghe thầy, cô giáo giảng bài.

Bên cạnh đó việc học sinh thường xuyên vào mạng còn làm cho thông tin cá nhân bị tiết lộ, thiếu tính riêng tư. Nhiều thông tin được đưa lên mạng không trung thực khiến người xem hiểu sai vấn đề. Nhiều người chia sẻ thông tin mà không biết thực hư thế nào, thông tin có chính xác hay không xét về góc độ này, chúng ta có thể thấy được mặt trái của mạng xã hội, chính điều này đã vô tình gây ra những rắc rối, những ảnh hưởng xấu tới cuộc sống cá nhân của những người trong cuộc.

1.2. Thực trạng việc khai thác và sử dụng mạng xã hội của học sinh lớp 11E nói riêng và của học sinh trường THCS&THPT Bến Hải nói chung

Trường THCS&THPT Bến Hải đóng trên địa bàn xã Vĩnh Lâm, học sinh gồm 3 xã Vĩnh Thủy, Vĩnh Lâm, Vĩnh Sơn và một số xã lân cận khu vực Vĩnh Linh. Trường

có 23 lớp gồm 2 cấp học: THCS và THPT. Là một giáo viên có nhiều năm làm công tác chủ nhiệm, qua tìm hiểu học sinh tôi nhận thấy rằng hiện nay hầu hết các em học sinh đều được gia đình trang bị cho điện thoại di động để liên lạc, hoặc máy tính để phục vụ cho việc học bài. Các thiết bị này đều có chức năng truy cập mạng Internet nhất là khi mạng wifi có ở khắp nơi càng giúp học sinh truy cập mạng một cách dễ dàng. Nhưng không phải học sinh nào cũng dành thời gian lên mạng để tìm tài liệu phục vụ học tập và giải trí lành mạnh.

Không mấy khó khăn khi vào Facebook lúc nửa đêm vẫn thấy học sinh của mình còn lang thang trên mạng say sưa bình luận một hình ảnh hay một thông tin nào đó. Tới trường tình cờ vẫn thấy học sinh lén lút dùng điện thoại trong giờ ra chơi, một chương trình văn nghệ hay một hoạt động tập thể nào đó. Cũng không ít lần phụ huynh trao đổi việc con cái của họ tan học về nhà là vào phòng ngồi bấm điện thoại. Đầu năm học một vài học sinh còn bị đội cờ đỏ của trường bắt gặp đang lén lút dùng điện thoại trong giờ học làm cho lớp bị hạ điểm thi đua.

Lớp 11E do tôi chủ nhiệm có rất nhiều thành phần, qua theo dõi tôi nhận thấy hầu hết các em đều có điện thoại, hoặc dùng điện thoại của cha mẹ, người thân để lên mạng xã hội. Nhiều học sinh trong lớp còn được cha mẹ trang bị cho máy tính để phục vụ việc học tập. Khi tiến hành điều tra về tình hình sử dụng mạng xã hội trong lớp tôi thấy hầu hết các em đều trả lời có sử dụng mạng xã hội và các em có thể lên mạng ở nhiều nơi tại trường qua điện thoại, tại nhà và các quán Internet. Thời gian sử dụng từ 1 đến 3 giờ mỗi ngày là chủ yếu, cá biệt có học sinh sử dụng đến 5 giờ/ ngày. Nhưng thời gian ấy các em dùng mạng để tìm tài liệu phục vụ công việc học tập và giải trí lành mạnh thì rất ít mà chủ yếu dùng thời gian lên mạng để chơi Game và vào Facebook là nhiều. Các em đều trả lời rằng mình nhận thức được tác hại của mạng xã hội nhưng không có cách nào cưỡng lại sự cám dỗ, sự hấp dẫn của những trò chơi, những trang mạng giải trí và bản thân nhiều em cũng thừa nhận ngoài một số trang mạng giải trí ra thì cũng chẳng biết trang nào khác có thể khai thác tài liệu phục vụ việc học tập, trao đổi đề thi, học hỏi kinh nghiệm học tập giữa những bạn cùng lớp với nhau để học tập tốt hơn.

Kết quả của thực trạng trên:

Hoạt động	Số lượng	Tỷ lệ (%)	Thời gian sử dụng	Số lượng	Tỷ lệ (%)
Sử dụng mạng xã hội	48	100	Địa điểm truy cập: Bất cứ đâu	36	75
Tìm kiếm tài liệu học tập	46	95,8	Dưới 1 giờ/ ngày	16	33,3
Giải trí	42	87,5	Từ 1->3 giờ/ngày	22	45,8
Giao lưu, kết bạn	12	25	Từ 3-> 5h/ngày	8	16,7
Hoạt động khác	17	35,4	Trên 5 giờ/ ngày	2	4,2

2. Một số giải pháp định hướng học sinh sử dụng mạng xã hội an toàn, lành mạnh

2.1. Hình thức giáo dục

Trò chuyện với các em như những người từng trải, có kinh nghiệm và lắng nghe tiếng nói, suy nghĩ của học sinh như những người bạn.

Giáo viên chủ nhiệm đưa ra tình huống thực tế trên mạng xã hội cho học sinh xử lý trong giờ sinh hoạt cuối tuần.

Giáo viên chủ nhiệm sử dụng máy chiếu cho học sinh cảm nhận được những hình ảnh, câu chuyện mang ý nghĩa tích cực trong cuộc sống.

2.2. Nội dung giáo dục

*** Giáo viên chủ nhiệm xây dựng được mối quan hệ với gia đình, giáo viên bộ môn và các đoàn thể trong nhà trường.**

Mỗi học sinh trong lớp đều có những hoàn cảnh gia đình khác nhau. Giáo viên chủ nhiệm phải nắm rõ cụ thể từng đối tượng học sinh. Tìm hiểu lý lịch, đặc điểm tâm lý, những điểm mạnh, điểm yếu của học sinh. Tổ chức và thực hiện tốt các kỳ học do nhà trường đề ra. Giáo viên có thể đi thăm và trao đổi trực tiếp với gia đình học sinh khi cần thiết. Thiết lập mối quan hệ giữa nhà trường và gia đình thông qua sổ liên lạc điện tử.

Thông qua giáo viên bộ môn, giáo viên chủ nhiệm sẽ nắm bắt được tình hình, ý thức học tập của học sinh qua các tiết học cụ thể. Việc học sinh sử dụng điện thoại để lướt mạng xã hội trong giờ học cũng cần phải quan tâm sát sao.

Giáo viên chủ nhiệm phải nắm được các hoạt động cụ thể của các tổ chức đoàn thể trong nhà trường, đề lên kế hoạch cho các em tham gia. Khi hòa mình vào các hoạt động tập thể, các em sẽ rời xa phần nào thế giới ảo mạng xã hội.

*** Giáo viên chủ nhiệm cần xây dựng phiếu thông tin thăm dò học sinh liên quan đến vấn đề sử dụng mạng xã hội.**

Việc thiết lập phiếu thông tin cá nhân học sinh liên quan đến vấn đề sử dụng mạng xã hội phải dựa trên sự tin cậy và gần gũi giữa giáo viên chủ nhiệm và học sinh. Qua đó, giáo viên chủ nhiệm phần nào nắm được mục đích, thời gian sử dụng mạng xã hội của các em để có những biện pháp giáo dục phù hợp.

Phiếu thông tin cá nhân chủ yếu cập nhật những thông tin liên quan đến vấn đề sử dụng mạng xã hội của học sinh: từ tên tài khoản, mục đích, sự hiểu biết về lợi ích và tác hại của mạng xã hội.

*** Giáo viên chủ nhiệm cùng tham gia sử dụng mạng xã hội.**

Giáo viên chủ nhiệm phải tìm hiểu kỹ về mạng xã hội. Những lợi ích, những tác hại rõ ràng cụ thể để giáo dục các em. Giáo viên chủ nhiệm không thể là người đứng ngoài cuộc để nói về mạng xã hội với những học sinh rành về *công nghệ thông tin*.

Giáo viên chủ nhiệm sẽ lập ra một tài khoản chung mang tên lớp. Chỉ cần là học sinh trong lớp, ai cũng có thể vào. Mỗi lần lướt mạng xã hội, tìm được vấn đề thú vị, yêu cầu học sinh gắn thẻ tên lớp mình vào để các bạn trong lớp cùng bàn luận, chia sẻ.

Bản thân giáo viên chủ nhiệm cũng tham gia sử dụng một số nền tảng mạng xã hội, thường xuyên chia sẻ những hình ảnh, câu chuyện có ý nghĩa tích cực đối với mọi người. Giáo viên có thể gắn tên tài khoản của học sinh lớp mình để các em cùng biết,

cùng bàn luận với thầy/cô về hình ảnh, câu chuyện đó. Thông qua thế giới mà các em yêu thích, giáo viên chủ nhiệm có thể giáo dục được nhân cách, đạo đức học sinh.

Bản thân mỗi giáo viên chủ nhiệm phải là tấm gương thiết thực nhất trên mạng xã hội để các em noi theo. Khi các thầy/cô làm đúng với những điều mình đang giáo dục học sinh thì các em sẽ nhận thức vấn đề dễ dàng hơn.

*** Giáo viên chủ nhiệm khuyến khích học sinh thích (like), chia sẻ (share) những câu chuyện, hình ảnh tích cực.**

Thay vì học sinh cập nhật cảm xúc, tâm trạng cá nhân, các em sẽ chia sẻ những hình ảnh câu chuyện mà mình yêu thích. Giáo viên sẽ hướng các em tới những hình ảnh, câu chuyện đầy ý nghĩa: vượt qua khó khăn, thử thách; đứng dậy sau thất bại; mạnh mẽ sau khi chia tay người mình yêu thương...

Dạy các em hãy like và share những thông tin, hình ảnh mà mình hiểu rõ, không hành động theo tâm lý đám đông.

*** Giáo viên khuyến khích học sinh tìm các tài liệu học tập trên mạng xã hội:**

Trên mạng xã hội, có rất nhiều điều thú vị. Đối với học sinh, mạng xã hội ngoài là không gian giải trí, còn là nơi cung cấp rất nhiều tài liệu học tập bổ ích. Tất cả các môn học đều có những trang mạng cụ thể, để các em tải về tự mình tìm tòi nghiên cứu, bổ sung thêm kiến thức bên cạnh bài giảng của các thầy cô. Giáo viên chủ nhiệm có thể cung cấp những trang mạng xã hội liên quan đến các môn học cho các em.

- Ví dụ:

+ Môn Ngữ văn có trang: *Học văn- Văn học; Mạng xã hội văn học; Quà tặng văn học, ...*

+ Môn Toán có trang: *Học giỏi toán; Toán học khó có thầy Anh;*

+ Môn Vật lý: *Bí quyết luyện thi vật lý- thầy Chu Văn Biên; Vật lý thiên văn; Nhóm vật lý phổ thông, ...*

+ Môn Địa lý: *Hội những người yêu thích Địa lý Việt Nam và thế giới; Ôn tập kiến thức Địa lý THCS và THPT, ...*

+ Môn Lịch sử: *Hội yêu lịch sử Việt Nam; Lịch sử Việt Nam qua ảnh; Hội yêu lịch sử - khí tài quân sự, ...*

+ Môn Sinh học: *Luyện thi đại học môn Sinh; ...*

+ Môn Hóa học: *Tôi yêu hóa học; ...*

+ Môn Tiếng anh: *Hội những người thi đại học khối D;*

*** Giáo viên định hướng học sinh đăng các dòng tâm trạng tích cực**

"Nếu tôi đọc được facebook của bạn thì tôi sẽ biết bạn là người như thế nào" Học sinh ngày nay có xu hướng câu like (thích) trên mạng xã hội. Các em quan niệm mạng xã hội là ngôi nhà riêng của mình. Vì vậy mình được tự do tô điểm cho không gian ấy bằng bất cứ tâm trạng gì mình thích, mình nghĩ. Tuy nhiên giáo viên cần giúp các em hiểu rằng: một số nền tảng mạng xã hội không phải là một cuốn nhật ký riêng tư để có thể trút tất cả suy nghĩ, cảm xúc của cá nhân. Bởi đó cũng là nơi biểu hiện sự

văn hóa và bộ mặt cá nhân của mỗi người. Các em cần cân nhắc kỹ càng trước khi đăng một status nào đó.

- Học sinh không nên biến mạng xã hội thành cái "mỏ than" không cần khai thác: than vãn, than thở, than trách,... Những câu status như thế sẽ làm bạn của bạn cho rằng bạn đang tức giận, bi quan và làm mất hình tượng rất nhiều mặc dù họ không biết chuyện gì đang xảy ra với bạn. Và những câu status như vậy không giải quyết được gì mà nhiều khi còn làm cho chuyện của bạn trở nên phức tạp hơn.

- Đối với các vấn đề xã hội: Hãy bộc lộ suy nghĩ của mình một cách thẳng thắn, có ý thức và có văn hóa.

Khi đăng trạng thái, cảm xúc của bản thân phải rõ ràng, tránh gây sự hiểu nhầm, sự tò mò từ phía người đọc.

Tuyệt đối không được dùng mạng xã hội để nói xấu bất kì ai.

Đối với tâm trạng, cảm xúc của cá nhân: Cập nhật những trạng thái vui vẻ, hạnh phúc. Nếu có chuyện buồn, hãy viết những câu động viên, khích lệ bản thân như: "mạnh mẽ lên nào chàng trai/cô gái!"; Mọi bế tắc rồi sẽ qua thôi, cố lên!

Nếu các bạn muốn được sự động viên, an ủi từ bạn bè và những người thân, muốn được người khác cho mình một lời khuyên, thì hãy rời khỏi mạng xã hội, ngoảnh mặt nhìn ra thế giới thật của mình. Ở đó có những lời nói được truyền qua ánh mắt, có những bờ vai sẵn sàng cho các bạn tựa, có những giọt nước mắt chân thành rơi cùng bạn. Chứ không phải là những lời nói suông trên mạng xã hội.

Giáo dục, hướng dẫn học sinh đăng những dòng tâm trạng chính là giáo viên đang định hướng cho các em nhìn nhận về các vấn đề của cuộc sống với những suy nghĩ tích cực, lạc quan. Giáo viên dạy các em biết kiềm nén cảm xúc cá nhân, biết làm chủ niềm vui nỗi buồn của mình và biết thể hiện nó một cách có ý thức, có văn hóa.

Cuộc sống thực vô cùng rộng lớn và hấp dẫn với bao điều bí ẩn, diệu kì sao ta lại chỉ đắm chìm trong thế giới ảo? Thời gian của đời người thật ngắn ngủi sao ta lại tiêu phí thời gian vào những điều vô bổ, thậm chí có hại? Làm sao tìm lại được thời gian đã mất? Vậy phải biết quý cuộc sống này trong từng phút giây, phải biết sống sao cho thật ý nghĩa.

*** Giáo viên định hướng học sinh cách thức bình luận trên mạng xã hội.**

Việc học sinh bình luận- comment trên mạng xã hội là điều không tránh khỏi. Nhưng bình luận thế nào lại là việc cần phải định hướng, giáo dục. Chỉ cần những bình luận không hay sẽ dễ dẫn đến những hiểu lầm, xích mích không đáng có. Vì vậy học sinh cần:

Không nên có “hơn thua” khi tranh luận với mọi người, và tốt nhất là không nên tranh luận các vấn đề nóng đang diễn ra trên internet. Bạn không giành chiến thắng trong cuộc tranh luận và sẽ tỏ ra hơn thua, dẫn đến không kiềm chế được cảm xúc của mình. Điều này cực kỳ nguy hiểm, bởi người khác sẽ đánh giá bạn không tốt, thậm chí bạn còn bị “ném đá” khi họ nhìn vào.

Đừng phí hoài thời gian quý báu của đời mình vào những bình luận dông dài, vớ vẩn. Hãy biết lên tiếng khi cần thiết và hãy học cách im lặng. Hãy sống tích cực với cuộc đời thực, mở lòng với cuộc sống xung quanh

Đừng cố tỏ ra mình là một Batman có thể giải quyết được vấn đề của người khác. ***Hãy bình luận bằng những lời tích cực: chúc mừng, động viên, chia sẻ chân thành.***

***Giáo dục học sinh giữ gìn sự trong sáng của tiếng Việt trên mạng xã hội.**

Phải giữ gìn sự trong sáng của tiếng Việt, không nói tục, chửi bậy, văng bậy kẻ cả bằng những từ viết tắt như: dem, dm, vcl, vl, bst..., xuyên tạc tiếng Việt, lạm dụng tiếng nước ngoài, “sáng tạo” những chữ dỏ Tây dỏ ta,...

*** Giáo viên định hướng học sinh cách thức quản lý thời gian sử dụng mạng xã hội.**

Hiện nay, việc sử dụng mạng xã hội của các bạn học sinh chiếm một lượng lớn thời gian. Có nhiều học sinh nghiện mạng xã hội đến mức bất cứ khi nào cũng có thể sử dụng mạng xã hội đến phờ phạc. Việc cấm đoán học sinh sử dụng mạng xã hội là điều không thể. Vì vậy, giáo viên chủ nhiệm cần cùng với học sinh lên kế hoạch quản lý quỹ thời gian sử dụng mạng xã hội cụ thể rõ ràng.

Trước tiên, học sinh sẽ tự lên thời gian biểu cho bản thân (Mỗi học sinh có hoàn cảnh gia đình khác nhau, nên thời gian biểu cũng khác nhau). Sau đó, giáo viên chủ nhiệm duyệt, chỉnh sửa để cả hai bên đi đến thống nhất. Nếu học sinh vi phạm sẽ bị phạt theo khung hình phạt mà tập thể lớp thống nhất.

Thời gian lướt mạng xã hội tối đa trong ngày là 2 tiếng đồng hồ nhưng chia ra nhiều khoảng thời gian khác nhau.

Cách thức nhắc nhở: đặt chuông hẹn giờ ngay trên điện thoại.

3. Hiệu quả của sáng kiến kinh nghiệm

Đối với công việc giáo dục đạo đức nhân cách học sinh rất cần xuất phát từ tình yêu thương, tâm huyết và trách nhiệm của người giáo viên chủ nhiệm. Giữa bộn bề công việc từ chuyên môn đến chủ nhiệm và cuộc sống, việc giáo dục định hướng học sinh sử dụng mạng xã hội có vẻ khó khăn, nhưng lại vô cùng quan trọng trong xã hội ngày nay. Chỉ cần giáo viên chủ nhiệm cố gắng sắp xếp thời gian để gần gũi các em thì mọi sự giáo dục sẽ dễ dàng hơn.

Mạng xã hội là một thế giới ảo mà các em vô cùng yêu thích. Từ khi, tôi đưa vấn đề hướng dẫn sử dụng mạng xã hội vào các tiết sinh hoạt cuối tuần (thứ 7) thì các em vô cùng hào hứng. Thay vì những hình phạt, xếp loại hạnh kiểm, khiển trách... các em có được tiếng cười và sự chiêm nghiệm về bản thân sau những ngày học căng thẳng.

Có thể, không chỉ vài ngày, vài lời nói suông mà thay đổi được thói quen của học sinh trong lớp. Nhưng dần dần các em có sự hiểu biết rõ ràng hơn về mạng xã hội. Các em biết được những lợi ích và tác hại của nó. Đồng thời, học sinh biết được thế nào là văn hóa, ý thức và trách nhiệm khi sử dụng mạng xã hội.

Đối với bản thân: khi áp dụng sáng kiến này đối với tập thể lớp 11E, tôi có cái nhìn sâu sắc hơn về học sinh. Khi bàn về chủ đề mạng xã hội tôi không xuất hiện với tư cách là người giáo huấn nhân cách con người mà tôi trở thành một người bạn thân của các em. Tôi cùng các em bàn về những vấn đề ngoài trang sách, những vấn đề đang xảy ra ngoài xã hội nhưng lại có tính giáo dục về văn hóa và đạo đức.

Sau khi áp dụng sáng kiến, hiện tượng học sinh xích mích gây gổ đánh nhau vì mạng xã hội hạn chế rõ rệt. Các em không còn bêu rếu, nói xấu, làm nhục bạn bè trên mạng xã hội. Cách các em sử dụng ngôn ngữ tiếng Việt có phần trong sáng hơn. Đặc biệt, học sinh lớp 11E biết chia sẻ cùng nhau những điều tích cực, ý nghĩa trong cuộc sống. Các em biết đặt điện thoại xuống để nói chuyện với bạn bè trong các giờ ra chơi. Các em biết nhìn ra thế giới thật dễ động viên, khích lệ bạn bè khi họ gặp khó khăn, vướng mắc trong gia đình. Các em biết trao gửi cho thầy cô, bố mẹ những tình cảm yêu thương chân thành trên mạng xã hội mà khi gặp trực tiếp khó nói thành lời.

Dù vấn đề giáo dục, định hướng học sinh sử dụng mạng xã hội chỉ là một khía cạnh nhỏ trong công tác chủ nhiệm, nhưng tôi nhận thấy nó thực sự cần thiết trong xã hội ngày nay. Và những kết quả tôi nhận được trong hai năm gắn bó với lớp chủ nhiệm là một minh chứng sáng rõ nhất cho những suy nghĩ và hành động thiết thực của mình.

Những thành tích mà tập thể lớp 11E đạt được qua hai năm học :

Năm học	Lớp	Xếp loại	Thành tích
2022 -2023	10E	Xuất sắc	- Hội khỏe Phù Đổng cấp trường: đạt giải Ba toàn đoàn . - Giải nhì phong trào thi đua chào mừng ngày 26/3 - Tập thể lớp tiên tiến xuất sắc: kì I, kì II, cả năm. - Có em Nguyễn Thanh Hiếu đạt giải ba môn Toán, em Trần Khánh Linh đạt giải KK môn Tin học cuộc thi chọn học sinh giỏi văn hóa lớp 12 cấp Tỉnh. - Trong Hội khỏe Phù Đổng cấp tỉnh, cấp quốc gia có em Cao Duy Cẩm đạt Huy chương vàng môn Điền kinh.
2023 -2024	11E	Xuất sắc	-Giải Ba hội thi Nấu ăn - Giải Nhì cuộc thi vẽ tranh về anh bộ đội - Giải ba cuộc thi Giai điệu tự hào. - Giải Nhất thi đua chào mừng ngày thành lập Quân đội nhân dân Việt Nam. - Tập thể lớp tiên tiến xuất sắc (kì I) - Trong kì thi học sinh giỏi văn hóa cấp tỉnh: + Em Nguyễn Thanh Hiếu đạt giải ba môn Toán + Em Trần Khánh Linh đạt giải KK môn Tin học

Tất cả những thành tích mà tập thể lớp đạt được, đều từ sự cố gắng nỗ lực hết mình của các em. Trong đó phải kể đến việc, trong lớp không có học sinh nào nghiện mạng xã hội đến mức bỏ bê việc học hành. Tôi tự hào khẳng định rằng, các em học sinh 11E Trường THCS&THPT Bến Hải đang là những người sử dụng mạng xã hội có ý thức, có văn hóa và trách nhiệm.

Tuy nhiên, công việc giáo dục đạo đức và nhân cách học sinh là một hành trình lâu dài, bền bỉ. Giáo viên chủ nhiệm không được phép buông lỏng các em trong những thành tích đã qua. Cả giáo viên và học trò cùng với nhà trường phải phấn đấu hơn nữa để có thể đưa các em đến bến bờ của những người tử tế, văn minh.

3. Kết luận và kiến nghị

*** Kết luận:**

Sau khi áp dụng sáng kiến kinh nghiệm về vấn đề giáo dục, định hướng học sinh sử dụng mạng xã hội tôi rút ra một số kết luận sau:

Trong xã hội ngày nay, với sự bùng nổ của mạng xã hội, bản thân mỗi giáo viên chủ nhiệm phải cập nhật được những thông tin xảy ra trong cuộc sống, để cùng học sinh nói lên tiếng nói của mình. Qua đó, giáo dục các em về cách nhìn nhận và đối mặt với hiện thực cuộc sống.

Giáo viên chủ nhiệm đừng xem nhẹ ảnh hưởng của mạng xã hội đối với nhân cách và đạo đức học sinh. Bản thân các em đang ở lứa tuổi vị thành niên, chưa đủ hiểu biết và sự chín chắn để nhận thức về các vấn đề xảy ra trong xã hội. Trên chặng đường này, các em rất cần sự định hướng của gia đình, nhà trường và các thầy cô giáo chủ nhiệm.

Mỗi thầy cô giáo viên chủ nhiệm trước khi giáo dục học sinh hãy trở thành một tấm gương sáng cho các em noi theo kể cả trong công việc và cuộc sống. Các thầy cô hãy là người bạn gần gũi và đáng tin cậy của học sinh. Có những chuyện xảy ra trong cuộc sống, các em không biết sẽ chia cùng ai nên sẽ chọn mạng xã hội làm nơi ký gửi. Khi học sinh không có chỗ dựa lúc gặp khó khăn, bế tắc thì vô cùng nguy hiểm. Các em dễ mất niềm tin vào cuộc sống, sẽ có những hành động rất dễ sai lầm. Vì vậy, giáo viên chủ nhiệm hãy là chỗ dựa khi các em muốn rời mạng xã hội, ngoảnh mặt ra với cuộc sống thật của mình.

*** Kiến nghị:**

Đối với nhà trường: Cùng chung tay hỗ trợ giáo viên chủ nhiệm trong việc giáo dục nhân cách, đạo đức học sinh thông qua việc định hướng các em sử dụng mạng xã hội. Ban giám hiệu nhà trường luôn khích lệ, động viên giáo viên chủ nhiệm với những hành động thiết thực.

Đối với giáo viên chủ nhiệm: Cần quan tâm, yêu thương và gần gũi học sinh hơn nữa. Hãy trở thành những người bạn- chỗ dựa đáng tin cậy của các em học sinh và phụ huynh.

Trên đây là một số kinh nghiệm mà chúng tôi đã áp dụng trong quá trình làm chủ nhiệm lớp. Chúng tôi rất mong nhận được những ý kiến đóng góp quý báu, những trao đổi chân thành để hoàn thành tốt hơn nữa vai trò, nhiệm vụ của một giáo viên chủ nhiệm.

Một vài nhận xét

Bài viết đã xuất phát từ một đối tượng cụ thể là học sinh lớp 11 của trường THCS và THPT Bến Hải. Từ đó nêu được những tác động tích cực và tiêu cực rất cụ thể, có sức thuyết phục của mạng xã hội đến với học sinh. Đồng thời nêu được một thực trạng của việc sử dụng mạng xã hội hiện nay của học sinh lớp 11 nói riêng và học sinh của trường nói chung trên cơ sở đó đề ra được những giải pháp góp phần định hướng học sinh sử dụng mạng xã hội an toàn lành mạnh như: Xây dựng mối quan hệ với gia đình, giáo viên bộ môn và các đoàn thể trong nhà trường; xây dựng phiếu thông tin thăm dò học sinh liên quan đến vấn đề sử dụng mạng xã hội; giáo viên chủ nhiệm cùng tham gia sử dụng mạng xã hội; khuyến khích học sinh cùng chia sẻ những

câu chuyện tích cực; tìm tài liệu học tập trên mạng xã hội; định hướng học sinh cách bình luận trên mạng xã hội.v.v..

Có thể nói đó là những giải pháp định hướng học sinh khá phù hợp trong thực tiễn hiện nay.

Tuy nhiên, để thấy rõ hơn nữa tác động tích cực của mạng xã hội mang lại cho lớp trẻ cụ thể ở đây là học sinh tác giả có thể đề xuất thêm giải pháp về chia sẻ kinh nghiệm của học sinh trong quá trình khai thác những thông tin tích cực trên mạng xã hội và chia sẻ kinh nghiệm khi xử lý những thông tin xấu độc trên mạng xã hội của các em học sinh trong trường học nhằm giúp nhau xây dựng một môi trường thông tin mạng lành mạnh.

Tài liệu tham khảo

1. Lại Nguyên Ân (2003), *150 thuật ngữ văn học*, NXB Đại học quốc gia, Hà Nội.
2. Lê Bá Hán, Trần Đình Sử, Nguyễn Khắc Phi (2000), *Từ điển thuật ngữ văn học*, NXB Đại học Quốc gia, Hà Nội.
3. Nguyễn Thị Oanh, *Kỹ năng sống cho tuổi vị thành niên*, NXB Trẻ, năm 2005.
4. Nguyễn Đức Thạc, *Rèn luyện kỹ năng sống một hướng tiếp cận mới về chất lượng giáo dục đào tạo*, Tạp chí Giáo dục, số 81/2004.
5. Phan Trọng Luận (tổng chủ biên) và nhiều tác giả (2008), *Ngữ văn 10 tập 1 và 2*, NXB Giáo dục, Hà Nội.
6. Phan Trọng Luận (tổng chủ biên) và nhiều tác giả (2008), *Ngữ văn 11 tập 1*, NXB Giáo dục, Hà Nội.
7. Đặc điểm tâm lý lứa tuổi học sinh trung học – bài giảng chương IV – Kho tài liệu. Vn - 2011.
8. Tạp chí Nghiên cứu giáo dục – Tháng 1/1995 – Trang 1.

LÀM THẾ NÀO ĐỂ HỌC SINH SỬ DỤNG HIỆU QUẢ MẠNG XÃ HỘI

Tác giả: Học sinh Phan Nữ Thái Châu

Đơn vị: Trường THPT Thị xã Quảng Trị

Tóm tắt: Bài viết này đề cập đến những lợi ích của mạng xã hội cũng như các ảnh hưởng tiêu cực của mạng xã hội gây ra. Từ đó, đề xuất một số giải pháp giúp học sinh, sinh viên sử dụng mạng xã hội sao cho có hiệu quả từ phía nhà trường cũng như từ chính học sinh, sinh viên.

Từ khóa: mạng xã hội, lợi ích của mạng xã hội, tác hại của mạng xã hội

1. Một số vấn đề về mạng xã hội

Mạng xã hội

Dịch vụ mạng xã hội (MXH) là dịch vụ kết nối các thành viên cùng sở thích trên Internet lại với nhau với nhiều mục đích khác nhau, không phân biệt không gian và thời gian. Những người tham gia vào dịch vụ MXH được gọi là cư dân mạng. Và phần lớn cư dân mạng là các bạn trẻ, đặc biệt độ tuổi của các bạn trẻ bắt đầu tham gia MXH ngày càng giảm.

MXH có thể được ví như một vùng đất màu mỡ, những học sinh, sinh viên Quảng Trị là những cây, hoa đầy tiềm năng. Nếu biết sử dụng đúng cách thì MXH ắt hẳn sẽ là một vũ khí mạnh mẽ hỗ trợ các bạn trong việc phát triển bản thân. Giới trẻ Quảng Trị là thế hệ với sự lên ngôi của công nghệ thông tin nên MXH đóng vai trò hết sức quan trọng trong đời sống và cũng gây ra nhiều ảnh hưởng đáng kể lên giới trẻ Quảng Trị.

Lợi ích của mạng xã hội

Những lợi ích mà MXH có thể mang lại đầu tiên là cung cấp kho kiến thức, thông tin khổng lồ. Nguồn thông tin này dễ dàng được truy cập bất cứ lúc nào chỉ cần bạn có internet. Chất lượng giáo dục tăng, nguồn lao động có chất lượng cao cũng lớn hơn đồng nghĩa với việc tỉ lệ cạnh tranh sẽ cao hơn. Các bạn trẻ không chỉ dành thời gian học trên trường mà còn tự học bổ sung và tham gia các hoạt động ngoại khóa nhằm tích lũy kinh nghiệm từ đó nâng cao khả năng phát triển của bản thân. Với lịch trình dày đặc như thế thì nếu cần phải dành hàng giờ để đến các thư viện, lục lợi sách báo để tìm tài liệu học, mua sách hoặc tự khảo sát ghi chép thì sẽ rất bất tiện do đó với kho kiến thức rộng lớn, đa dạng và tiện lợi, MXH kích thích các bạn trẻ học tập năng suất hơn.

Mạng xã hội còn giúp cho việc liên lạc và kết nối giữa người với người trở nên đơn giản hơn bao giờ hết. Có rất nhiều giáo viên hoặc những người đi trước có kinh nghiệm về một số lĩnh vực; họ mong muốn được chia sẻ kinh nghiệm và giúp đỡ các bạn trẻ, sinh viên trên con đường học tập của các bạn trẻ thì nhờ có MXH họ có thể kết nối, gặp gỡ và hỗ trợ các bạn ấy. Ví dụ như tại trường THPT thị xã Quảng Trị tại các sự kiện của câu lạc bộ tiếng Anh thường sẽ có những cuộc gọi với các anh chị có điểm số IELTS cao nhằm chia sẻ và giải đáp những thắc mắc liên quan đến vấn đề học tập môn tiếng Anh. Bên cạnh đó, đối với các học sinh, sinh viên sống xa nhà, MXH sẽ giúp các bạn tìm hiểu trước và có được sự chuẩn bị cho cuộc sống mới tại môi trường

mới đồng thời giúp giữ liên lạc với gia đình, bạn bè nên sức khỏe tinh thần được đảm bảo.

Nhờ có MXH, các bạn trẻ dễ dàng tiếp cận và đăng kí các lớp học online hoặc các lớp học kỹ năng để đáp ứng nhu cầu học tập của bản thân. Bên cạnh đó, mạng xã hội là nơi những nhóm bạn trẻ có cùng mục đích, lí tưởng có thể gặp nhau cùng nhau học tập và phát triển. Điều này giúp nâng cao tốc độ và chất lượng học tập đáng kể vì không chỉ giúp các bạn có động lực học tập hơn, họ còn đôn đốc nhau làm cho việc học được liên tục, không bị gián đoạn. Có thể nói khi học theo các nhóm người thì áp lực từ việc học sẽ được giảm đi và tiến độ học tập tăng một cách tích cực.

MXH cũng là nơi để lưu trữ thông tin. Các thông tin được đăng tải lên mạng không chỉ để chia sẻ mà còn là để tích lũy kiến thức. Bộ nhớ của máy điện thoại, máy tính chắc chắn không thể đủ với nhu cầu lưu trữ thông tin của các bạn trẻ. Nó có thể là hình ảnh, có thể là các đoạn văn bản và với MXH thì dù sau này 2,3 năm vẫn có thể được tìm thấy dễ dàng. Tính năng này cực kì quan trọng đối với giới trẻ này nay khi các nhà tuyển dụng việc làm ngày càng quan tâm hơn về kinh nghiệm thực tế thì việc chụp ảnh và đăng tải lên MXH cũng là một cách để lưu trữ và xem lại bản thân trong thời gian dài.

Các nền tảng xã hội rất đa dạng: tik tok, facebook, instagram, thread, locket... Cùng với khả năng sử dụng công nghệ thông tin thì giới trẻ dễ dàng tiếp cận các nền tảng này và mang lại nhiều lợi ích như đã nói trên. Nhưng bên cạnh đó, MXH cũng gây ra các hiện tượng xã hội và các tác động tiêu cực lên giới trẻ.

Ảnh hưởng của mạng xã hội

Điều đầu tiên đáng chú ý là MXH ảnh hưởng lên các bạn trẻ không chỉ khi các bạn chủ động tiếp thu mà còn khiến các bạn vô thức chịu ảnh hưởng bởi những thông tin độc hại.

Mạng xã hội có cơ chế theo dõi và đề xuất nội dung mới hằng ngày, hằng giờ cho các bạn. Những thông tin được tiêu thụ hằng ngày ảnh hưởng đến quá trình hình thành nhận thức và định hình kiến thức về xã hội của các bạn. Chúng ta đều biết môi trường sống đóng vai trò quan trọng như thế nào đối với việc hình thành nên một con người. Dù cùng một vấn đề nhưng người xuất thân từ gia đình kinh doanh sẽ khác, xuất thân từ gia đình cán bộ sẽ khác bởi vì họ được lớn lên trong những môi trường khác nhau, được tiếp cận vấn đề dưới góc nhìn khác nhau. Việc các bạn trẻ trao đổi tương tác với những nhóm người, nhóm thông tin trên MXH cũng tương tự như thế.

Đối với những bạn thường xuyên theo dõi các drama, dành hàng giờ để đọc hàng trăm bình luận tranh cãi và đương nhiên chắc chắn sẽ có những cư dân mạng có các phát ngôn rất thiếu văn minh trong khi các bạn trẻ thì đa số vẫn chưa có chính kiến suy nghĩ riêng rõ ràng, do đó dễ bị “gió chiều nào theo chiều ấy”. Và với cơ chế tự động đề xuất của mạng xã hội, các nội dung tương tự cũng sẽ thường xuyên được đề xuất cho các bạn và rồi các bạn lại tốn thời gian vô bổ để tiêu thụ hàng tá thông tin rác. Về lâu dài thì việc này sẽ gây nghiện và dẫn đến các hệ lụy là tụt giảm năng lượng, lười nhác, thói quen trì hoãn. Hơn thế nữa, do các suy nghĩ lệch lạc tưởng chừng là đùa giỡn, hài hước như “bỏ áo học sinh, mặc áo cưới”, “học làm gì khi có đũa cùng bàn top 1 lớp”... sẽ hình thành suy nghĩ lỗi, suy nghĩ chây ì, ỉ lại và thiếu động lực.

Ngược lại với những bạn học sinh, sinh viên thường theo dõi các trang tự học, tham gia các nhóm chia sẻ tài liệu thì dù có lướt MXH để giải trí thì các nội dung học tập cũng sẽ ngẫu nhiên được đề xuất. Động lực học tập cũng từ đây được sinh ra, khi thấy được sự nỗ lực tích cực của mọi người các bạn sẽ vô thức ảnh hưởng bởi nguồn năng lượng tích cực như thế. Và điều này cũng đồng thời tối ưu hóa việc lướt MXH để giải trí vì dù sao các bài viết đó không chỉ vui nhộn hài hước mà còn là những kiến thức bổ ích.

Tác hại của mạng xã hội

Song song với việc có được nguồn thông tin dễ dàng như thế thì MXH cũng gây ra các hiện tượng tiêu cực như sau:

Thứ nhất, đánh cắp chất xám. Thay vì xem MXH là nơi tham khảo tài liệu thì các bạn học sinh, sinh viên sẽ lấy toàn bộ bài làm hoặc cắt ghép từ nhiều nguồn thông tin để đưa vào bài báo cáo của mình. Hành động này về lâu dài sẽ gây ra sự lười nhác trong tư duy, suy giảm sức sáng tạo và có tâm lý phụ thuộc vào MXH.

Thứ hai, giảm khả năng tập trung. MXH là một cái gì đó rất gây nghiện. Chỉ cần có thông báo từ điện thoại, đó có thể là tin nhắn từ bạn bè, thông báo về video mới của youtuber yêu thích, hay thông báo về buổi livestream của thần tượng thì các bạn trẻ sẽ không kìm được mà ngừng làm việc để xem thông báo. Một khi đã cầm điện thoại lên thì sự cám dỗ càng lớn, tự nhủ “thôi thì lướt mạng một lát sau lại quay lại học” nhưng rồi đồng hồ trôi qua mất mấy tiếng liền vẫn chưa bỏ điện thoại xuống được.

Thứ ba, quá tải thông tin, não bộ kiệt sức. Vì MXH không chỉ là không gian học tập mà còn là công cụ giải trí phổ biến đồng nghĩa với việc dù đang học tập hay nghỉ ngơi các bạn cũng dành khối lượng lớn thời gian nhìn vào màn hình điện thoại. Đặc biệt là khi các bạn tiêu thụ các nội dung nhanh, chính là các video ngắn chỉ dưới 1 phút. Nó gây cho các bạn cảm giác các bạn không xem nhiều nhưng thực ra lướt hàng chục video như thế còn gây nghiện và tốn thời gian hơn xem một video dài 20 phút hơn. Dần dần các bạn cũng không còn đủ kiên nhẫn để xem một video dài hơn 20-30 phút nữa nhưng 1 phút là quá ngắn để não bộ có thể kịp hiểu sâu và xử lý thông tin chứ chưa nói đến việc ứng dụng các kiến thức có trong các video ngắn đó. Không thể phủ nhận sự tinh gọn trong các video ngắn nhưng nó sẽ chỉ thực sự có ích khi các bạn lấy giấy và bút ra, ghi xuống và thực sự nghiền ngẫm, phân tích nó mà thôi.

Thứ tư, sống ảo và gây nghiện. Một hiện tượng khác cũng không thể không nhắc đến là hiện tượng sống ảo. Đôi lúc các bạn mất rất nhiều thời gian để chỉnh sửa một tấm ảnh cho đến khi ưng ý thì sẽ đến công đoạn đăng các bức ảnh lên các nền tảng MXH. Lâu lâu lại mở điện thoại xem bản thân đã được mấy like, tym,... Hiện tượng này liên quan đến việc MXH giúp kích thích não tiết ra nhiều hormone Dopamine hay còn gọi là hoocmon vui vẻ (chất khiến cơ thể thấy dễ chịu, được tiết ra khi con người ta cảm thấy các cảm xúc tích cực). Các hình ảnh quét MRI cho thấy vùng não tiết ra nhiều hormone dopamine hơn khi người dùng MXH nói về bản thân, thay vì lắng nghe người khác. Lúc này trung khu tưởng thưởng của não sẽ hoạt động mạnh - bởi chúng ta thích tự nói về mình mà, đặc biệt là các độ tuổi mới lớn, độ tuổi mong muốn nhận được nhiều sự chú ý. Phần não điều khiển sự hài lòng, động lực, tình cảm cũng chịu ảnh hưởng của việc sử dụng mạng xã hội, nhất là khi bạn biết có người theo dõi

(follow) mình. Ngạc nhiên thay, việc sản xuất dopamine mặc dù là một phần của quá trình tự nhiên của cơ thể, nhưng nếu cơ thể được kích thích quá mức, nó có thể dẫn đến nghiện. Nghiện dopamine thường xảy ra khi chúng ta liên tục thực hiện các hành động hoặc dùng các chất kích thích để tạo ra cảm giác thoải mái, hạnh phúc. Chính là việc liên tục đăng bài viết nhằm câu like, câu view và ngày càng làm những việc quá đáng để có thể thu hút được nhiều sự chú ý hơn.

Thứ năm, MXH làm tăng khoảng cách người với người. MXH có rất nhiều “cám dỗ” là điều không thể chối cãi, nên đa số các bạn thường tranh thủ giờ chuyển tiết để lướt MXH. Không còn các trò chơi nhảy dây, đá cầu, đuổi bắt, sân trường dần trở nên heo hút, im ắng. Không chỉ lãng phí thời gian 5- 10 phút nghỉ ngơi, các bạn còn dần xa cách nhau. Khoảng thời gian nghỉ ngơi đó đáng lẽ ra là để các bạn lấy lại năng lượng cho tiết học tiếp theo thì giờ lại làm tiêu tốn thêm năng lượng của các bạn học sinh, sinh viên.

Thứ sáu, ảnh hưởng đến sức khỏe, tâm lý. Việc nhiều bạn trẻ tham gia MXH với tâm thế bản thân sẽ hoàn toàn được phép bất lịch sự, thô lỗ, công kích, tấn công người khác vì chẳng ai biết bạn là ai, từ đó sẽ hình thành lối văn hóa MXH độc hại. Một trong các biểu hiện của lối văn hóa mạng độc hại là bạo lực mạng. Đối với những kẻ bắt nạt online, họ sẽ xuyên tạc thông tin nhằm lôi kéo thêm nhiều người khác tấn công vào một cá nhân hoặc một nhóm người nhất định. Những bạn này lấy đó là niềm vui nhưng không hay biết hoặc không quan tâm đến những hậu quả gây ra cho các nạn nhân của bạo lực mạng. Như các bệnh về tâm lý, suy giảm sức khỏe tinh thần và thể chất, giảm sút chất lượng học tập.

Vì sao MXH có thể tác động mạnh mẽ đến giới trẻ như thế? Vì học sinh, sinh viên là thế hệ trẻ cũng là thế hệ được sinh ra trong thời đại công nghệ số nên cùng với sự tò mò, khả năng tự tìm tòi công nghệ thông tin nên việc khai thác MXH là điều dễ dàng nhưng cũng chính vì tâm lý chưa ổn định, khả năng tự quản lý bản thân chưa cao nên các bạn dễ bị ảnh hưởng bởi các hiện tượng xã hội tiêu cực nói trên.

Tuy nhiên với nhiều lợi ích tôi đã nêu trước đó, MXH vẫn đóng vai trò quan trọng khó có thể thay thế, chúng ta không thể cấm hoàn toàn giới trẻ khỏi việc sử dụng MXH mà điều chúng ta cần là có những giải pháp hiệu quả nhằm phát huy thế mạnh và khắc phục những hạn chế của MXH tại địa bàn tỉnh Quảng Trị.

2. Một số giải pháp sử dụng mạng xã hội hiệu quả

Giải pháp đối với nhà trường

Thứ nhất: Phát triển và quản lý các trang thông tin điện tử của các nhà trường về giáo dục chính trị, tư tưởng đối với học sinh, sinh viên trên môi trường mạng xã hội. Duy trì cơ chế phối hợp, trao đổi giữa nhà trường và gia đình, giữa nhà trường với các cơ quan, chính quyền địa phương và nhân dân nơi trường đóng chân trên địa bàn để nắm bắt tình hình tư tưởng của học sinh, sinh viên trên môi trường mạng xã hội, kịp thời xử lý các vấn đề phát sinh, bảo đảm đảm an ninh mạng, an toàn thông tin, phòng ngừa, ngăn chặn các website, trang thông tin giả mạo.

Thứ hai, xây dựng đội ngũ cán bộ quản lý học sinh, sinh viên, cán bộ đoàn tâm huyết và giỏi chuyên môn tại nhà trường để quản lý hoạt động sử dụng mạng xã hội

của học sinh, sinh viên cũng như nắm bắt tình hình tư tưởng của học sinh, sinh viên trên môi trường mạng xã hội.

Thứ ba, quan tâm hơn đến cách các bạn sử dụng mạng xã hội. Sử dụng các mô hình hoạt động ngoài giờ lên lớp, cung cấp thông tin về tác hại của mạng xã hội, rèn luyện kỹ năng quản lý mạng xã hội và cách chọn lọc thông tin tự tạo không gian mạng lành mạnh.

Giải pháp đối với cá nhân

Thứ nhất, phải ý thức được sự nguy hiểm tiềm tàng của mạng xã hội. Từ đó tích cực tham gia các hoạt động của nhà trường chia sẻ về kỹ năng quản lý mạng xã hội. Tuân thủ nghiêm túc các quy định của nhà trường về việc sử dụng mạng xã hội. Không lạm dụng mạng xã hội để làm bài tập, soạn báo cáo, ...

Thứ hai, chủ động tạo môi trường phát triển cho bản thân bằng cách tìm kiếm, theo dõi các trang chia sẻ thông tin bổ ích, tích cực đồng thời với đó là chặn, báo cáo và xóa các thông tin, bài viết tiêu cực, thiếu bổ ích.

Thứ ba, tự quản lý thời gian sử dụng mạng xã hội của bản thân. Bằng cách sử dụng các ứng dụng bấm giờ, khóa ứng dụng để quản lý chặt chẽ thời gian sử dụng mạng xã hội của mình hay có thể nói là sử dụng mạng xã hội hiệu quả hơn và tránh trường hợp sa đà, nghiện mạng xã hội làm phung phí thời gian.

Thứ tư, xác định được mục đích của bản thân khi sử dụng mạng xã hội. Đây là điểm dẫn đến sự khác biệt giữa những bạn xem mạng xã hội như là công cụ học tập với bạn lướt mạng xã hội triền miên gây lãng phí thời gian. Khi các bạn biết mục đích của mình khi sử dụng mạng xã hội là gì thì các bạn sẽ chủ động tìm kiếm nhóm người cùng mục đích, tìm tài liệu liên quan đến vấn đề mình muốn tìm hiểu thì tự động các mạng xã hội sẽ đề xuất những thông tin liên quan. Còn việc chỉ mở mạng xã hội và không có mục đích gì thì chính các bạn đang bị mạng xã hội điều khiển.

Trên tất cả, chúng ta cần nhận thức được tầm quan trọng và sự ảnh hưởng của mạng xã hội, từ đó chủ động góp sức vào việc biến mạng xã hội trở thành một công cụ đặc lực trong việc hỗ trợ học tập và phát triển của tuổi trẻ Quảng Trị.

TÁC ĐỘNG CỦA MẠNG XÃ HỘI ĐẾN NGÔN NGỮ VÀ HOẠT ĐỘNG GIAO TIẾP CỦA HỌC SINH

Tác giả: ThS Lê Văn Niệm

Đơn vị: Trường THPT Bùi Dục Tài

Email: vanniemle@gmail.com

Tóm tắt: Cùng với sự phát triển của CNTT và mạng Internet là sự phát triển mạnh mẽ của mạng xã hội với những tác động sâu sắc đến đời sống trên nhiều lĩnh vực. Đó là sự tác động vừa tích cực vừa tiêu cực, có ảnh hưởng lớn đến sự phát triển của học sinh. Đặc biệt mạng xã hội đã, đang và sẽ có những tác động sâu sắc đến ngôn ngữ và hoạt động giao tiếp của học sinh. Mặt khác, ngôn ngữ và hoạt động giao tiếp đóng vai trò rất quan trọng trong việc hình thành vốn sống, nhân cách, kỹ năng sống và cả sự thành công trong cuộc sống của con người. Bài viết **“Tác động của mạng xã hội đến ngôn ngữ và hoạt động giao tiếp của học sinh”** mong muốn góp một tiếng nói để giúp chúng ta nhận thức rõ sự tác động của mạng xã hội đến ngôn ngữ và hoạt động giao tiếp của giới trẻ nói chung, học sinh nói riêng. Từ đó, chúng ta đưa ra những giải pháp đối với bản thân giới trẻ, với gia đình, nhà trường và xã hội để có thể phát huy những tác động tích cực và hạn chế, đẩy lùi những tác động tiêu cực để giúp giới trẻ phát triển toàn diện, xứng đáng là những chủ nhân, là lực lượng nòng cốt, là tương lai của đất nước, của xã hội...

Từ khóa: Tác động của mạng xã hội, ngôn ngữ, văn hóa ngôn ngữ, giao tiếp

1. Đặt vấn đề

Trong xu thế hội nhập và toàn cầu hóa, cùng với sự phát triển mạnh mẽ của khoa học công nghệ, Tiếng Việt, trong vai trò ngôn ngữ dân tộc đã có những thay đổi nhanh chóng xét trên nhiều phương diện. Một trong những thay đổi dễ nhận thấy nhất và luôn dành được sự quan tâm của xã hội, đó là ngôn ngữ của học sinh - những chủ nhân tương lai của đất nước. Vấn đề càng trở nên “nóng” hơn khi gần đây, trên các phương tiện thông tin đại chúng, những ý kiến trái chiều về vấn đề này được đưa ra bàn luận sôi nổi. Có nhiều ý kiến bênh vực cho xu thế phát triển tự nhiên của ngôn ngữ giới trẻ, nhưng đa phần đều cho rằng sự phát triển đó là “lệch lạc”, “đáng báo động”, thậm chí “không thể chấp nhận được”.

Giới trẻ luôn là đối tượng có sự bất nhịp nhanh nhất với những thay đổi này. Cùng với tâm lý lứa tuổi, giới trẻ đã tạo cho mình những thay đổi. Những thay đổi lớn đến mức người ta dễ dàng nhận ra và đặt cho một cái tên riêng: thế hệ “8X”, “9X”, “GenZ”...

Việc hình thành các mạng xã hội đã tạo điều kiện cho các bạn trẻ được thỏa sức xây dựng một thế giới ảo và một cuộc sống ảo cho riêng mình. Trong thế giới đó nhiều chuẩn mực, lễ nghi trong giao tiếp ngoài đời đã không còn và vì thế những phong cách và cá tính “chính hiệu” đã ra đời.

Chính vì thế, bài viết này hướng đến cung cấp cái nhìn khách quan về tác động, ảnh hưởng của mạng xã hội đến ngôn ngữ và hoạt động giao tiếp của học sinh. Dự đoán được xu hướng phát triển của ngôn ngữ mạng xã hội và xu hướng giao tiếp của học sinh trong tương lai gần để có những biện pháp định hướng phát triển đúng đắn.

2. Thực trạng sự tác động của mạng xã hội đến ngôn ngữ và giao tiếp của học sinh

2.1. Sự tác động tích cực:

- *Làm giàu vốn ngôn ngữ:*

Ngôn ngữ – tiếng nói, chữ viết - phương tiện giao tiếp chủ yếu của con người. Ngôn ngữ cũng như một sinh vật có thể sinh ra và mất đi. Chính vì thế nên ngôn ngữ luôn luôn tồn tại hai trạng thái. Một là tử ngữ (những tiếng mất đi), hai là sinh ngữ (những tiếng phát sinh). Tất cả sự chuyển hoá đều có qui luật trong ngôn ngữ...

Hiện nay, tiếng Việt của chúng ta đang sản sinh ra một lượng lớn từ ngữ mới, cách diễn đạt mới. Đó không chỉ là sự phát triển tất yếu, vốn có của ngôn ngữ mà còn là sự tác động của các phương thức giao tiếp ngày càng đa dạng trong xã hội. Đặc biệt chúng ta không thể không nhắc đến sự tác động của mạng xã hội đến sự hình thành những từ ngữ mới, làm giàu vốn ngôn ngữ dân tộc.

Phần lớn vốn từ ngữ đó là do giới trẻ sáng tạo trong quá trình tham gia giao tiếp trên mạng xã hội. Các bạn trẻ đã tạo ra những trào lưu giao tiếp, những phong cách độc đáo, riêng biệt của lứa tuổi mình trong việc dùng từ, cấu tạo từ, kết hợp từ, biến đổi từ cả về hình thức và ý nghĩa...

Phát biểu về tính tích cực của ngôn ngữ chat, giáo sư ngôn ngữ học Nguyễn Văn Khang đã nói: *“Ngôn ngữ lớp trẻ ngày nay đang đi tiên phong trong đổi mới. Thế hệ trẻ không làm hỏng ngôn ngữ của cha ông, mà trái lại đang làm phong phú nó, làm cho nó dân chủ và sáng tạo hơn. Có cái “quậy” phá rồi, nhưng có những cái quậy bắt nguồn từ sự thông minh, “phá cách” một cách sáng tạo. Tất nhiên, cái gì cũng có tính tự phát và cần có sự can thiệp, điều chỉnh của pháp luật và dư luận xã hội... Nếu ta biết giáo dục, định hướng theo chiều tích cực thì “trăm sông sẽ chảy về biển cả”. Tiếng Việt ngày xưa không chỉ vẫn vẹn nguyên, vẫn đẹp mà còn được bồi đắp, giàu đẹp thêm nhiều. Công lao đó, không tính cho lớp trẻ thì tính cho ai?”*

- *Hình thành “lớp ngôn ngữ” của học sinh hiện nay*

Dạng thức sử dụng ngôn ngữ giao tiếp trong trường học, nơi công cộng của học sinh, do đặc tính riêng của phong cách khẩu ngữ khi người nói trực tiếp tương tác với người nghe, nên thường theo kiểu lối nói vắn và theo kiểu mã hóa ngôn từ ở những bối cảnh phù hợp. Ngôn ngữ đời thường mà học sinh hay nói chuyện với nhau nhiều khi làm tăng tính biểu cảm, sinh động.

Chắc hẳn ai cũng đã từng nghe nói về nhận định ngôn ngữ mạng xã hội làm mất sự trong sáng của tiếng Việt, nhưng liệu có ai từng nghĩ rằng, trước đây, tiếng Việt cũng đã vay mượn rất nhiều từ Hán Việt, tiếng Pháp, tiếng Mỹ để làm giàu thêm cho tiếng mình, vậy thì tại sao khi ngôn ngữ mạng xã hội xuất hiện với hầu hết các chữ cái được biến hóa từ chính vốn tiếng Việt, lại bị cho là “ô nhiễm”?

Như vậy, nhận định về “mất đi sự trong sáng của tiếng Việt” là không hoàn toàn đúng đối với một số bộ phận ngôn ngữ mạng xã hội, bởi: *“Giữ gìn sự trong sáng của tiếng Việt phải bắt đầu từ chuẩn hóa tiếng Việt. Chuẩn hóa không phải là đưa những khuôn cứng nhắc, bắt di bắt dịch rồi lấy đó để “phê phán đúng sai”*. (GS. Nguyễn Văn Khang)

- Định hình phong cách riêng về ngôn ngữ mang cá tính của học sinh

Những định hình về phong cách riêng mang hơi thở của thời đại, khác biệt với những dạng thức văn hóa khác. Tính sáng tạo và sự mới mẻ. Ngôn ngữ chat tuổi teen được chính các bạn tuổi teen sáng tạo ra vì vậy nó dĩ nhiên phải có sự tươi mới, cá tính. Có thể thừa nhận đây cũng là một trong những mặt tích cực của ngôn ngữ chat tuổi teen. Nó mang hơi thở của học sinh, luôn tràn đầy sức sống. Vì thế mà cách học sinh sử dụng ngôn ngữ chat cũng là cách các bạn thể hiện cá tính và cái tôi của mình.

- Mở rộng các mối quan hệ giao tiếp

Kết nối bạn bè: chúng ta có thể biết được nhiều thông tin về bạn bè hoặc người thân bằng cách kết bạn trên mạng xã hội. Chúng ta cũng có thể gặp gỡ và giao lưu kết bạn với tất cả mọi người trên thế giới có cùng sở thích hay quan điểm giống mình. Từ đó có thể xây dựng mối quan hệ tốt đẹp hơn hoặc hợp tác với nhau về nhiều mặt.

Sử dụng mạng xã hội giúp bạn cập nhật thông tin bạn bè và những điều đang xảy ra xung quanh mình. Việc cập nhật thông tin trong một xã hội hiện đại như hiện nay là điều nên làm và cần phải làm. Mạng xã hội cũng là một kênh tiếp nhận thông tin một cách hữu hiệu, vì sự phổ biến của mạng xã hội mà thông tin cũng được đưa lên một cách nhanh chóng hơn.

- Tiết kiệm thời gian và tiền bạc trong giao tiếp

Lý do lớn nhất khiến các bạn trẻ yêu chuộng sử dụng ngôn ngữ mạng xã hội chính là sự tiện lợi và tiết kiệm trong giao tiếp. Chúng ta có thể dễ dàng thấy được đặc điểm tích cực này ở ngôn ngữ chat. Bằng việc viết tắt và biến thể tiếng Việt sao cho ngắn gọn hơn thì rõ ràng là khi sử dụng thứ ngôn ngữ này chúng ta có thể tiết kiệm dung lượng kí tự, từ đó tiết kiệm được tiền bạc và thời gian hơn nhờ cách giao tiếp ngắn gọn nhanh lẹ.

- Định hình phong cách, bản sắc riêng trong giao tiếp của giới trẻ

Ngôn ngữ chat xuất hiện như một hiện tượng văn hóa nhóm trong xã hội đương đại và là dạng ngôn ngữ đặc trưng trong giao tiếp của giới trẻ hiện nay. Việc sử dụng dạng ngôn ngữ này trong giao tiếp trên mạng và trong cuộc sống đời thường đã hình thành nên sự liên kết nhóm do tính thân thiện, cởi mở, vui vẻ với phong cách sáng tạo “chệch chuẩn” của học sinh. Sự xuất hiện ngôn ngữ của cư dân mạng là quy luật tất yếu trong thời đại phát triển của thế giới truyền thông mà internet đóng vai trò chủ đạo, mở ra một dạng thức văn hóa mới trong đó ngôn ngữ mang những giá trị cốt lõi chuyển tải mọi sắc thái của hành vi giao tiếp trong không gian đa chiều, đa phong cách của thế giới mạng.

- Rèn luyện các kĩ năng trong giao tiếp

Kỹ năng giao tiếp là một trong những kỹ năng mềm cực kỳ quan trọng trong thế kỷ 21. Đó là một kỹ năng sống quan trọng nhất trong cuộc đời mỗi người. Việc cập nhật thông tin trong một xã hội hiện đại như hiện nay là điều nên làm và cần phải làm, nó giúp chúng ta dễ dàng tìm hiểu, nắm bắt được nhiều thông tin quan trọng. Học hỏi thêm rất nhiều kiến thức, trau dồi những kĩ năng giúp cho bạn hoàn thiện bản thân mình hơn nữa.

2.2. Sự tác động tiêu cực:

- Việc sử dụng ngôn ngữ lệch các chuẩn mực, làm mất đi sự trong sáng của tiếng Việt

Thực tế cho thấy, tiếng Việt hiện nay đang dần dần bị sử dụng sai đi về mọi mặt một cách cố ý. Từng chữ, từng âm, cách viết, cách đọc, chính tả... tất cả đều bị thay đổi một cách kì lạ mà học sinh vẫn biện minh theo suy nghĩ của chính mình là đa dạng hóa tiếng Việt, “dễ thương hóa” hay “teen hóa” tiếng Việt. Điều này rất dễ để kiểm chứng, hãy thử lướt một vòng vào các diễn đàn (forum), các trang nhật ký cá nhân (blog) hay đơn giản là tán gẫu hàng ngày (Chat). Trong đó có bao nhiêu phần trăm là tiếng Việt, bao nhiêu phần trăm là “tiếng gì đó” (không thể định nghĩa được đó là thứ ngôn ngữ gì, nhiều bạn trẻ gọi là ngôn ngữ teen, ngôn ngữ thế hệ X, thế hệ GenZ...). Vào một diễn đàn của những “9X” nói trên, những khung chữ chat, ta dễ dàng bắt gặp thứ ngôn ngữ ấy. Chẳng hạn như câu: *“Ngài mai chắc tớ không đi dự tiệc sinh nhật của bạn rồi, bài vở nhiều quá, với lại nhà đi hết, bận việc hết, chỉ còn mình tớ.”*, khi chuyển thành ngôn ngữ 9X đơn giản sẽ là: *“Ngaj`maj chak to`hk dj party of you uj`, pai`vo~nhieu`woa`, zj laj nha`busy hjt`uj`, to`alone”*. Hoặc nếu thêm những quy tắc thường dùng của ngôn ngữ 9X như viết hoa tùy ý, thay chữ bằng số, thêm tiếng lóng thì sẽ trở thành: *“nG4j`m4j cH4k tO`hK dJ p4rtY of y0u Uj`, p4j`v0~nhlu`vãj, zj l4j nh4`bUsy hjK rUj`j, I`m 4l0n3”*. Không chỉ vậy, có rất nhiều quy tắc của ngôn ngữ 9X như: chữ c thay bằng k, gì thay bằng j, không thay bằng ko hoặc hk, rồi thay bằng ùi, oài, rùi, biết thay bằng pít, pk ... rất nhiều quy tắc.

Ngoài sự tự thay đổi cấu trúc tiếng Việt nói trên, còn là việc lạm dụng từ nước ngoài quá mức cần thiết.

Những câu thành ngữ cũng bị các bạn tuổi teen “xào nấu” thành những dòng khó hiểu, vô nghĩa như: “chán như con gián”, “chán như con cá rán”, “buồn như con chuồn chuồn”... đặc biệt là những câu thành ngữ trong quyển “Sát thủ đầu mừng mủ” của Thành Phong, các thành ngữ được sáng tạo và cả cải tạo khiến nhiều lần sóng phản cảm dấy lên như: những câu dường như lệch cả về đạo đức: nói “Một con ngựa đau cả tàu được ăn thêm cỏ”, “một điều nhin là chín điều nhục” ...

Ngôn ngữ chat sẽ khiến học sinh chạy theo trào lưu, làm mọi cách để chứng tỏ bản thân sành điệu, theo kịp thời đại mà chểnh mảng việc học hành. Học sinh có thể ngồi hàng giờ chỉ để sáng tạo ra đôi ba chữ chat teen mới độc nhất để khoe với bạn bè nhưng khi người khác đọc vào thì sẽ chẳng thể hiểu được nội dung. Nhiều bạn còn có tư tưởng lệch lạc là ngôn ngữ của mình càng khó hiểu càng đặc sắc, đây thực chất cũng là một yếu điểm của ngôn ngữ chat khi có sự biến đổi liên tục khiến cho nhiều người không thể nắm bắt được vì thế mà tạo ra sự khó hiểu hoặc hiểu lầm.

- Ảnh hưởng đến việc viết văn của học sinh

Ngôn ngữ mạng xã hội hiện nay đã “xâm nhập” sâu vào môi trường học đường. Thói quen sử dụng ngôn ngữ viết trên mạng đã khiến giới trẻ mang cả những kiểu ngôn ngữ viết đó đến lớp học, giảng đường. Như báo chí đã lên tiếng, thời gian gần đây ngôn ngữ mạng đã và đang “tung hoành” trong học đường, làm biến dạng ngôn ngữ tiếng Việt, “tạo lập” nên một loại hình ngôn ngữ “độc” mà chỉ có teen mới hiểu...

Nhiều giáo viên khi đọc bài viết của học sinh, sinh viên và gặp nhiều trường hợp dở khóc dở cười khi học sinh viết bằng ngôn ngữ chat, viết tắt... Có lẽ việc tiếp xúc quá nhiều, quá thường xuyên với thế giới ảo đã khiến giới trẻ xoá nhoà ranh giới

giữa thế giới mạng và thế giới đời thường. Nếu chúng ta cứ tiếp tục để tình trạng này diễn ra thì “căn bệnh” này sẽ ngày càng trở nên khó trị!

- Các mối quan hệ được xây dựng trên thế giới ảo

Mạng xã hội có ảnh hưởng lớn đến cuộc sống thực của xã hội, nhất là đối với học sinh. Khi quá quen với việc trao đổi thông tin qua tin nhắn, hình ảnh, bài viết và nút Like trên mạng xã hội, học sinh ngày càng phụ thuộc vào mạng xã hội. Điều này khiến thời gian dành cho những cuộc gặp gỡ, nói chuyện ngoài đời thực... trở nên ít ỏi. Chúng thực sự không tốt bởi giao tiếp mặt đối mặt luôn mang đến trải nghiệm, cảm xúc chân thật và thú vị hơn.

Sống ảo mang đến nhiều hệ lụy cho cộng người. Có nhiều bạn xem phải những thông tin, hình ảnh không đúng mà có lối sống sai lệch, tinh thần không ổn định. Có hiện tượng phổ biến là nhiều bạn yêu trên mạng. Thật sự có rất nhiều mối nguy hiểm mà bạn không lường trước được. Bạn có thể ngồi hàng giờ để lên mạng, chìm đắm trong thế giới ảo và xa lánh thế giới thật. Các bạn trẻ khi bước ra thế giới thật cảm thấy thật lạ lẫm, không xác định được hướng đi của mình.

- Thiếu kĩ năng khi giao tiếp trong đời sống thực tế

Mặc dù mạng xã hội cho phép học sinh giữ liên lạc với nhau, song tương tác xã hội qua màn hình chữ không phải ngoài đời thật có thể khiến học sinh khó phát triển những kỹ năng cần thiết để duy trì các mối quan hệ lành mạnh.

Một trong những ảnh hưởng tiêu cực khác mà mọi người cũng đang rất lo lắng chính là tư tưởng và thói quen của những bạn trẻ. Chính cách diễn đạt đơn giản trong ngôn ngữ chat đã làm lệch lạc trong cách tư duy, suy nghĩ của một bộ phận thanh thiếu niên. Do sử dụng quá nhiều ngôn ngữ chat mà không trau dồi tiếng Việt khiến cho việc trình bày, diễn đạt của các bạn trở nên khô cứng, văn phong lủng củng, cứng nhắc.

- Tiềm nhiễm các trào lưu xấu trên mạng xã hội (văn hóa giao tiếp)

Lối sống, phong cách thẩm mỹ mới của học sinh hiện nay thay đổi từng ngày, thông qua các trào lưu được chia sẻ với tốc độ “chóng mặt” trên mạng xã hội. Không ít trong số đó đã biến tướng thành những trò đùa, trò đùa vô ý thức, thiếu văn hóa, gây phản cảm và đáng lên án.

Bên cạnh những mục đích như cập nhật thông tin bạn bè, người thân, trao đổi công việc..., nhiều học sinh còn sử dụng mạng xã hội theo dõi thần tượng, mua bán hàng hóa, hay đơn giản chỉ để “giết thời gian”. Chính từ những mục đích này, nhiều trào lưu phản cảm của giới trẻ đã ra đời và được phát tán với tốc độ “chóng mặt”, bằng cách chia sẻ trên trang cá nhân. Đáng chú ý, một số không nhỏ đã biến thành “trò lố” quá đà, gây phản cảm, tạo gương xấu cho thanh thiếu niên.

Hiện nay, số lượng bạn trẻ thích “chơi trội” nhằm đòi lấy sự nổi tiếng trên mạng xã hội đang xuất hiện nhiều hơn. Những thú “chơi ngông” kỳ quái này còn chưa lắng xuống, nhiều người trẻ lại đua nhau theo “mốt” khoe cơ thể. Đáng lo ở chỗ, từ vài cá nhân ban đầu, trào lưu phản cảm này đã lan nhanh như một căn bệnh và lây lan ra cả những học sinh đang ngồi trên ghế nhà trường.

3. Giải pháp để khắc phục các mặt tiêu cực:

3.1. Đối với bản thân học sinh

Tự trau dồi và rèn luyện tiếng mẹ đẻ để có vốn từ phong phú và sử dụng đúng các chuẩn mực của tiếng Việt.

Xây dựng cho mình một bản lĩnh vững vàng, đạo đức trong sáng, nhạy cảm nhưng phải biết sàng lọc trước cái mới nhằm sử dụng những điều phù hợp.

Trau dồi tình yêu đối với tiếng Việt, phải xem nó là tài sản, là vốn quý giá của dân tộc, phải luôn có ý thức làm giàu và giữ gìn sự trong sáng của tiếng Việt.

Luôn có ý thức gìn giữ các giá trị truyền thống của dân tộc trong giao tiếp ứng xử như: Kính trên nhường dưới; thân thiện cởi mở; khéo léo, tế nhị; kính già yêu trẻ

3.2. Đối với gia đình

Bố mẹ phải làm gương trong việc sử dụng ngôn ngữ mẹ đẻ cũng như tiếng nước ngoài bởi những lệch lạc trong văn hóa ngôn ngữ (viết, nói, giao tiếp) giới trẻ tiếp thu, bắt chước rất nhanh.

Quản lý tốt quỹ thời gian của con cái, tránh để con mình rơi vào tình trạng nghiện mạng xã hội, bị mạng xã hội điều khiển. Dạy con ứng xử trên mạng cũng giống như ngoài đời. Việc theo dõi những bài đăng dài vô tận, những tranh luận của những anh hùng bán phím non nớt tạo ra một thứ bệnh lây lan và cổ xúy nghiêm trọng trong giới trẻ, nó phát đi nhanh chóng và đầu độc ngôn từ con trẻ nhanh như một loại thuốc nhuộm lòe loẹt đầy màu sắc nhưng ẩn chứa bao độc hại. Không phải cứ trên mạng là con mặc sức thóa mạ, chửi bới, hành xử cảm tính. Hãy để con hiểu rằng mạng xã hội là một thế giới thực thu nhỏ, khi con thể hiện mình trên đó nó cũng phản ánh đúng bản chất con người con. Dạy con không cung cấp thông tin cá nhân bừa bãi trên mạng.

Cha mẹ vẫn luôn là những người đồng hành với con trong cuộc sống thực, hãy gắn kết với con trên mạng xã hội bằng việc kết bạn. Thật thú vị khi cha mẹ và con có thể nhắn tin trò chuyện, like status, comment như những người bạn. Khi con có những thắc mắc về công nghệ ta có thể giúp con giải đáp cũng như tâm sự kịp thời khi con có chuyện buồn vui.

3.3. Đối với nhà trường

Giáo dục học sinh thức bảo vệ sự trong sáng tiếng Việt khi giao tiếp qua điện thoại, mạng xã hội, tự trau dồi và làm phong phú vốn ngôn ngữ cả tiếng Việt và tiếng nước ngoài để nâng tầm văn hóa trong giao tiếp và tư duy; dạy đúng chuẩn tiếng Việt; không sử dụng tiếng lóng khi giao tiếp với học sinh...Không sử dụng sách giáo khoa, từ điển kém chất lượng và có nhiều sai sót; nghiêm cấm các hành vi chửi bậy, nói bậy trong nhà trường.

Vấn đề văn hóa ngôn ngữ và giáo dục văn hóa ngôn ngữ cho thế hệ trẻ nhất là cho học sinh, sinh viên trong giai đoạn hiện nay trở thành vấn đề cấp bách, cần sự chung tay của các lực lượng xã hội, trong đó bản thân giới trẻ - chủ thể của nhận thức và hành động đóng vai trò hết sức quan trọng trong việc góp phần giữ gìn sự trong sáng và giàu đẹp của tiếng Việt trên cơ sở *“kế thừa và phát huy truyền thống đi đôi với việc sáng tạo những giá trị mới phù hợp với tinh thần thời đại...Rộng tay tiếp thu những thành quả ưu tú của văn hóa thế giới nhưng không Tây hóa”*.

Nhà trường cần định hướng cho các em những giá trị tốt đẹp của tiếng Việt từ đó nâng cao ý thức giữ gìn sự trong sáng của tiếng Việt trong hoạt động giao tiếp. Tạo

thêm nhiều cơ hội, cũng như khích lệ tinh thần học hỏi nói và làm theo lời hay ý đẹp. Bên cạnh đó cũng cần có những biện pháp để chấn chỉnh những em đi ngược lại xu thế đó trong hoạt động giao tiếp hằng ngày.

Tổ chức các hoạt động ngoại khóa, diễn đàn về sử dụng mạng xã hội, về các giá trị truyền thống tốt đẹp của dân tộc trong giao tiếp, ứng xử, đạo đức, lối sống...

3.4. Đối với xã hội

Về phía Nhà nước, trước hết ngành Giáo dục và Đào tạo phải có những biện pháp cứng rắn để bảo vệ sự trong sáng của tiếng Việt. Kiên quyết loại bỏ những chương trình phát sóng trên truyền hình không đảm bảo chất lượng và trái với thuần phong mỹ tục của dân tộc.

Nhà nước cần hoàn thiện các cơ chế để quản lý tốt các trang mạng xã hội, hoàn thiện pháp luật về thông tin và truyền thông, về văn hóa ứng xử trên mạng Internet nói chung và mạng xã hội nói riêng. Kịp thời có những biện pháp xử lý mạnh mẽ, triệt để những trào lưu, những hành vi ngôn ngữ thiếu lành mạnh trên mạng xã hội.

Các diễn đàn (forum) cần xây dựng nội quy, quy chế rõ ràng, có cơ chế quản lý phù hợp, hướng diễn đàn đến những nội dung giao tiếp lành mạnh. Cần xây dựng những hạt nhân tiêu biểu nhằm thu hút thành viên của diễn đàn học hỏi, noi theo những chuẩn mực mà những thành viên tiêu biểu tạo ra.

Các cơ quan thông tin truyền thông cần xây dựng cách nói, viết chuẩn mực góp phần định hướng xã hội. Cần có thái độ cầu thị kiên quyết chống lại những cách diễn đạt lệch chuẩn, những xu hướng không phù hợp làm mất đi sự trong sáng và chuẩn hóa của tiếng Việt. Từ đó, giúp giới trẻ có được định hướng đúng đắn trong hoạt động giao tiếp trên mạng xã hội nói riêng và trong đời sống nói chung.

4. Kết luận

Nhìn lại chặng đường phát triển của Tiếng Việt từ thuở dựng nước, giữ nước đến nay, trải qua biết bao thăng trầm của lịch sử, với không ít mưu đồ đồng hóa nhưng Tiếng Việt không những không bị đồng hóa mà còn phát triển ngày càng hoàn thiện đảm đương tốt vai trò là ngôn ngữ văn hóa dân tộc. Chúng ta thấy được sức sống mạnh mẽ của một ngôn ngữ đã là niềm tự hào của biết bao thế hệ - ngôn ngữ ấy không dễ dàng để mất đi bản sắc của mình. Bởi thực tế ngôn ngữ có quy luật phát triển của riêng nó. Việc tiếp thu những cái mới và xóa bỏ, loại trừ những yếu tố không phù hợp luôn là hai phép cộng và trừ gắn liền với quy luật phát triển của mỗi ngôn ngữ.

Việc tham gia các diễn đàn trên mạng xã hội ngoài mục đích giao lưu, trao đổi kiến thức thì sự vui vẻ vẫn là chính. Việc “pha” thêm vài tiếng lóng, ngôn ngữ địa phương trong các bài viết, đối thoại cho câu chuyện nhẹ nhàng, vui tươi, thoải mái vẫn có thể chấp nhận nếu chúng được sử dụng trong ngữ cảnh thích hợp và ở mức độ vừa phải. Nhưng nếu bị lạm dụng quá khiến cả người Việt Nam cũng phải nhờ “phiên dịch” thì quả đáng buồn.

Ngăn cấm cá nhân sử dụng tiếng lóng, ngôn ngữ @, ngoại ngữ nhất là tiếng Anh... để giao tiếp trên diễn đàn, mạng xã hội, điện thoại là điều không thể. Điều quan trọng là cần có sự định hướng cho học sinh trong việc sử dụng ngôn ngữ giao tiếp làm sao cho đáp ứng được chuẩn văn hóa ngôn ngữ, nhằm bảo tồn bản sắc văn hóa dân tộc

và giữ gìn sự trong sáng của tiếng Việt. Muốn làm được điều đó, cần có sự vào cuộc đồng bộ của cả gia đình, nhà trường và xã hội.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Phạm Hồng Tung, *Văn hóa và lối sống của thanh niên Việt Nam trong bối cảnh toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế - Một số vấn đề lý thuyết và cách tiếp cận*, Tạp chí Khoa học ĐHQGHN, Khoa học Xã hội và Nhân văn, số 24, Hà Nội, 2008.
2. Ngô Thị Minh, *Khi giới trẻ biến hóa tiếng Việt*, baokhanhhoa.com.vn, 2012.
3. Nguyễn Thị Thu Thảo, *Việc sử dụng ngôn ngữ chat trong một bộ phận teen ở thành phố HCM*, tiểu luận đại học Kinh tế - Luật TP.HCM, 2011
4. Lâm Lâm, *Ảnh hưởng của mạng xã hội đến lối sống của giới trẻ*, trang báo điện tử Văn hiến Việt Nam, ngày 20/11/2014
5. Đặng Thị Diệu Trang, *Ngôn ngữ TEEN trong giao tiếp của giới trẻ hiện nay*, Báo Dân trí, thứ năm, 24/12/2015

GIÁO DỤC KỸ NĂNG SỬ DỤNG MẠNG XÃ HỘI AN TOÀN, HIỆU QUẢ VÀ ĐÚNG PHÁP LUẬT CHO HỌC SINH BẬC THCS

Tác giả: Hồ Thị Tuyết

Đơn vị: Trường THCS Triệu Thượng, Triệu Phong

Email: hothituyet82@gmail.com

***Tóm tắt:** Hiện nay, mạng xã hội ngày càng phát triển và việc sử dụng mạng xã hội trở nên phổ biến, mang lại nhiều lợi ích cho con người trong học tập, lao động cũng như trong đời sống tinh thần. Tuy nhiên, việc sử dụng mạng xã hội cũng đang đặt ra nhiều thách thức, nhất là với độ tuổi học sinh THCS. Làm thế nào để nâng cao nhận thức về mạng xã hội và Luật an ninh mạng? Làm thế nào để giáo dục kỹ năng sử dụng mạng xã hội an toàn, hiệu quả và đúng pháp luật cho học sinh THCS là vấn đề cấp thiết mà tác giả bài viết đề cập đến.*

MỞ ĐẦU

Nước ta đang bước vào thời đại chuyển đổi số rộng khắp, các em học sinh trở thành công dân số từ rất sớm. Cuộc cách mạng chuyển đổi số đã đem lại nhiều thuận lợi trong việc học tập, mở mang tri thức, giao lưu kết bạn cho các em học sinh.

Tuy nhiên, nhiều vụ việc liên quan đến các em học sinh trên mạng xã hội (MXH) gần đây đã cho chúng ta những bài học đắt giá về những tác động khó lường của hệ thống thông tin mở này. Không ít các em học sinh chưa nắm được những kiến thức pháp luật về an ninh mạng nên đã đưa lên MXH những thông tin sai lệch, nói xấu, sỉ nhục người khác... để lại những hậu quả đáng tiếc. Thậm chí tình trạng bạo lực học đường, xâm hại học sinh qua không gian mạng bằng nhiều hình thức, thủ đoạn khác nhau đang có xu hướng gia tăng trong thời gian qua.

Mạng xã hội là một thế giới mở, nơi mà bất cứ ai cũng có thể bị ảnh hưởng, học sinh là đối tượng dễ bị ảnh hưởng, nhưng kỹ năng tự bảo vệ mình trên môi trường MXH còn thiếu, vì vậy cần được quan tâm. “*Giáo dục kỹ năng sử dụng MXH an toàn, hiệu quả và đúng pháp luật cho học sinh bậc THCS*” là một trong những vấn đề cấp thiết, cần được gia đình, nhà trường và xã hội quan tâm.

NỘI DUNG

1. Cơ sở lý luận

1.1 Khái niệm mạng xã hội

MXH là nền tảng trực tuyến, nơi mà mọi người, không phân biệt giới tính, độ tuổi, vùng miền... có thể kết nối internet, xây dựng các mối quan hệ với những người khác có chung tính cách, công việc, trình độ... MXH cho phép người dùng lưu trữ, cung cấp, sử dụng, tìm kiếm, chia sẻ và trao đổi thông tin với nhau, bao gồm dịch vụ tạo trang thông tin điện tử cá nhân, diễn đàn, trò chuyện (chat) trực tuyến, chia sẻ âm thanh, hình ảnh và các hình thức dịch vụ tương tự khác.

1.2 Đặc điểm mạng xã hội

MXH được chia làm hai đặc điểm chính đó là: Một là sự góp mặt của những chủ thể hoặc cá nhân. Hai là người dùng sẽ tự tạo ra nội dung của trang web, những

thành viên còn lại sẽ được xem thông tin của người dùng tạo nên. Hiện nay có rất nhiều loại hình MXH khác nhau. Trong đó, tiêu biểu là một số mạng xã hội Facebook, Zalo, Tiktok, Messenger, Youtube, Instagram. được người dùng sử dụng nhiều ở nước ta.

1.3 Tác động của mạng xã hội đối với học sinh THCS

* Tác động tích cực

Thứ nhất, dùng MXH sẽ giúp liên lạc, kết nối dễ dàng, thuận tiện. *Thứ hai*, việc trao đổi, chia sẻ thông tin để cùng học tập một cách nhanh chóng, thuận lợi, hiệu quả. *Thứ ba*, mạng xã hội với kho tài liệu học tập, giải trí đa dạng, khổng lồ và quý báu cùng việc cập nhật kiến thức, thông tin mới một cách nhanh chóng, góp phần mở rộng hiểu biết và nắm bắt xu hướng mới một cách nhanh nhạy. *Thứ tư*, mạng xã hội tạo ra môi trường đa dạng và phong phú, do vậy, học sinh có thể tự do thể hiện, phát triển tư duy, sự sáng tạo của bản thân. Đồng thời, qua không gian mạng, các em có thể tham gia vào các nhóm học tập, các nhóm bạn, những câu lạc bộ, diễn đàn. phù hợp với năng lực, sở trường bản thân. Từ đó, các em vừa thư giãn vừa học tập. Các em sẽ có được sự đồng cảm, chia sẻ kinh nghiệm, hỗ trợ về tâm lý, kỹ năng. của nhóm bạn để giúp bản thân có thể phát triển tốt hơn.

Trên thực tế, MXH còn hỗ trợ rất lớn cho các em học sinh trong việc học tập những kiến thức theo chương trình giáo dục phổ thông. Những phần mềm ứng dụng trong giáo dục trực tuyến trên mạng giúp học sinh có cơ hội tiếp cận và học tập. Với ưu thế hình ảnh, âm thanh sinh động. của các chương trình hấp dẫn và kích thích trẻ say mê học tập. Hàng năm, ngành GD&ĐT tổ chức các cuộc thi giải toán, olympic tiếng Anh, thi an toàn giao thông. trên mạng Internet thu hút nhiều học sinh tham gia, trong đó có không ít học sinh ở các trường vùng nông thôn và có cả học sinh ở vùng sâu, vùng xa. MXH đã rút ngắn khoảng cách không gian, thời gian, đem đến cơ hội học tập và giáo dục rộng mở; đồng thời, giúp cho việc học tập của các em học sinh chủ động hơn trong những hoàn cảnh đặc biệt. Chẳng hạn như khi đại dịch COVID 19 xảy ra trên toàn cầu, các quốc gia, dân tộc, trong đó có Việt Nam phải thực hiện việc giãn cách, cách ly xã hội nhưng việc dạy học của thầy và trò vẫn không bị gián đoạn [1].

* Tác động tiêu cực:

Tuy có nhiều ưu điểm vượt trội như trên, nhưng nếu lạm dụng MXH, người dùng không chỉ mất thời gian, mất tập trung trong học tập, rèn luyện mà còn ảnh hưởng xấu đến thị lực, sức khỏe tinh thần lẫn thể chất. Bởi mỗi người đều chỉ có 24 giờ đồng hồ trong 1 ngày để sinh hoạt, học tập, nghỉ ngơi. Nếu sử dụng MXH quá nhiều sẽ tiêu tốn thời gian học tập, nghỉ ngơi, thư giãn, chất lượng học tập, chất lượng cuộc sống bị giảm.

Thông tin trên MXH luôn phức tạp: bên cạnh những dữ liệu hữu ích còn có nhiều kênh thông tin không chính thống, còn tồn tại nhiều tin giả, sai sự thật; cũng như có nhiều trò chơi hấp dẫn, thậm chí có tính kích thích mạnh hay những trò lừa đảo... Nếu tiếp xúc nhiều mà bản thân chưa có đủ tri thức, kỹ năng, bản lĩnh sống vững vàng, người tiếp xúc đôi khi dễ ngộ nhận dẫn đến suy nghĩ, hành động sai trái, lệch lạc. Mặt khác, MXH là thế giới ảo nhưng nhiều người dùng sử dụng quá lâu sẽ bị nhiễm, sẽ gây ra hội chứng cho rằng mọi điều trên MXH là thật, và tạo sự phụ thuộc vào nó.

2. Thực trạng

Theo thống kê, đến tháng 1/2020 Việt Nam có số lượng người dùng MXH là 65 triệu người (chiếm tỷ lệ 67% số dân). Việt Nam là quốc gia đứng thứ 18 thế giới về tỷ lệ người dân sử dụng internet và là một trong 10 nước có lượng người dùng Facebook và YouTube cao nhất thế giới, trong đó thanh, thiếu niên chiếm tỷ lệ khá lớn. Kết quả một số điều tra cũng cho thấy, một bộ phận người trẻ hiện nay đang bị phụ thuộc vào Internet và MXH. Nhiều ý kiến cho rằng, khả năng tự kiểm soát của nhóm người này trong việc sử dụng Internet và MXH còn chưa cao [1].

Theo báo cáo thống kê các số liệu tổng quan của Digital Việt Nam vào tháng 1 năm 2021 thì việc sử dụng MXH của người dân nước ta đạt được những con số khá ấn tượng. Có 72 triệu người dùng mạng xã hội; tương đương 73,7% tổng dân số. Số lượng người dùng MXH, đối tượng dùng MXH thuộc nhiều ngành nghề, trên khắp vùng miền. Theo số liệu thống kê tính tới tháng 6/1/2021 của NapoleonCat (công cụ đo lường các chỉ số Mạng xã hội) cho thấy tổng số người dùng Facebook tại Việt Nam là gần 76 triệu người, chiếm hơn 70% dân số toàn quốc, tăng 31 triệu người dùng so với năm 2019 và vẫn dẫn đầu danh sách các MXH phổ biến tại Việt Nam. Instagram với 10.717.000 người dùng, trong đó đối tượng chủ yếu là giới trẻ (chiếm hơn 30% tổng số), tập trung chủ yếu là nữ giới (62,7%). Zalo có khoảng hơn 60 triệu người dùng và trở thành mạng xã hội “made-in Vietnam” lớn nhất hiện nay [2].

Theo số liệu của Vnetwork trong bài *Xu hướng phát triển Internet Việt Nam 2023*, đầu năm 2023, Việt Nam có 77,93 triệu người dùng Internet, chiếm 79,1% tổng dân số. Ngoài ra, số lượng người dùng MXH cũng đạt con số 70 triệu, tương đương với 71% tổng dân số. Tổng số kết nối di động đang hoạt động là 161,6 triệu, tương đương với 164,0% tổng dân số [3].

Theo báo cáo của tổ chức UNICEF, 83% học sinh từ 12 - 13 tuổi sử dụng Internet. Con số này tăng lên 93% ở độ tuổi 14-15 tuổi. Theo khảo sát của Bộ Lao động - Thương binh và Xã hội, học sinh sử dụng MXH từ 5 - 7 giờ/ngày; chỉ 36% học sinh, hầu hết ở độ tuổi 16 -17 được dạy về việc bảo đảm an toàn trên mạng. Trẻ rất dễ rơi vào bẫy của người lạ trên mạng, tiếp cận với những nội dung độc hại như bạo lực, khiêu dâm; bị phát tán thông tin riêng tư, bị bắt nạt trực tuyến, bị lôi kéo, quấy rối, lừa đảo, tống tiền, dọa nạt, ép tham gia các hoạt động phi pháp [4].

Trong bối cảnh khoa học và công nghệ phát triển ngày càng cao, MXH ngày càng trở nên phổ biến, hấp dẫn, nhất là đối với học sinh ở độ tuổi THCS. Để thuận lợi cho việc liên lạc, tra cứu tài liệu học tập, kết bạn, giao lưu học hỏi,... nhiều phụ huynh học sinh đã trao quyền sử dụng điện thoại thông minh cho con, dẫn biết rằng MXH cũng tồn tại nhiều nguy cơ gây ảnh hưởng xấu đến sự hình thành và phát triển của con trẻ. Để tỉnh táo, sáng suốt và sử dụng MXH an toàn, thiết nghĩ, mỗi người dân Việt Nam trước hết cần lưu ý nâng cao nhận thức về những việc bản thân được làm, không được làm trên MXH. Đặc biệt là các em học sinh, tuổi đời còn rất trẻ, tri thức, kinh nghiệm sống còn chưa nhiều. Do vậy, bên cạnh việc học tập kiến thức phổ thông, cần trang bị kiến thức về xã hội cũng như kiến thức về pháp luật - luật an ninh mạng để sử dụng MXH một cách an toàn, khoa học, văn minh.

1. Giải pháp

3.1. Xác định mục đích sử dụng mạng xã hội

Giáo viên cần định hướng cho các em trước khi sử dụng mạng xã hội phải đặt câu hỏi và trả lời vào MXH để làm gì? Phải luôn ý thức: MXH là một phát minh vĩ đại để kết nối con người nhưng phát minh nào cũng chỉ phát huy tác dụng khi được sử dụng đúng đắn. Vì thế, học sinh độ tuổi THCS chỉ nên sử dụng MXH nhằm mục đích giải trí, học tập, giao lưu, học hỏi bạn bè.

3.2. Sử dụng mạng xã hội một cách khoa học

Một số lưu ý khi sử dụng MXH

- Nên cài đặt mật khẩu tài khoản cá nhân là mật khẩu mạnh: bao gồm 8 ký tự trở lên; trong đó có chữ hoa, chữ thường, số, ký tự đặc biệt và khó đoán được; không nên chứa thông tin cá nhân; không nên dùng chung mật khẩu giữa nhiều trang web; cần thay đổi mật khẩu ngay khi nghi ngờ mật khẩu bị lộ hay định kì thay đổi mật khẩu.

- Chỉ tra cứu tra cứu tài liệu học tập khi thực sự cần thiết, có nguồn gốc từ những trang mạng uy tín. Nếu không vì mục đích tra cứu tài liệu học tập, mỗi ngày chỉ dành thời gian vào mạng xã hội khoảng tầm 15-20 phút để cập nhật thông tin hoặc giải trí vào những thời gian rảnh rỗi. Không nên sa đà quá dẫn đến hội chứng nghiện mạng xã hội.

- MXH có rất nhiều đối tượng tham gia, truy cập. Do vậy, trong một số trường hợp cần thiết, nên cài đặt quyền riêng tư khi chia sẻ thông tin cá nhân. Hãy thận trọng, suy nghĩ kỹ lưỡng, thấu đáo trước khi chia sẻ thông tin lên MXH để trang facebook, zalo... của mình trở nên hữu ích hơn và được nhiều người quan tâm hơn.

- Xây dựng mối quan hệ lành mạnh trên môi trường mạng như: lịch sự, trang nhã khi giao tiếp trên mạng xã hội; thấu hiểu và chia sẻ cảm xúc với bạn bè, người thân...; ủng hộ, chia sẻ nhằm lan tỏa những thông điệp tích cực, giàu giá trị nhân văn trên không gian mạng.

- Không truy cập vào những trang lạ, bình phẩm những nội dung mà bản thân chưa hiểu rõ... Đồng thời, tránh xa những hội nhóm hoạt động thiếu lành mạnh.

- Cảnh giác, tuyệt đối không tin vào các chiêu trò lừa đảo trên mạng xã hội.

- Khi phát hiện thấy bị xâm phạm quyền riêng tư trên không gian mạng, cần liên hệ chủ tài khoản và yêu cầu dừng ngay việc xâm phạm quyền riêng tư cá nhân như gỡ bỏ thông tin đã đăng tải, đính chính thông tin đã đăng tải sai sự thật.; có thể gỡ thẻ, hủy theo dõi, chặn kết bạn, rời nhóm và nhờ người lớn can thiệp (nếu cần).

3.3. Tuân thủ pháp luật về an ninh mạng: Giới thiệu, tuyên truyền về Luật An ninh mạng sâu rộng trong trường, lớp

Bằng nhiều hình thức khác nhau như ngoại khóa chuyên đề, sinh hoạt dưới cờ, phát thanh măng non. hằng năm, nhà trường tăng cường giáo dục về Luật an ninh mạng nhằm nâng cao nhận thức cho học sinh về những hiểu biết cơ bản để sử dụng mạng xã hội an toàn, hiệu quả. Luật An ninh mạng 2018 gồm 7 chương 43 điều, hiệu lực thi hành từ ngày 01/01/2019.

* Những nội dung cơ bản của luật an ninh mạng:

Về Phạm vi điều chỉnh (Điều 1); Về Chính sách của Nhà nước về an ninh

mạng (Điều 3); Về Nguyên tắc bảo vệ an ninh mạng (Điều 4); Về Biện pháp bảo vệ an ninh mạng (Điều 5); Về Bảo vệ không gian mạng quốc gia (Điều 6); Về Hợp tác quốc tế về an ninh mạng (Điều 7); Về Các hành vi bị nghiêm cấm về an ninh mạng (Điều 8); Về Xử lý vi phạm pháp luật về an ninh mạng (Điều 9).

* Những điều lưu ý trong luật An ninh mạng:

- Không được đăng tải, phát tán thông tin tuyên truyền chống phá nhà nước: Cụ thể, không được đăng tải, phát tán thông tin trên không gian mạng có nội dung tuyên truyền chống Nhà nước, bao gồm: Tuyên truyền xuyên tạc, phỉ báng chính quyền nhân dân; Chiến tranh tâm lý, kích động chiến tranh xâm lược, chia rẽ, gây thù hận giữa các dân tộc, tôn giáo và nhân dân các nước; Xúc phạm dân tộc, quốc kỳ, quốc huy, quốc ca, vĩ nhân, lãnh tụ, danh nhân, anh hùng dân tộc; Không được đăng tải, phát tán thông tin gây rối trật tự công cộng

- Không được đăng tải, phát tán thông tin có nội dung kích động gây bạo loạn, phá rối an ninh, gây rối trật tự công cộng, gồm: Kêu gọi, vận động, xúi giục, đe dọa, gây chia rẽ, tiến hành hoạt động vũ trang hoặc dùng bạo lực nhằm chống chính quyền nhân dân; Kêu gọi, vận động, xúi giục, đe dọa, lôi kéo tụ tập đông người gây rối, chống người thi hành công vụ, cản trở hoạt động của cơ quan, tổ chức gây mất ổn định về an ninh, trật tự; Không được đăng tải, phát tán thông tin sai sự thật gây hoang mang dư luận: Theo quy định tại Điểm d Khoản 1 Điều 8 Luật An ninh mạng 2018, công dân không được sử dụng không gian mạng để đăng thông tin sai sự thật gây hoang mang trong nhân dân, gây thiệt hại cho hoạt động kinh tế - xã hội, gây khó khăn cho hoạt động của cơ quan nhà nước hoặc người thi hành công vụ, xâm phạm quyền và lợi ích hợp pháp của cơ quan, tổ chức, cá nhân khác.

- Không được đăng tải, phát tán thông tin phiến diện, một chiều: phải tuân thủ kỷ luật phát ngôn, không được sử dụng mạng xã hội để khai thác, tuyên truyền các thông tin chưa được kiểm chứng, phiến diện, một chiều ảnh hưởng đến hoạt động công vụ.

- Không được đăng tải, phát tán thông tin dâm ô, đồi trụy: Theo quy định tại Điểm đ Khoản 1 Điều 8, mọi người không được sử dụng không gian mạng để hoạt động mại dâm, tệ nạn xã hội, mua bán người; đăng tải thông tin dâm ô, đồi trụy, tội ác; phá hoại thuần phong, mỹ tục của dân tộc, đạo đức xã hội, sức khỏe của cộng đồng.

- Không được đăng tải hoặc phát tán những thông tin có nội dung làm nhục, vu khống bao gồm: Xúc phạm nghiêm trọng danh dự, uy tín, nhân phẩm của người khác; Thông tin bịa đặt, sai sự thật xâm phạm danh dự, uy tín, nhân phẩm hoặc gây thiệt hại đến quyền và lợi ích hợp pháp của cơ quan, tổ chức, cá nhân khác.

- Không được đăng tải bí mật công tác, bí mật nhà nước: Không được đưa lên không gian mạng những thông tin thuộc bí mật nhà nước, bí mật công tác, bí mật kinh doanh, bí mật cá nhân, bí mật gia đình và đời sống riêng tư trái quy định của pháp luật.

KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ

Bên cạnh các tác động tích cực, môi trường MXH đã trở thành không gian truyền bá những tin xấu, tin độc hại, tin tức giả, thông tin không phù hợp về chuẩn mực đạo đức và văn hóa, những phát ngôn gây chia rẽ, mất đoàn kết...Do đó, mọi người, nhất là giáo viên và học sinh phải tìm hiểu kỹ và sử dụng MXH một cách khoa

học cũng như tuân thủ những quy định của pháp luật về những việc không được làm trên MXH. Hiểu biết và vận dụng đúng pháp luật sẽ góp phần ổn định thể giới mạng nói riêng và đất nước, chế độ, chủ quyền nói chung; góp phần cải tạo và xây dựng một Việt Nam hùng mạnh, sánh vai với các cường quốc năm châu.

Với người dân sử dụng MXH, nên lên tiếng ủng hộ, chia sẻ những thông tin tích cực; dùng mạng xã hội có văn hóa; chuẩn mực...

Với cơ quan chức năng, nên hoàn thiện cơ sở pháp lý ổn định về an ninh mạng theo hướng áp dụng các quy định pháp luật đồng bộ, khả thi trong thực tiễn thi hành. Phát huy các nguồn lực của đất nước để bảo đảm an ninh mạng, phát triển lĩnh vực an ninh mạng đáp ứng yêu cầu phát triển kinh tế - xã hội, quốc phòng, an ninh, góp phần nâng cao chất lượng cuộc sống của nhân dân và bảo đảm quốc phòng, an ninh. Triển khai công tác an ninh mạng trên phạm vi toàn quốc, đẩy mạnh công tác giám sát, dự báo, ứng phó và diễn tập ứng phó sự cố an ninh mạng, bảo vệ hệ thống thông tin quan trọng về an ninh quốc gia; đảm bảo hiệu quả công tác quản lý nhà nước trong lĩnh vực này.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

[1]. <http://giadinh.bvhttdl.gov.vn/thuc-trang-tac-dong-cua-internet-thiet-bi-cong-nghe-doi-voi-thanh-thieu-nhi-o-viet-nam-hien-nay/>.

[2]. Trần Tấn Tới, Nguyễn Hoàng Nhạc, Võ Văn Hải Đăng, Tình hình sử dụng mạng xã hội ở Việt Nam hiện nay: một số vấn đề đặt ra và giải pháp, Tạp chí khoa học - Số 57/2022, Trường Đại học Cần Thơ.

[3]. <https://www.vnetwork.vn/news/internet-viet-nam-2023-so-lieu-moi-nhat-va-xu-huong-phat-trien/>.

[4]. Trẻ em Việt Nam sử dụng mạng xã hội ngày càng nhiều; <https://vtv.vn/van-hoa-giai-tri/tre-em-viet-nam-su-dung-mang-xa-hoi-ngay-cang-nhieu-20230202120512126.htm>).

HỌC VIÊN TRUNG TÂM GDNN-GDTX HUYỆN VĨNH LINH VỚI VẤN ĐỀ SỬ DỤNG MẠNG XÃ HỘI

Tác giả: Lê Thị Phụng

Trung tâm GDNN-GDTX huyện Vĩnh Linh

Email: lethiphuong.gdnn@quangtri.gov.vn

Tóm tắt: Tác giả nêu bật những lợi ích cũng như nguy cơ mà mạng xã hội đem lại cho người dùng đặc biệt là học sinh sinh viên. Đồng thời phản ánh thực tế Trung tâm đã áp dụng các giải pháp giúp học viên sử dụng mạng xã hội một cách lành mạnh, an toàn và bằng kinh nghiệm tác giả đưa ra Một số lưu ý khi hướng dẫn cho học viên sử dụng mạng xã hội.

Từ khoá: ảnh hưởng mạng xã hội. sử dụng mạng xã hội

1. Đặt vấn đề

Như chúng ta cũng đã biết, Mạng xã hội (MXH) là dịch vụ nối kết các thành viên cùng sở thích trên internet với nhiều mục đích khác nhau, không phân biệt không gian và thời gian. Những người tham gia vào MXH còn được gọi là cư dân mạng. MXH có những tính năng như chat, e-mail, phim ảnh, voice chat, chia sẻ file, blog... Hiện nay thế giới có hàng trăm mạng xã hội khác nhau, ngoài Facebook nổi tiếng với lượng truy cập lớn nhất thì tại Việt Nam xuất hiện rất nhiều các mạng xã hội như: Zing Me, Zalo,...

Ngày nay, chúng ta có thể dễ dàng nắm bắt được các thông tin từ rất nhiều nguồn khác nhau trên internet và đặc biệt là thông qua mạng xã hội với tốc độ lan truyền nhanh chóng. Mạng xã hội đã trở nên phổ biến và gần gũi với mọi người nhất là đối với giới trẻ. Mục đích của mạng xã hội là tạo ra một hệ thống trên nền Internet cho phép người dùng giao lưu và chia sẻ thông tin một cách có hiệu quả, vượt ra ngoài những giới hạn về địa lý và thời gian. Những lợi ích mà mạng xã hội mang lại cho chúng ta rất nhiều và tác động tích cực nếu chúng ta biết cách sử dụng chúng một cách hợp lý. Vậy làm thế nào chúng ta có thể sử dụng mạng xã hội một cách thông minh, an toàn để khai thác hết những ưu việt của mạng xã hội mang lại?

2. Những lợi ích và nguy cơ do mạng xã hội mang lại

Đầu tiên chúng ta tìm hiểu mạng xã hội có thể giúp chúng ta những gì?

Thứ nhất, chúng ta có thể giới thiệu tính cách, sở thích, quan điểm của bản thân trên MXH và nó có thể giúp chúng ta tìm kiếm những cơ hội phát triển khả năng của bản thân.

Thứ hai, chúng ta có thể biết được nhiều thông tin về bạn bè hoặc người thân bằng cách kết bạn trên mạng xã hội. Chúng ta cũng có thể gặp gỡ và giao lưu kết bạn với tất cả mọi người trên thế giới có cùng sở thích hay quan điểm giống mình. Từ đó có thể xây dựng mối quan hệ tốt đẹp hơn hoặc hợp tác với nhau về nhiều mặt. Vì vậy có lẽ một trong những lợi ích mà mạng xã hội mang lại đó là kết nối bạn bè.

Thứ ba, mạng xã hội giúp ta tiếp nhận thông tin, học hỏi kiến thức và kỹ năng: việc cập nhật thông tin trong một xã hội hiện đại như hiện nay là điều nên làm

và cần phải làm, nó giúp các bạn dễ dàng tìm hiểu, nắm bắt được nhiều thông tin quan trọng. Học hỏi thêm rất nhiều kiến thức, trau dồi những kỹ năng giúp cho bạn hoàn thiện bản thân mình hơn nữa.

Thứ tư, bán và mua hàng online không còn xa lạ với tất cả chúng ta vì thế mạng xã hội là một môi trường kinh doanh vô cùng lý tưởng. Chúng ta cũng có thể dùng nó để quảng cáo cho những sản phẩm của các công ty, và từ đó có thể tìm kiếm được những khách hàng tiềm năng, những khoản thu nhập cho bản thân.

Thứ năm, bày tỏ quan niệm cá nhân: trải qua rất nhiều hoạt động căng thẳng trong cuộc sống, mỗi con người cần bày tỏ và cần nhận được sự sẻ chia để chúng ta cảm thấy thanh thản hơn. Thế nhưng việc chia sẻ vấn đề của mình ngoài đời thực đôi khi trở nên khó khăn với một số người ít nói. Chính vì thế việc viết ra những suy nghĩ của mình qua bàn phím máy tính sẽ giúp chúng ta giải tỏa được phần nào.

Những nguy cơ ảnh hưởng của mạng xã hội đối với người dùng đặc biệt giới trẻ

Cũng giống như đa phần những người đang bị lệ thuộc vào mạng xã hội thì một số học viên Trung tâm GDNN-GDTX Vĩnh Linh cũng đang có những biểu hiện về những ảnh hưởng không tốt của mạng xã hội. Đó là:

Sao nhãng học tập: Mạng xã hội là một thế giới ảo đầy hấp dẫn, dễ khiến học sinh sa đà, dành quá nhiều thời gian cho việc lướt web, xem video, chơi game,... dẫn đến sao nhãng học tập, giảm sút hiệu quả học tập.

Tiếp xúc với thông tin xấu độc: MXH tràn lan những thông tin xấu độc, gây ảnh hưởng tiêu cực đến tâm lý, nhận thức của học sinh như bạo lực, đồi trụy, mê tín dị đoan,...

Giảm tương tác giữa người với người: nghiện MXH không chỉ khiến chúng ta dành ít thời gian cho người thật việc thật ở quanh mình, mà còn khiến họ buồn phiền khi bạn coi trọng bạn bè “ảo” từ những mối quan hệ ảo hơn những gì ở trước mắt. Dần dần, các mối quan hệ sẽ bị rạn nứt và sẽ chẳng ai còn muốn gặp mặt bạn nữa.

Lãng phí thời gian và xao lãng mục tiêu thực của cá nhân: quá chú tâm vào mạng xã hội dễ dàng làm người ta quên đi mục tiêu thực sự của cuộc sống. Thay vì chú tâm tìm kiếm công việc trong tương lai bằng cách học hỏi những kỹ năng cần thiết, các bạn trẻ lại chỉ chăm chú để trở thành “anh hùng bàn phím” và nổi tiếng trên mạng. Ngoài ra, việc đăng tải những thông tin “giật gân” nhằm câu like không còn là chuyện xa lạ, song nó thực sự khiến người khác phát bực nếu dùng quá thường xuyên. MXH cũng góp phần tăng sự ganh đua, sự cạnh tranh không ngừng nghỉ để tìm like và nó sẽ cướp đi đáng kể quỹ thời gian của bạn.

Nguy cơ mắc bệnh trầm cảm: các nghiên cứu gần đây cho thấy những ai sử dụng mạng xã hội càng nhiều thì càng cảm thấy tiêu cực hơn, thậm chí có thể dẫn đến trầm cảm. Điều này đặc biệt nguy hiểm với những ai đã được chẩn đoán mắc bệnh trầm cảm từ trước. Vì thế, nếu bạn phát hiện mình thường xuyên cảm thấy mất tinh thần, có lẽ đã đến lúc tạm biệt “facebook” trong một thời gian.

Giết chết sự sáng tạo: mạng xã hội là phương tiện hiệu quả nhất để làm tê liệt và giết chết quá trình sáng tạo. Quá trình lướt các trang mạng xã hội có tác động làm tê

liệt não bộ tương tự như khi xem tivi trong vô thức. Nếu hôm nay bạn có kế hoạch làm việc thì hãy tuyệt đối tránh xa các trang mạng xã hội.

Không trung thực và bạo lực trên mạng: “*Anh hùng bàn phím*” là một từ không còn xa lạ trong thời gian gần đây. Người ta cảm thấy thoải mái trên mạng nên họ thường nói những điều mà ngoài đời không dám phát biểu hoặc không có thực. Đồng thời vẫn nạn bạo lực trên mạng càng nhức nhối thì ngoài đời con người cũng dần trở nên bạo lực hơn hẳn.

Thường xuyên so sánh bản thân với người khác: những gì người ta khoe khoang trên mạng không hẳn là con người thật của họ, và việc thường xuyên so sánh những thành tựu của mình với bạn bè trên mạng sẽ ảnh hưởng rất tiêu cực đến tinh thần của bạn. Hãy dừng việc so sánh và nhớ rằng ai cũng có điểm mạnh, điểm yếu của riêng mình. Từ những hành động thực tế để có thể làm tăng giá trị của bản thân là điều cần thiết đối với mỗi chúng ta.

Mất ngủ: ánh sáng nhân tạo tỏa ra từ màn hình các thiết bị điện tử sẽ đánh lừa não của bạn làm bạn khó ngủ hơn. Ngoài ra, nhiều bạn trẻ hiện nay sẵn sàng thức thâu đêm chỉ vì đam mê các game online. Thiếu ngủ dẫn đến nhiều hệ lụy nghiêm trọng cho sức khỏe và tinh thần.

Thiếu riêng tư: đã có nhiều thông tin cho rằng các trang mạng xã hội bán thông tin cá nhân của người sử dụng, lại thêm nhiều nguy cơ từ hacker, virus. Những điều này đều cảnh báo rằng sự riêng tư cá nhân đang dần mất đi trong khi mạng xã hội càng phát triển. Từ việc đó, chúng ta thấy rằng, những thông tin được báo chí đăng hay được truyền tải từ mạng xã hội đã được lan tỏa rộng rãi và được dư luận hết sức quan tâm, mặc dù người đọc hay chia sẻ thông tin đó trên mạng xã hội, đều chưa biết thực hư sự chính xác của thông tin đó ra sao. Xét về góc độ này, chúng ta có thể thấy được mặt trái của mạng xã hội, mọi người đều có thể đọc và chia sẻ những thông tin mà không hiểu rõ về vấn đề, chính điều này đã vô tình gây ra những rắc rối, những ảnh hưởng xấu tới cuộc sống cá nhân của những người trong cuộc.

Do đó, bên cạnh phát huy được những mặt tích cực của mạng xã hội thì cần loại bỏ và ngăn chặn được những mặt tiêu cực của nó. Và có không có giải pháp nào hiệu quả và tối ưu hơn đó là từ chính công tác quản lý của cơ quan quản lý và sự nhận thức, mục đích của người sử dụng. Hãy có cách nhìn và sử dụng mạng xã hội một cách đúng đắn để tránh những hậu quả đáng tiếc có thể xảy ra.

Đối với các bạn học viên Trung tâm GDNN-GDTX huyện Vĩnh Linh, với đa phần là các học viên có học lực yếu và trung bình, đa số các em có ý thức rèn luyện chưa cao nên việc giáo dục kỹ năng sử dụng mạng xã hội là hết sức cần thiết. Để sử dụng mạng xã hội hiệu quả, học sinh cần nhận thức được những tác động tích cực và tiêu cực của mạng xã hội, từ đó có những biện pháp sử dụng mạng xã hội một cách lành mạnh, an toàn. Dưới đây là một số giải pháp cụ thể.

3. Một số giải pháp giúp học viên sử dụng mạng xã hội một cách lành mạnh, an toàn

Thứ nhất, xác định mục đích sử dụng mạng xã hội: Học viên cần xác định rõ mục đích sử dụng mạng xã hội của mình là gì, từ đó có thể sử dụng mạng xã hội một cách hiệu quả, tránh sa đà vào những hoạt động không cần thiết.

Thứ hai, thiết lập thời gian sử dụng mạng xã hội hợp lý: Học viên nên đặt ra giới hạn thời gian sử dụng mạng xã hội mỗi ngày, tránh dành quá nhiều thời gian cho việc lướt web, xem video,...

Thứ ba, chọn lọc thông tin trên mạng xã hội: Học viên cần tỉnh táo, chọn lọc thông tin trên mạng xã hội một cách cẩn thận, tránh tiếp xúc với những thông tin xấu độc.

Thứ tư, nói không với bắt nạt trên mạng: Học viên cần lên án, tố cáo hành vi bắt nạt trên mạng, đồng thời tích cực tuyên truyền, vận động bạn bè cùng chung tay loại bỏ hành vi này.

Thứ năm, giữ gìn sức khỏe thể chất và tinh thần: Học viên cần dành thời gian cho học tập, rèn luyện thể dục thể thao, tham gia các hoạt động ngoại khóa lành mạnh, tránh sa đà vào mạng xã hội.

Thứ sáu: Cần có sự phối hợp chặt chẽ giữa nhà trường, gia đình và xã hội để hướng dẫn học viên sử dụng mạng xã hội hiệu quả. *Gia đình*: Gia đình cần quan tâm, theo dõi, giám sát việc sử dụng mạng xã hội của con em mình. Cha mẹ cần trò chuyện, chia sẻ với con em về những tác động của mạng xã hội, từ đó giúp con em có nhận thức đúng đắn và sử dụng MXH một cách lành mạnh. *Nhà trường*: Nhà trường cần tích cực tuyên truyền, giáo dục học sinh về tác động của mạng xã hội, đồng thời tổ chức các hoạt động ngoại khóa, câu lạc bộ giúp học sinh phát triển các kỹ năng cần thiết để sử dụng mạng xã hội hiệu quả. Đoàn Trung tâm đã thường xuyên tổ chức các chuyên đề giáo dục, trang bị cho Đoàn viên thanh niên của Trung tâm các kỹ năng cần thiết khi sử dụng mạng xã hội để giúp các em sử dụng mạng xã hội có hiệu quả.

Xã hội: Các cơ quan chức năng cần có biện pháp quản lý, kiểm soát chặt chẽ thông tin trên mạng xã hội, đồng thời đẩy mạnh tuyên truyền, giáo dục về tác động của mạng xã hội để nâng cao nhận thức của toàn xã hội. Với sự phối hợp chặt chẽ của gia đình, nhà trường và xã hội, học sinh sẽ có nhận thức đúng đắn và sử dụng mạng xã hội một cách lành mạnh.

Học viên Trung tâm vừa học chương trình GDTX vừa học thêm trung cấp nghề thì việc sử dụng mạng xã hội phục vụ cho học tập là rất cần thiết. Vậy phải làm thế nào để mặt trái của mạng xã hội không ảnh hưởng xấu vào việc học tập thì chúng ta cần lưu ý những nội dung sau:

4. Một số lưu ý khi hướng dẫn cho học viên sử dụng mạng xã hội

Thứ nhất, theo dõi tham gia các nhóm và trang học tập trên mạng xã hội. Tham gia vào các trang nhóm học tập trên các trang MXH là một trong những cách tuyệt vời để tăng cường trí nhớ của bộ não và giúp cho việc học tập trở nên hiệu quả hơn. Các trang nhóm học tập trên các trang MXH cung cấp một môi trường học tập đa dạng và thú vị. Khi tham gia vào các trang nhóm học tập trên các trang MXH, chúng ta có thể chia sẻ và trao đổi kiến thức với những người cùng quan tâm, giúp cho việc học tập trở nên dễ dàng và hiệu quả hơn. Việc chia sẻ kiến thức và trao đổi ý kiến giúp kích hoạt bộ não và giúp cho chúng ta nhớ lại thông tin một cách tốt nhất. Hơn nữa, tham gia vào các nhóm học tập trên các trang MXH còn giúp cải thiện khả năng tương tác và trao đổi của chúng ta và có thể học hỏi thêm nhiều kinh nghiệm và kiến thức mới từ các thành viên khác trong nhóm, giúp cho việc học tập trở nên hiệu quả hơn.

Thứ hai, tham gia các diễn đàn trực tuyến để học tập. Tham gia các diễn đàn trực tuyến là một trong những cách hiệu quả để học tập thông qua mạng xã hội. Các diễn đàn trực tuyến là nơi các thành viên có cùng sở thích và chủ đề tập trung để thảo luận, chia sẻ và học hỏi từ nhau. Việc tham gia các diễn đàn trực tuyến giúp cho người học có thể tìm kiếm thông tin, chia sẻ kiến thức và học hỏi từ những người có kinh nghiệm và kiến thức sâu sắc hơn. Một trong những lợi ích lớn nhất khi tham gia các diễn đàn trực tuyến là bạn có thể học hỏi từ những người có kinh nghiệm trong lĩnh vực mà bạn quan tâm. Các diễn đàn trực tuyến thường có các chuyên gia, giáo viên hoặc những người có kinh nghiệm trong chủ đề mà bạn quan tâm. Bằng cách tham gia những cuộc thảo luận trên diễn đàn, bạn có thể học hỏi từ những người có kinh nghiệm và kiến thức sâu sắc hơn, và từ đó nâng cao kiến thức và kỹ năng của mình.

Ngoài ra, tham gia các diễn đàn trực tuyến còn giúp bạn mở rộng mạng lưới quen biết và kết nối với những người có cùng sở thích và chủ đề. Bạn có thể tìm kiếm và kết nối với những người có cùng sở thích và chủ đề, và từ đó có thể trao đổi kiến thức, kinh nghiệm và tạo ra những cơ hội hợp tác trong tương lai. Vì vậy, tham gia các diễn đàn trực tuyến là một cách hiệu quả để học tập thông qua mạng xã hội. Bằng cách tham gia vào những cuộc thảo luận trên diễn đàn, bạn có thể học hỏi từ những người có kinh nghiệm và kiến thức sâu sắc hơn, mở rộng mạng lưới quen biết và kết nối với những người có cùng sở thích và chủ đề. Hãy tận dụng những tiện ích của mạng xã hội để học tập hiệu quả hơn và phát triển bản thân mình.

Thứ ba, tìm kiếm tài liệu học. Tìm kiếm tài liệu trên các trang mạng xã hội là một trong những cách tuyệt vời để tăng cường trí nhớ của bộ não và giúp cho việc học tập trở nên hiệu quả hơn. Các trang mạng xã hội cung cấp nhiều tài liệu học tập miễn phí, giúp cho chúng ta tiết kiệm thời gian và chi phí tìm kiếm tài liệu mới. Việc tìm kiếm tài liệu trên các trang mạng xã hội giúp chúng ta có thể dễ dàng truy cập đến nhiều tài liệu học tập mới và chất lượng cao. Chúng ta có thể tìm kiếm tài liệu theo nhiều chủ đề khác nhau, từ các bài viết, sách điện tử, đến các video hướng dẫn, giúp cho việc học tập trở nên dễ dàng và hiệu quả hơn. Hơn nữa, việc tìm kiếm tài liệu trên các trang mạng xã hội còn giúp cải thiện khả năng tìm kiếm và sử dụng thông tin của chúng ta. Khi tìm kiếm tài liệu trên các trang mạng xã hội, chúng ta phải xác định và đánh giá tính chất và chất lượng của tài liệu, giúp cho khả năng tìm kiếm và sử dụng thông tin của chúng ta trở nên chính xác và hiệu quả. Tóm lại, việc tìm kiếm tài liệu trên các trang mạng xã hội là một trong những cách tuyệt vời để tăng cường trí nhớ của bộ não và giúp cho việc học tập trở nên hiệu quả hơn. Việc truy cập đến nhiều tài liệu học tập mới và chất lượng cao giúp cho việc học tập trở nên dễ dàng và hiệu quả hơn, cùng với việc cải thiện khả năng tìm kiếm và sử dụng thông tin của chúng ta. Hãy sử dụng tính năng tìm kiếm tài liệu trên các trang mạng xã hội để giúp cho việc học tập của bạn trở nên tốt hơn.

Thứ tư, tham gia vào các cuộc thi học tập. Tham gia vào các cuộc thi học tập trên MXH là một trong những cách thú vị và hiệu quả để nâng cao kiến thức của mình. Các cuộc thi này thường được tổ chức bởi các trang web, nhóm hoặc cá nhân có chuyên môn trong lĩnh vực cụ thể. Việc tham gia vào các cuộc thi học tập này không chỉ giúp bạn kiểm tra kiến thức của mình mà còn giúp bạn học hỏi thêm kiến thức mới và trau dồi kỹ năng. Một trong những lợi ích lớn nhất của việc tham gia các cuộc thi học tập trên MXH là tạo động lực cho bạn trong quá trình học tập. Điều này giúp bạn

tập trung hơn và cải thiện chất lượng học tập của mình. Ngoài ra, việc tham gia các cuộc thi học tập trên MXH còn giúp bạn mở rộng mạng lưới quen biết và kết nối với những người có cùng sở thích và chủ đề. Bạn có thể trao đổi kiến thức, kinh nghiệm và học hỏi từ những người có kiến thức và kinh nghiệm sâu sắc trong lĩnh vực cụ thể. Cuối cùng, việc tham gia các cuộc thi học tập trên mạng xã hội còn giúp bạn nâng cao kỹ năng của mình, bao gồm kỹ năng tìm kiếm thông tin, phân tích và đánh giá thông tin, kỹ năng viết và trình bày, và kỹ năng làm việc nhóm. Tóm lại, việc tham gia vào các cuộc thi học tập trên MXH là một cách thú vị và hiệu quả để học tập và nâng cao kiến thức của mình. Bằng cách tham gia vào các cuộc thi này, bạn có thể tạo động lực học tập, mở rộng mạng lưới quen biết, nâng cao kỹ năng và tìm hiểu kiến thức mới. Hãy tham gia vào các cuộc thi học tập trên mạng xã hội để trau dồi kiến thức và phát triển bản thân mình.

Thứ năm, tương tác và học hỏi từ các chuyên gia. Tương tác và học hỏi từ các chuyên gia trên các trang MXH là một trong những cách tuyệt vời để tăng cường kiến thức và kỹ năng của chúng ta trong việc học tập. Các chuyên gia trong lĩnh vực học tập thường có mặt trên các trang mạng xã hội, chúng ta có thể tương tác và học hỏi từ họ thông qua các bài viết, video, livestream hoặc các cuộc thảo luận. Việc tương tác và học hỏi từ các chuyên gia trên các trang MXH giúp cho chúng ta tiếp cận được những kiến thức và kinh nghiệm mới nhất trong lĩnh vực học tập. Chúng ta có thể học hỏi từ những chuyên gia đã có kinh nghiệm, những người đã trải qua nhiều thử thách và đạt được thành công trong lĩnh vực họ đang làm việc. Những kiến thức và kinh nghiệm này sẽ giúp cho chúng ta phát triển kỹ năng và tư duy của mình, đồng thời giúp cho việc học tập trở nên dễ dàng và hiệu quả hơn. Hơn nữa, khi tương tác và học hỏi từ các chuyên gia trên các trang MXH, chúng ta cũng có cơ hội để giao lưu và kết nối với những người có cùng sở thích và mục tiêu học tập. Việc này không chỉ giúp chúng ta mở rộng mối quan hệ, đồng thời còn giúp chúng ta tiếp cận được nhiều nguồn tài nguyên học tập mới. Hãy tận dụng cơ hội này để học hỏi từ những người có kinh nghiệm và chia sẻ kiến thức của mình, đồng thời mở rộng mối quan hệ và tiếp cận được nhiều nguồn tài nguyên học tập mới.

Trong bối cảnh công nghệ và internet phát triển, MXH đã trở thành một công cụ hữu ích để học tập và nâng cao kiến thức của mình. Với những lợi ích trên đây, tôi hy vọng các cách sử dụng mạng xã hội để học tập hiệu quả mà bài viết đã giới thiệu sẽ giúp bạn phát triển bản thân và đạt được những thành công trong học tập và cuộc sống của mình. Hãy tận dụng các tiện ích của MXH và cùng nhau xây dựng một cộng đồng học tập và chia sẻ kiến thức trên MXH.

Tài liệu tham khảo:

Nguồn internet, các báo cáo của Trung tâm GDNN-GDTX huyện Vĩnh Linh.

NÂNG CAO NHẬN THỨC, KỸ NĂNG CHO HỌC SINH KHI SỬ DỤNG MẠNG XÃ HỘI

Tác giả: Trường THCS Phan Đình Phùng
Đơn vị: Phòng GD&ĐT TP Đông Hà

Tóm tắt: Ngày nay, mạng xã hội đã lan tỏa, trở thành một thứ “quyền lực” tác động đến mọi quốc gia, dân tộc trên toàn cầu, trong đó có Việt Nam. Những lợi ích, tác động tích cực mà mạng xã hội mang lại là không thể phủ nhận. Song, đi cùng với những giá trị tốt đẹp, những mặt trái, vấn nạn đến từ mạng xã hội cũng xuất hiện không ít. Trong đó, đáng báo động chính là tình trạng xuống cấp về đạo đức, những biểu hiện lệch chuẩn trong văn hóa ứng xử trên mạng và thậm chí là lợi dụng mạng xã hội để thực hiện hành vi vi phạm pháp luật. Từ thực tế đó, chúng tôi đã nghiên cứu, xây dựng bộ tư liệu và các giải pháp giáo dục nhằm nâng cao nhận thức, kỹ năng cho học sinh khi sử dụng mạng xã hội. Qua thực tế áp dụng, đề tài đã mang lại hiệu quả thiết thực.

Từ khóa: Kiến thức sử dụng MXH, kỹ năng sử dụng MXH

A. PHẦN MỞ ĐẦU

I. Lý do chọn đề tài

Vào tháng 1 năm 2023, theo số liệu của VNNETWORK, ở Việt Nam có 70,00 triệu người dùng mạng xã hội, tương đương 71,0% tổng dân số. Việt Nam nằm trong top 10 quốc gia sử dụng mạng xã hội nhiều nhất thế giới nhưng lại lọt top 5 ứng xử kém văn minh trên Internet. Một thực tế là ở nước ta số lượng người dùng mạng xã hội thì đông nhưng người dùng lại chưa được trang bị đầy đủ những kiến thức, kỹ năng nên rất nhiều người đã bị gặp rủi ro trên không gian mạng.

Hiện nay, đa số các bạn học sinh có sử dụng mạng xã hội để học tập và giải trí. Do đặc điểm tâm sinh lý của lứa tuổi của học sinh là nhanh nhạy, năng động, thích tò mò, thích khám phá nên những kẻ xấu lợi dụng điều này để thực hiện những hành vi vi phạm pháp luật.

Ngay trên địa bàn thành phố Đông Hà, tỉnh Quảng Trị đã có học sinh suýt rơi vào bẫy của đối tượng lạ. Theo thông tin trên trang Công an thành phố Đà Nẵng, một nữ học sinh tên là N.N (học lớp 9, 14 tuổi, trú tại phường Đông Lương) đã có liên lạc qua mạng xã hội với 1 đối tượng ở Sơn La. Đối tượng này nhắn tin dụ dỗ N. ra Sơn La, căn dặn đừng thông báo cho gia đình và hướng dẫn đường đi, lên chuyến xe nào khi ra tới Hà Nội. Trước tình huống cấp bách này, Cán bộ chiến sĩ Công an phường Đông Lương đã phối hợp với công an phường Quyết Tâm (thành phố Sơn La) nhanh chóng xác định chuyến xe mà N đã đi và cùng với tài xế xe khách đưa N về trụ sở công an phường an toàn. Lúc đó là 4 giờ 5 ngày 8-11-2023.

Từ thực tế đó, bên cạnh những tác động tích cực thì những tác động tiêu cực từ "thế giới ảo" đang ngày càng gia tăng và thực sự nguy hiểm. Nếu thiếu kỹ năng sử dụng mạng xã hội an toàn thì học sinh có khả năng gặp nhiều rủi ro trên môi trường mạng. Hơn nữa, khi học sinh rơi vào vòng xoáy của sự xâm phạm đời tư trên mạng, hay bị bắt nạt trên mạng, đa số không nói với bố mẹ. Khi vấn đề trở nên nghiêm trọng

thì ảnh hưởng rất nhiều tới sức khỏe cũng như tâm lý, việc học hành của học sinh. Để phòng chống những rủi ro tiềm ẩn, mỗi học sinh trong nhà trường cần được trang bị những kỹ năng, kiến thức cần thiết để bảo vệ bản thân, bạn bè và những người xung quanh.

Từ những lí do trên, tôi chọn đề tài *Nâng cao nhận thức, kỹ năng cho học sinh khi sử dụng mạng xã hội*.

II. Mục đích nghiên cứu.

Thiết kế, xây dựng, sử dụng một số giải pháp nhằm nâng cao nhận thức, kỹ năng cho học sinh khi sử dụng mạng xã hội thông qua việc tổ chức các hoạt động giáo dục cụ thể trong nhà trường. Từ đó đảm bảo công tác an toàn của trường học, nâng cao chất lượng giáo dục trong nhà trường.

III. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu:

1. Đối tượng nghiên cứu: Học sinh trường THCS Phan Đình Phùng, thành phố Đông Hà, tỉnh Quảng Trị.

2. Phạm vi nghiên cứu: Một số giải pháp nâng cao nhận thức, kỹ năng cho học sinh khi sử dụng mạng xã hội.

V. Phương pháp nghiên cứu:

*** Các phương pháp nghiên cứu tài liệu:** Phân tích, tổng hợp, hệ thống hóa các tài liệu về luật An ninh mạng, luật an toàn thông tin mạng.

*** Các phương pháp nghiên cứu thực tiễn**

- *Phương pháp điều tra:* Ứng dụng công nghệ thông tin làm khảo sát trực tuyến trên Google form để khảo sát thu thập thông tin.

- *Phương pháp phỏng vấn học sinh.*

- *Phương pháp quan sát.*

*** Phương pháp thống kê:** *Ứng dụng Google Form* thu thập số liệu, xử lý số liệu.

- Phương pháp thực hành.

B. NỘI DUNG

1. Xây dựng bộ tư liệu để giáo dục kiến thức, kỹ năng cho học sinh khi sử dụng mạng xã hội.

- Để xây dựng bộ tư liệu chúng tôi đã tiến hành các bước sau:

Bước 1: Tìm hiểu, lên ý tưởng thông qua ý kiến của các bạn học sinh, thầy cô giáo, mạng Internet.

Bước 2: Khảo sát thực tế tình hình sử dụng mạng xã hội của học sinh trường THCS Phan Đình Phùng.

Bước 3: Nghiên cứu luật An ninh mạng và các tài liệu liên quan.

Bước 4: Tiến hành soạn thảo, biên tập bộ tư liệu.

Bước 5: Thẩm định bộ tư liệu

Bước 6: In ấn, hoàn thiện sản phẩm.

Qua quá trình nghiên cứu, chúng tôi đã xây dựng bộ tư liệu gồm 5 sản phẩm:

Bộ tư liệu này có ở thư viện trường THCS Phan Đình Phùng, bản mềm có trong nhóm zalo, facebook của các lớp và trên Fanpage trường THCS Phan Đình Phùng nên rất thuận lợi cho các bạn đọc, tìm hiểu.

Với mong muốn nâng cao nhận thức, kỹ năng cho học sinh khi sử dụng mạng xã hội, chúng tôi đã thực hiện giới thiệu, tuyên truyền 5 sản phẩm này đến với học sinh.

2. Giới thiệu, tuyên truyền bộ tư liệu đến với học sinh.

Dưới sự chỉ đạo của Ban giám hiệu nhà trường và phối hợp với Liên đội, chúng tôi đã giới thiệu, tuyên truyền bộ tư liệu đến với học sinh bằng những việc làm sau:

a. Tham mưu cho BGH nhà trường, Liên đội tổ chức các hoạt động để đưa bộ tư liệu lan toả đến học sinh. Cụ thể là:

- Tuyên truyền thông qua trang Fanpage của Liên đội Trường THCS Phan Đình Phùng.
- Cùng với Liên đội và thư viện trường THCS Phan Đình Phùng giới thiệu bộ tư liệu vào hoạt động giới thiệu sách trong giờ chào cờ đầu tuần.

- Xây dựng nội dung sinh hoạt chủ điểm tuyên truyền về luật An ninh mạng và các kỹ năng đảm bảo an toàn trên không gian mạng theo từng chủ đề, từng tháng cụ thể. Ví dụ:

Tháng 9: Chủ đề: Kỹ năng tiếp nhận và xử lý thông tin trên không gian mạng.

Tháng 10: Chủ đề: An toàn thông tin trên không gian mạng.

Tháng 11: Chủ đề: Bảo mật hay chia sẻ thông tin cá nhân trên không gian mạng.

Tháng 12: Chủ đề: Phòng chống tin giả, tin sai sự thật trên không gian mạng.

- Với bộ tư liệu đã được thẩm định, bản mềm đã đưa lên trang Padlet. Chúng tôi đã cung cấp mã QR và đường link các trang Padlet có bộ tư liệu để thầy cô chia sẻ vào các nhóm zalo của từng lớp. Chỉ cần có chiếc smartphone là các bạn học sinh dễ dàng tiếp cận được với các trang Padlet.

NỘI DUNG	Mã QR	LINK
Cẩm nang các phương thức lừa đảo trên mạng xã hội.		https://padlet.com/ngngoc262_/c-m-nang-c-c-ph-ng-th-c-l-a-o-tr-n-m-ng-x-h-i-pllpvxrs503rg0qg
Cẩm nang phòng chống tin giả, tin sai sự thật trên không gian mạng.		https://padlet.com/ngngoc262_/c-m-nang-ph-ng-ch-ng-tin-gi-tin-sai-s-th-t-tr-n-kh-ng-gian-m-wptd188ygk4veb2z
Sổ tay hướng dẫn sử dụng mạng xã hội an toàn cho học sinh.		https://padlet.com/ngngoc262_/s-tay-h-ng-d-n-s-d-ng-m-ng-x-h-i-an-to-n-cho-h-c-sinh-qxi9y6yml76nl96r

- Ban giám hiệu nhà trường chỉ đạo các thầy cô giáo chủ nhiệm chia sẻ video trong nhóm zalo, facebook của các lớp và mở video cho học sinh xem vào giờ sinh hoạt lớp hoặc sinh hoạt 15 phút đầu giờ.

b. Phối hợp với giáo viên môn Tin học và Hoạt động trải nghiệm hướng nghiệp khối 6, 7, 8 tích hợp nội dung của bộ tư liệu vào các tiết dạy.

- Tin học lớp 6: Chủ đề D, Bài 2: Sự an toàn và hợp pháp khi sử dụng thông tin.

- Tin học lớp 7: Chủ đề 3, Bài 5: Ứng xử trên mạng.

- Tin học lớp 8: Chủ đề 3, Bài 4: Đạo đức và văn hoá trong sử dụng công nghệ kỹ thuật số.

Trong môn Hoạt động trải nghiệm hướng nghiệp có các tiết liên quan đến mạng xã hội như: Giao tiếp trên mạng xã hội, Chia sẻ những điều nên và không nên khi giao tiếp trên mạng xã hội.

Việc tích hợp này một mặt thầy cô đã giúp đề tài được lan toả, mặt khác bộ tư liệu cũng có giá trị khi nó là nguồn tài liệu để các giáo viên dạy sử dụng trong các tiết dạy.

c. Tổ chức cuộc thi online An toàn thông tin trên không gian mạng cho học sinh thông qua phần mềm Azota.

- Phần mềm Azota có thể mở ở máy tính hay máy điện thoại di động nên mọi người dù bất cứ ở đâu, thời gian nào cũng đều có thể vào phần mềm để tham gia.

- Trên phần mềm Azota, đề thi gồm có 30 câu trắc nghiệm ngẫu nhiên do hệ thống cung cấp từ bộ câu hỏi gồm 140 câu mà chúng tôi đã xây dựng.

Khi thi, câu hỏi được xáo trộn các phương án trả lời khác nhau, học sinh chỉ được thi 1 lần và có thể tham gia vào bất cứ điểm nào trong khoảng thời gian Ban tổ chức thông báo.

Khi thi xong toàn bộ câu hỏi thì học sinh sẽ biết kết quả mình làm sai câu nào, đúng câu nào, bài làm đạt bao nhiêu câu. Và học sinh có thể xem đáp án của từng câu.

Bộ câu hỏi trắc nghiệm rất phù hợp với lứa tuổi học sinh nên đã làm cho học sinh có hứng thú trong việc tìm hiểu để nâng cao hiểu biết, rèn luyện kỹ năng, từ đó phòng tránh các rủi ro trên không gian mạng.

d. Tổ chức ngoại khoá.

- Trường THCS Phan Đình Phùng đã tổ chức ngoại khoá tuyên truyền luật An ninh mạng và ứng xử văn hoá trên không gian mạng nhân ngày Pháp luật Việt Nam 09/11. Tham gia ngoại khoá, gồm có 3 đội thi, các đội thi sẽ có 3 phần thi: Phần thi hiểu biết, phần thi tiểu phẩm và phần thi hùng biện.

- Ngoại khoá đã tập trung tuyên truyền về Luật An ninh mạng năm 2018, về những hành vi cấm khi sử dụng mạng xã hội và văn hoá ứng xử trên mạng xã hội. Những tiểu phẩm của các đội thi đã đề cập đến những vấn đề nóng, điểm nóng trong việc sử dụng mạng xã hội của giới trẻ ngày nay, từ đó truyền tải những thông điệp có ý nghĩa đến với mọi người như: Hãy sử dụng mạng xã hội thông minh, Hãy lan toả thông tin, hình ảnh đẹp trên mạng xã hội,...

Buổi ngoại khoá thực sự có ý nghĩa và đã thu hút được sự quan tâm của quý thầy cô và các bạn học sinh.

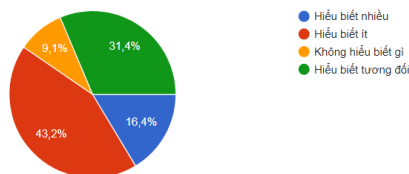
III. KẾT QUẢ.

Qua thời gian thực hiện đề tài, chúng em nhận thấy bộ tư liệu của chúng tôi thực sự bổ ích và thu hút được một lượng độc giả tương đối lớn. Với số lượng phát hành 200 bản, đề tài đã được làm tư liệu tham khảo trong các tiết Tin học ở khối lớp 6,7,8 và các tiết sinh hoạt của 30 lớp tại trường THCS Phan Đình Phùng với hơn 1000 học sinh tham gia.

Điều tra, so sánh kết quả trước và sau khi áp dụng đề tài. Chúng tôi đã tiến hành khảo sát 220 bạn học sinh ở trường THCS Phan Đình Phùng, kết quả trước và sau khi áp dụng đề tài như sau:

Câu 1. Mức độ hiểu biết của bạn về các kiến thức, kỹ năng để đảm bảo an toàn trên không gian mạng?

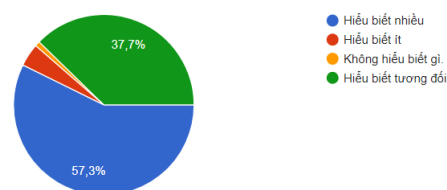
220 câu trả lời

Kết quả trước khi áp dụng đề tài.

Câu 1. Mức độ hiểu biết của bạn về các kiến thức, kỹ năng để đảm bảo an toàn trên không gian mạng?

220 câu trả lời

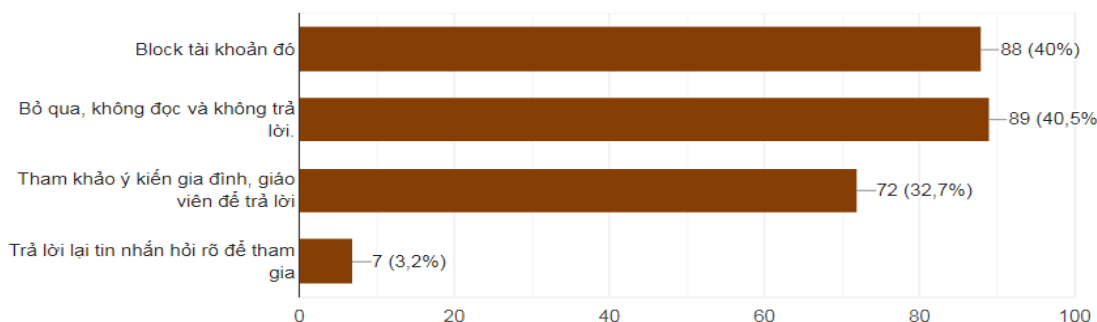
Kết quả sau khi áp dụng đề tài.

Quan 2 biểu đồ trên, chúng tôi nhận thấy tỉ lệ học sinh hiểu biết nhiều và hiểu biết tương đối về kiến thức, kỹ năng để đảm bảo an toàn trên không gian mạng tăng, cụ thể: Mức độ hiểu biết nhiều tăng 40,9% (từ 16,4 % đến 57,3%), mức độ hiểu biết tương đối tăng 6,3% (từ 31,4% đến 37,7%); mức độ hiểu biết ít và không hiểu biết gì giảm mạnh, cụ thể: Mức độ hiểu biết ít giảm 38,5% (từ 43,2% còn 4,7%) và chỉ có 0,9% học sinh ở mức độ không hiểu biết gì.

Câu 2: Tình huống: Khi gặp những tin nhắn như vay tiền, mời làm cộng tác viên kinh doanh, nhận được thông báo trúng thưởng yêu cầu cung cấp thông tin cá nhân thì bạn sẽ làm gì?

220 câu trả lời

Biểu đồ 4. Kết quả khảo sát tình huống.

Qua biểu đồ 4 cho thấy học sinh đã biết cách giải quyết tình huống tốt để tránh những rủi ro trên không gian mạng.

Từ thực nghiệm cho thấy, việc áp dụng các giải pháp của đề tài đã đem lại hiệu quả rõ rệt trong việc nâng cao kiến thức, kỹ năng để cho học sinh khi sử dụng mạng xã hội tại trường THCS Phan Đình Phùng.

C. KẾT LUẬN

Đề tài đã thiết kế và tổ chức được một số giải pháp nhằm trang bị kỹ năng số và đảm bảo an toàn trên không gian mạng cho học sinh tại trường THCS Phan Đình Phùng, hình thành và phát triển được những kỹ năng mềm cho học sinh. Qua thời gian áp dụng, các bạn học sinh trong trường đã ít chia sẻ những bài viết không chính thống, không có văn hóa trên trang cá nhân. Các bài viết được chia sẻ có chọn lọc và tìm hiểu kĩ nội dung, được cân nhắc kỹ lưỡng. Việc đăng tải các nội dung trên mạng xã hội của các bạn học sinh hạn chế hơn, văn minh hơn. Học sinh đã có một số kỹ năng số cần thiết để bảo vệ bản thân khi tham gia vào không gian mạng như kỹ năng tìm kiếm, khai thác thông tin, kỹ năng bảo mật thông tin, chia sẻ thông tin, kỹ năng ứng xử trên

không gian mạng, biết cách xử trí trước những rủi ro trên không gian mạng, nắm được các thủ đoạn lừa đảo thường xảy ra trên không gian mạng từ đó biết cách phòng tránh, nhiều bạn học sinh còn có ý thức tuyên truyền cho các bạn khác và cho cả các bậc phụ huynh biết cách sử dụng mạng xã hội an toàn hơn.

Với ý tưởng này chúng tôi mong muốn được ứng dụng trong các trường học với mục đích giúp các bạn học sinh dễ dàng nâng cao nhận thức, kỹ năng để tự bảo vệ bản thân trên không gian mạng.

D. TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Luật An ninh mạng 2018- Luật số 24/2018/QH14 ngày 12/06/2018 của Quốc hội.
2. Bộ thông tin và truyền thông, cục An toàn thông tin (2023), *Cẩm nang nhận diện và phòng chống lừa đảo trực tuyến*.
3. Luật sư Lê Minh Trường (2023) . *Cách nhận diện và phòng chống lừa đảo qua mạng như thế nào?* Truy cập từ <https://luatminhkhue.vn/cach-nhan-dien-va-phong-chong-lua-dao-qua-mang-nhu-the-nao.aspx>
4. Thái Sơn (2023). *Phòng ngừa lừa đảo trên không gian mạng*.
<https://nhandan.vn/phong-ngua-lua-dao-tren-khong-gian-mang-post762624.html>
5. Luật Quảng cáo năm 2012- Luật số 16/2012/QH13 ngày 21/06/2012 của Quốc hội.
6. CFC Việt Nam (Nhà xuất bản Thanh niên), 2022. Cẩm nang Công dân số văn minh.
7. Bộ quy tắc ứng xử trên mạng xã hội, ban hành kèm theo Quyết định số 874/QĐ- BTTTT ngày 17/06/2021.
8. Luật sư Tô Thị Phương Dung (2021). Khái niệm tin giả? Hành vi tung tin giả sẽ bị xử phạt như thế nào? <https://luatminhkhue.vn/khai-niem-tin-gia-hanh-vi-tung-tin-gia-se-bi-xu-phat-nhu-the-nao.aspx>
9. Trang thông tin điện tử Cục phát thanh, truyền hình và thông tin điện tử, (2018), Ảnh hưởng của tin giả lớn thế nào? Truy cập tại <https://abei.gov.vn/vn/anh-huong-cua-tin-gia-lon-the-nao-/106984>

PHÁT HUY VAI TRÒ CỦA NHÀ TRƯỜNG, GIA ĐÌNH VÀ XÃ HỘI TRONG VIỆC GIÁO DỤC HỌC SINH SỬ DỤNG HIỆU QUẢ MẠNG XÃ HỘI

Tác giả: Nguyễn Thị Tuấn Nhã

Đơn vị: Trường THPT Thị Xã Quảng Trị

Tóm tắt: Bài viết giới thiệu về mạng xã hội (MXH), vai trò và ứng dụng của MXH trong cuộc sống hiện đại. Nói về sự phát triển của MXH toàn cầu và tại Việt Nam. Bài viết đề cập đến ảnh hưởng tích cực và tiêu cực của MXH đối với học sinh sinh viên đặc biệt là học sinh THPT. Từ đó, đề xuất các biện pháp quản lý từ phía nhà trường, gia đình và xã hội để hướng dẫn, định hướng học sinh THPT sử dụng MXH một cách hiệu quả, tận dụng những ảnh hưởng tích cực và giảm thiểu ảnh hưởng tiêu cực của MXH. Tác giả trình bày thực trạng quản lý sử dụng MXH tại trường THPT ở Thị xã Quảng Trị để làm ví dụ cho tình hình thực tế.

1. Mở đầu

Mạng xã hội (MXH) được hiểu là một trang web hay nền tảng trực tuyến với rất nhiều dạng thức và tính năng khác nhau, giúp mọi người dễ dàng kết nối từ bất cứ đâu. MXH có thể truy cập dễ dàng từ nhiều phương tiện, thiết bị như [máy tính](#), [điện thoại](#).

Internet nói chung và MXH nói riêng đã và đang trở thành một phần không thể thiếu trong cuộc sống của giới trẻ, đặc biệt là với bộ phận học sinh sinh viên. Không ai có thể phủ nhận những lợi ích MXH mang lại với những tính năng vô cùng đa dạng cho phép những người đã đăng ký tài khoản sử dụng có thể kết nối, chia sẻ, trao đổi thông tin mọi lúc, mọi nơi, với bất cứ ai, bất cứ khi nào họ muốn. Tất cả các tin tức, hình ảnh, video, sự kiện dù nhỏ, dù lớn, từ trong nước đến quốc tế luôn được cập nhật liên tục, được chia sẻ với tốc độ nhanh chóng trên các trang MXH.

2. Thực trạng sử dụng MXH trong học sinh trung học phổ thông

Trong những năm gần đây MXH đặc biệt phổ biến ở Việt Nam, thu hút một lượng lớn người dùng ở hầu hết các lứa tuổi. Trong lĩnh vực giáo dục, MXH đã và đang trở thành một trong những công cụ hỗ trợ đắc lực trong giao tiếp, cộng tác học tập. Thực trạng cho thấy, hiện nay, hầu hết học sinh nhất là bậc THPT đều sở hữu những phương tiện liên lạc hiện đại (điện thoại di động đời mới) và sở hữu những tài khoản mạng xã hội. Thời gian các em tương tác trên MXH rất nhiều vì vậy các em có thể khai thác và tận dụng những lợi ích tuyệt vời mà MXH đem lại.

MXH chứa đựng một kho kiến thức khổng lồ giúp học sinh tìm kiếm được thông tin phục vụ cho việc học tập và phát triển bản thân. Nếu sử dụng MXH đúng cách sẽ mang lại rất nhiều lợi ích cho quá trình học tập và cuộc sống của các em học sinh như: các em dễ dàng kết nối, chia sẻ với nhau nhất là chia sẻ về tài liệu học tập, thiết lập các mối quan hệ bạn bè trên khắp các vùng miền, quốc gia... Tuy nhiên đối với lứa tuổi học sinh, khi kinh nghiệm sống chưa nhiều thì việc sử dụng MXH cũng tiềm ẩn rất nhiều nguy cơ. MXH là không gian mở, dễ kết nối nên đang là nơi hoạt động của nhiều đối tượng lừa đảo, các thông tin chưa được kiểm chứng, thông tin xấu, thông tin bần thần lan. Thực tế đã diễn ra rất nhiều vụ việc đáng tiếc đã xảy ra như trẻ vị thành niên bị bắt cóc, lừa tiền, lừa tình đã xảy ra mà nguyên nhân chủ yếu bắt nguồn

từ MXH. Không những thế, việc học sinh sử dụng MXH nhiều đã dẫn đến tình trạng phụ thuộc và nghiện game ảnh hưởng đến sức khỏe thể chất và tinh thần như: bị cận thị, đau lưng, mất ngủ, sức khỏe tinh thần không ổn định. Điều dễ nhận thấy nhất là dùng MXH không kiểm soát sẽ ảnh hưởng trực tiếp đến kết quả học tập do các em phân tán thời gian. Nhiều em học tập sa sút lâu dần dẫn tới mất gốc chán học thậm chí nảy sinh tâm lý muốn bỏ học giữa chừng.

3. Đề xuất giải pháp về phía nhà trường, gia đình và xã hội

Để hạn chế tới mức tối đa những tác động tiêu cực do MXH đem lại, thiết nghĩ chúng ta cần làm những việc như sau:

3.1 Về phía nhà trường

Nhà trường cần có sự khảo sát, đánh giá tổng thể tình hình, mức độ sử dụng MXH của học sinh ở trường mình để đề ra chương trình hành động phù hợp. thực tế tại trường THPT TX Quảng trị đã làm được việc này. Ngay từ đầu năm học Đoàn trường đã làm thống kê để xác định tỉ lệ học sinh trong trường có sử dụng điện thoại từ đó đưa ra phương pháp quản lý học sinh sử dụng điện thoại trong giờ học. Đoàn trường tiến hành đóng các hộp đựng điện thoại ở các lớp học, học sinh chỉ được sử dụng điện thoại vào các giờ ra chơi hay các tiết học khi có sự đồng ý của giáo viên bộ môn.

Tổ chức những buổi tuyên truyền hay cuộc thi tìm hiểu MXH nhằm nâng cao nhận thức cho học sinh về kỹ năng sử dụng MXH như kỹ năng truy cập thông tin, tài liệu; kỹ năng tìm kiếm thông tin liên quan đến học tập như thế nào cho hiệu quả. Trong năm học 2022-2023, nhà trường đã mời chuyên gia về nói chuyện cho học sinh với chủ đề sử dụng MXH an toàn và năm nhinh. Trong buổi nói chuyện đó, chuyên gia đã cung cấp những thông tin vô cùng hữu ích để nâng cao ý thức sử dụng MXH cho học sinh. Trong các buổi nói chuyện trước cờ vào thứ 2 đầu tuần, nhà trường luôn luôn đề cập tới vấn đề sử dụng MXH an toàn, giúp các em hình thành một số kỹ năng hỗ trợ khác khi tham gia MXH, chẳng hạn như: kỹ năng lựa chọn; kỹ năng tương tác; kỹ năng bày tỏ cảm xúc và kỹ năng quản lý cảm xúc.

Nhà trường nên xây dựng nhiều hoạt động, chương trình vui chơi hấp dẫn để thu hút các em tham gia như các hoạt động văn hoá - văn nghệ, hoạt động tham quan, dã ngoại, hoạt động lao động, các hoạt động mang ý nghĩa xã hội. Các sân chơi mà trường THPT Thị xã Quảng Trị đã tạo ra cho học sinh như: Chinh phục, Khoa học kỹ thuật, các câu lạc bộ: CLB Kỹ năng, CLB Bóng đá, CLB bóng chuyền, CLB Bóng rổ, CLB Tâm lý... để các em thoải mái được nhu cầu vui chơi, giải trí và lòng ham hiểu biết của mình, giảm bớt tình trạng thiếu sân chơi nên tiêu tốn thời gian cho những chương trình vô bổ trên mạng.

Giáo viên chủ nhiệm lớp giữ vai trò đặc biệt trong việc định hướng sử dụng MXH cho học sinh. Trong các giờ dạy trên lớp hoặc các tiết sinh hoạt lớp, sinh hoạt 15 phút đầu giờ, giáo viên nên giúp các em có cái nhìn đúng đắn về những vấn đề trên MXH; biết cách hạn chế những tác động tiêu cực từ MXH; giúp các em tự xây dựng cho mình kế hoạch hoạt động, học tập, lối sống khoa học, hợp lý. Đồng thời, giáo viên cần thường xuyên theo dõi, giám sát những học sinh có dấu hiệu bất thường, những biểu hiện có liên quan đến việc nghiện MXH, những dấu hiệu xấu từ sự tác động tiêu

cực của MXH để kịp thời phối hợp với gia đình ngăn chặn, hướng dẫn, giúp đỡ các em khắc phục những tác động tiêu cực từ MXH.

3.2 Về phía gia đình

Không nên ngăn cấm con dùng MXH mà nên có kế hoạch quản lý cách dùng MXH của con. Dù phụ huynh luôn lo lắng, không an tâm khi con dùng MXH thì với sự phát triển bùng nổ của công nghệ thông tin, việc ngăn cản trẻ tiếp cận với MXH là điều không thể. Nếu bị hạn chế tiếp xúc với MXH, trẻ sẽ thiệt thòi vì thiếu kiến thức, nhất là trong môi trường công việc, các em sẽ gặp nhiều khó khăn trong cuộc sống số đầy cạnh tranh. Hơn nữa, nếu các em không được trang bị tốt thì cảm xúc của các em sẽ không được phát triển lành mạnh. Trẻ rất dễ bị cuốn theo các trào lưu xấu ở trên mạng, nếu các em không có bản lĩnh. Thay vì chỉ đạo, ngăn cản hãy khuyến khích con hướng đến những lợi ích và tận dụng được sự phát triển của MXH, đó là cách thay đổi tư duy về giáo dục con trong vấn đề này.

Cha mẹ cần kiểm soát thời gian dùng MXH của con cái. Quan tâm và theo dõi các hoạt động trên MXH của con để biết được tâm tư tình cảm của con để có những định hướng phù hợp giúp con phát triển an toàn và lành mạnh; Đồng thời, phụ huynh cần kiểm soát được bản thân khi dùng MXH mới có thể làm gương cho con trẻ. Bởi không ít bậc cha mẹ cũng sử dụng MXH trong nhiều giờ, không dành nhiều thời gian để nói chuyện với con. Bản thân cha mẹ cũng dùng MXH chưa phù hợp như lên mạng chế giễu người khác, bình luận chê bai hay nhận xét tiêu cực, điều đó sẽ ảnh hưởng đến con cái.

3.3 Về phía xã hội

- Các cơ quan chức năng cần có phương án xây dựng các trang mạng với nội dung trong sạch lành mạnh để tuyên truyền định hướng những giá trị tốt đẹp đến với mọi người đặc biệt là đối với học sinh sinh viên.

- Có những hình thức xử lý có tính răn đe cao đối với những hành vi lợi dụng mạng xã hội để tuyên truyền xuyên tạc những giá trị đạo đức tốt đẹp của dân tộc. Xử phạt nghiêm những trang mạng đăng tải những thông tin xấu gây ảnh hưởng tiêu cực đến công cuộc xây dựng đất nước....

4. Kết luận

Dù thế nào phát triển của MXH vẫn diễn ra hàng ngày, hàng giờ trong đời sống xã hội. Lợi thế của MXH giúp học sinh phát triển toàn diện trên tất cả các mặt, nhưng nếu lạm dụng MXH sẽ gây ra những tác hại khôn lường. Vì vậy, để giúp học sinh khai thác được những điểm tích cực và hạn chế những điểm tiêu cực khi sử dụng MXH thì cần sự vào cuộc của cả nhà trường gia đình và xã hội. Vai trò của gia đình và nhà trường là cần hướng học sinh sử dụng MXH hợp lý. Quan trọng nhất là giúp học sinh dùng điện thoại, máy tính vào việc học, hoặc dùng mạng MXH để tìm thông tin hay phục vụ cho việc học tập. Bản thân thầy cô, bố mẹ nên làm gương để trẻ học tập, noi theo. Cần tạo nhiều sân chơi bổ ích khác để học sinh không bị lôi kéo vào MXH nhiều./.

GIẢI PHÁP SỬ DỤNG MẠNG XÃ HỘI AN TOÀN CHO HỌC SINH Ở TRUNG TÂM GDNN-GDTX GIO LINH

Tác giả: Nguyễn Đức Sĩ

Đơn vị: Trung tâm GDNN-GDTX Gio Linh

Tóm tắt: *Hiện nay, mạng xã hội (MXH) ngày càng phổ biến và trở thành một phần không thể thiếu trong cuộc sống hiện đại. Bài viết này nêu lên thực trạng, những ưu điểm, nhược điểm của việc sử dụng MXH và một số giải pháp giúp học sinh sử dụng MXH một cách hiệu quả.*

Đặt vấn đề

Một thực tế hiện nay, mạng xã hội (MXH) ngày càng phổ biến và trở thành một phần không thể thiếu trong cuộc sống hiện đại. Trong những năm qua, hệ thống Internet và công nghệ thông tin đã có bước phát triển mạnh mẽ, góp phần tích cực phát triển kinh tế - xã hội, an ninh, quốc phòng của địa phương và cả nước nói chung.

MXH ra đời cho phép các HS kết nối, chia sẻ cùng nhau ngay cả khi không đến lớp. Các HS có thể liên lạc với nhau để chia sẻ tài liệu, trao đổi học tập hay giúp nhau giải đáp thắc mắc ở lớp.

MXH (MXH) còn là sợi dây để HS được kết nối với những người có cùng sở thích. Qua việc tham gia các hội nhóm cùng sở thích ấy, các HS được thể hiện đam mê, phát triển tài năng của mình.

Các em cũng có thể kết bạn với HS trong trường, trong khu mình sống thậm chí là kết bạn với những người bạn nước ngoài. Khoảng cách địa lý hay thời gian không còn là trở ngại cho những tình bạn đẹp xuyên quốc gia.

Nhờ có MXH mà HS đã có thể dễ dàng trao đổi, nắm bắt các thông tin trong học tập, sử dụng tối đa nguồn tư liệu tham khảo từ mạng Internet, tham khảo nhiều web, trang thông tin của Bộ Giáo dục, tham gia các cuộc thi Violympic Toán, tiếng Anh trên mạng... Đây là nguồn tài nguyên to lớn để phục vụ việc học tập và nghiên cứu của HS

Tuy nhiên, thực trạng HS ngày nay đã biết sử dụng MXH đúng đắn để mang lại lợi ích thực sự cho quá trình học tập và sinh sống hay chưa vẫn còn là vấn đề cần quan tâm. Nhận thấy tầm quan trọng của việc sử dụng MXH sao cho an toàn và đạt được tác dụng, hiệu quả cao, hôm nay, chúng tôi xin chia sẻ chủ đề: “*Giải pháp sử dụng mạng xã hội an toàn, hiệu quả cho học sinh trung tâm GDNN-GDTX Gio Linh*”, nội dung cụ thể như sau:

Khái niệm mạng xã hội

Mạng xã hội có thể hiểu là một trang web hay nền tảng trực tuyến với rất nhiều dạng thức và tính năng khác nhau, giúp mọi người dễ dàng kết nối từ bất cứ đâu. MXH có thể truy cập dễ dàng từ nhiều phương tiện, thiết bị như máy tính, điện thoại, ...

Thực trạng lợi ích mà MXH đem lại

Với sự bùng nổ của công nghệ thông tin trong khoảng hơn một thập niên trở lại đây, thế giới đã chứng kiến sự thay đổi mạnh mẽ trong cách sống, cách làm việc, giải trí của giới trẻ. Đó là trào lưu sử dụng MXH, phổ biến nhất hiện nay là Facebook. Có thể nói rằng, giới trẻ ngày nay “ăn Facebook, chơi Facebook, ngủ Facebook” và đáng báo động là thực trạng “sống - hướng tới tương lai qua Facebook”. Theo số liệu của ComScora- Công ty về đo lường và đánh giá hiệu quả các giải pháp marketing trực tuyến đã báo cáo, trong hơn 30 triệu người sử dụng internet tại Việt Nam, có khoảng 87,5% đã và đang sử dụng các MXH, nằm trong độ tuổi 15-34 (khoảng 71%). Giới trẻ Việt Nam đang sử dụng các MXH như Facebook, Instagram, Youtube... với mục đích học tập, giải trí, kinh doanh, kết nối,... trong đó, Facebook được sử dụng nhiều nhất. Theo thống kê, Việt Nam là nước có số lượng người sử dụng dịch vụ Facebook tăng nhanh nhất thế giới với khoảng 35 triệu người dùng, đồng nghĩa với việc hơn 1/3 dân số của nước ta đang sở hữu một tài khoản Facebook. Người sử dụng MXH Facebook không phân biệt lứa tuổi, nhưng nhiều nhất, thường xuyên nhất, và bị ảnh hưởng nhất là giới trẻ, trong đó chủ yếu là lứa tuổi HS THCS và THPT.

Nguy cơ hệ lụy của việc sử dụng MXH

Ngoài những lợi ích mà MXH mang lại, thì MXH cũng đã bộc lộ không ít mặt trái của nó, cụ thể:

Thứ nhất, nguy cơ bị lừa đảo

MXH là nơi hoạt động của nhiều đối tượng lừa đảo. HS lại là thành phần còn non nớt về kiến thức cũng như kỹ năng sống nên dễ trở thành mục tiêu của kẻ xấu. Chúng tìm hiểu và tiếp cận với các em HS, dò hỏi thông tin cá nhân của HS để sử dụng với nhiều mục đích khác nhau.

Nếu trẻ không cảnh giác thì rất dễ bị dụ dỗ, trở thành nạn nhân của các vụ lừa đảo, tống tiền hay bị bán thông tin

Thứ hai, nguy cơ Ảnh hưởng tới sức khỏe

Khi các bạn dành một khoảng thời gian lớn vào Facebook cũng đồng nghĩa với việc bạn sẽ ngồi một chỗ chăm chú vào màn hình máy tính, điện thoại... mất các bạn sẽ phải hoạt động trên mức bình thường trong thời gian dài dẫn đến hiện tượng khô mắt, giảm tầm nhìn. Ngoài ra không ít các bạn HS khi bị bố mẹ ngăn cấm không cho sử dụng Facebook, thường lén lút lên Facebook vào những lúc đêm khuya, trộm chần để tránh bị bố mẹ bắt gặp; khi ánh sáng không đủ mắt bạn cũng phải làm việc căng thẳng hơn để dẫn tới cận thị, giảm thị lực đáng kể. Tư thế ngồi không đúng, là nguyên nhân gây bệnh cong vẹo cột sống. Ngồi lâu còn dẫn tới lười vận động làm ảnh hưởng tới sự phát triển xương khớp làm tăng nguy cơ thoái hóa khớp. Sử dụng điện thoại nhiều còn làm não ngừng sản xuất loại hoóc môn gây buồn ngủ dẫn đến sự rối loạn chu kỳ ngủ. Thức đêm nhiều gây suy nhược cơ thể, sức khỏe giảm sút, làm ảnh hưởng tới học tập... Nghiện Facebook có thể khiến cho người ta thu mình trong cuộc sống ảo và có thể dẫn đến những triệu chứng tâm thần. Vì khi các bạn đăng lên một status hoặc chia sẻ những hình ảnh lên Facebook thường tâm lý hồi hộp, lo lắng không biết bài, hình ảnh của mình được bao nhiêu like, nhiều comment không, những lời bình luận khen ngợi, hay chê bai? ... khiến bạn luôn luôn trong trạng thái chờ 'like' trên Facebook. Có rất nhiều bạn mất ăn, mất ngủ vì Facebook, thậm chí thức muộn chỉ để chờ người like, bình luận trạng thái trên Facebook của mình, ảo tưởng cuộc sống trên

facebook mà quên đi cuộc sống thực tại của mình. Những biểu hiện này có thể dẫn đến các bệnh rối loạn tâm thần, nhiều người mắc chứng trầm cảm do không được nhiều like khen ngợi từ các MXH. Họ cảm thấy mình như người thua cuộc, bị lãng quên, cảm thấy tự ti vào bản thân.

Thứ ba, nguy cơ trầm cảm

Các nghiên cứu gần đây cho thấy những ai sử dụng MXH càng nhiều thì càng cảm thấy tiêu cực hơn, thậm chí có thể dẫn đến trầm cảm.

Thứ tư, ảnh hưởng tới kinh tế, lệch lạc nhận thức

Những bạn nghiện Facebook thường xuyên lướt Facebook phải sạc pin liên tục, hao tốn điện, điện thoại hoặc máy tính cũng nhanh bị hỏng hơn. Một số bạn ngoài lướt Facebook xem ra còn yêu thích mua sắm trên facebook và nhiều bạn bị lừa bán các sản phẩm không có chất lượng hoặc bị lừa mất tiền. Nhiều bạn thì ham trò chơi trên Facebook hết lượt, hết mạng, hết xu thì muốn tiếp tục lên mua thẻ chơi game để nạp tiền... Tất cả những bạn được nêu trên khi không có tiền bị thôi thúc sẽ dẫn đến những hành động nông nổi như bỏ học, trộm cắp đồ của bạn bè, thầy cô hoặc những người thân trong gia đình để có tiền phục vụ cho mục đích vào Facebook.

Thứ năm, ảnh hưởng tới thể chất và tinh thần

Khi hội chứng Facebook tăng lên, các bạn mãi mê với việc vào face xem bạn bè mình nói gì, làm gì, comment gì?... Các bạn đã tiêu phí thời gian, sức khoẻ của mình vào Facebook để rồi sao lãng học hành. Nhiều bạn mê Facebook mà quên đọc sách, bỏ bê bài vở, kết quả học tập sa sút, “phây” đến phờ phạc thì còn đâu sức lực để học tập, làm việc. Để rồi mỗi ngày đến trường chỉ còn là một ngày ngủ. Nhiều thống kê cho thấy, những HS quá lạm dụng Facebook thì kết quả học tập kém hơn nhiều những bạn sử dụng Facebook vừa phải đúng mục đích. Facebook tưởng mang lại ánh sáng của tri thức thì lại đẩy người ta vào tăm tối của ngu dốt. Những bạn nghiện Facebook có biết rằng họ đã bị tha hoá, bị đánh giá thấp trong mắt mọi người, ngay cả bạn bè trong nhóm của họ cũng thấy khó chịu vì những nội dung ngớ ngẩn, nhảm chán, vô nghĩa lí mà họ đưa lên đó. Vì Facebook là MXH mở nên việc kết bạn rất dễ dàng. Bạn có thể thân thiết với những người bạn này thông qua chuyện trò trên facebook mà không hề gặp mặt hoặc tìm hiểu con người thực của họ. Chính vì lẽ đó, nhiều hệ lụy đã xảy đến, chẳng hạn như bạn yêu trên mạng, có người yêu mà không cần gặp mặt và cả ngày chỉ ngồi lo nghĩ và đợi tin nhắn trên Facebook của người đó. Cũng có những bạn nhẹ dạ bị lừa chỉ quen biết qua Facebook mà sẵn sàng đi chơi cùng, tạo điều kiện cho những kẻ xấu lừa gạt xâm hại đến thân thể, khủng bố về tinh thần, nhiều bạn chịu hậu quả nặng nề hơn - mang thai và phải bỏ học. Nhiều bạn thì kéo bè đảng để kiếm chuyện đánh nhau. Đôi khi chỉ vì dòng status hoặc một comment nghe có vẻ “động chạm” đến mình, thế là các bạn sẵn sàng hện nhau ra để “giải quyết cho rõ ràng”, thậm chí giải quyết mâu thuẫn bằng những gậy gộc, dao kéo... Chính những điều đó khiến cho bạo lực học đường ngày một gia tăng, đạo đức HS bị xuống cấp. Ngày càng nhiều các vụ bạo lực học đường xảy ra: đánh hội đồng, đánh dần mặt... quay clip rồi đưa lên Facebook để thể hiện sự “anh hùng” rằng mình có đẳng cấp... Điển hình gần đây có những vụ bạo lực học đường gây xôn xao dư luận xã hội như: vụ tối 9/9/2022, nữ sinh H.T.P.L (SN 2009, trú tại thôn Sơn Bò) và T.T.T.M (SN 2009, trú thôn Sơn Quả, cùng học tại Trường THCS Phong Sơn, xã Phong Sơn) xảy ra xích mích, nên hện nhau đến đoạn

đường liên thôn phía sau Trường THCS Phong Sơn để đánh nhau. Trong lúc hai nữ sinh này đánh nhau, có 21 HS của THCS Phong Sơn đứng xem; trong đó, 3 HS đã dùng điện thoại quay lại clip diễn biến vụ việc và tung lên MXH. Và một câu chuyện không xa chúng ta: Trong năm học 2022 -2023, trung tâm chúng tôi cũng xảy ra một sự việc tương tự: Đó là việc các bạn trêu nhau trên MXH, nhưng đánh nhau thật ở trường THCS thị trấn Gio Linh vào buổi chiều nghỉ học rảnh rỗi sinh nông nổi. Các em đánh nhau trong nhà vệ sinh và những bạn xung quanh quay lại tung lên MXH... Sự việc gây chấn động một thời gian khá dài, làm rộ lên nhiều luồng dư luận trái chiều khi xem video vì cách hành xử lệch lạc của các em...

Ngoài ra: MXH còn cho thấy nhiều HS sùng bái những người nổi tiếng và cũng muốn được nổi tiếng, các bạn đã làm đủ mọi cách để được nổi tiếng dù chỉ là ảo trên mạng như: Chụp ảnh tự sướng, đưa những bức ảnh nửa kín nửa hở với status nếu được 1000 like sẽ làm gì, 2000 like sẽ ra sao, 5000 like sẽ thế nào và để nổi tiếng hơn vì mình đã thực hiện những gì đã nói. Như trường hợp nữ sinh 13 tuổi (lớp 8) ở Khánh Hoà đã tưới xăng trước cửa phòng y tế của trường rồi châm lửa đốt để thực hiện status đạt 1000 like của mình, hoặc có bạn khoe ảnh chẳng ăn mặc gì... Nhiều bạn đôi khi chỉ với mục đích câu like, câu view mà đưa những hình ảnh, clip rùng rợn hoặc những hình ảnh, câu nói vô nghĩa đôi khi là những tuyên bố hùng hồn về bản thân hay những lời than vãn sâu thẳm để mọi người quan tâm nhưng đôi khi nó mang lại kết quả trái ngược hoàn toàn. Một bạn HS than vãn buồn vì bị mẹ mắng muốn đi tự tử thế là cộng đồng mạng lao vào để comment. Có người kêu sao phải chết cho khổ nhưng rất nhiều bạn khác thì khuyến khích động viên bạn lên đi tự tử, còn chỉ cho những địa điểm đẹp để “chết cho lãng mạn”, chỗ này hay chỗ kia yên tâm chết vì không ai biết để cứu đâu ... Và phổ biến nhất chính là bạo lực trên mạng. “Anh hùng bàn phím” là một từ không còn xa lạ trong thời gian gần đây. Người ta cảm thấy thoải mái trên mạng nên họ thường nói những điều mà ngoài đời không dám phát biểu. Nếu bạn là một trong những người hay phát ngôn thô lỗ và nhục mạ người khác trên mạng thì hãy dừng lại ngay lập tức! Bạn không “vô danh” như bạn nghĩ đâu. Vấn nạn bạo lực trên mạng càng nhức nhối thì ngoài đời con người cũng dần trở nên bất lịch sự hơn hẳn. Như vậy: Sự tự do trên MXH làm người sử dụng đặc biệt là các bạn HS dễ bị lãng phí thời gian, sa vào sống ảo, trầm cảm vì thiếu tương tác thật sự với bên ngoài. Không gian ẩn danh và ít rào cản của MXH còn là môi trường thuận lợi cho tội phạm, phát ngôn thù ghét...

Rõ ràng, chính sự thiếu nhận thức và kiến thức nên việc sử dụng MXH không đúng cách đã dẫn đến biết bao hậu quả khôn lường, tác động xấu đến tư tưởng, đạo đức, lối sống, tâm lý, hành vi của thanh thiếu niên; làm hủy hoại, xói mòn nền tảng và những giá trị đạo đức tốt đẹp của dân tộc... Vì vậy, việc định hướng, kiểm soát của nhà trường, GV, các nhà mạng, nhà quản lý internet hay của chính phụ huynh HS trong việc sử dụng MXH và internet đối với các em là điều vô cùng quan trọng.

Thực trạng nhức nhối trên đặt ra vấn đề: Vậy HS cần trang bị kỹ năng sử dụng MXH như thế nào để an toàn và hiệu quả nhất? Là HS em nên sử dụng MXH như thế nào là thông minh?

Giải pháp

Để trả lời cho những trăn trở trên, trong những năm qua chúng tôi đã sử dụng một số giải pháp, cách thức giúp HS định hướng sử dụng MXH an toàn và hiệu quả; cụ thể là 09 nội dung sau:

- Ứng xử văn minh trên mạng

Có một thực tế, khi tung nội dung lên mạng, các phần tử xấu thường lấy tit “giật gân”, tiêu đề “ấn tượng” để thu hút người xem. Các thông tin sai trái, tiêu cực, các nhận định không khách quan, thiếu đúng đắn, đều ít nhiều làm ảnh hưởng tới những cá nhân trong đó có HS đang tham gia trên không gian mạng, thậm chí trở thành nạn nhân bị kẻ xấu lợi dụng, vi phạm pháp luật. Với HS, dùng MXH phải văn minh, lịch sự. Ta có thể dùng mạng chia sẻ thông tin học tập, ôn thi... Không theo trào lưu hay thích nổi tiếng hòa theo xu hướng để trở thành người thiếu hiểu biết, bị các đối tượng xấu lợi dụng để vi phạm pháp luật. Đặc biệt khi phát hiện mâu thuẫn cá nhân giữa các em trên mạng, các em cần nhanh chóng báo lại cho GVCN hoặc Đoàn trường. Việc tư vấn, giải thích, kịp thời giải quyết các tranh chấp, hạn chế những hậu quả không đáng có ... là vô cùng quan trọng, bởi vì những thông tin tràn lan trên mạng sẽ có tác động lan truyền rất nhanh, tạo sự bất chước một cách nhanh chóng.

- Suy nghĩ kỹ trước khi chia sẻ nội dung lên mạng

Môi trường ảo, tác động thật, nên cần có trách nhiệm trên môi trường trực tuyến, vì vậy làm việc gì cũng cần suy nghĩ, cân nhắc. Với HS tham gia MXH, một khi thấy vấn đề nóng được nhiều người chia sẻ, cần tỉnh táo, nghiên cứu kỹ nội dung, tính chất sự việc. Không nên xem qua tiêu đề, hòa theo đám đông mà dễ bị các phần tử xấu lợi dụng. Hãy tự chịu trách nhiệm với những hành động của mình, dù đó là môi trường thực hay môi trường mạng. Trước khi muốn chia sẻ bất cứ điều gì trên MXH, nên suy nghĩ kỹ hoặc nếu cảm thấy cần thiết có thể trao đổi với thầy cô, cha mẹ để suy nghĩ liệu nội dung đó sẽ được hiểu như thế nào. Những câu hỏi có thể là: Nội dung này có thể bị hiểu nhầm hay mang nội dung bắt nạt/xúc phạm người khác không? Liệu ai đó có thể sử dụng nội dung này để gây hại đến ta không? Ta có buồn không nếu có người chia sẻ nội dung đó với những người khác nữa? Điều tồi tệ nhất có thể xảy ra nếu ta chia sẻ nội dung này là gì?

- Xác định thời điểm chia sẻ thông tin khi sử dụng MXH

MXH là con người thứ hai của ta. Đừng nên chia sẻ khi tâm lý đang không ổn định như giận dữ, thất vọng hoặc bị kích động. Những khi ta gặp vấn đề, ta nên chia sẻ với thầy cô, bạn bè, gia đình hoặc những người xung quanh để có cách giải quyết trực tiếp và phù hợp hơn. Chính vì vậy, không chỉ cần kiểm soát thông tin cá nhân, các nội dung theo dõi mà ta cũng cần có kỹ năng sống khác là kiểm soát cảm xúc và cách thể hiện của bản thân.

- Bảo mật thông tin cá nhân trên MXH

Để bảo vệ mình trên môi trường trực tuyến, chúng ta nên biết cách bảo vệ quyền riêng tư của mình bằng những cách đơn giản và hiệu quả để kiểm soát thông tin cá nhân. Sử dụng mật khẩu mạnh và bảo mật hai lớp cho tài khoản trực tuyến là những cách đơn giản nhất để bắt đầu kiểm soát thông tin cá nhân.

- Nhận biết các dạng lừa đảo qua mạng

Hiện nay có rất nhiều dạng lừa đảo qua mạng. Kẻ xấu có thể tạo một tài khoản ảo, kết bạn và trò chuyện với các em để lấy lòng tin sau đó dò hỏi những thông tin của các em. Chúng có thể đóng vai một người bạn, muốn các em cung cấp thông tin để gửi quà. Tuy nhiên các em luôn nhớ nguyên tắc “không chia sẻ thông tin cá nhân”, đặc biệt là chia sẻ trên MXH để không trở thành nạn nhân của lừa đảo. Bên cạnh đó, các em cũng cần cẩn thận với các trò chơi trúng thưởng, không nên nhấn vào đường link lạ để tránh bị mất tài khoản hay bị đánh cắp thông tin.

Nếu có người yêu cầu gửi ảnh cá nhân, đặc biệt là ảnh nhạy cảm, hãy từ chối ngay. Đây cũng là một dạng lạm dụng cần được đề phòng và tránh xa

- Thống nhất về thời gian sử dụng Internet:

Khi sử dụng MXH ta thường không quản lý được thời gian vì thế cần xây dựng kế hoạch quản lý thời gian cho mình như: Nên dùng MXH sau khi đã hoàn thành các công việc khác và đảm bảo không ảnh hưởng tới bản thân...

- Đối với giáo viên chủ nhiệm

Trung tâm đã giao nhiệm vụ cho giáo viên chủ nhiệm phải thường xuyên định hướng HS xác định rõ ràng mục đích lên MXH (để làm gì? trong bao lâu?..); cần giữ vững mục đích đó, cũng như tuân thủ nghiêm túc những quy định về việc sử dụng điện thoại đúng nơi, đúng lúc của gia đình, của nhà trường; cần đọc những loại báo chính thống, hướng dẫn các em sử dụng Facebook, phải cảnh giác với những trang thông tin phản động, những video clip lừa đảo, bịa đặt, nói xấu, kích động, lôi kéo HS...

- Đối với giáo viên bộ môn

Trong các môn học như Hoạt động trải nghiệm hướng nghiệp, Tin học... các GV bộ môn cũng đã linh động tích hợp các nội dung giáo dục sử dụng an toàn MXH vào trong tiết dạy của mình, qua đó đã giúp trang bị cho HS kiến thức chắc chắn, bản lĩnh, đặc biệt luôn biết xác định rõ, chính xác mục đích sử dụng MXH của mình là gì; biết sắp xếp hợp lý thời gian học tập và vui chơi giải trí; biết cách chia sẻ, yêu thương và học hỏi những điều hay từ bạn bè qua MXH.

- Tạo sự kết nối giữa nhà trường và HS, đoàn thể, các đơn vị

Trung tâm khuyến khích HS sử dụng MXH để trao đổi, học tập, thông tin phản ánh về tình hình học tập, giảng dạy, qua đó còn là nơi giúp GV chủ nhiệm, Đoàn hay Ban Giám đốc Trung tâm lắng nghe ý kiến HS chia sẻ. Điều này cũng phần nào giúp Ban Giám đốc, GV kịp thời xem xét, điều chỉnh hợp lý trong học tập và giảng dạy...

Bên cạnh đó, trong từng lớp, HS tự tạo ra những nhóm zalo, có sự đồng hành của giáo viên chủ nhiệm, giáo viên bộ môn và phụ huynh dùng để thông tin về bài học, thời khóa biểu, lịch thi, các nội dung chuẩn bị bài ... để nhắc nhở các bạn cùng lớp thực hiện tốt, ở đây HS được quyền bày tỏ chính kiến, tình cảm, tâm tư, bức xúc... để GV có thể lắng nghe và đưa ra những tư vấn kịp thời... Việc này giống như tổ chức những diễn đàn nhỏ ở từng lớp, mang lại hiệu quả tích cực khi HS được GV và phụ huynh chủ động định hướng một cách đúng đắn. Điều này rất hữu ích vì tạo được niềm tin của HS đối với phụ huynh, nhà trường, GV và tập thể lớp..., giúp các em có được bản lĩnh, tự tin khi sử dụng mạng Internet một cách hiệu quả, đúng đắn nhất.

Một điều được chú trọng nữa là Trung tâm đã luôn giữ vững sự phối hợp chặt chẽ giữa gia đình, nhà trường và các cơ quan chức năng để kịp thời tuyên truyền, giáo dục, tăng cường quản lý HS; đồng thời đưa ra những giải pháp đẩy lùi những tư tưởng tiêu cực, độc hại đang lây lan trong HS thông qua mạng, để các trang MXH thực sự là công cụ hữu ích, giúp cho con người làm chủ cuộc sống.

Kết luận

Có thể nói việc lạm dụng MXH của HS ngày nay là một vấn đề đáng quan tâm nhất, HS bị cuốn vào thế giới ảo của MXH mà quên đi cuộc sống thật của mình, đã và đang gây ra những tác động xấu, làm hủy hoại, xói mòn nền tảng và những giá trị đạo đức tốt đẹp của dân tộc đang khiến dư luận xã hội hết sức băn khoăn lo lắng. Có rất nhiều câu hỏi được đặt ra: Làm gì để ngăn chặn mặt trái của MXH? Làm gì để thế giới ảo kia không dẫn đến những hệ lụy không đáng có? Nhất là khi mà công nghệ phát triển như vũ bão, internet có mặt ở mọi nơi, khi mà trong tay ai cũng có thể dễ dàng dùng điện thoại để truy cập internet. Câu trả lời chỉ có thể bắt đầu từ chính sự vào cuộc của nhà trường, gia đình và xã hội trong việc giáo dục văn hóa ứng xử, cũng như định hướng những giá trị giữa hai thế giới thật và ảo trên MXH cho thế hệ trẻ. Giúp các em sử dụng MXH một cách có mục đích, đúng đắn và hiệu quả.

Những giải pháp trên đây đã góp phần lớn đẩy lùi những nguy cơ có thể xảy ra ở Trung tâm trong thời gian qua về bạo lực học đường hoặc bị lừa đảo qua MXH và dần hình thành kỹ năng ứng phó hiệu quả của HS Trung tâm GDNN-GDTX Gio Linh trước mặt trái của MXH góp phần củng cố nền nếp của Trung tâm, tạo được dấu ấn tốt đẹp trong lòng phụ huynh và xã hội.

Hy vọng những giải pháp này có thể ứng dụng được cho phần lớn HS để các em trở thành những người sử dụng MXH hiệu quả, thông minh./.

VIỆC SỬ DỤNG MẠNG XÃ HỘI VÀ CÁCH DÙNG MẠNG XÃ HỘI CÓ ẢNH HƯỞNG ĐẾN KẾT QUẢ HỌC TẬP CỦA HỌC SINH THCS?

Tác giả: Phạm Thị Hoà

Đơn vị: Hội viên Hội KHTLGD

Sinh viên khoa Xã hội trường ĐH Vinh

Tóm tắt: Sự phát triển của hệ thống mạng toàn cầu nói chung và mạng xã hội (MXH) nói riêng đã trở thành một công cụ không thể thiếu trong cuộc sống hàng ngày của con người. Bài viết muốn tìm hiểu tác động của việc sử dụng MXH có ảnh hưởng đến kết quả học tập với học sinh hiện nay hay không, từ đó đưa ra một số khuyến nghị giúp nâng cao hiệu quả sử dụng MXH của học sinh. Số liệu lấy từ khảo sát đối tượng học sinh lớp 6 và lớp 9 ở 2 trường: Trường TH, THCS & THPT Trung Vương và Trường Quốc tế Ischool.

Từ khoá: Sử dụng mạng xã hội của học sinh THCS

1. Đặt vấn đề

Sự phát triển của hệ thống mạng toàn cầu nói chung và mạng xã hội (MXH) nói riêng đã trở thành một công cụ không thể thiếu trong cuộc sống hàng ngày của con người, mang lại nhiều lợi ích và hỗ trợ con người trên nhiều phương diện kinh tế, khoa học, giáo dục, liên kết xã hội, sức khỏe tinh thần. Trong thời đại được gọi là “Thế giới phẳng” không ai có thể phủ nhận lợi ích từ MXH. Từ học sinh tiểu học, cho đến sinh viên đã biết chủ động sử dụng MXH. Mạng xã hội không chỉ dừng lại ở mức độ để giải trí mà còn có tác động lớn đến tâm lý, lối sống, hành vi, cách ứng xử và cả kết quả học tập của học sinh.

Nhưng hiện nay, hầu hết các trường học chỉ dạy học sinh tin học cơ bản và chưa thực sự chú tâm vào giáo dục kỹ năng sử dụng internet an toàn và hiệu quả với thực trạng đó để tìm ra mối tương quan giữa việc sử dụng MXH và cách dùng MXH có ảnh hưởng đến kết quả học tập của học sinh hay không chúng tôi đã có buổi khảo sát tại 2 trường trung học cơ sở trên địa bàn tỉnh Quảng Trị.

- Trường Tiểu Học, THCS & THPT Trung Vương.

- Trường Quốc tế Ischool.

(Đối tượng là học sinh khối 6 và khối 9)

Mục đích: Làm rõ ảnh hưởng của việc sử dụng MXH có ảnh hưởng đến kết quả học tập với học sinh hiện nay để từ đó đưa ra một số khuyến nghị giúp nâng cao hiệu quả sử dụng MXH của học sinh.

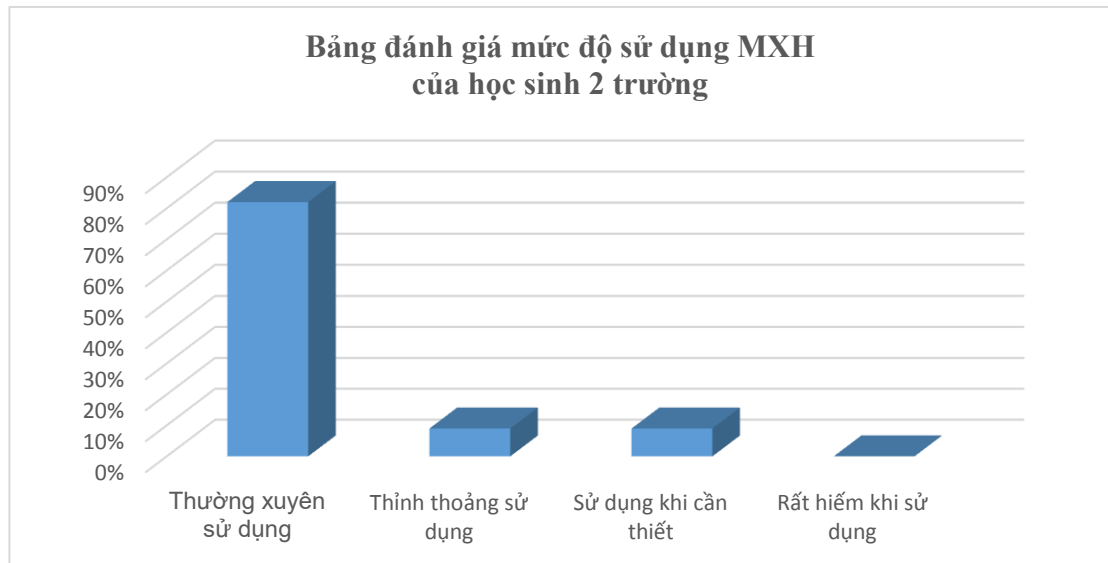
Nhiệm vụ: Mô tả thực trạng sử dụng MXH của học sinh (mục đích sử dụng, thời gian sử dụng, thời điểm sử dụng, tần suất sử dụng,...)

2. Nội dung

2.1 Thực trạng sử dụng MXH của học sinh

Việt Nam là một trong số những nước có số người sử dụng internet, MXH lớn và ngày càng tăng; trong đó thanh, thiếu niên chiếm tỷ lệ khá lớn. Học sinh hiện nay đang

bị phụ thuộc vào Internet và MXH, khả năng tự kiểm soát trong việc sử dụng Internet

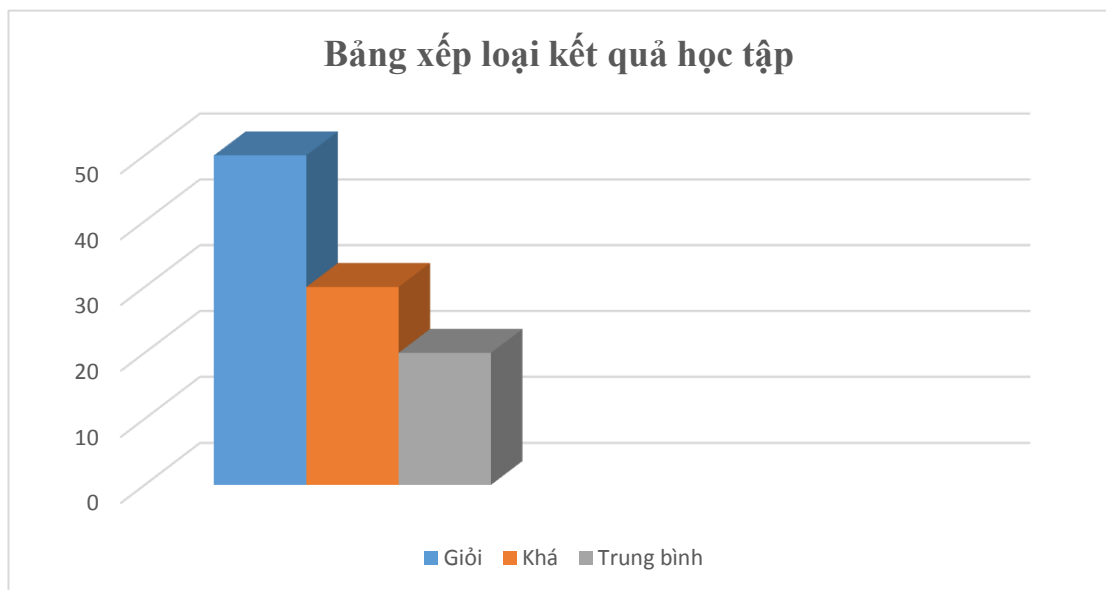

và MXH còn chưa cao. Trong đó, thời gian trung bình sử dụng MXH: Dưới 3 tiếng (10%); Từ 3 – 5 tiếng (15%) ; Từ 5 – 7 tiếng (30%); Từ 7 – 9 tiếng (45%)

Kết quả khảo sát cho thấy: (Biểu đồ bên)

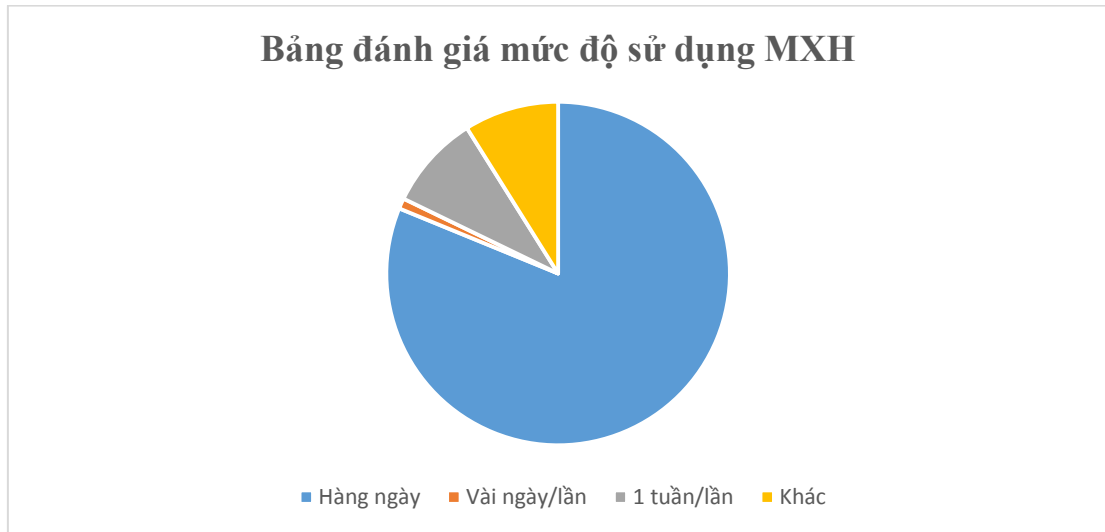
2.2 Mục đích dùng MXH của học sinh

Internet chứa đựng một kho kiến thức khổng lồ giúp học sinh tìm kiếm được thông tin phục vụ việc học tập. Internet đem đến cho học sinh sự thuận lợi trong việc tiếp cận những tài liệu thích hợp, bài giải, hình ảnh, cũng như cung cấp kênh kết nối, trao đổi để có thể học tập tốt hơn. Internet giúp học sinh thư giãn và giải trí thông qua các kênh nghe nhạc, xem video... Sau những giờ học mệt mỏi, học sinh thường cảm thấy căng thẳng, với các kênh nghe nhạc, xem video trực tuyến, học sinh sẽ có được sự thư giãn và giải trí tối đa. Qua đó, trở lại với việc học tập tốt hơn, hiệu quả hơn. Theo số liệu khảo sát học sinh vào MXH để: Trao đổi học hành, kiến thức, tìm kiếm tài liệu học tập chiếm 35% và vào mạng để Giảm bớt căng thẳng chiếm 40%.

Ngày nay, với sự phát triển mạnh mẽ của Internet, MXH, thì việc học sinh sử dụng trang cá nhân, truy cập Internet diễn ra phổ biến và ngày càng tăng. Việc sử dụng

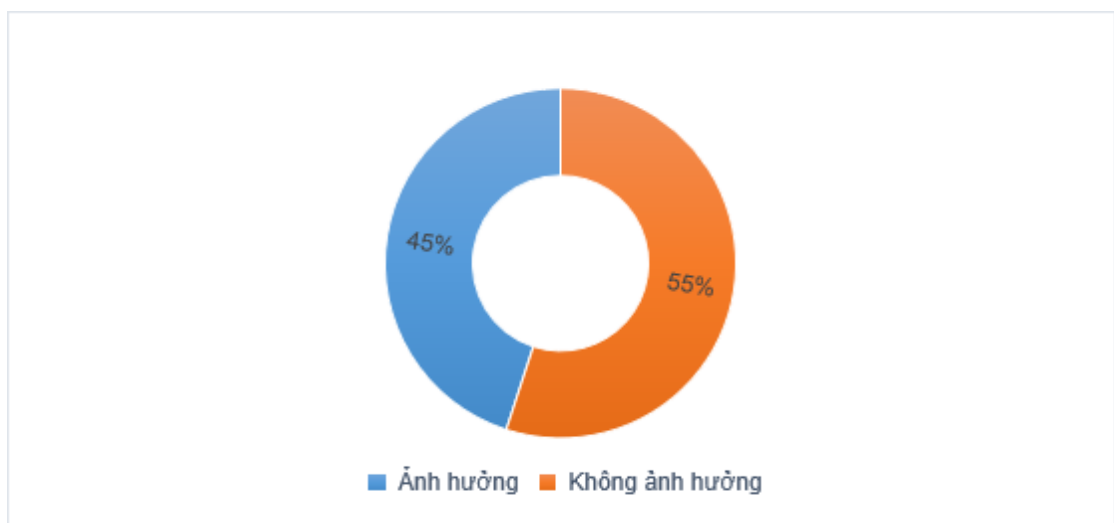
trang cá nhân trên mạng xã hội đối với nhiều học sinh đã trở thành thói quen, thậm chí gây “nghiện”.

Thực tế cho thấy, nhiều học sinh sử dụng trang mạng cá nhân và MXH để tạo ra hiệu ứng tốt cho quá trình học tập của bản thân như giao lưu, trò chuyện, kết bạn với bạn bè cùng trang lứa, trao đổi kinh nghiệm học tập, chia sẻ kỹ năng sống, khai thác tư liệu phục vụ học tập và học trực tuyến... Các em đã tỏ ra thuần thục và có những kỹ năng cơ bản khi sử dụng mạng xã hội với mục đích đúng đắn và mang lại hiệu quả thiết thực cho bản thân.

Đa số các bạn điều hiểu rõ dùng MXH có ảnh hưởng đến kết quả học tập của mình hay không.

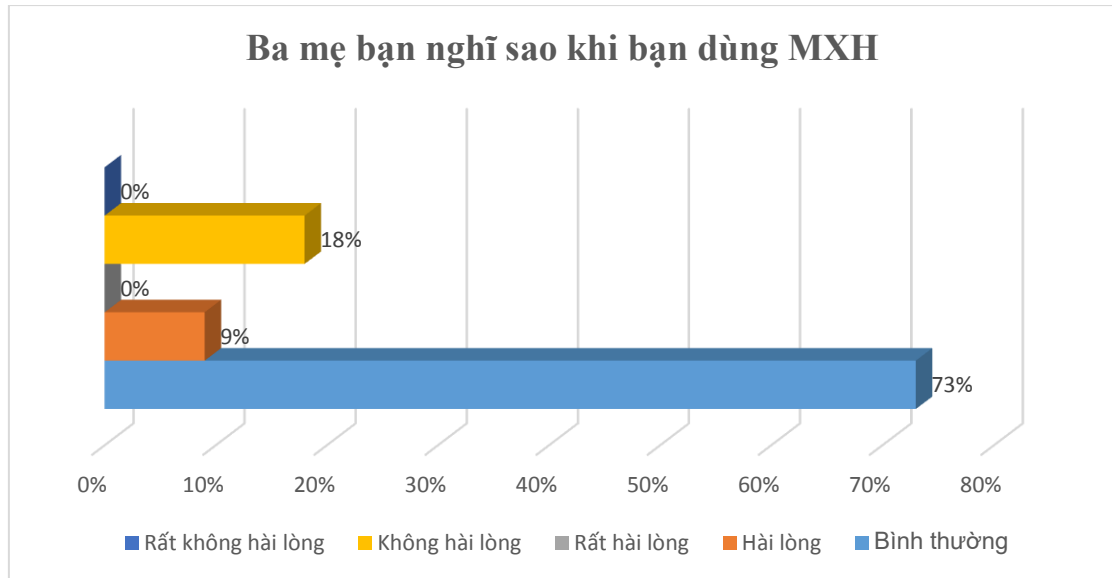
Bên cạnh những hiệu quả không thể phủ nhận thì Internet, MXH cũng đã và đang gây ra những tác động chưa tốt đến học sinh. Với tâm lý tò mò, thiếu kinh nghiệm sống và chưa đủ nhận thức xã hội, học sinh là đối tượng dễ bị lợi dụng, lừa

đảo, bị tiêm nhiễm những thông tin xấu, độc hại nếu sử dụng không đúng mục đích.

Các trang mạng hay truy cập:

Ngoài ra, môi trường Internet còn dễ đẩy học sinh đến với các thói quen xấu như nghiện Internet, nghiện game online, trực tiếp ảnh hưởng đến kết quả học tập, sự phát triển thể chất, tinh thần và các mối quan hệ trong gia đình, xã hội. Điều này đã khiến cho nhiều phụ huynh lo ngại, nhưng thật sự có nên kiểm soát khi cho con mình sử dụng Internet, MXH hay không?

Theo Sách trắng Công nghệ thông tin và truyền thông Việt Nam 2020: Năm 2019 Việt Nam có hơn 66,2 triệu người dùng Internet, chiếm 68,7% dân số. Khi tham gia vào môi trường mạng, không chỉ người dùng nói chung mà đặc biệt là học sinh có nhiều lợi ích nhưng đang phải đối mặt với nhiều rủi ro.

Nhiều học sinh còn coi MXH là phương tiện, là không gian để thỏa mãn và giải tỏa cảm xúc khi bị thầy cô, gia đình quản lý. Đây là một trong những nguyên nhân khiến cho tình trạng học tập sa sút, vi phạm nội quy, đạo đức bị xuống cấp nghiêm trọng. Khi được hỏi về việc các bạn không sử dụng MXH thì cảm thấy thế nào 85% câu trả lời là thấy buồn chán.

Nhìn chung, các kết quả khảo sát trên đã làm rõ được một số nội dung: Thứ nhất, khẳng định sự gia tăng và phát triển không ngừng của các trang mạng xã hội. Thứ hai, chứng minh được mức độ sử dụng mạng xã hội của học sinh trung học cơ sở ngày càng cao. Thứ ba, dù không ảnh hưởng đến kết quả học tập của các em, nhưng cũng không thể bỏ qua yếu tố phòng tránh.

Khảo sát hướng đến việc mô tả thực trạng sử dụng MXH của học sinh, chỉ ra ảnh hưởng của MXH đến kết quả học tập. Khảo sát mong muốn đưa ra định hướng, giúp học sinh sử dụng MXH hiệu quả hơn và có giá trị tham khảo.

3. Bàn luận, giải pháp

- Để tăng cường giáo dục ý thức sử dụng MXH cho học sinh, mỗi nhà trường cần tuyên truyền, quán triệt và phổ biến đến học sinh lợi ích và tác hại, tính hai mặt của việc sử dụng MXH để mỗi em có những định hướng đúng đắn khi sử dụng.

- Tổ chức các buổi ngoại khóa để tập huấn về kỹ năng sử dụng MXH, kỹ năng bảo vệ mình trên thế giới ảo... trong những hoạt động giáo dục ngoài giờ lên lớp, để mỗi học sinh trang bị những kỹ năng cần thiết khi bước vào không gian mạng.

- Tăng cường tổ chức các hoạt động trải nghiệm sáng tạo, văn hóa văn nghệ, thể dục thể thao để tạo ra một môi trường hoạt động lành mạnh, bổ ích, tạo điều kiện cho học sinh có cơ hội hòa mình với cuộc sống sinh động và phong phú, giảm nguy cơ sống ảo và chìm đắm trong thế giới ảo.

- Tăng cường tư vấn tâm lý cho học sinh khi gặp những vấn đề trên MXH và tổ chức thực hiện các biện pháp hỗ trợ, can thiệp bảo vệ học sinh trên môi trường mạng. Việc giáo dục ý thức sử dụng MXH của học sinh rất cần có sự kết hợp chặt chẽ giữa nhà trường, gia đình và toàn xã hội, đặc biệt là mối liên hệ giữa giáo viên chủ nhiệm và phụ huynh học sinh.

Việc sử dụng các trang MXH đúng mục đích, theo đúng quy định của pháp luật sẽ giúp cho học sinh khai thác hiệu quả tư liệu phục vụ học tập, ngược lại cũng sẽ gây ra nhiều hệ lụy. Vì vậy, cần thường xuyên giáo dục ý thức sử dụng MXH cho học sinh với những kỹ năng cần thiết và hiệu quả./.

Tài liệu tham khảo: Nguồn internet.

TÁC ĐỘNG CỦA MẠNG XÃ HỘI ĐẾN TƯ TƯỞNG, QUAN ĐIỂM, TỪ ĐÓ HÌNH THÀNH ĐẠO ĐỨC, LỐI SỐNG CỦA HỌC SINH

Tác giả: Nguyễn Thị Khánh Ly, lớp 12A1

Đơn vị: Trường THPT Hướng Hóa

Điện thoại: 0858045246

Email: Kly.nguyenthi034@gmail.com

Tóm tắt

Mạng xã hội được hình thành và phát triển đã có ảnh hưởng lớn đến cuộc sống học sinh, tình cảm và quan hệ xã hội. Tác giả đưa ra vấn đề thực trạng ảnh hưởng của mạng xã hội đối với học sinh cả hai mặt ảnh hưởng tích cực và tiêu cực. Từ đó đề xuất giải pháp đối với xã hội, đối với nhà trường, đối với gia đình và đặc biệt tác giả nhấn mạnh đối với bản thân học sinh cần chủ động quản lý về lối sống, về tình cảm, xây dựng các mối quan hệ xã hội chất lượng để giảm thiểu tác hại của mạng xã hội và phát huy những ưu thế mà mạng xã hội đem lại.

Từ khoá: ảnh hưởng của mạng xã hội, giải pháp về mạng xã hội

1. Đặt vấn đề

Trong thời đại mà mạng xã hội trở thành một phần không thể thiếu của cuộc sống hàng ngày, đặc biệt là đối với học sinh trung học, từ những bức ảnh tình tế trên Instagram đến những thảo luận sôi nổi trên Facebook, mạng xã hội đã không chỉ là một công cụ truyền thông, mà còn là một môi trường đặc biệt, định hình lối sống, tình cảm, và quan hệ xã hội của học sinh một cách không ngừng. Mặc dù mạng xã hội mang lại những cơ hội giao tiếp và chia sẻ một cách nhanh chóng, nhưng cũng đồng thời đặt ra những thách thức về áp lực xã hội, so sánh không lành mạnh, và những tác động tâm lý. Từ đó ảnh hưởng sâu sắc đến lối sống, tình cảm và quan hệ xã hội của học sinh. Trong bối cảnh này, chúng ta cần đặt ra câu hỏi: liệu mạng xã hội là một yếu tố thúc đẩy sự gắn kết xã hội hay đang tạo ra những khoảng cách mới trong quan hệ, lối sống và tình cảm của học sinh? Ta có thể thấy rõ những ảnh hưởng tích cực, nhưng cũng không thể phủ nhận sự xuất hiện của những thách thức, do tác động của mạng xã hội gây ra.

2. Nội dung

a. Thực trạng

Mạng xã hội có thể hiểu là một trang web hay nền tảng trực tuyến với rất nhiều dạng thức và tính năng khác nhau, giúp mọi người dễ dàng kết nối từ bất cứ đâu. Mạng xã hội xuất hiện chính là cơ hội của sự phát triển tiên bộ vượt bậc của thế giới nói chung và của Việt Nam nói riêng. Vì thế mạng xã hội có sức ảnh hưởng vô cùng rộng lớn. Theo thống kê, tính đến năm 2022, có khoảng 72,1 triệu người Việt Nam dùng internet. Số người dùng internet truy cập bằng điện thoại thông minh là 95,8%. Thời gian sử dụng internet hằng ngày trung bình là 6 giờ 38 phút, trong đó sử dụng mạng xã hội hơn 2 giờ. Trong đó đa phần người sử dụng mạng xã hội đều là những người trẻ: học sinh, sinh viên,...

b. Ảnh hưởng của mạng xã hội đối học sinh

Hầu hết trong tất cả mọi vấn đề đều có tính chất giữa hai mặt đó là mặt tích cực và mặt tiêu cực. Sự phát triển nhanh chóng của mạng xã hội vừa là cơ hội nhưng cũng là thách thức vô cùng to lớn đối với tất cả mọi người đặc biệt là học sinh, sinh viên. Điều này tác động trực tiếp đến ba vấn đề của học sinh như sau: Ảnh hưởng đến lối sống; Ảnh hưởng đến tình cảm; Ảnh hưởng đến quan hệ xã hội của học sinh.

*** Ảnh hưởng đến lối sống của học sinh**

Trước hết mạng xã hội ảnh hưởng đến việc *sử dụng thời gian của học sinh*. Xã hội ngày càng phát triển đặc biệt là sự phát triển của công nghệ cao. Từ đó mọi việc đều được giải quyết dễ dàng và tiết kiệm được thời gian, việc học tập của học sinh cũng không là ngoại lệ. Giờ đây khi học tập, với những bài tập khó hay những gì học sinh muốn tìm hiểu thêm, chỉ cần một cú “chạm” với những từ khóa mà học sinh mong muốn được biết. Chỉ với 1 giây sẽ xuất hiện hàng ngàn kết quả để trả lời cho những khúc mắc của học sinh. Điều này sẽ giúp học sinh tiết kiệm được nhiều thời gian hơn trong việc học tập. Nhưng không phải đa số học sinh đều dùng mạng xã hội phục vụ tối đa cho việc học tập mà thay vào đó biến mạng xã hội trở thành “con dao” giết chết thời gian một cách vô nghĩa. Mạng xã hội ảnh hưởng nhiều đến việc quản lý thời gian của học sinh. Về mặt tiêu cực, mạng xã hội có những ảnh hưởng như sau:

-Việc lướt mạng xã hội sẽ kéo gần học sinh đến những thông tin thú vị trên những trang mạng. Từ đó thời gian học tập bị rút ngắn, thời gian lướt mạng xã hội cứ thế dài ra.

Việc sử dụng liên tục mạng xã hội và tiếp thu những thông tin trên mạng xã hội sẽ trở thành thói quen của học sinh. Việc này kéo dài sẽ gây mất tập trung vào công việc cũng như học tập.

- Xem những hoạt động của người khác trên mạng xã hội có thể tạo áp lực về việc phải duy trì một lịch trình bận rộn. Điều này dễ dàng thấy được ở các trang mạng xã hội như: Tiktok, Facebook, Instagram,...Đặc biệt là ở Tiktok, là một trang giải trí, xuất hiện nhiều nhà sáng tạo nội dung với nhiều nội dung khác nhau. Tuy nhiên có đa số nhà sáng tạo chia sẻ về một ngày làm việc hay những thành tựu mà bản thân đạt được ở một khoảng thời gian ngắn. Điều này vô tình trở thành áp lực bên trong học sinh, rằng phải luôn làm được những điều như người khác đã làm

- Xu hướng của học sinh hiện nay mỗi khi có căng thẳng, mệt mỏi đều tìm đến mạng xã hội để giải trí. Việc giải trí khi gặp khó khăn, mệt mỏi dần trở thành sự phụ thuộc tâm lý của học sinh quá nhiều ở mạng xã hội. Thay vì tìm nhiều cách khác ở bên ngoài để giải trí, hầu hết học sinh sẽ tìm đến chiếc điện thoại để giải trí sau thời gian học tập, làm việc căng thẳng.

Tiếp theo, về những ảnh hưởng của lối sống không thể không nói đến việc *ảnh hưởng đến giấc ngủ của học sinh*. Hầu hết thời gian sử dụng mạng xã hội của học sinh sẽ được diễn ra vào buổi tối sau một ngày đi học. Hiện nay không khó bắt gặp những học sinh sử dụng điện thoại thông minh xuyên đêm. Sử dụng mạng xã hội vào buổi tối có thể làm giảm chất lượng giấc ngủ, do ánh sáng xanh từ màn hình điện thoại gây ảnh hưởng đến hormone giúp ngủ. Từ đó chất lượng giấc ngủ sẽ bị giảm đi đồng nghĩa với việc sức khỏe cũng giảm đi đáng kể.

Ảnh hưởng đến tình cảm

- Thức khuya không chỉ có hại cho sức khỏe mà còn gây ra những ảnh hưởng độc hại đến tinh thần của. Theo nghiên cứu, vào ban đêm, con người ta dễ cảm thấy chán nản, cô đơn và tâm trí thì hỗn độn trong mớ suy nghĩ tiêu cực mà không thể nào thoát ra được. Việc đọc các trạng thái, bình luận hoặc xem hình ảnh có thể tạo ra các cảm xúc mạnh mẽ, có thể làm tăng cảm giác lo lắng hoặc hứng thú, làm giảm sự thoải mái trước khi đi ngủ.

-Xu hướng chờ đợi thông báo và tin nhắn phản hồi. Điện thoại thông minh thường liên tục nhận thông báo từ mạng xã hội, gây gián đoạn giấc ngủ và khiến việc ngủ dậy nhiều lần trong đêm. Việc gián đoạn giấc ngủ sẽ khiến chúng ta khó đi vào giấc ngủ lần nữa, giấc ngủ cũng không thể sâu giấc và ngon giấc hơn.

-Tâm trạng thức dậy thường liên quan đến nội dung mạng xã hội .Việc đọc thông điệp tích cực hoặc tiêu cực trên mạng xã hội có thể ảnh hưởng đến tâm trạng khi thức dậy vào buổi sáng. Tích cực sẽ giúp học sinh cảm thấy yêu đời, vui vẻ. Nhưng ngược lại nếu tiêu cực, bản thân sẽ trở nên buồn rầu, suy nghĩ trống rỗng, không tập trung được vào việc học tập một cách tuyệt đối.

Ảnh hưởng đến tình cảm, quan hệ xã hội của học sinh

- Có thể thấy, mạng xã hội là một trong những cách dễ dàng nhất trong việc kết nối bản thân với xã hội. Mạng xã hội, trong tất cả sự tiện lợi và kết nối nhanh chóng mà nó mang lại, không phải lúc nào cũng góp phần tích cực vào tình cảm và quan hệ xã hội của học sinh.

- Mạng xã hội thường là nơi mọi người chia sẻ những khoảnh khắc tốt đẹp và thành công nhất của cuộc sống, tạo ra sự chênh lệch giữa thực tế và ảnh hưởng. Học sinh, khi liên tục so sánh cuộc sống của mình với những gì họ thấy trên mạng, có thể phải đối mặt với áp lực để đạt được những tiêu chí không thực tế.

- Thiếu sự tương tác trực tiếp giữa người và người. Hiện nay việc trò chuyện, giao tiếp xã hội trên màn hình nhỏ là điều vô cùng phổ biến đối với học sinh. Sự kết nối trên mạng xã hội có thể thay thế tương tác trực tiếp, dẫn đến việc giảm giao tiếp và kỹ năng xã hội. Điều này có thể ảnh hưởng đến khả năng tạo ra mối quan hệ thực tế và làm cho học sinh trở nên ít thoải mái khi gặp gỡ người khác ngoài tuyến.

- Bị ảnh hưởng bởi những thông tin tiêu cực. Thông điệp tiêu cực, đặc biệt là qua các trò chơi trực tuyến và nền văn hóa trực tuyến, có thể nhanh chóng lan truyền và tác động đến tâm lý của học sinh. Sự ảnh hưởng của những ý kiến và đánh giá tiêu cực có thể tạo ra tình trạng lo lắng và thiếu tự tin.

- Trên mạng xã hội, các hình ảnh về vẻ đẹp thường rất ảo diệu và không thực tế. Các tiêu chuẩn về vẻ đẹp này, khi được xuất hiện liên tục, có thể làm tăng áp lực cho học sinh phải tuân theo những tiêu chuẩn không thực tế và làm tăng tỷ lệ tự ti về bản thân. Không chỉ thế, nó còn được thể hiện qua mạng xã hội thường tạo ra tình trạng cạnh tranh giữa các học sinh với nhau, đặc biệt là qua số lượng lượt thích, theo dõi, và sự chú ý trực tuyến. Từ đó môi trường học tập sẽ xuất hiện những thị phi, sự độc hại không vốn có có thể tạo ra áp lực không lành mạnh trong cộng đồng học sinh.

- Mạng xã hội còn ảnh hưởng nhiều đến việc so sánh bản thân với xã hội của học sinh. Mạng xã hội có ảnh hưởng lớn đến việc so sánh bản thân với người khác, cụ thể là giữa học sinh này và những học sinh khác và điều này có thể tạo ra những tác

động tâm lý đáng kể. Bằng cách hiển thị những khoảnh khắc tốt nhất của cuộc sống, những thành công rực rỡ, và những hình ảnh tươi đẹp, mạng xã hội thường tạo ra một ảo tưởng về cuộc sống lý tưởng. Người trẻ đặc biệt là học sinh khi xem được thường cảm thấy áp lực phải duy trì một hình ảnh tích cực và so sánh bản thân với những tiêu chí không thực tế. Điều này có thể gây ra tình trạng tự ti, lo lắng và nỗi áp lực không cần thiết để đáp ứng những kỳ vọng không có thực.

c. Giải pháp

Với tư cách là một học sinh đang học tập và phát triển ở thời đại kỹ thuật số, mạng xã hội phát triển mạnh, tôi xin đưa ra một số giải pháp để khắc phục những tình trạng học sinh đang gặp phải đã nêu ở trên như sau:

Đối với xã hội

Tạo nền văn hóa trực tuyến tích cực: Khuyến khích sự tích cực và hỗ trợ trên mạng xã hội, tạo ra một không gian trực tuyến an toàn và tích cực. Các chiến dịch và sự kiện trực tuyến có thể tập trung vào việc chia sẻ câu chuyện tích cực và tạo đồng thuận.

Đối với nhà trường

- Chương trình giáo dục về mạng xã hội: Tích hợp chương trình giáo dục về mạng xã hội vào giảng dạy để giúp học sinh hiểu rõ về ảnh hưởng của nó và phát triển kỹ năng quản lý thông tin trực tuyến.

- Khuyến khích hoạt động ngoại tuyến: Tổ chức các hoạt động ngoại tuyến như sự kiện cộng đồng, câu lạc bộ, và dự án từ thiện để tạo ra cơ hội cho học sinh gặp gỡ trực tiếp và xây dựng mối quan hệ ngoại tuyến.

- Hỗ trợ tâm lý cho học sinh: Thiết lập dịch vụ tư vấn và hỗ trợ tâm lý trong trường để giúp học sinh xử lý vấn đề tâm lý và xã hội mà học sinh có thể gặp phải trực tuyến.

Đối với gia đình

- Quan tâm con cái hơn: Gia đình cần tạo ra môi trường giao tiếp mở cửa để học sinh có thể thoải mái chia sẻ về trải nghiệm của họ trên mạng xã hội.

- Quản lý thời gian trực tuyến: Xây dựng quy tắc và giới hạn về thời gian sử dụng mạng xã hội tại nhà để đảm bảo một sự cân bằng giữa thế giới trực tuyến và ngoại tuyến.

- Tham gia cùng con trên mạng: Gia đình có thể tham gia cùng con trên mạng xã hội để hiểu rõ hơn về thế giới trực tuyến của họ và cung cấp sự hỗ trợ khi cần thiết.

Đối với bản thân học sinh

**Về lối sống*

Quản lý thời gian một cách hiệu quả.

- + Đặt một thời gian cố định trong ngày để sử dụng mạng xã hội. Sử dụng ứng dụng hoặc tính năng cảnh báo để thông báo khi bạn đã dành quá mức thời gian.

+ Chia nhỏ công việc và sử dụng kỹ thuật Pomodoro, nghĩa là làm việc, học tập tập trung trong khoảng 25 phút, sau đó nghỉ ngơi 5 phút. Tắt thông báo trên điện thoại khi đang làm việc.

+ Đặt ưu tiên công việc quan trọng và tạo ra lịch học tập, làm việc riêng cho cá nhân. Nhận ra rằng không cần phải thực hiện tất cả mọi thứ mà người khác đang làm.

+ Tìm các hoạt động giải trí khác, như đọc sách, nghe nhạc, hoặc thể dục, để thay thế sự lạc quan từ mạng xã hội.

+ Hạn chế thời gian sử dụng mạng xã hội ít nhất 1 giờ trước khi đi ngủ để giảm ánh sáng xanh gây ảnh hưởng đến hormone giúp ngủ.

+ Tránh việc kiểm tra mạng xã hội khi đang cảm thấy căng thẳng hoặc gần giờ đi ngủ để giữ cho tâm trạng được ổn định.

+ Tắt hoặc đặt chế độ "đêm" cho các thông báo từ mạng xã hội để tránh gián đoạn giấc ngủ.

**Về tình cảm, quan hệ xã hội:*

+ Tạo nhiều cơ hội gặp gỡ trực tiếp với nhiều người. Khuyến khích việc gặp gỡ và tương tác trực tuyến thông qua các hoạt động ngoại tuyến. Tham gia các câu lạc bộ, sự kiện cộng đồng, hoặc thậm chí tham gia vào các hoạt động từ thiện có thể tạo ra một môi trường tương tác tích cực.

+ Giáo dục về ý thức số: Tổ chức các buổi giảng hoặc chia sẻ thông tin về ý thức số, giúp học sinh hiểu rõ hơn về ảnh hưởng của mạng xã hội và cách sử dụng chúng một cách tích cực.

+ Chăm sóc bản thân, tập trung vào tăng cường tâm lý: Khuyến khích học sinh tập trung vào việc phát triển bản thân và tăng cường sức khỏe tâm lý. Điều này có thể bao gồm việc thực hiện các hoạt động thể chất, thực hành thiền, và tìm hiểu kỹ thuật quản lý stress.

+ Lọc nội dung tiêu cực: Tìm hiểu cách sử dụng các tính năng lọc và ẩn trên mạng xã hội để giảm thiểu nội dung tiêu cực. Học sinh cũng nên xác định và ngưng theo dõi các tài khoản có thể gây ảnh hưởng tiêu cực đến tâm lý của họ.

3. Kết luận

Cuối cùng, mặc dù mạng xã hội có thể mang đến những thách thức, nhưng việc sử dụng nó một cách có trách nhiệm và nhìn nhận nó như một phần nhỏ của cuộc sống giúp học sinh xây dựng một lối sống cân bằng và lành mạnh trong thời đại số ngày nay. Sự hiểu biết, quản lý và sáng tạo trong việc sử dụng mạng xã hội có thể là chìa khóa để học sinh vượt lên trước những thách thức và tận dụng những cơ hội mà môi trường trực tuyến mang lại.

Tài liệu tham khảo:

<https://plo.vn/gan-90-tre-em-viet-nam-truy-cap-va-su-dung-internet-post719782.html>

SỬ DỤNG MẠNG XÃ HỘI TIKTOK TRONG HỌC SINH HIỆN NAY

Tác giả: Bùi Thị Chanh

Đơn vị: Trường THPT Lê Thế Hiếu

Tóm tắt: Tác giả đặt vấn đề, nêu thực trạng về sử dụng mạng xã hội đặc biệt là sử dụng mạng xã hội tiktok trong học sinh hiện nay. Đồng thời nêu những ảnh hưởng của tiktok cả về mặt tích cực và tiêu cực; đồng thời đề xuất giải pháp phù hợp với học sinh, đặc biệt nêu Một số hoạt động của Trường THPT Lê Thế Hiếu nhằm giáo dục, định hướng cho học sinh trong sử dụng mạng xã hội nói chung và TikTok nói riêng.

Đặt vấn đề

Trong thời đại công nghệ 4.0, đặc biệt là sau khi dịch bệnh Covid-19 bùng phát, sức hút của các ứng dụng mạng xã hội, đặc biệt là TikTok, đang làm mê hoặc các bạn trẻ trên toàn thế giới, bao gồm cả Việt Nam. Tuy nhiên, việc dùng quá nhiều đến mức trở nên nghiện TikTok, đang trở thành một hiện tượng đáng lo ngại trong xã hội hiện nay.

Vấn đề sử dụng TikTok trong giới trẻ hiện nay là một vấn đề đáng báo động. Đặc biệt là lứa tuổi học sinh, sử dụng TikTok hiện đang là một trào lưu, một “Trend” mới đang rất được ưa chuộng và thịnh hành. Thực trạng này đặt ra nhiều vấn đề xã hội đáng báo động đến các bậc làm cha mẹ, những nhà nghiên cứu tâm lý, xã hội học.

Ở trường THPT Lê Thế Hiếu vấn đề sử dụng điện thoại thông minh nói chung và sử dụng mạng TikTok nói riêng đang trở thành vấn đề nóng mà nhà trường cùng các bậc phụ huynh đau đầu tìm cách giải quyết. Trường THPT Lê Thế Hiếu đóng trên địa bàn Cam Chính chủ yếu học sinh là con em 2 xã Cam Chính và Cam Nghĩa. Đây là vùng đất nằm tách biệt với phố thị nhưng những năm gần đây khi công nghệ thông tin bùng nổ, học sinh đã thích ứng rất nhanh với công nghệ số. Việc thích ứng quá nhanh đối với lứa tuổi thành niên đã trở thành con dao 2 lưỡi tác động đến việc học tập và lối sống, sinh hoạt của các em. Vấn đề sử dụng các trang mạng xã hội trong đó trang mạng TikTok dần chiếm ưu thế, nhiều em lựa chọn và sử dụng như một “thứ không thể thiếu” và nhiều em còn biểu hiện là “nghiện” trang mạng này. Sử dụng trang mạng TikTok trong học sinh trường THPT Lê Thế Hiếu đang đặt ra nhiều vấn đề cần giải quyết như: người dùng quá say mê, nghiện, dành quá nhiều thời gian sử dụng, giảm hiệu quả học tập, tạo dựng các mối quan hệ xã hội ảo dẫn đến nhiều vấn đề rắc rối như bạo lực, lạm dụng tình dục, tham gia các nhóm ăn chơi lêu lổng, lung lay lập trường, lí tưởng sống của bản thân...

Một số thông tin cảnh báo của Bộ Thông tin và Truyền thông

Trang mạng TikTok được ưa chuộng đến như vậy nhưng đây thực sự là trang mạng tiềm ẩn nhiều nguy cơ độc hại và ảnh hưởng không tốt đến người dùng đặc biệt trong đó là trẻ em. Tại buổi họp báo cung cấp thông tin hoạt động 3 tháng đầu năm 2023 và kế hoạch triển khai thực hiện các nhiệm vụ trọng tâm của Bộ Thông tin và Truyền thông trong thời gian tới, Bộ đã công bố nhiều hành vi vi phạm của các nền tảng xuyên biên giới tại Việt Nam:

Thứ nhất, Tiktok không có biện pháp kiểm soát hiệu quả những nội dung vi phạm liên quan đến chính trị, chống phá Đảng, Nhà nước; tin giả; nội dung nhảm nhí, độc hại, thậm chí là gây nguy hiểm với trẻ em.

Thứ hai là sử dụng thuật toán phân phối nội dung tự động để tạo xu hướng nhằm phát tán những nội dung giật tít, câu view, bất chấp đó là nội dung độc hại, phản cảm, gây ảnh hưởng xấu đến cộng đồng và giới trẻ.

Thứ ba là không có biện pháp kiểm soát hiệu quả để ngăn chặn hoạt động kinh doanh, buôn bán, quảng cáo hàng giả, hàng nhái....

Thứ tư là không quản lý hoạt động của các idol Tiktok, nhiều idol Tiktok có xu hướng sản xuất những nội dung nhảm nhí, thiếu văn hóa để nhắm vào sự hiếu kỳ của người xem, thậm chí còn tạo trend để thu lời từ những nội dung này.

Thứ năm là không có biện pháp kiểm soát hiệu quả các nội dung vi phạm bản quyền, đặc biệt là các nội dung trích từ phim.

Thứ sáu là Tiktok cũng không có biện pháp quản lý để người dùng tự ý sử dụng hình ảnh riêng tư, cá nhân của người khác để tung tin giả, hoặc bôi nhọ, xúc phạm người khác.

Vì vậy vấn đề sử dụng mạng TikTok trong học sinh hiện nay là vấn đề cần được quan tâm và xem xét nghiêm túc, cần có biện pháp để tác động đến nhận thức sử dụng trong lứa tuổi học sinh.

Nghiện TikTok.

Nghiện là sự lạm dụng chất gây nghiện, hoặc cảm giác hưng phấn, niềm vui và tự do tạm thời mà một hoạt động hoặc vật dụng mang lại. Trong trường hợp này, TikTok có thể mang lại cảm giác hưng phấn, giải trí, tương tác với mọi người, tạo ra nhiều hình ảnh đẹp và ấn tượng với người xem, làm cho việc sử dụng ứng dụng này trở nên lạm dụng đến mức nghiện.

Nguyên nhân của việc nghiện TikTok.

Tiktok lựa chọn video dành cho người dùng dựa vào nhiều yếu tố. Đầu tiên là tương tác của người dùng, ví dụ người dùng bấm thích hoặc chia sẻ, các tài khoản bạn theo dõi, nhận xét bạn đăng và nội dung bạn tạo; tiếp theo là thông tin video, bao gồm cả các chi tiết như chú thích, âm thanh và các hashtags; ngôn ngữ bạn đang sử dụng, quốc gia, loại thiết bị...

Lợi thế của Tiktok chính là thời gian của mỗi clip rất ngắn, cùng một khoảng thời gian, người dùng xem được nhiều clip trên TikTok hơn trên Youtube, Facebook. Sau khi phân tích xong, Tiktok sẽ thu được nhiều phản ứng của người dùng hơn với cùng một khoảng thời gian để làm đầu vào cho máy học AI. Nói cách khác là AI của Tiktok vừa học nhanh vừa chính xác hơn vì dữ liệu đầu vào nhiều hơn. Bên cạnh đó, Tiktok có thuật toán triển khai nội dung mới theo cách, mỗi khi một nội dung mới xuất hiện, thuật toán sẽ phân bổ đến một số lượng người nhất định để đo tương tác.

Nếu tỷ lệ người xem thích video cao thì tiếp tục phân phối tới số lượng người đông hơn theo cấp số nhân. Vì vậy, nếu một nội dung càng độc, lạ, câu view thì tốc độ lan truyền càng nhanh. Điều này cũng sẽ tạo điều kiện những video có nội dung bản, độc hại được lan truyền mà không có kiểm soát. Với sự phát triển của công nghệ

BigData và AI, các nền tảng trực tuyến rất dễ để biết người dùng muốn gì, thích gì, từ đó cung cấp những nội dung họ thích, họ cảm thấy phù hợp, thấy thoải mái mà gần như người dùng không phải làm gì.

Tác hại của vấn đề nghiện TikTok

Thứ nhất, TikTok làm giảm khả năng tập trung

Đây là hậu quả khi sử dụng mạng xã hội với cường độ lớn như TikTok. Sau khi dành vài giờ cho TikTok, bạn sẽ cảm thấy bơ phờ và không thể tập trung vào những công việc: Học tập, vui chơi, duy trì các mối quan hệ trong gia đình... Bản thân sẽ cảm thấy chán học, uể oải, mệt mỏi, lúc nào cũng muốn có chiếc điện thoại bên cạnh để theo dõi những tin mới, những thông báo của trang. Dẫn đến tính chây lười trong tìm tòi học hỏi, học đối phó, qua loa, ngại tiếp xúc, không muốn nói chuyện với người thân, đóng kín phòng ôm điện thoại...

Thứ hai, TikTok chứa nội dung độc hại

Hầu hết giới trẻ rất thích cover lại một bài hát hoặc bắt chước một điệu nhảy thịnh hành nào đó trên TikTok, nhưng bản thân họ có biết họ đang nhảy và hát theo lời bài hát có nội dung phản cảm, phân biệt chủng tộc, chửi thề và những từ ngữ khùng khiếp khác? Đặc biệt nguy hiểm hơn là những video đó còn ngấm gieo những tư tưởng chống đối, suy nghĩ lệch lạc, theo đuổi cách sống hưởng thụ...

Thứ 3, sử dụng TikTok sẽ bị tấn công tình dục.

Việc sử dụng TikTok thường xuyên có thể khiến bản thân bạn bị lừa đảo và bị theo dõi bởi những kẻ xấu (đặc biệt là những kẻ tấn công tình dục). Con số này thậm chí còn cao hơn đối với những đứa trẻ thường xuyên chia sẻ cuộc sống trên mạng xã hội.

Những kẻ tấn công tình dục đó có thể giả làm bạn bè, sử dụng nhiều chiến thuật khác nhau để lấy lòng tin của trẻ em, sau đó lôi kéo các bé vào các cuộc trò chuyện tình dục hoặc thậm chí yêu cầu trẻ gửi những bức ảnh khiêu dâm.

Hơn thế nữa, bọn chúng cũng có thể gửi các liên kết chứa nội dung khiêu dâm hoặc phần mềm vi rút xâm nhập vào thiết bị của bản thân.

Thứ tư, gây ra bạo lực trực tuyến

Trên TikTok, số lượng bình luận mang tính thù hận, ác ý, gây tổn thương cho người khác nhiều vô kể. Theo quan sát của CyberPurify, những từ ngữ và cụm từ độc hại này xuất hiện trên TikTok nhiều hơn bất kỳ mạng xã hội nào khác.

Giới trẻ đặc biệt lưu tâm vì bắt nạt trên mạng sẽ để lại những tác động sâu sắc tới sức khỏe tinh thần của nạn nhân. Trầm cảm, lo lắng, tức giận, tự cô lập, và tệ hơn là tự cướp đi mạng sống của mình. Đây chính là tác hại của mạng xã hội đối với học sinh!

Một nghiên cứu gần đây cho thấy những thanh thiếu niên dành nhiều thời gian sử dụng điện thoại thông minh và mạng xã hội thường có khả năng mắc các triệu chứng trầm cảm và có hành vi tự sát.

Thứ năm, sử dụng TikTok làm tăng khả năng gây xung đột gia đình

Cha mẹ sẽ rất lo lắng khi con dùng quá nhiều thời gian cho TikTok, hơn là phát triển tư duy và giao tiếp.

Nhiều bậc phụ huynh để ý thấy rằng từ khi con họ dùng TikTok, thì tính cách con dần thay đổi. Chúng không còn hiếu động và ngoan ngoãn như ngày xưa nữa mà dần trở lên khó bảo, lảm li. Có khi ngăn cấm không cho sử dụng còn tỏ ra chống đối quyết liệt bằng cách cãi lại, không chịu ăn, không chịu học bài...Không khí gia đình lúc nào cũng căng thẳng, cha mẹ không nói chuyện được hòa thuận với con cái.

Thứ sáu, nghiện TikTok gây ảnh hưởng đến sức khỏe thể chất và tinh thần

Lướt TikTok nhiều, ít vận động thể chất, dễ gây béo phì. Nhiều căn bệnh sẽ dần tích tụ trong cơ thể dẫn đến nguy cơ cao suy hại về sức khỏe cơ thể.

Theo một nghiên cứu, thì những người nghiện TikTok thường có tỷ lệ lo lắng, căng thẳng và trầm cảm cao, trí nhớ hoạt động kém hiệu quả.

Thứ bảy, sử dụng TikTok tăng rủi ro về vấn đề bảo mật dữ liệu

Theo thông tin nghiên cứu từ Mỹ, thì TikTok thu thập thật nhiều dữ liệu từ người dùng nhất có thể. Nó thu thập thông tin mà bạn đăng, bạn tương tác, những ứng dụng khác mà bạn dùng, những phím mà bạn gõ, lịch sử tìm kiếm, số điện thoại danh bạ... thu thập mọi thứ có thể và gửi cho Trung Quốc.

Với công nghệ hiện đại như ngày nay, thì Trung Quốc có thể âm thầm thay đổi tư duy của người sử dụng, bằng cách cá nhân hóa video mà họ xem, thay đổi tư duy để đem lại chiều hướng có lợi cho chính phủ Trung Quốc.

Ở Mỹ, chính phủ đã coi TikTok là một vấn đề rủi ro an ninh bảo mật. Toàn bộ nhân viên chính phủ và các cơ quan quan trọng của quốc gia đều bị cấm sử dụng TikTok triệt để.

Một số giải pháp sử dụng TikTok có hiệu quả.

Gia đình cần kết hợp với nhà trường cùng giáo dục các con kỹ năng tự bảo vệ mình trong môi trường thực và môi trường mạng. Cha mẹ nên trang bị cho trẻ kỹ năng sống an toàn trên mạng cũng như năng lực tư duy phản biện từ sớm. Cần có những chương trình phổ biến của nhà nước nâng cao năng lực không chỉ cho trẻ mà cho cả bố mẹ để giúp trẻ sử dụng không gian mạng an toàn.

Khuyến cáo một số cách phụ huynh có thể giữ an toàn cho con cái khi sử dụng TikTok như sử dụng cài đặt bảo mật để giới hạn lượng thông tin mà con chia sẻ. Trường hợp nếu con tạo clip, cha mẹ cần đảm bảo đoạn video được xem xét trước khi tải lên để không chứa nội dung gây hiểu nhầm hoặc tiêu cực. Với trẻ em dưới 13 tuổi muốn dùng ứng dụng, người lớn cần lưu ý đến phần dành riêng cho nhóm tuổi này, bao gồm các tính năng bổ sung về quyền riêng tư và an toàn. Đặc biệt, các bậc phụ huynh cần lưu ý về việc thu thập dữ liệu của TikTok. Cha mẹ nên giúp con biết mình đang chia sẻ những gì và tác động đối với chúng.

Không chỉ với trẻ em, ngay cả những người lớn có đầy đủ năng lực tư duy và nhận thức cũng có thể bị "thao túng tâm lý" bởi những "thủ thuật" của mạng xã hội này. Sự "thao túng" thể hiện qua việc thay đổi thế giới quan, nhân sinh quan, coi trọng chủ nghĩa vật chất, coi nhẹ việc học hành, nó cũng như cách thức "ru ngủ" ý chí của mọi người không cần cố gắng, phấn đấu, rèn luyện những phẩm chất tốt đẹp; cách

nhìn về thế giới xung quanh trở nên méo mó. Người xem dần bị lệ thuộc vào mạng xã hội ảo mà bỏ bê cuộc sống đời thực, không cố gắng phát triển bản thân. Người dùng TikTok cần cân bằng giữa cuộc sống thực và thế giới ảo, chọn lọc thông tin tiếp cận để tránh những tác động tiêu cực không đáng có đến tâm lý, sức khỏe và cuộc sống

Với lứa tuổi học sinh cần biết lựa chọn khi tiếp cận các nền tảng MXH, đặc biệt là TikTok; hãy học hỏi những điều hay, lan truyền những video tích cực, giàu giá trị nhân văn và tẩy chay, nói không với những video nhảm nhí, xấu độc. Các bạn trẻ cần tách bạch, học cách cân bằng giữa cuộc sống thực và thế giới ảo; biết chọn lọc thông tin tiếp cận để tránh những tác động tiêu cực không đáng có đến tâm lý, sức khỏe, cuộc sống. Đặc biệt mỗi cá nhân cần phải nắm chắc luật an ninh mạng, nâng cao cảnh giác và hiểu biết, hãy biết làm chủ bản thân, làm chủ hành động của mình để mạng xã hội trở thành một kênh giải trí lành mạnh chứ không hải là kênh mà mình lệ thuộc và bị sai khiến. Hãy đủ thông minh để điều khiển thiết bị thông minh giúp ích cho cuộc sống của mình.

Nhà trường cần tăng cường công tác tuyên truyền, tổ chức các cuộc thi tìm hiểu về luật an ninh mạng, mời các chuyên gia chia sẻ kinh nghiệm...

Về phía Bộ Thông tin và Truyền thông, Bộ đang yêu cầu TikTok phải có một ứng dụng dành cho trẻ em ở Việt Nam như ở một số nước đã làm. Trong đó, nội dung phải được tiền kiểm từ đầu chứ không phải đăng lên rồi mới hậu kiểm để những nội dung độc hại không tác động đến trẻ em. Ngoài biện pháp trên, nếu như TikTok không xử lý và chấn chỉnh, Bộ TT&TT sẽ triển khai một loạt những biện pháp mạnh tay, cứng rắn hơn. Tất cả các nền tảng xuyên biên giới khi vào Việt Nam phải tuân thủ quy định pháp luật của Việt nam. Nếu như không tuân thủ pháp luật Việt Nam, TikTok sẽ không được chào đón hoạt động ở Việt Nam.

Một số hoạt động của Trường THPT Lê Thế Hiếu nhằm giáo dục, định hướng cho học sinh trong sử dụng mạng xã hội nói chung và TikTok nói riêng

Nhà trường luôn xác định công tác tuyên truyền là việc làm quan trọng hàng đầu và thường xuyên. Để việc tuyên truyền có hiệu quả, nhà trường luôn đa dạng hóa hình thức tổ chức:

Kết hợp các buổi sinh hoạt dưới cờ, tổ chức ngoại khóa, xây dựng thông tin truyền thông qua các bài truyền thông bằng Infographic, mời các cơ quan chức năng như: Công an xã, công an huyện, phòng công nghệ cao của tỉnh đến tuyên truyền, nói chuyện, chia sẻ kinh nghiệm sử dụng các trang mạng xã hội, làm rõ các chiêu trò, thủ đoạn của các tài khoản lừa đảo...

Vấn đề sử dụng các trang mạng xã hội trong đó có vấn đề sử dụng TikTok được nhà trường và đoàn trường quan tâm. Đây là vấn đề được tổ chức sinh hoạt thường xuyên trong “Câu lạc bộ lý luận trẻ” của đoàn trường. Nhiều chuyên đề được tổ chức thu hút sự quan tâm của học sinh như: “Sử dụng các trang mạng xã hội như thế nào cho hiệu quả với lứa tuổi học sinh THPT?”, “Sử dụng trang mạng TikTok với vấn đề bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng”, “Bạn đã thật sự thông minh để điều khiển điện thoại thông minh?”. Tham gia các cuộc thi tìm hiểu về luật an ninh mạng trên các diễn đàn, các tổ chức trong và ngoài nhà trường.

Thông qua bộ môn như hoạt động ngoài giờ lên lớp, các tiết sinh hoạt lớp, nhà trường lồng ghép nội dung về ý thức trách nhiệm của học sinh trong việc sử dụng các trang mạng xã hội

Phối hợp chặt chẽ với phụ huynh, chính quyền địa phương, nắm bắt thông tin học sinh để có những tư vấn tâm lý, hướng giải quyết kịp thời.

Kết luận

Như vậy, với những phân tích ở trên chúng ta không thể phủ nhận được sức mạnh cũng như những ảnh hưởng của TikTok đối với học sinh THPT. Vậy, chúng ta cần suy nghĩ nghiêm túc về vấn đề này để có thể khai thác những ưu điểm của TikTok đối với học sinh đồng thời hạn chế những tác động tiêu cực mà nó mang lại. Vấn đề này cần có sự chung tay, chung sức, đồng lòng của toàn xã hội đặc biệt là những nhà quản lý trong việc kiểm soát các nội dung tiêu cực, không lành mạnh, không phù hợp với trẻ để giúp trẻ phát triển toàn diện nhất.

Mỗi học sinh cần có nhận thức, tỉnh táo và trách nhiệm khi sử dụng TikTok. Biết tự bảo vệ mình trước những thách thức và cám dỗ của thời đại công nghệ 4.0. xác định động cơ, mục đích học tập trong sáng, xây dựng lí tưởng sống đúng đắn để có thể tự tin bước vào đời.

Tài liệu tham khảo

1. Hương Dung, *Những tác động tiêu cực của TikTok tới não, ICT news*
2. Ngọc Hạ, 2021, *TikTok và mối nguy hiểm tiềm ẩn với trẻ em*
4. Trần Văn Thắng (Ban cơ yếu chính phủ), *Ảnh hưởng và những vấn đề cần lưu ý khi sử dụng mạng xã hội Tiktok.*
5. Nguồn ANTG, 2022, *TikTok và những tác động tiêu cực về tâm lý với giới trẻ.*
6. <https://www.qdnd.vn/giao-duc-khoa-hoc/cac-van-de/bo-thong-tin-va-truyen-thong-chi-ra-6-vi-pham-cua-tiktok-tai-viet-nam>

TÁC ĐỘNG CỦA MẠNG XÃ HỘI ĐỐI VỚI HỌC SINH, SINH VIÊN- CÁC HÀNH ĐỘNG CỤ THỂ VÀ ĐỒNG HÀNH CÙNG HỌC SINH, SINH VIÊN

Tác giả: Trường Cao đẳng kỹ thuật Quảng Trị

Tóm tắt: Bài viết này nêu lên thực trạng sử dụng mạng xã hội (MXH) của học sinh, sinh viên, những ảnh hưởng tích cực, tiêu cực của MXH đến học sinh sinh viên và đề xuất một số giải pháp đối với nhà trường, gia đình, xã hội, bản thân học sinh để sử dụng MXH một cách hữu ích.

Từ khóa: ảnh hưởng của MXH, sử dụng MXH, khai thác MXH.

I. Ảnh hưởng của mạng xã hội đến học sinh, sinh viên

Thực trạng

Trong những năm gần đây, mạng xã hội (MXH) đã trở thành một phần không thể thiếu trong cuộc sống của con người, đặc biệt là học sinh, sinh viên. Theo một khảo sát gần đây, có đến 90% học sinh, sinh viên (HS, SV) sử dụng MXH [1][2][3] Thời gian trung bình mà học sinh, sinh viên sử dụng mạng xã hội mỗi ngày là 3-4 giờ.

Mạng xã hội có ảnh hưởng rất lớn đến HSSV, cả về mặt tích cực và tiêu cực.

Ảnh hưởng tích cực

Kết nối với bạn bè, người thân ở xa: MXH giúp HSSV duy trì mối quan hệ với bạn bè, người thân ở xa, dù cho họ ở bất cứ đâu. Điều này giúp các em cảm thấy được quan tâm, chia sẻ.

Chia sẻ thông tin, kiến thức: Mạng xã hội là một kho tàng thông tin khổng lồ, bao gồm nhiều lĩnh vực khác nhau. Học sinh, sinh viên có thể dễ dàng tìm kiếm thông tin, kiến thức trên mạng xã hội để phục vụ cho việc học tập và nghiên cứu.

Học hỏi thêm các kỹ năng mềm: MXH là một môi trường lý tưởng để học sinh, sinh viên học hỏi thêm các kỹ năng mềm như giao tiếp, thuyết trình, làm việc nhóm,...

Phát triển khả năng sáng tạo: Mạng xã hội là một nơi để học sinh, sinh viên thể hiện khả năng sáng tạo của mình thông qua các bài viết, hình ảnh, video,...

Ảnh hưởng tiêu cực

Bên cạnh những tác động tích cực, mạng xã hội cũng có những tác động tiêu cực đối với học sinh, sinh viên. Cụ thể, mạng xã hội có thể gây ra những vấn đề sau:

Gây lãng phí thời gian: Học sinh, sinh viên dành quá nhiều thời gian cho mạng xã hội sẽ ảnh hưởng đến việc học tập, nghiên cứu.

Gây nghiện: Học sinh, sinh viên có thể bị nghiện mạng xã hội, dẫn đến những hậu quả nghiêm trọng như: bỏ học, xa lánh gia đình, bạn bè,...

Gây ra các vấn đề tâm lý: Mạng xã hội có thể khiến học sinh, sinh viên gặp phải các vấn đề tâm lý như trầm cảm, lo âu,...

Gây ra các vấn đề xã hội: MXH có thể là nơi phát tán thông tin sai lệch, bạo lực, bắt nạt,...

II. Một số đề xuất về công tác giáo dục, quản lý học sinh, sinh viên đối với việc sử dụng mạng xã hội ở các trường học, cơ sở giáo dục

Để phát huy những ưu điểm và hạn chế những tác hại của mạng xã hội đối với học sinh, sinh viên, cần có sự phối hợp chặt chẽ giữa nhà trường, gia đình và xã hội.

Nhà trường cần tăng cường giáo dục cho học sinh, sinh viên về tác hại của mạng xã hội. Nhà trường cũng cần xây dựng các quy định về việc sử dụng MXH của học sinh, sinh viên; Trang bị kỹ năng an toàn khi sử dụng mạng xã hội cho học sinh, sinh viên.

Nếu thiếu kỹ năng sử dụng MXH an toàn thì HS có khả năng gặp nhiều rủi ro trên môi trường mạng như: bị mất thông tin cá nhân, lừa đảo, bị quấy rối trên mạng, nghiện game online, xem các ấn phẩm không phù hợp, đối mặt với các thông tin sai lệch, hay thậm chí cả các nguy cơ bị xâm hại tình dục trên môi trường mạng, bị lôi kéo tham gia những thử thách nguy hại đến tính mạng

Trang bị cho HS một số kỹ năng số cần thiết để bảo vệ bản thân khi tham gia vào không gian mạng như kỹ năng tìm kiếm, khai thác thông tin, kỹ năng bảo mật thông tin, chia sẻ thông tin, kỹ năng ứng xử trên không gian mạng, biết cách xử trí trước những rủi ro trên không gian mạng, nắm được các thủ đoạn lừa đảo thường xảy ra trên không gian mạng từ đó biết cách phòng tránh những rủi ro không đáng có.

Gia đình cần quan tâm, giám sát việc sử dụng MXH của con em mình. Gia đình cũng cần giáo dục con em mình về cách sử dụng MXH một cách lành mạnh.

Xã hội cần lên án những hành vi sử dụng mạng xã hội sai trái. Xã hội cũng cần tạo ra môi trường lành mạnh để HS, SV sử dụng MXH một cách tích cực.

Nhà trường có các hoạt động cụ thể và đồng hành cùng HSSV để giúp HSSV sử dụng hiệu quả MXH:

1. Tham gia sáng tạo chia sẻ giá trị

Mạng xã hội là một sân chơi rộng lớn để HS, SV thể hiện khả năng sáng tạo của mình. Học sinh, sinh viên có thể tham gia các hoạt động sáng tạo trên mạng xã hội như:

Viết bài viết: HS, SV có thể viết các bài viết về những chủ đề mà mình quan tâm, chẳng hạn như học tập, cuộc sống, xã hội,... Bài viết của HS, SV có thể mang tính chia sẻ, giải trí, giáo dục,...

Tạo video ngắn: HS, SV có thể tạo các video ngắn để chia sẻ những khoảnh khắc vui vẻ, ý nghĩa trong cuộc sống, hoặc để giới thiệu về những chủ đề mà mình quan tâm.

Viết kịch bản cho phim ngắn: HS, SV có thể tham gia các cuộc thi viết kịch bản phim ngắn để phát triển khả năng sáng tạo của mình.

2. Lập kế hoạch khai thác mạng xã hội cho bản thân

Để sử dụng MXH một cách hiệu quả, HS, SV cần xây dựng kế hoạch khai thác mạng xã hội một cách khoa học. Kế hoạch này cần bao gồm những nội dung sau:

Mục tiêu sử dụng mạng xã hội: HS, SV cần xác định mục tiêu sử dụng mạng xã hội của mình là gì? Mục tiêu có thể là học tập, giải trí, kết nối bạn bè,...

Nội dung sử dụng: HS, SV cần lựa chọn những nội dung phù hợp với mục tiêu của mình. Nội dung có thể là những bài viết, video, hình ảnh,...

Thời gian sử dụng: HS, SV cần xác định thời gian sử dụng MXH hợp lý, không nên sử dụng MXH quá nhiều; thời gian sử dụng nhiều có thể gây ra các rối loạn tâm lý, bệnh lý như: thiếu tập trung, mất ngủ, suy giảm giảm thị lực,...

3. Xây dựng các tiêu chuẩn đạo đức đối với bản thân

MXH là một công cụ hữu ích, nhưng nó cũng có thể là một con dao hai lưỡi. Nếu không sử dụng một cách có trách nhiệm, MXH có thể gây ra những tác động tiêu cực đến bản thân và xã hội. Do đó, mỗi người cần xây dựng cho mình những tiêu chuẩn đạo đức khi tham gia mạng xã hội.

Tôn trọng bản thân và người khác: MXH là một không gian công cộng, nơi mọi người có thể tiếp cận với nhau. Do đó, mỗi người cần tôn trọng bản thân và người khác, không nên phát ngôn, đăng tải những nội dung xúc phạm, bôi nhọ danh dự, nhân phẩm của người khác.

Trách nhiệm với thông tin: MXH là một nơi dễ dàng lan truyền thông tin sai lệch. Do đó, mỗi người cần có trách nhiệm với thông tin mà mình chia sẻ, không nên đăng tải những thông tin chưa được kiểm chứng, gây hoang mang dư luận.

KẾT LUẬN

MXH là một công cụ hữu ích, nhưng nếu không sử dụng một cách hợp lý, nó có thể gây ra những tác hại nghiêm trọng đối với HS, SV. Do đó, cần có sự phối hợp chặt chẽ giữa nhà trường, gia đình và xã hội để giáo dục, quản lý HS, SV sử dụng MXH một cách lành mạnh.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Bài báo "*Tác động của mạng xã hội đối với học sinh, sinh viên*" của tác giả Nguyễn Thị Thu Hà, đăng trên Tạp chí Giáo dục, số 12/2022, có đoạn: "*Theo một khảo sát của Trung tâm Nghiên cứu Pew (Mỹ) năm 2022, trung bình một người Mỹ sử dụng mạng xã hội 2 giờ 22 phút mỗi ngày. Thời gian sử dụng mạng xã hội của học sinh, sinh viên Việt Nam cũng tương tự, với khoảng 90% học sinh, sinh viên sử dụng mạng xã hội mỗi ngày.*"

2. Bài viết "*Mạng xã hội và những tác động tiêu cực đối với học sinh, sinh viên*" của tác giả Nguyễn Thị Thúy Hằng, đăng trên Báo Người Lao Động, ngày 10/02/2023, có đoạn: "*Theo một khảo sát của Đại học Quốc gia Hà Nội, có đến 90% học sinh, sinh viên sử dụng mạng xã hội mỗi ngày, với thời gian trung bình là 3-4 giờ.*"

3. Nghiên cứu "*Tác động của mạng xã hội đối với học sinh, sinh viên Việt Nam*" của tác giả Nguyễn Thị Bích Ngọc, đăng trên Tạp chí Khoa học Giáo dục, số 3/2023, có đoạn: "*Kết quả khảo sát cho thấy, có đến 90% học sinh, sinh viên Việt Nam sử dụng mạng xã hội.*"

GIẢM THIỂU TÌNH TRẠNG NGHIỆN ĐIỆN THOẠI THÔNG MINH THÔNG QUA ỨNG DỤNG FOREST STAY FOCUSED CHO HỌC SINH TRƯỜNG THPT ĐAKRÔNG

Tác giả: Hồ Thị Thu Thảo
Đơn vị: Trường THPT
Đakrông

Đặt vấn đề

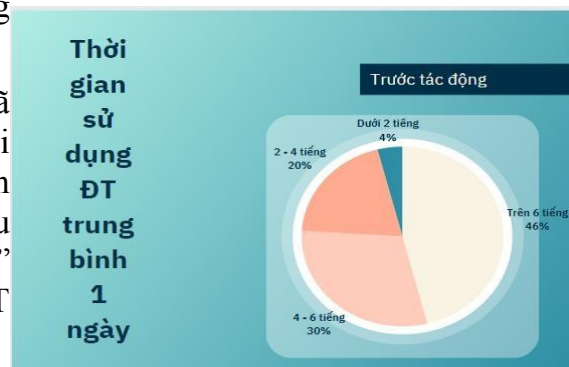
Trong nhiều năm qua, các nhà nghiên cứu đã dành thời gian tìm hiểu các triệu chứng có liên quan đến việc lệ thuộc vào điện thoại quá mức để có thể đặt tên căn bệnh thời hiện đại này. Ta thường bắt gặp hình ảnh các bạn trẻ thường cúi mặt xuống bởi thói quen chăm chú nhìn vào điện thoại dù ở bất cứ đâu, cảm giác bất an khi tách rời chiếc điện thoại, không thể tập trung vào một cuộc trò chuyện hoặc công việc mà phải luôn liên tục kiểm tra thông báo trên điện thoại, thường xuyên cập nhật mạng xã hội thay vì giao tiếp trực tiếp với mọi người. Đó là những biểu hiện của hội chứng “Nomophobia” (viết tắt của từ no mobilephone phobia - hội chứng bất an khi không có điện thoại) được tất cả các nhà khoa học Anh đặt tên vào năm 2014. Tại Châu Á, những nước và vùng lãnh thổ có tỉ lệ người dân sở hữu điện thoại thông minh cao như: Hàn Quốc, Trung Quốc, Hongkong nghiện điện thoại thậm chí trở thành 1 vấn nạn.

Ngày nay, trước tình trạng này đã có rất nhiều ứng dụng cai nghiện điện thoại ra đời. Điều này giúp tiết kiệm đi phần nào chi phí đắt đỏ khi đi trại cai nghiện điện thoại. Và trong các loại ứng dụng đó ứng dụng **Forest stay focused** là một ứng dụng có rất nhiều tính năng vượt trội.

1. Thực trạng nghiện điện thoại thông minh

Nghiện điện thoại là một tình trạng không chỉ phổ biến ở nước ngoài mà ở Việt Nam cũng vậy, thậm chí tình trạng này ở Việt Nam đang ở mức độ rất cấp bách và đáng báo động. Theo nghiên cứu của các tổ chức uy tín và UNICEF cho biết, tỷ lệ người dùng mạng Internet trên thế giới là 62,5% và ở Việt Nam là 73,2%. Trong khi đó, số người thường xuyên sử dụng mạng xã hội trên thế giới là 58,4% và ở Việt Nam là 78,1%. Năm 2022, Việt Nam có khoảng 72,1 triệu người dùng Internet, 95,8% trong số đó truy cập bằng điện thoại thông minh với mức trung bình hàng ngày là 6 giờ 38 phút và hơn 2 giờ sử dụng mạng xã hội. Cục trẻ em, Bộ Lao động - Thương binh và Xã hội đã khảo sát trong quý III/2022 tại Việt Nam, có 89% trẻ em sử dụng mạng Internet, trong đó 87% sử dụng hằng ngày. Giới trẻ sử dụng điện thoại thời gian 5-7 tiếng/ngày. Điều này cho thấy người Việt việc sử dụng điện thoại đang dần trẻ hóa.

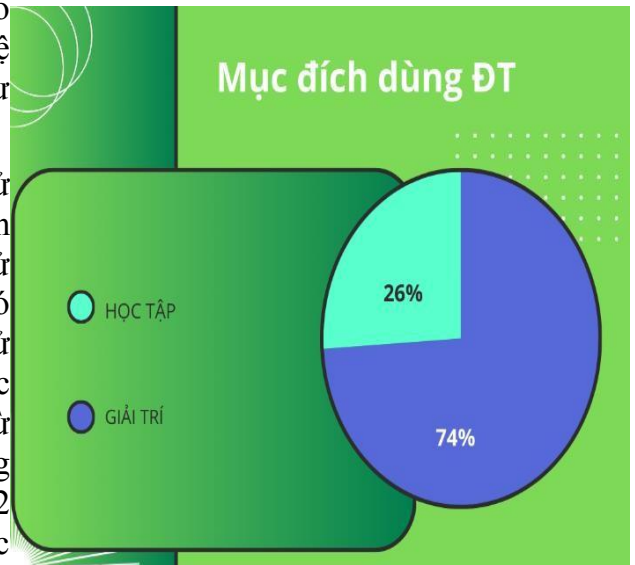
Tại Trường THPT Đakrông tác giả đã tìm hiểu có 96% học sinh sử dụng điện thoại thông minh và 4% còn lại là không có điện thoại hay điện thoại bị hư hỏng. Để tìm hiểu về thực trạng sử dụng và mức độ “nghiện” điện thoại thông minh của học sinh ở THPT

Dakrông, tác giả đã thực hiện một cuộc khảo sát cho 50 đối tượng nghiên cứu thông qua hệ thống các câu hỏi và thu được kết quả như sau:

Khi được khảo sát về “thời gian sử dụng điện thoại trong một ngày” có 23/50 bạn học sinh tương ứng với 46% có thời gian sử dụng điện thoại thông minh trên 6 tiếng; có 15/50 học sinh tương ứng 30% có thời gian sử dụng từ 4-6 tiếng mỗi ngày; có 10/50 học sinh tương ứng 20% có thời gian sử dụng từ 2-4 tiếng mỗi ngày; có 2/50 học sinh tương ứng 4% còn lại có thời gian sử dụng dưới 2 tiếng mỗi ngày. Khi được khảo sát về “mục đích sử dụng điện thoại” kết quả như sau:

74% các bạn học sinh sử dụng điện thoại với mục đích giải trí, chơi game, xem phim,.. còn 26% còn lại các bạn sử dụng điện thoại thông minh với mục đích học tập, làm việc.

2. Hậu quả của việc nghiện điện thoại thông minh

Phần lớn mọi người có thói quen sử dụng điện thoại rất nhiều. Chúng ta sử dụng điện thoại trong liên lạc với người thân, truy cập Internet hay phục vụ cho công việc và giải trí. Đó đều là những tính năng quan trọng. Và có một thực tế sau khi được nghiên cứu cho rằng nhiều người luôn bị ám ảnh rằng mình có tin nhắn hoặc bình luận từ mạng xã hội cần trả lời. Cảm giác rời điện thoại như thể tách biệt khỏi thế giới vì ngày càng có nhiều người xem đó là cách giao tiếp duy nhất với xã hội. Dần dần điều đó hình thành lên thói quen nghiện điện thoại và điều này sẽ mang đến rất nhiều ảnh hưởng xấu đặc biệt là đối với học sinh.

Đáng ngại nhất phải kể đến những tác động của chiếc điện thoại di động tới sức khỏe con người như: ảnh hưởng tới mắt, đau nhức xương khớp, giảm chất lượng giấc ngủ, tăng cân, béo phì, ảnh hưởng nghiêm trọng đến não, tăng nguy cơ bị rối loạn tâm thần,... Có một sự thật không thể phủ nhận rằng internet đã mang lại rất nhiều lợi ích cho cuộc sống của con người.

3. Một số phương pháp giảm thiểu tình trạng nghiện điện thoại

Xoá các ứng dụng làm tốn nhiều thời gian ra khỏi điện thoại của bạn, thay vào đó hãy truy cập chúng thông qua một thiết bị điện tử khác mà bạn không mang theo nó bên mình cả ngày;

Thay đổi các cài đặt trên điện thoại, chẳng hạn như tắt thông báo tạm thời để tránh làm gián đoạn hoạt động học tập hoặc công việc bạn đang thực hiện;

Chuyển màn hình thành màu xám để tránh không bị đánh thức bởi ánh sáng điện thoại vào ban đêm; Đặt một số rào cản xung quanh việc sử dụng điện thoại để buộc bản thân phải suy nghĩ về những gì mà bạn đang làm. Chẳng hạn, bạn có thể tạo ra các câu hỏi trên màn hình khoá điện thoại như “Tại sao tôi lại sử dụng điện thoại bây giờ?” hoặc “Tôi dùng điện thoại bây giờ để làm gì?”. Cất điện thoại ra ngoài tầm nhìn

của bạn. Khi ngủ, bạn có thể sạc điện thoại ở một nơi khác cách xa giường của mình;

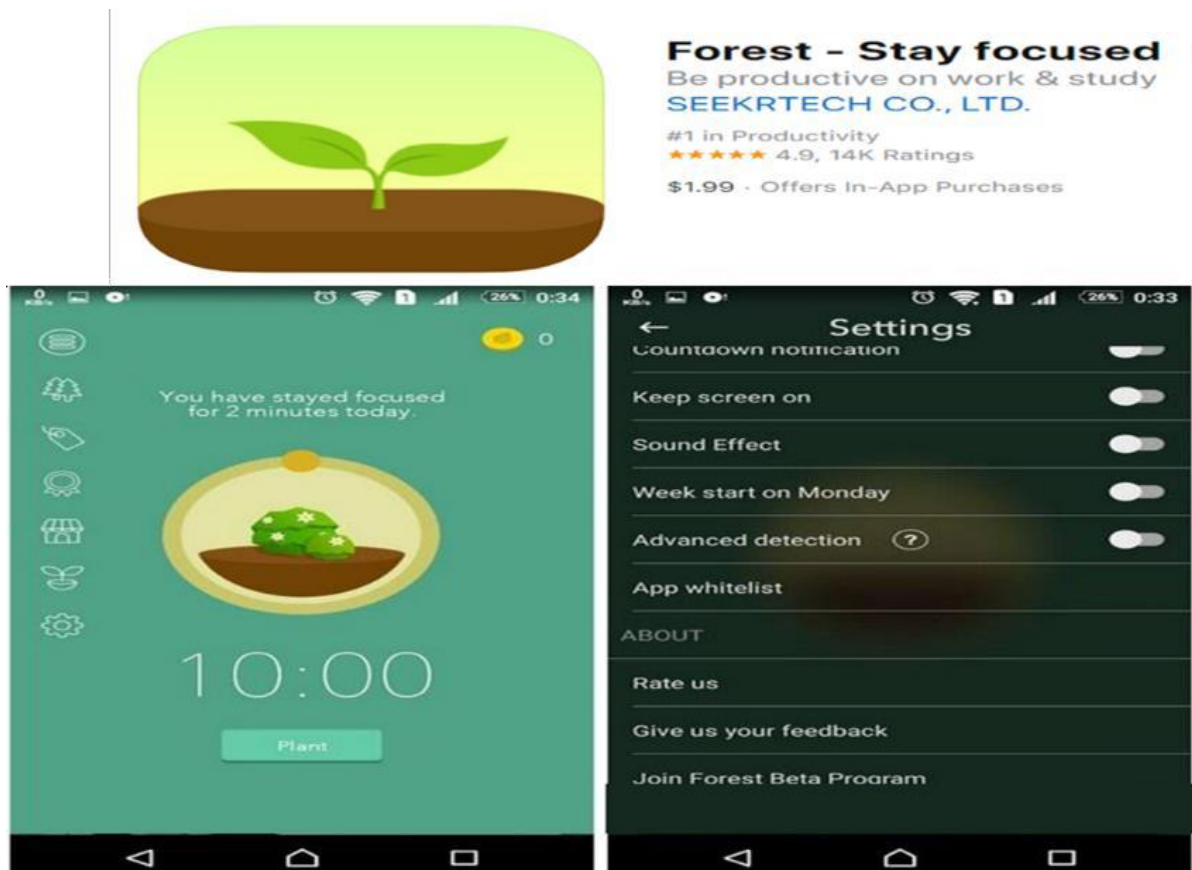
Phát triển những sở thích khác giúp nuôi dưỡng tâm hồn bạn. Thay vì mất nhiều thời gian vô bổ cho các trò chơi hay ứng dụng truyền thông xã hội, bạn có thể tham gia các hoạt động thực tế như gặp gỡ bạn bè, sáng tạo nghệ thuật, âm nhạc hoặc làm công việc tình nguyện. Khi xảy ra các lần tái nghiện ngắn, bạn đừng nên nản chí, thay vào đó hãy học hỏi và rút ra kinh nghiệm để hướng tới việc sử dụng điện thoại lành mạnh hơn.

Sử dụng các ứng dụng làm giảm tình trạng nghiện điện thoại như: Fonos, TED, 21 Day challngen – Life Changing Habits; Forest stay focused,....

Giảm thiểu tình trạng nghiện điện thoại thông minh thông qua ứng dụng Forest stay focused

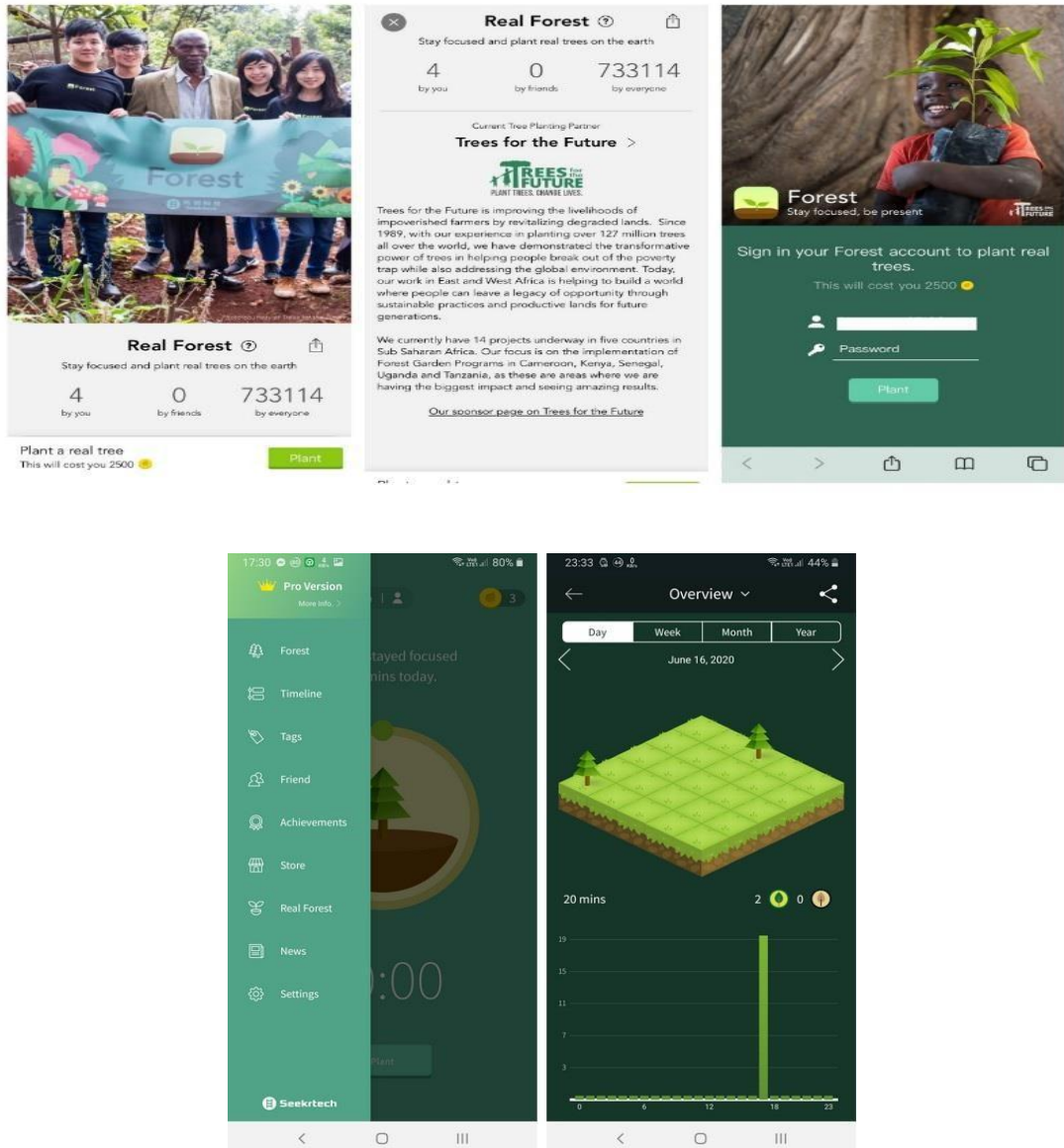
Ứng dụng **Forest stay focused** được phát triển bởi nhóm Seekrtech vào năm 2014. Người sáng lập của nhóm này là Amy Cheng và Shaokan Pi, và cả hai đều từng là thạc sĩ ngành Computer Science (Khoa học máy tính) của trường đại học quốc gia Thanh Hoa (National Tsing Hua University), Đài Loan. Ứng dụng giúp người dùng tập trung hơn bằng cách cho phép người dùng đặt thời gian cho ứng dụng, trong thời gian này họ sẽ không được mở các ứng dụng khác trên điện thoại.

Sau mỗi lần tập trung tốt, bạn sẽ trồng được một cây, lâu dần bạn sẽ có cả một khu rừng. Ngược lại, nếu bạn không thể vượt qua cám dỗ sử dụng điện thoại, cây trong rừng của bạn sẽ chết. Từ đó, bạn có thể dần bỏ thói quen nghiện điện thoại và thiết lập cho bản thân cuộc sống tốt hơn.

Một số hình ảnh về ứng dụng

Ưu điểm của ứng dụng: Không chỉ giúp bạn tăng khả năng tập trung và cai nghiện điện thoại, **Forest stay focused** còn mang ý nghĩa rất thiết thực bằng những đồng xu mà bạn kiếm được từ việc trồng cây. Trong ứng dụng còn có một mục *Real Forest*. Đây là một dự án mang tên *Trees For the Future*, được thành lập với mục đích giúp khôi phục các vùng đất bị suy thoái, đặc biệt là ở Châu Phi. Nhà sáng lập của Forest cho biết, khi người dùng thu thập được 2.500 xu và ấn nút *Plant a real tree* thì Forest sẽ trích quỹ để trồng một cây non ở Châu Phi.

Cách sử dụng ứng dụng Forest stay focused, mỗi khi cần tập trung làm việc và không muốn bị phân tâm bởi điện thoại thông minh, người dùng kích hoạt ứng dụng này, thiết lập khoảng thời gian dự kiến cần rời xa điện thoại thông minh để tập trung cho công việc (tối thiểu 10 phút và tối đa 2 tiếng), sau đó nhấn nút “Plant” để bắt đầu gieo hạt giống. Trước khi nhấn nút “Plant”, người dùng cần nhấn vào biểu tượng ở phía trên, sau đó chọn “Deep Focus Mode” từ hộp thoại hiện ra, rồi kích hoạt toàn bộ các tùy chọn ở giao diện sau đó để cấp quyền cho ứng dụng để kích hoạt “chế độ tập trung”. Với chế độ này, trong khoảng thời gian đã thiết lập, nếu người dùng không

thoát khỏi ứng dụng và kích hoạt các ứng dụng khác trên điện thoại thông minh, hạt giống sẽ phát triển thành một cây hoàn thiện. Từ giao diện chính của ứng dụng Forest stay focused, bạn có thể nhấn vào nút menu ở góc trên bên trái, chọn “Forest” để xem thành quả, là rừng cây mà mình đã gieo trồng được, cũng chính là thời gian mà bạn đã tập trung vào công việc mà không bị xao nhãng bởi điện thoại thông minh. Tại đây, bạn có thể xem được mình đã trồng được bao nhiêu cây trong ngày, cũng như đã làm chết bao nhiêu cây (là những lần bạn đã sử dụng điện thoại thông minh trong thời gian cần sự tập trung). Điều này cho bạn thấy mình có thực sự tập trung vào công việc chưa, hay vẫn thường xuyên sử dụng điện thoại thông minh trong thời gian làm việc. Một điều khá thú vị là nếu người dùng thiết lập thời gian để gieo hạt càng lâu thì sẽ càng trồng được cây lớn và sẽ nhận được điểm thưởng nhiều hơn. Trồng càng được nhiều cây, ứng dụng sẽ cho phép người dùng chọn được nhiều chủng loại cây khác nhau để giúp cho khu rừng của bạn trên ứng dụng trở nên sinh động và đa dạng hơn.

Kết luận

Nghiện điện thoại là một thực trạng có thể thấy rất phổ biến trong hiện nay, thậm chí bắt gặp ở mọi lứa tuổi cùng rất nhiều hệ lụy tiêu cực khác xuất hiện. Mỗi người cần có ý thức trong việc kiểm soát thời gian sử dụng điện thoại di động để bảo vệ sức khỏe chính bản thân chứ không phải vì điều gì khác.

Forest là một ứng dụng giúp bạn rèn luyện khả năng tập trung cho bản thân, bên cạnh giúp người sử dụng điện thoại kiểm soát được thời gian. Điểm khác biệt của Forest so với các ứng dụng hỗ trợ tập trung khác là hành động “trồng cây” bất cứ khi nào bạn sử dụng nó. Việc này khiến người dùng không nỡ phá hủy chiếc cây đang phát triển do chính tay họ trồng, vì vậy mức độ bỏ cuộc sẽ thấp. Điều này giúp người sử dụng rèn luyện, nâng cao ý thức bảo vệ môi trường.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. <https://dantri.com.vn/nhip-song-tre/nguyen-dien-thoi-qua-muc-hoc-sinh-trung-quoc-se-danh-mat-tuong-lai-20230629093254645.htm>
2. <https://tapchitamlyhoc.com/nguyen-dien-thoi-9385.html>
3. <https://baochinhphu.vn/10-dau-hieu-nguyen-dien-thoi-di-dong-10261422.htm>
4. <https://dantri.com.vn/suc-manh-so/tac-hai-cua-viec-cam-mat-vao-dien-thoi-20230824134322692.htm>
5. <https://luatminhkhue.vn/nghe-luan-xa-hoi-ve-van-de-su-dung-dien-thoi-cua-hoc-sinh-hien-nay.aspx>
6. <https://suckhoedoisong.vn/nguyen-dien-thoi-o-trehau-qua-va-cach-ung-pho-169187426.htm>
7. <https://giaoducthudo.giaoducthoidai.vn/ung-dung-forest-ren-su-tap-trung-hoc-tap-lam-viec-739.html>
8. <https://danviet.vn/nguoi-viet-nguyen-dien-thoi-mang-xa-hoi-ngay-cang-tre-hoa-bai-2-202303202141107.htm>
9. https://vi.wikipedia.org/wiki/%C4%90i%E1%BB%87n_tho%E1%BA%A1i_th%C3%B4ng_minh

TRÀO LƯU “NGÔN NGỮ MẠNG XÃ HỘI” VÀ SỰ ẢNH HƯỞNG CỦA NÓ TRONG VĂN PHONG NÓI, VIẾT ĐỐI VỚI HỌC SINH, THỰC TRẠNG VÀ GIẢI PHÁP

Tác giả: Trần Thị Nhiều
Trường THCS thị trấn Không KLANG
– Đakrông – Quảng Trị

Xã hội ngày càng phát triển, nhu cầu của con người ngày càng tăng lên. Trong số đó phải kể đến nhu cầu được giao lưu, trao đổi, học hỏi và tiếp cận nhiều thông tin không chỉ trong nước mà còn cả với bạn bè quốc tế của bộ phận học sinh, sinh viên. Trước những đòi hỏi mang tính tất yếu ấy, mạng xã hội ra đời như là một công cụ hữu hiệu để thoả mãn những nhu cầu ấy của con người. Nhất là với thế hệ trẻ, mạng xã hội được xem như là một trong những ứng dụng của internet có ảnh hưởng lớn nhất. Các nền tảng mạng xã hội với những tính năng nổi bật, với những tiện ích khác nhau có thể kể đến như: facebook, tiktok, instagram, whatsapp, twitter, wechat,... đã đáp ứng được gần như đầy đủ các mục đích, nhu cầu của bộ phận thanh thiếu niên - bộ phận được xem là năng động nhất trong xã hội. Đặc biệt việc đăng ký tham gia vào một mạng xã hội nào đó khá đơn giản và dễ dàng cho hầu hết các đối tượng người dùng như: miễn phí thành viên, có thể truy cập bất cứ khi nào và ở đâu chỉ cần có kết nối internet... đã khiến cho mạng xã hội ngày càng thu hút thanh, thiếu niên không chỉ ở các thành phố, đô thị mà còn cả ở nông thôn, miền núi.

Lợi ích của mạng xã hội đối với bộ phận học sinh, sinh viên là không thể phủ nhận, nhất là trong xu thế toàn cầu hoá hiện nay. Các em có thể tìm kiếm bất kì thông tin nào mà các em cần. Ngoài ra nó còn là công cụ hỗ trợ các em rất nhiều trong quá trình học tập, làm việc nhóm, trao đổi thông tin một cách nhanh nhất. Sau những giờ học căng thẳng, mạng xã hội sẽ là công cụ giúp các em giải toả những căng thẳng. Và còn nhiều tiện ích lớn lao khác nữa. Tuy nhiên, sẽ không phải bàn cãi nếu các em biết chọn lọc, sử dụng mạng xã hội với những lợi ích vượt trội của nó. Điều đáng nói ở đây, với các em, mạng xã hội như một “con dao hai lưỡi”, không chỉ mang đến những điều tích cực mà tồn tại cũng không ít những hạn chế, hệ lụy của nó. Trong khuôn khổ bài hội thảo này tôi tập trung vào nội dung ***“Trào lưu “ngôn ngữ mạng xã hội” và sự ảnh hưởng của nó trong văn phong nói, viết đối với học sinh, thực trạng và giải pháp”***.

Như chúng ta đã biết, giao tiếp là điều kiện để con người tồn tại. Bởi lẽ, chỉ có thông qua giao tiếp thì mỗi cá nhân mới có thể hoà nhập vào các mối quan hệ của cộng đồng, tiếp thu những kiến thức, biến nó thành cái riêng của mình để tồn tại và phát triển, đồng thời mỗi cá nhân cũng góp phần vào sự nghiệp chung xây dựng xã hội tiên bộ, văn minh. Xã hội ngày càng phát triển, nhu cầu giao tiếp và biểu đạt của con người ngày càng tăng sẽ tỉ lệ thuận với tốc độ gia tăng vốn từ vựng. Ngoài việc bổ sung vốn từ bằng cách phát triển nghĩa của từ trên cơ sở nghĩa gốc, mượn từ ngữ của nước ngoài thì còn một cách nữa là tạo ra các từ ngữ mới. Tuy nhiên, cùng với sự phát triển của ngôn ngữ, sự giao thoa giữa các nền văn hóa và cơn lốc phát triển, hội nhập nền kinh tế trên thế giới cũng đã tạo ra một thế giới ảo - thế giới mạng internet - nơi mà giới trẻ nói chung và HS nói riêng sử dụng một thứ ngôn ngữ riêng, thứ ngôn ngữ “không đưng hàng”

mà chúng ta thường hay gọi đó là “ngôn ngữ mạng xã hội”. Hiện nay loại ngôn ngữ này đã và đang lan truyền ngày càng rộng rãi trong giới trẻ, đặc biệt là ở HS. Các em không chỉ sử dụng trong nói mà còn sử dụng khá nhiều trong viết, trong quá trình làm bài tập và cả những bài kiểm tra. Tuy không ảnh hưởng nghiêm trọng đến kinh tế hay tính mạng con người nhưng về lâu dài nó sẽ làm mất dần sự trong sáng của tiếng Việt, hủy hoại nền văn hóa của nước nhà. Thực tế cho thấy, những từ mới, cách diễn đạt mới chỉ được sử dụng ở một nhóm học sinh nhất định. Nhưng sau đó với sự “trợ giúp” của các phương tiện công nghệ hiện đại như: điện thoại di động, mạng internet,... “ngôn ngữ MXH” nhanh chóng được lan rộng và trở nên phổ biến. Từ đó, khi nói chuyện trên mạng và trong giao tiếp hàng ngày, các từ ngữ này được sử dụng thường xuyên, HS coi đó là ngôn ngữ hiện đại để thể hiện phong cách của mình. Các biểu hiện của ngôn ngữ MXH mà HS hiện nay thường dùng đó là:

- **Tiếng lóng**: Tiếng lóng là một hình thức phương ngữ xã hội không chính thức của một ngôn ngữ, thường được sử dụng trong giao tiếp hàng ngày, bởi một nhóm người nhất định. Ví dụ: “Biết chết liền”: được sử dụng khi người nói không có thông tin hay không biết về vấn đề đang nói. “Sao phải xoắn”: ý khuyên người khác bình tĩnh, không nên nóng vội, không nên lo sợ, bối rối...

- **Phép cộng**: thêm vào trong tiếng những chữ cái, tạo ra âm mới để gia tăng cảm xúc. Ví dụ: “thoai” (thôi), dzui dzê (vui vẻ), ...

- **Phép trừ**: là cách viết bớt đi một số chữ cái trong tiếng, hình thành lối viết tắt. Ví dụ: “lun”(luôn), “ko” (không), “bít” (biết), “vs” (với),...

- **Thay thế chữ cái**: là cách thay chữ cái này bằng chữ cái khác trong một tiếng và trong từ. Ví dụ: “wen” (quen), “cảm un” (cảm ơn), “pà kon” (bà con),...

- **Chêm tiếng Anh**: sử dụng tiếng Anh chêm vào với tiếng Việt trong khi nói, tạo thành cách nói nửa Tây nửa ta, không hẳn là tiếng Anh cũng không hẳn là tiếng Việt. Ví dụ: “2day u có rảnh ko?” (Hôm nay bạn có rảnh không?), “thanks rất nhiều” (cảm ơn rất nhiều), “hello mẹ” (chào mẹ),...

Sự ảnh hưởng của “ngôn ngữ MXH của giới trẻ” còn nghiêm trọng và đáng báo động hơn khi không ít các em còn dùng những lời lẽ công kích lẫn nhau, nhiều HS sẵn sàng văng lời tục tĩu, thô thiển để thỏa mạ các HS khác. Có nhiều HS còn lợi dụng những “biệt ngữ mới” để trêu đùa hay xúc phạm nhau một cách quá đáng. Sự biến thái ngôn ngữ không chỉ gây khó hiểu đối với người khác do hàm nghĩa của từ mới này chưa được xác định mà còn thể hiện sự lệch chuẩn trong văn hóa giao tiếp của HS, khiến cho hình ảnh của HS trở nên xấu xí trong mắt mọi người. Việc phát âm lệch chuẩn, dùng từ ngữ lệch chuẩn trong giao tiếp và trong cả các vở bài ghi, vở bài tập và thậm chí cả trong các bài kiểm tra đang đặt ra vấn đề quan ngại trong văn hóa giao tiếp của HS và việc giữ gìn sự trong sáng của tiếng Việt trong tương lai.

Chúng tôi đã đi vào tìm hiểu nguyên nhân vì sao các em lại thích sử dụng “ngôn ngữ mạng xã hội” nhiều đến thế thì có các nguyên nhân như : tâm lí hòa theo đám đông, sợ mình bị khác biệt; cho là xu hướng thời thượng, nhanh gọn và giúp thể hiện phong cách, mang đậm dấu ấn cá nhân,...

Để khắc phục thực trạng đáng báo động đó, bản thân tôi đã nghiên cứu và thực hiện các giải pháp sau:

*** Nhóm giải pháp thứ nhất: Xây dựng chương trình phát thanh măng non trong các trường học với các chủ đề nhằm nâng cao nhận thức cho học sinh về việc sử dụng “ngôn ngữ MXH” trong nói và viết.**

- *Mục tiêu của giải pháp:* Giúp HS thay đổi nhận thức về việc sử dụng ngôn ngữ MXH trong nói và viết.

- *Nội dung của giải pháp:* Tuyên truyền đến học sinh những bài viết về thực trạng, nguyên nhân và hậu quả của việc lạm dụng “ngôn ngữ MXH” trong nói và viết.

- *Cách thực hiện giải pháp:* Theo kế hoạch của Liên đội, mỗi chi đội sẽ chọn cử 2 đội viên có chất giọng tốt làm phát thanh viên cho chương trình thay phiên nhau hàng tuần; các thành viên trong nhóm sẽ hỗ trợ HS viết bài dưới sự kiểm duyệt của thầy Tổng phụ trách đội, giáo viên dạy Ngữ văn. Mỗi tuần chương trình phát 01 lần vào các giờ ra chơi của thứ 4 hàng tuần. Thời lượng cho mỗi bài phát thanh là 10 - 15 phút. Sau chương trình phát thanh sẽ có phần câu hỏi liên quan đến nội dung phát thanh và dự đoán số người trả lời đúng, trao thưởng vào kì phát thanh tiếp theo.

- *Kết quả mang lại từ giải pháp:* Qua các chương trình phát thanh, nội dung về việc sử dụng ngôn ngữ MXH được HS quan tâm, chú ý nhiều hơn.

***Nhóm giải pháp thứ hai: Lập fanpage “Giữ gìn sự trong sáng của tiếng Việt”**

- *Mục tiêu của giải pháp:* Với việc tạo trang fanpage này, bản thân muốn khai thác hiệu quả từ MXH như một phương tiện hữu hiệu cho việc tuyên truyền về sự cần thiết phải hạn chế sử dụng “ngôn ngữ MXH” trong nói và viết, góp phần nâng cao nhận thức cho học sinh.

- *Nội dung của giải pháp:* Đăng tải, chia sẻ nội dung của các bài tuyên truyền; các thông tin, các bài báo chính thống, đáng tin cậy, những bài thơ hay có liên quan đến vấn đề sự cần thiết phải hạn chế việc sử dụng “ngôn ngữ MXH” để bảo vệ sự trong sáng của tiếng Việt.

- *Cách thực hiện giải pháp:*

Bước 1: Lập fanpage “Giữ gìn sự trong sáng của tiếng Việt”

Bước 2: Mời thầy cô giáo và HS tham gia vào trang fanpage. Khuyến khích việc đăng tải, chia sẻ, hoặc trình bày ý kiến, quan điểm cá nhân về vấn đề có liên quan lên trang dưới sự quản lí của thầy, cô quản trị.

Bước 3: Biên soạn bài đăng bao gồm: các bài tuyên truyền; các thông tin, các bài báo chính thống, đáng tin cậy, những bài thơ hay có liên quan đến vấn đề sự cần thiết phải hạn chế việc sử dụng “ngôn ngữ MXH” để bảo vệ sự trong sáng của tiếng Việt. Kêu gọi học sinh tham gia lựa chọn và đăng bài, có sự tương tác tích cực.

- *Kết quả mang lại từ giải pháp:* Qua một thời gian tuyên truyền, vận động, mời gọi HS tham gia vào trang fanpage, sau khi được trải nghiệm, chia sẻ, bày tỏ quan điểm với các bài đăng, HS đã có sự cảm nhận tích cực hơn về việc sử dụng ngôn ngữ mạng xã hội và ý thức giữ gìn sự trong sáng của tiếng Việt thông qua các bình luận, chia sẻ.

*** Nhóm giải pháp thứ ba: Giải pháp phối hợp**

- **Phối hợp với giáo viên chủ nhiệm:** Lồng ghép giáo dục việc hạn chế sử dụng “ngôn ngữ MXH” trong nói và viết thông qua các giờ sinh hoạt lớp. Đồng thời quản lý, nhắc nhở HS việc lạm dụng loại ngôn ngữ này trên các nhóm lớp.

- **Phối hợp với giáo viên bộ môn:** Lồng ghép việc giáo dục giữ gìn sự trong sáng của tiếng Việt trong các tiết học, uốn nắn, chỉnh sửa kịp thời việc HS lạm dụng “ngôn ngữ MXH” trong nói và đặc biệt là trong bài viết.

- **Phối hợp với phụ huynh học sinh:** Gặp PH trong các buổi họp PH toàn trường, mời Ban đại diện Hội cha mẹ học sinh đến dự buổi ngoại khóa để cùng nâng cao hiểu biết và có định hướng phối hợp uốn nắn kịp thời đối với con em mình trong hoạt động nói và viết, sử dụng ngôn ngữ chuẩn mực.

*** Nhóm giải pháp thứ tư: Tổ chức hoạt động ngoại khóa**

- **Mục tiêu của giải pháp:** Thông qua buổi ngoại khóa giúp cho HS hiểu được tác hại của việc lạm dụng “ngôn ngữ MXH” trong quá trình nói và viết; biết được tác hại của nó đối với việc làm mất đi sự trong sáng của tiếng Việt. Qua đó giúp các em tự rút ra nhận thức cho bản thân mình là nên hay không nên sử dụng “ngôn ngữ MXH”.

- **Nội dung của giải pháp:** Nhà trường, hội PH, Liên đội và các thầy cô giáo chủ nhiệm ở các khối lớp đã tổ chức ngoại khóa **“Sử dụng “ngôn ngữ mạng xã hội” - nên hay không nên?”**.

- **Cách thực hiện giải pháp:** Buổi ngoại khóa được tổ chức tập trung với sự tham gia của HS trong toàn trường. Trong đó 4 đội chơi chính đại diện cho 4 khối lớp trực tiếp tham gia phân thi.

- **Kết quả của giải pháp:** Học sinh trong toàn trường tham gia ngoại khóa với tinh thần sôi nổi. Sau mỗi buổi ngoại khóa, ý thức các bạn càng được nâng cao, không còn thờ ơ với tình trạng lạm dụng “ngôn ngữ MXH” trong nói và viết.

***Nhóm giải pháp thứ năm: Tổ chức cuộc thi “Em yêu tiếng Việt”**

- **Mục tiêu của giải pháp:** Thông qua cuộc thi giúp HS hiểu được lịch sử ra đời, vẻ đẹp của tiếng Việt, vai trò của tiếng Việt đối với sự tồn vong của dân tộc, hiểu được những hậu quả khó lường của việc lạm dụng “ngôn ngữ MXH” trong nói và viết. Qua đó giúp HS nâng cao ý thức, trách nhiệm của mình trong việc giữ gìn sự trong sáng của tiếng Việt.

- **Nội dung của giải pháp:** Nhà trường phối hợp với Liên đội, GV Ngữ văn tổ chức cuộc thi **“Em yêu tiếng Việt”** cho HS trong toàn trường.

- **Cách thực hiện giải pháp:** HS sẽ làm bài trên giấy, đóng thành tập, mỗi lớp ít nhất 5 bài dự thi. Bài thi sẽ được các cô giáo trong tổ Ngữ văn chấm và chọn ra những cá nhân, tập thể xuất sắc để trao giải.

Trong cuộc thi đó HS sẽ trả lời các câu hỏi về quá trình ra đời, phát triển của tiếng Việt; vẻ đẹp của tiếng Việt; vai trò của tiếng Việt đối với sự tồn vong của đất nước; trách nhiệm giữ gìn sự trong sáng của tiếng Việt của thế hệ trẻ; suy nghĩ của em về thực trạng lạm dụng “ngôn ngữ MXH” trong nói và viết hiện nay của HS.

- **Kết quả của giải pháp:** Sau cuộc thi có thể thấy được những thay đổi về nhận thức của HS rất rõ rệt. Từ việc trước đó có nhiều HS thờ ơ với tiếng Việt, cho rằng việc

sử dụng “ngôn ngữ MXH” trong nói và viết là một điều bình thường thì sau cuộc thi, các em đã thấy được cần phải hạn chế tối đa việc lạm dụng “ngôn ngữ MXH”; chú ý đến nhiều hơn đến trách nhiệm của mình đối với tiếng Việt; yêu tiếng Việt; hiểu được vai trò của tiếng Việt đối với sự tồn vong của dân tộc.

Sau khi áp dụng các giải pháp trên, bản thân tôi đã nhận được những kết quả rất tích cực. Đó là sự thay đổi nhận thức rất lớn của các em về việc sử dụng ngôn ngữ mạng xã hội như thế nào là đúng và đủ; đặc biệt là sự thay đổi trong ý thức phải biết giữ gìn sự trong sáng của tiếng Việt, giữ gìn nền văn hoá của nước nhà từ HS.

Như vậy có thể thấy rằng sự ra đời của internet nói chung và ứng dụng mạng xã hội nói riêng được coi là một phát minh có ý nghĩa thời đại, đáp ứng được nhu cầu của con người, nhất là với thế hệ học sinh, sinh viên. Tuy nhiên sử dụng như thế nào là hợp lý, là đủ, là hiệu quả - điều này phụ thuộc vào người dùng nó và không phải bạn trẻ nào cũng có thể nhận thức được điều đó.

Để vấn đề được giải quyết triệt để hơn, tôi xin đưa ra các đề xuất sau:

Thứ nhất: Đối với các đơn vị trường học

Nhà trường nên tạo thêm những sân chơi hấp dẫn thu hút HS, từ đó tạo thêm nhiều cơ hội, tổ chức những cuộc thi, những buổi sinh hoạt ngoại khoá để bổ trợ cho những giờ học chính khoá để HS không chỉ biết “ôm” MXH. Điều đó sẽ giúp HS giải tỏa những căng thẳng và khủng hoảng cảm xúc, tâm lí; giúp HS khai thác và phát huy những điểm mạnh và thành công trong học tập.

Bên cạnh đó, nhà trường cũng cần phải có những biện pháp thiết thực để chấn chỉnh HS đi theo trào lưu “ngôn ngữ MXH” một cách mù quáng, tiêu cực. Đồng thời, nhà trường cũng cần chú trọng giáo dục các nguyên tắc, tác phong, ngôn từ trong nhà trường, đặc biệt là ở GV rồi sâu rộng đến từng HS để từ đó làm cơ sở để hình thành nề nếp, thói quen ngôn phong văn minh, chuẩn mực, trong sáng trong lẫn ngoài trường học.

Thứ hai: Đối với gia đình

Cha mẹ cần dành thời gian để lắng nghe và quan tâm đến việc sử dụng MXH của con. Cha mẹ nên xây dựng một mối quan hệ tin tưởng với con cái và hơn hết, cha mẹ cần tìm hiểu vai trò MXH và hiểu rằng việc sử dụng MXH đúng đắn là có lợi cho việc thiết lập các mối quan hệ, cập nhật và trao đổi thông tin học tập. Bên cạnh đó, cha mẹ cần tìm hiểu những nhu cầu phát triển, tâm lí,... để có cách giáo dục con em phù hợp với đặc điểm tâm sinh lí, xu hướng thời đại. Cha mẹ cũng cần hỗ trợ tham gia vào giáo dục con cái cùng nhà trường, thầy cô; luôn giữ mối quan hệ chặt chẽ giữa gia đình và nhà trường, đặc biệt với giáo viên chủ nhiệm để nắm được những thông tin cần thiết về con em mình, sẵn sàng phối hợp với nhà trường để rèn luyện HS để có được những kết quả tốt đẹp.

Thứ ba: Đối với giáo viên

Thầy cô cần phải giáo dục, giúp HS thấy được vai trò và tầm quan trọng của MXH cũng như những tác động tiêu cực của nó. Về vấn đề sử dụng lệch lạc “ngôn ngữ MXH” thì GV cần giáo dục tác hại to lớn của việc sử dụng “ngôn ngữ MXH” trong văn phong nói và viết của HS. Ngoài ra, bản thân thầy cô cũng cần phải là tấm

gương trong việc thực hiện nhiệm vụ giáo dục cũng như nâng cao ý thức cho HS về vấn đề giữ gìn sự trong sáng của ngôn ngữ Việt bằng việc sử dụng chúng một cách trong sáng, phù hợp với chuẩn mực, với những quy tắc và phong cách vốn có của tiếng Việt; thường xuyên thiết lập các kênh đối thoại để từ đó khích lệ, nhắc nhở hay chấn chỉnh hoạt động ngôn ngữ của HS.

Thứ tư: Về phía học sinh

HS sử dụng MXH cần nâng cao kỹ năng quản lý thời gian, hành vi của mình trên MXH: HS cần sắp xếp thời gian dành cho học tập và thời gian sử dụng MXH một cách hợp lý; lựa chọn những thông tin, xu hướng, trào lưu,... phù hợp với bản thân; tránh để các thông tin tiêu cực, những xu hướng, trào lưu, trang mạng không lành mạnh ảnh hưởng đến tâm lý, hành vi, tính cách của mình.

HS cần nhận thức rõ mặt lợi, hại của MXH để là người sử dụng một cách thông minh, hiệu quả. HS cần phải chọn lọc những trào lưu hay, tốt, mang tính tích cực như: bảo vệ môi trường, yêu thương, đoàn kết, tương thân tương ái,... để lan toả nguồn năng lượng tích cực hướng đến các bạn và mọi người.

Bên cạnh đó cần giữ gìn sự trong sáng của tiếng Việt, không nói tục, chửi bậy, viết tắt, viết kí hiệu, biến tấu tiếng Việt, lạm dụng tiếng nước ngoài,... Nên cẩn thận, bình tĩnh nhận biết cái đúng, cái sai, không a dua theo kiểu “tâm lí đám đông”, không bắt chước theo những trào lưu, hiện tượng mạng, thần tượng, “idol” theo hướng xấu, tiêu cực. Đặc biệt, HS cần sử dụng tiếng Việt một cách yêu quý, tôn trọng như cách mà ta tôn kính những nét đẹp văn hoá đặc sắc do ông cha ta tạo ra.

Thứ năm: Đối với các nền tảng ứng dụng mạng xã hội

Nhà nước cần quản lý các MXH chặt chẽ hơn nữa và thường xuyên tuyên truyền nâng cao nhận thức của cá nhân người sử dụng để có thể phát huy tối đa các giá trị tích cực, đồng thời hạn chế tới mức thấp nhất những ảnh hưởng tiêu cực mà MXH gây ra. Đồng thời, các nền tảng ứng dụng MXH nên có một chương trình tự động quét và ẩn những bài đăng có nội dung tiêu cực, vi phạm cộng đồng, sử dụng những từ ngữ không đúng chuẩn mực.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Trần Trí Dõi: *Chính sách ngôn ngữ văn hoá dân tộc ở Việt Nam*, NXB Đại học quốc gia Hà Nội, Hà Nội 2003.
2. Cao Xuân Hạo: *Tiếng Việt - văn Việt - người Việt*, NXB Trẻ, TP. HCM 2001.
3. Ngô Thị Minh, *Khi giới trẻ biến hóa tiếng Việt*, baokhanhhoa.com.vn, 2012.
4. Nguồn Website: <https://vi.wikipedia.org/wiki>
5. Nguồn Website: <http://baophapluat.vn>>nguy_co_ngon_ngu_mang_pha_hoai_su_trong_sang_cua_tieg_Viet
6. Nguồn Website: <https://tuyengiao.vn/noi-dung-viet-dung/chan-chinh-tinh-trang-lam-dung-ngon-ngu-tren-mang-137888>

7. Nguồn Website: <https://www.doisongphapluat.com/nguon-goc-hinh-thanh-va-lich-su-phat-trien-cua-tieng-viet-a210807.html>

8. Nguồn Website: <https://dangcongsan.vn/cung-ban-luan/giu-gin-su-trong-sang-cua-tieng-viet-552099.htm>

GIẢI PHÁP KHẮC PHỤC ẢNH HƯỞNG MẠNG XÃ HỘI ĐỐI VỚI HỌC SINH KHUYẾT TẬT QUẢNG TRỊ

Tác giả: Minh Nguyệt
Trường Trẻ em Khuyết tật Quảng Trị
Điện thoại: 0943 957 555
Email: anhnguyetk15a@gmail.com

Tóm tắt: Bài viết nêu thực trạng sử dụng mạng xã hội đối với học sinh khuyết tật ở Quảng Trị, ảnh hưởng tích cực cũng như tiêu cực của mạng xã hội đến các em học sinh, đồng thời nêu bật giải pháp hỗ trợ, quản lý và định hướng cho các em sử dụng mạng xã hội hiệu quả. Những hình ảnh sinh động đã phản ánh hiện thực và giải pháp của nhà trường sẽ thu hút người đọc.

I. Mạng xã hội

Trong sự phát triển văn minh hiện đại của xã hội, sự bùng nổ của công nghệ hiện nay và do tình hình dịch bệnh đã làm gia tăng việc sử dụng mạng xã hội. Học sinh, sinh viên Việt Nam nói chung và ở Quảng Trị nói riêng đều sử dụng mạng xã hội học tập, làm việc, trao đổi thông tin, kết bạn, giải trí hay kinh doanh mọi lúc mọi nơi không phân biệt địa điểm, thời gian, không gian; không phân biệt lứa tuổi, ... Theo số liệu khảo sát tại trường Trẻ em Khuyết Tật Quảng Trị mạng xã hội cũng đã được 100% cán bộ, giáo viên, nhân viên trong nhà trường đã sử dụng vào việc quản lý học sinh, quản lý hoạt động dạy-học, quản lý công tác nội bán trú và trên 90% trong tổng số 131 học sinh sử dụng mạng để: trao đổi thông tin, học tập, giải trí...

1. Ưu điểm của mạng xã hội đối với học sinh Khuyết tật

- Mạng xã hội có tính năng chia sẻ fine, chat thoại, nhắn tin thông qua các phần mềm: Zalo, Facebook, Mail, Youtube, ... có thể kết nối, chia sẻ và đang trở thành một phần không thể thiếu trong cuộc sống hàng ngày. Trường TEKT Quảng Trị sử dụng trang: Zalo, Facebook, trang web để chia sẻ thông tin về học tập cũng như các hoạt động ngoại khóa do: trường, đoàn, đội, lớp tổ chức. Từ đây, gia đình, phụ huynh và mọi người biết đến các em một cách sâu rộng.

Không chỉ trao đổi thông tin, mạng xã hội còn dùng để kết nối với bạn bè. Mạng xã hội là nơi có nhiều thông tin cá nhân của mỗi người. Nó giúp các em tìm hiểu và kết bạn một cách nhanh chóng thuận tiện. Các em cũng có thể gặp gỡ và kết bạn với bất kỳ ai từ khắp nơi trên thế giới có cùng sở thích và quan điểm. Từ đó, các em có thể xây dựng mối quan hệ tốt và hợp tác với nhau trên nhiều phương diện. Từ đây khoảng cách về địa lý không còn cản trở các cháu trao đổi nói chuyện. Học sinh nhà trường đã thường xuyên giao tiếp với các nhà tài trợ, học tiếng anh bằng hình thức online.

Ở trường Khuyết tật, các em còn dùng mạng xã hội để học tập và rèn luyện. Trong xã hội hiện đại ngày nay, việc cập nhật thông tin là điều cần thiết và thiết yếu. Nó giúp các em tìm hiểu và nắm bắt nhiều thông tin quan trọng một cách dễ dàng. Thông qua mạng xã hội, các em có thể tìm hiểu thêm và trau dồi kiến thức, kỹ năng của bản thân để phát triển và đem lại hiệu quả cao.

Ngoài ra, kinh doanh online là cụm từ không xa lạ với mỗi chúng ta trong thời kì 4.0 của mạng xã hội như hiện nay. Học sinh trường TEKT cũng đã vận dụng lợi thế mua bán trực tuyến để kinh doanh bán hàng qua mạng và đem lại hiệu quả về kinh tế khá tốt. Trường TEKT cũng đã sử dụng mạng xã hội để chia sẻ hoạt động sản xuất của các em rộng rãi đến cộng đồng mạng và người tiêu dùng dễ dàng nhận biết thông tin nhanh chóng, hưởng ứng, đón, ủng hộ mua sản phẩm của các em àm ra để từ đó, nhận tạo ra một thị trường mạng tiêu dùng tin cậy. Giúp các em khi ra trường an tâm làm việc nuôi sống bản thân.

2. Tác hại của việc sử dụng MXH đối với học sinh Khuyết tật

Sự đa dạng về nội dung, hình thức và những lời mời chào hấp dẫn khiến cho học sinh Khuyết tật cũng không tránh khỏi những cám dỗ hay thói xấu mà MXH mang lại:

- Lạm dụng mạng xã hội trong học tập: Ở trường, giáo viên đã soạn-giảng bằng công nghệ thông qua: máy tính, Ti-vi với những hình ảnh sinh động, trực quan, dễ hiểu giúp học sinh nắm bắt được nội dung truyền tải. Nhưng có một số bộ phận học sinh lạm dụng mạng xã hội để tìm đáp án cho bài học dẫn đến trí não các em không linh hoạt và từ đó, các em học tập dựa dẫm vào mạng xã hội không tự lập về tư duy nên kết quả học tập sa sút.

- Giảm tương tác giữa người với người: Các em suốt ngày chỉ biết ôm khư khư điện thoại thông minh hay máy tính để tra cứu theo đam mê của mình mà không chú ý đến các mối quan hệ xung quanh nên làm giảm tương tác giữa các em với: người thân, thầy cô, bạn bè và mọi người. Đặc biệt, là các em học sinh rất mê chơi game. Có trên 100 em chiếm 76% chơi game trong đó, khoảng 40 em lớn của khối: Khiếm thính-Khiếm thị và khối trí tuệ chiếm hơn 30% chơi game thường xuyên trong ngày nhất là ngoài giờ lên lớp. Các em có thể tức thâu đêm để chơi game.

- Bạo lực mạng: Một số học sinh thính giác nghe theo lời dụ dỗ của kẻ xấu đã bạo lực trên mạng với nhau như: mắng chửi, miệt thị, chia bè kết phái thách thức, .. khiến cho tình bạn rạn nứt, thù hằn nhau. Cũng có một số em về nhà nghe lời dụ dỗ của bạn bè rủ nhau ăn nhậu online rất phản cảm, thiếu văn hóa, văn minh và làm mất đi vẻ đẹp của văn hóa Việt Nam.

- Lãng phí thời gian-sao nhảm thực tế: Nghiện mạng xã hội còn làm lãng phí thời gian và sao nhãng mục tiêu thực tế. Với quá nhiều sự chú ý trên phương tiện truyền thông xã hội, các em có thể dễ dàng quên đi ý nghĩa thực sự của cuộc sống. Đặc biệt là mua hàng online và làm đẹp: có hơn 70 em chiếm 53% học sinh trong trường đặc biệt học sinh nữ chiếm 40% rất thích làm đẹp, mê mua sắm thời trang và khoảng 30 em chiếm 23% suốt ngày cũng như đêm ở lớp hay ở nhà, không kể giờ giấc sẵn lòng và đặt hàng vô tội vạ khiến cho bản thân túng thiếu đi trộm cắp tiền gia đình mua sắm. Không chỉ vậy, các em còn say mê làm đẹp: như sử dụng mỹ phẩm không rõ nguồn gốc, tư trang kém chất lượng, tập luyện quá sức, không an toàn dẫn đến sức khỏe sa sút và có thể dẫn đến nguy hiểm tính mạng.

- Tình trạng cho con chơi mạng xã hội: Một điều nữa đang nổi trội trong xã hội hiện nay đó là: có không ít phụ huynh vì mãi mê công việc và đồng tiền bát gạo mà cứ giao điện thoại thông minh cho con “mình” để con khỏi đòi “mẹ”, không khóc và ngồi

yên cho phụ huynh làm việc nên tình trạng: tự kỉ “rối loạn ngôn ngữ, tang động” hay cận thị ngày càng phổ biến dẫn đến Học sinh tật nặng ngày càng tang. Có hơn 50% học sinh tật nặng và 30% học sinh có vấn đề về mắt được gửi đến trường Khuyết tật để học.

- Nhiệm phim người lớn: Đối với học sinh Khuyết tật rất, các em bị ảnh hưởng về trí não nên không làm chủ được hành vi của mình. Mặt khác, mạng xã hội lại là môi trường nhảy cảm và thực dụng dễ tuyên nhiễm vào đầu các em khiến cho các em muốn khám phá hoặc bắt chước làm theo chuyện người lớn dẫn đến ảnh hưởng tới: văn hóa trường học, sức khỏe sinh sản và để lại hậu thế di truyền rất đáng thương.

Tất cả những ảnh hưởng tiêu cực trên để lại hậu quả nặng nề gây ảnh hưởng tới: an ninh trật tự xã hội, kinh tế kiệt quệ, học tập và hiệu quả công việc không tốt thậm chí sức khỏe sa sút và có thể nguy hiểm đến tính mạng.

II: Một số giải pháp tăng cường công tác quản lý, giáo dục học sinh Khuyết tật Quảng Trị trên mạng xã hội:

Để phòng, chống tác động tiêu cực từ sử dụng mạng xã hội đối với học sinh, trường TEKT thực hiện một số giải pháp sau:

1. Nhà trường thường xuyên giám sát, theo dõi quản lý các hoạt động một cách sát sao, khoa học, chính xác các em sử dụng mạng xã hội để phát hiện, ngăn chặn, răn đe, giáo dục các em khi có biểu hiện nghiện mạng xã hội.

2. Trường tạo ra những sân chơi, đồ chơi, tổ chức có hệ thống các trò chơi, các câu lạc bộ, ... bổ ích để các em tham gia chơi giảm bớt thời gian sử dụng mạng xã hội.

3. Đẩy mạnh công tác tuyên truyền, giáo dục về chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước; của ngành Giáo dục và các địa phương. Tuyên truyền, giáo dục tới các em học sinh về Luật An toàn thông tin mạng, Luật An ninh mạng và các quy định của pháp luật về quản lý và sử dụng Internet, mạng xã hội và các loại hình truyền thông khác trên Internet, các nội dung về đạo đức, lối sống; văn hóa ứng xử trong trường học; kỹ năng nghề nghiệp, việc làm, khởi nghiệp; phòng, chống tội phạm, tệ nạn xã hội, bạo lực học đường... qua các hoạt động nhằm tự điều chỉnh hành vi tương tác của cá nhân trên môi trường mạng xã hội theo hướng tích cực, hiệu quả. Đa dạng hóa các hình thức tuyên truyền, giáo dục như: xây dựng chuyên trang, chuyên mục, hình ảnh, video clip tuyên truyền, giáo dục chính trị, tư tưởng đối với các em trên mạng xã hội thông qua tiết: chào cờ, sinh hoạt ngoại khóa, tiết sinh hoạt, giờ ra chơi, 15 phút sinh hoạt đầu giờ hay cả trong tiết học, ...

4. Thường xuyên kết-phối hợp với gia đình giám sát, theo dõi các em sử dụng mạng xã hội đúng mục đích và vận động phụ huynh tích cực quan tâm đến con em mình nhiều hơn để các em không thấy cô độc và tìm đến mạng xã hội. Tuyên truyền với phụ huynh không nên cho con em mình sử dụng máy điện thoại thông minh quá lâu dẫn đến các em sống ảo trên mạng xã hội và nghiện mạng xã hội không lối thoát.

5. Duy trì cơ chế phối hợp giữa các cơ quan, tổ chức trong nhà trường và giữa nhà trường với các cơ quan, chính quyền địa phương và nhân dân nơi trường đóng chân để nắm bắt tình hình tư tưởng của các em học sinh trên môi trường mạng xã hội,

kip thời xử lý các vấn đề phát sinh, bảo đảm an ninh mạng, an toàn thông tin, phòng ngừa, ngăn chặn các website, trang thông tin giả mạo.

6. Tập trung xây dựng và nâng cao chất lượng đội ngũ cán bộ quản lý, cán bộ Đoàn tâm huyết, giỏi chuyên môn để nắm bắt tình hình tư tưởng của các em trên môi trường mạng xã hội. Tham mưu xử lý theo thẩm quyền những vướng mắc, phản ánh, kiến nghị của các em học sinh. Phối hợp đấu tranh, phản bác những thông tin sai trái, xuyên tạc, kích động, thù địch, góp phần bảo vệ chủ trương, đường lối, quan điểm của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước, bảo vệ uy tín của ngành Giáo dục và nhà trường.

III. Hiệu quả của việc thực hiện các giải pháp tăng cường công tác quản lý, giáo dục học sinh Khuyết tật Quảng Trị trên mạng xã hội

- Với sự nỗ lực của tập thể: cán bộ, giáo viên, nhân viên nhà trường trong việc thực hiện giải pháp tăng cường công tác quản lý, giáo dục học sinh Khuyết tật Quảng Trị trên mạng xã hội đã đem lại hiệu quả rất tích cực đối với các em Khuyết tật:

- Nhà trường đã lắp đặt phủ khắp hệ thống mạng internet và có hệ thống Camera quản lý, giám sát hoạt động: dạy-học; Hoạt động nội bán trú; quản lý làm việc của các bộ phận trong trường.

- Trường cũng được các tổ chức, các nhà hảo tâm tài trợ về kinh phí xây dựng, đầu tư trang thiết bị-cơ sở vật chất như: sân bóng đá đa năng, phòng tâm vận động, các dụng cụ thể thao; Các câu lạc bộ: bóng đá, âm nhạc, đọc sách, khiêu vũ, tiếng anh được tổ chức thường xuyên trong tuần theo lịch phân công nhà trường và hoạt động mạnh mẽ; Các lớp học nghề: hương, hoa, may cũng được lòng ghép vào trong chương trình dạy học của trường phù hợp với các em để các em có thể phát huy khả năng, năng khiếu của mình Giúp các em hoàn thiện bản thân.

- Đội cũng đã thực hiện cho các em sinh hoạt tập thể: trong giờ ra chơi, sau buổi học giúp các em được rèn luyện thể chất và quên đi việc sử dụng mạng xã hội.

- Giáo viên đã thường xuyên theo dõi và có những biện pháp ngăn chặn các em kịp thời sử dụng mạng xã hội trong lớp.

- Ý thức của phụ huynh về ảnh hưởng của mạng xã hội đối với con mình cũng được cải thiện rõ rệt: Bố mẹ quan tâm con nhiều hơn trước “không cho các em dùng điện thoại lâu”. Biết lo lắng và khuyên răn con “không nên lạm dụng mạng xã hội gây ảnh hưởng đến sức khỏe”; Phụ huynh chịu lắng nghe chia sẻ của cô chủ nhiệm về tình hình học của con mình và cũng đã có những biện pháp răn đe con để con mình hoàn thiện.

- Các cơ quan ban ngành trực thuộc: phường 3, thành phố Đông Hà và sở luôn quan tâm, phối hợp với nhà trường để tổ chức những buổi sinh hoạt ngoại khóa giáo dục về: an ninh an toàn-trật tự xã hội, an ninh mạng xã hội, sức khỏe sinh sản, tệ nạn buôn bán người, ma túy, ... giúp các em có ý thức và tự giác trong việc dùng mạng xã hội.

Với những kết quả trên của trường Trẻ em Khuyết tật Quảng Trị trong việc quản lý ngăn ngừa học sinh sử dụng mạng xã hội đã phần nào giúp các em vượt qua cám dỗ trên mạng để rèn luyện bản thân: Hiện nay, tình trạng xem game, mua sắm

online đã giảm chỉ còn chiếm khoảng 10% trong tổng số học sinh của trường; Sức khỏe các em được cải thiện rất tốt: cơ thể linh hoạt, tự tin, hòa đồng vui chơi đoàn kết; Đạo đức không bị suy thoái: các em biết thương yêu, giúp đỡ bạn bè, người thân những công việc đơn giản; Học tập đạt kết quả cao trên 99% hoàn thành kế hoạch nhà trường. Giúp các em hoàn thiện bản thân vươn tới hòa nhập cộng đồng và trở thành một công dân có ích cho xã hội.

Nguồn tin: Tư liệu của trường Trẻ em Khuyết tật Quảng Trị./.

TIKTOK – TỪ THÁCH THỨC ĐẾN CƠ HỘI TRONG CÔNG TÁC GIÁO DỤC HỌC SINH

Tác giả: Thái Thị Hương Nga

Đơn vị: Trường THCS&THPT Bến Quan

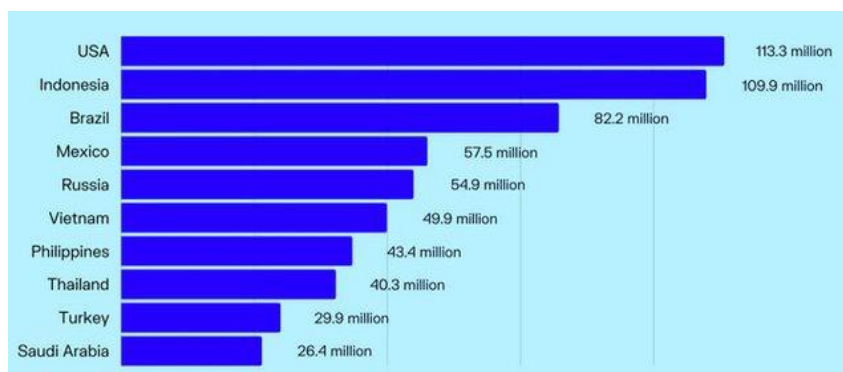
Mail: Huongngabq279@gmail.com

Tóm tắt: Mạng xã hội Tiktok xuất hiện và trở nên chiếm ưu thế tại Việt Nam, thu hút hàng triệu người tham gia, trong đó, chủ yếu là thanh thiếu niên. Điều này đã tác động nhiều mặt đến tư tưởng, lối sống, đạo đức và hành động, ứng xử của thanh niên. Điều này đặt ra những yêu cầu quan trọng đối với ngành giáo dục để có thể định hướng học sinh nhận thức và ứng xử đúng đắn với tất cả những thông tin trên kênh mạng xã hội này. Bằng việc nghiên cứu những tác động của Tiktok đến tư tưởng nhận thức và hành động của thanh niên, bài viết này sẽ chỉ ra những cơ hội và thách thức của mạng xã hội Tiktok trong công tác giáo dục học sinh. Từ đó, định hướng một số giải pháp cụ thể để mang lại hiệu quả trong việc giáo dục học sinh.

1. Đặt vấn đề

TikTok, hay còn biết tới là **Douyin** (Đầu Âm) tại Trung Quốc, là một nền tảng video âm nhạc và mạng xã hội của Trung Quốc được tạo ra bởi Trương Nhất Minh - người sáng lập của ByteDance. Nó được sử dụng để tạo các video ca nhạc ngắn, hát nhép, khiêu vũ, hài kịch và tài năng từ 3 giây đến 10 phút, và các video lặp lại ngắn từ 3 đến 60 giây.

Trong những năm gần đây, mạng xã hội Tiktok dần chiếm được ưu thế đối với người dùng. Ra đời từ tháng 8/2018, chỉ hơn 5 năm xuất hiện, Tiktok đã phủ sóng đến tất cả người dùng ở Việt Nam, trong đó số lượng thanh thiếu niên được tính là đối tượng sử dụng nhiều nhất kênh mạng xã hội này. Theo số liệu thống kê của DataReportal, tính đến tháng 2/2023, có khoảng 77,93% triệu người dùng Internet tại Việt Nam và có đến 64% người dùng Internet tại Việt Nam đang sử dụng Tiktok. Cũng theo DataReportal, Việt Nam có khoảng 70 triệu người dùng mạng xã hội. Như vậy, người dùng TikTok chiếm đến 71,2% trong số đó. Và trong top 10 quốc gia sử dụng Tiktok nhiều nhất, Việt Nam đứng thứ 6. Đó là một con số đáng phải lưu ý. Bởi lẽ, trong con số đó, có bao nhiêu thanh thiếu niên đang tiêu tốn thời gian vì TikTok mỗi ngày.

Số liệu thống kê của DataReportal, tính đến tháng 2/2023

Chúng tôi đã tiến hành khảo sát với 300 học sinh THPT tại trường THCS&THPT Bến Quan, con số nhận lại được có 294 học sinh có tài khoản Tiktok và có 227 học sinh thường xuyên sử dụng Tiktok với các mục đích khác nhau. Như vậy, để thấy rằng, việc sử dụng mạng xã hội TikTok trong học sinh trường THCS&THPT Bến Quan nói riêng và học sinh nói chung là một vấn đề cần được quan tâm. Bởi nó đang hằng ngày tác động trực tiếp đến học sinh.

Với những thực tế như vậy, dễ dàng nhận thấy TikTok đã và đang tác động không nhỏ đến bộ phận thanh thiếu niên. Việc sử dụng TikTok thường xuyên sẽ tác động đến suy nghĩ, nhận thức và chi phối đến hành động của giới trẻ. Vì vậy, câu hỏi Học sinh sử dụng TikTok như thế nào là hợp lí, phù hợp đang rất cần được trả lời.

2. Những thách thức đang phải đối mặt từ TikTok

TikTok được học sinh sử dụng chủ yếu với mục đích giải trí. Trong đó, gồm có hai hình thức chính:

Thứ nhất, theo dõi và xem các nội dung trên nền tảng TikTok

Thứ hai, Đăng tải các video và xây dựng nội dung trên nền tảng TikTok.

Trước hết, với việc thường xuyên theo dõi và xem các nội dung trên nền tảng TikTok tiềm ẩn rất nhiều những nguy cơ đối với học sinh. Thuật toán xây dựng của TikTok là sự lặp lại, hiểu một cách đơn giản, những nội dung video đã được xem hoặc tìm kiếm sẽ liên tiếp được liên kết và dẫn đến những video có nội dung tương tự. Điều này tiềm ẩn những nguy cơ nếu học sinh tìm thấy những video liên quan đến bạo lực, tình dục hoặc các tệ nạn xã hội khác. Sự tiếp xúc lâu dài sẽ gây ảnh hưởng đến suy nghĩ, tâm sinh lí của học sinh. Theo quy luật “mưa dầm thấm lâu” của tâm lí, những tác động lâu dài sẽ mang lại những ảnh hưởng tiêu cực đến nhận thức và chi phối nhiều đến hành động của thanh thiếu niên. Với độ tuổi có nhiều thay đổi và biến động về tâm lí, dễ bị ảnh hưởng, những tin xấu, độc không có sự kiểm soát tràn lan trên TikTok là “những con virus” có thể tấn công âm thầm đến “hệ miễn dịch” đạo đức của học sinh.

Cùng với đó, nhiều học sinh thường xuyên cập nhật hình ảnh của bản thân lên TikTok hoặc chia sẻ những nội dung tùy ý thích, gây chú ý của những người dùng khác. Những hiện tượng BodyShaming (Kì thị ngoại hình), gây hiềm khích cũng từ đây mà xuất hiện nhiều trong học sinh. Việc học sinh đăng tải hình ảnh của bản thân lên mạng xã hội cũng xuất hiện nhiều nguy cơ tiềm ẩn cho những đối tượng lợi dụng lừa đảo hoặc giả danh, giả dạng. Vấn đề đáng lo ngại nhất là bạo lực tinh thần, những nguy cơ về tấn công tình dục,...

Không có tính năng giới hạn độ tuổi giống như Youtube, cũng không cần phải đăng nhập mới xem được nội dung, TikTok quá “cởi mở” với những thanh thiếu niên đang ở tuổi tò mò, thích khám phá. Như vậy, có thể thấy TikTok tiềm ẩn nhiều nguy cơ, khiến học sinh bị ảnh hưởng bởi những thông tin, hình ảnh không phù hợp với văn hóa, đạo đức, lứa tuổi. Nó cũng lấy đi rất nhiều thời gian trong ngày của học sinh, ảnh hưởng đến sức khỏe và chất lượng học tập. Nếu không quản lí việc sử dụng TikTok hợp lí, sẽ là một trong những khó khăn lớn cho gia đình và nhà trường trong công tác giáo dục học sinh.

3. Từ thách thức đến cơ hội trong sử dụng TikTok để hỗ trợ công tác giáo dục học sinh.

** Xây dựng nền tảng lớp học ảo trên TikTok*

Nắm bắt nhu cầu sử dụng TikTok của học sinh, thiết nghĩ, việc xây dựng nền tảng lớp học ảo để hỗ trợ học sinh trong học tập và bồi dưỡng đạo đức, lối sống, kỹ năng sống cho học sinh. Mỗi lớp học có thể tạo dựng nên một kênh TikTok, và nhiệm vụ của các bạn học sinh là xây dựng các nội dung học tập theo hướng dẫn của giáo viên chủ nhiệm. Có thể phân chia nhiệm vụ theo các tổ, hoặc nhóm học sinh có lợi thế về từng năng khiếu để tận dụng những ưu điểm của học sinh tạo dựng nguồn dữ liệu cho kênh. Ví dụ, các em học sinh giỏi các môn học nhận nhiệm vụ về các bài tập, các cách làm hay, các phương pháp học tập hữu ích. Những dạng bài tập cơ bản được giải và trình bày thành các video ngắn đăng tải lên kênh để làm tư liệu học tập cho những bạn khác. Cứ như vậy, kênh TikTok sẽ trở thành một nguồn học liệu quý giá cho cả lớp cùng khai thác.

** Quảng bá hình ảnh lớp, trường bằng TikTok*

Cũng tương tự như xây dựng nguồn học liệu, hãy biến TikTok thành một kênh quảng bá hình ảnh của lớp và của trường. Nó giống như một cuốn nhật kí online ghi lại những kỉ niệm trong thời đi học bằng những thước phim ngắn. Nó vừa có khả năng lưu trữ những kỉ niệm đẹp mà không sợ mất đi, vừa có thể giới thiệu, chia sẻ những hình ảnh đẹp của tuổi học trò, tình bạn, thầy thầy trò đến với mọi người. Với thế giới số hóa, việc lan tỏa một hành động việc làm chỉ cần diễn ra bằng một cái click chuột, vậy thì tại sao không tận dụng ngay TikTok để cùng lan tỏa những hình ảnh đẹp của trường, của lớp. Những nội dung này dưới bàn tay sáng tạo công nghệ của học sinh, chắc chắn sẽ mang lại nhiều hấp dẫn.

** Xây dựng đội ngũ học sinh làm công tác truyền thông với TikTok*

Trong các hoạt động của nhà trường, Đoàn thanh niên trong trường học, công tác truyền thông là vô cùng quan trọng. Nhiệm vụ của đội ngũ truyền thông là truyền tải thông tin liên quan đến rộng rãi mọi người, bằng những hình thức hấp dẫn. Chính vì vậy, khai thác tối đa khả năng sáng tạo, hiện đại và kỹ năng công nghệ thông tin, kỹ năng đa phương tiện của học sinh, chúng ta có thể xây dựng nên một đội ngũ học sinh làm công tác truyền thông hoặc xây dựng câu lạc bộ truyền thông.

Học sinh luôn luôn là đối tượng mang lại nhiều điều mới mẻ, điều này cũng lại phù hợp với tiêu chí của TikTok khi đăng tải một video. Xây dựng một kênh TikTok chuyên nghiệp với các sản phẩm truyền thông dự án, chương trình, hoạt động của Đoàn trường, nhà trường cũng là một cách thức giúp học sinh sử dụng TikTok hiệu quả. Đồng thời, góp phần rèn luyện một số những kỹ năng cơ bản cho học sinh. Qua đó, thu hút thêm nhiều học sinh tham gia xây dựng ý tưởng, kịch bản, kỹ thuật, hiệu ứng. Làm được những điều này, chắc chắn câu lạc bộ truyền thông trong các trường học sẽ hoạt động hiệu quả hơn.

** Giáo dục hướng nghiệp, định hướng nghề nghiệp cho học sinh với những nghệ có thể khai thác TikTok.*

TikTok trở thành một nền tảng mạng xã hội lớn mạnh với số lượng người tham gia khổng lồ. Và TikToker cũng trở thành một nghề rất “hot” hiện nay. Hay nói cách

khác, đây là ngành sáng tạo nội dung; một kênh bán hàng online rộng mở... Chính vì vậy, trong công tác giáo dục, hỗ trợ định hướng học sinh hướng nghiệp, khởi nghiệp, nên cần thiết giới thiệu cho học sinh những lựa chọn mới mẻ này. Nếu tận dụng hiệu quả mạng xã hội TikTok, học sinh hoàn toàn có thể xây dựng kênh quảng cáo, review sản phẩm, bán hàng,... Đây cũng là một trong những điều mà gia đình, nhà trường cần mạnh dạn đề giới thiệu, định hướng cho học sinh. Nó cũng góp phần giúp học sinh hiểu đúng và sử dụng đúng TikTok.

** Tự học ngoại ngữ và các kiến thức chuyên sâu trên TikTok*

Là nguồn thông tin vô tận, TikTok ngoài những thông tin không thể kiểm soát, thì cũng có rất nhiều kênh thông tin hữu ích do chính các thầy cô giáo, các nhân vật có tầm ảnh hưởng sáng tạo. Từ nền tảng này, có nhiều kênh thông tin bổ ích dạy học Tiếng anh, các kiến thức kĩ năng cơ bản hay các kênh chuyên giới thiệu kiến thức chuyên sâu về một lĩnh vực. Giáo viên có thể lựa chọn và định hướng cho học sinh những nguồn kênh chính xác, nhiều lợi ích. Từ trên nền tảng này, việc tự học ngoại ngữ hay các kiến thức chuyên ngành cũng dễ dàng và thuận lợi.

Tuy nhiên, để có thể định hướng giúp học sinh nắm được những nguồn thông tin chính xác, những kênh thông tin hữu ích, mỗi thầy cô giáo cũng cần tham gia vào nền tảng này để hiểu, lựa chọn và định hướng hỗ trợ học sinh trong việc tìm kiếm và học tập. Mỗi thầy cô giáo cũng cần phải cởi mở trong suy nghĩ và quan niệm về nền tảng mạng xã hội, bởi bất kì một sự vật, sự việc nào cũng có tính hai mặt của nó. Và chúng ta, những người làm giáo dục lại cần thiết phải thay đổi, thích ứng, tiếp cận với những điều mới mẻ để có thể hiểu hơn về học sinh của chính mình. Chỉ có vậy, công tác giáo dục mới dễ dàng và thuận lợi.

4. Kết luận: Từ nền tảng mạng xã hội TikTok, những thách thức và cơ hội luôn đi liền với nhau. Vấn đề đặt ra ở đây là phải hiểu hết những thách thức để thay đổi chúng thành cơ hội. Và việc sử dụng mạng xã hội TikTok trong công tác giáo dục học sinh cũng như vậy. Trong môi trường học đường, trong bối cảnh giáo dục hiện đại, chúng ta lại càng phải nắm bắt và hiểu rõ hơn về nền tảng mạng xã hội để có thể định hướng và giáo dục học sinh. Nói như vậy, nhưng để có thể hiện thực hóa, cần phải có sự chung tay của gia đình – nhà trường và toàn xã hội. Và thiết nghĩ, mỗi thầy cô giáo, phải là những người tiên phong, đồng hành cùng học sinh, trở thành người bạn của học sinh thì mới có thể hiểu và giáo dục học sinh đi đúng hướng. Đứng trước nhu cầu phát triển của thời đại, việc học sinh sử dụng mạng xã hội nói chung và TikTok nói riêng là một điều hoàn toàn dễ hiểu và đúng quy luật. Vì thế, thay vì cấm cản, áp đặt, chúng ta cần thiết phải đồng hành.

Từ những phân tích trên, bài viết hy vọng sẽ mang lại những góc nhìn tích cực về việc sử dụng mạng xã hội TikTok và một số những giải pháp cơ bản để TikTok có thể hỗ trợ chúng ta trong quá trình giáo dục học sinh.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Robert J. Marzano (2013), *Nghệ thuật khoa học và dạy học* (Nguyễn Hữu Châu dịch), Nxb. Giáo dục Việt Nam.

2. Ngô Tứ Thành, Lê thị Minh Thanh, *Xây dựng mô hình dạy học trong thế giới nối mạng toàn cầu*, tạp chí Giáo dục số 302/2023.
3. Trần Tuyên, *Sử dụng trang (Wed) mạng xã hội để dạy học*, Tạp chí Giáo dục số đặc biệt, tháng 5/2015.
4. <https://congly.vn/viet-nam-nam-trong-top-quoc-gia-co-nguoi-dung-tiktok-nhieu-nhat>

TÁC ĐỘNG CỦA MẠNG XÃ HỘI TIKTOK ĐẾN GIỚI TRẺ NÓI CHUNG VÀ HỌC SINH THCS NÓI RIÊNG

Tác giả: Lê Văn Năm

Đơn vị: Trường THCS Nguyễn Huệ - Đông Hà

Tóm tắt: Bài viết nói về những tác động của mạng xã hội đặc biệt là mạng xã hội tiktok đến giới trẻ nói chung và lứa tuổi học sinh THCS nói riêng. Bài viết cung cấp những kiến thức về mạng tiktok và những tác động hai mặt lên giới trẻ đặc biệt là những mặt trái lên giới trẻ mà chủ yếu là lứa tuổi học sinh, nêu được những thực trạng liên quan đến vấn đề và từ đó cũng đưa ra các giải pháp nhằm hạn chế mặt trái và phát huy mặt tích cực của mạng xã hội tiktok đến học sinh, những kết quả bước đầu khi áp dụng giải pháp tại trường THCS Nguyễn Huệ, Đông Hà, Quảng Trị.

1. Những tác động của mạng xã hội Tiktok đến lứa tuổi học sinh THCS

1.1 Lợi ích của mạng xã hội Tiktok:

a) Phục vụ học tập: Internet đóng vai trò rất quan trọng trong lĩnh vực giáo dục, đào tạo. Là công cụ giúp học sinh học tập tra cứu thông tin và hiện thực các nhiệm vụ học tập mà giáo viên chuyển giao. **b) Cập nhật tin tức đời sống xã hội:** Mạng xã hội Tiktok hay Facebook, zalo đang được nhiều người sử dụng nhiều nhất hiện nay, xuất hiện rất nhiều Fanpage cập nhật liên tục những tin tức nóng hổi của xã hội hoặc gây sốc ở bất cứ thời điểm nào trong ngày. Thông qua các trang mạng xã hội, các nhà quảng cáo hay các nhà cung cấp sẽ cập nhật một cách nhanh chóng những vấn đề được mọi người đang quan tâm của các lĩnh vực. Hơn nữa, bạn cũng có thể cập nhật tin tức hoặc xem những bộ phim, Video ca nhạc,...trên mạng xã hội Tiktok, Facebook, Youtube hay nhiều mạng xã hội khác. Từ đó, các bạn thỏa mãn sự tò mò, mở mang sự hiểu biết của mình. **c) Kết nối các mối quan hệ:** Đặc điểm nổi bật của mạng xã hội chính là đẩy mạnh quá trình tương tác giữa mọi người. Nếu như trước đây các bạn không thể gặp gỡ trực tiếp người thân, bạn bè, bạn phải liên lạc với họ qua điện thoại khiến bạn tốn khoản tiền không nhỏ. Thì mạng xã hội xuất hiện, giúp bạn thoải mái liên lạc với bạn bè, người thân ở bất cứ đâu, chỉ cần bạn có trong tay chiếc điện thoại thông minh hoặc chiếc máy tính kết nối Internet, mà không hề tốn kém tiền bạc. Hoặc nếu bạn là thành viên trong môi trường làm việc mới,...thì việc làm quen, kết nối với mọi người mới là điều đáng e ngại. Cho nên trò chuyện thông qua mạng xã hội sẽ giúp bạn dễ dàng trò chuyện, gần gũi với nhau hơn. **d) Nâng cao kỹ năng sống và sự hiểu biết:** Trên các trang mạng xã hội, ngày càng xuất hiện nhiều trang cung cấp các kiến thức trong cuộc sống, các hội nhóm chia sẻ kiến thức học tập và mọi lĩnh vực. Tiêu biểu tôi lấy ví dụ về nhóm “Luyện Tiếng Anh mỗi ngày” và rất nhiều nhóm với bộ môn khác trong chương trình học. Bên cạnh đó, ngoài kiến thức học tập thì còn cung cấp kiến thức về nấu ăn, kỹ năng sống, chia sẻ cảm xúc, thể thao,...Thông qua đó, người dùng có thể dễ dàng tích lũy được rất nhiều kiến thức cần thiết trong cuộc sống. **e) Tránh được nhiều hiểm họa trong cuộc sống:** Mạng xã hội là gì? Các bạn biết đấy, mạng xã hội là nơi để chúng ta cập nhật, chia sẻ tất cả những thông tin, hình ảnh, sự việc diễn ra hàng ngày, cho nên bất cứ tin tức gì các bạn cũng có thể cập nhật. Ví dụ như những tin tức về các tệ nạn xã hội được chia sẻ rộng rãi và nhanh chóng trên

mạng xã hội, nhờ vậy mà tất cả người dân được cảnh báo trước những hiểm họa có thể diễn ra trong cuộc sống, giúp mọi người nâng cao được tinh thần cảnh giác. **g) Kinh doanh và quảng bá thương hiệu miễn phí:** Để sở hữu cho mình một shop thời trang, hay một cửa hàng là điều không dễ dàng, thế nhưng khi có sự xuất hiện của mạng xã hội, ước mơ của bạn sẽ có thể trở thành hiện thực. Bạn chỉ cần tạo ngay một trang miễn phí trên mạng xã hội để tiến hành quảng bá hình ảnh, thông tin của sản phẩm. Các trang mạng xã hội mà bạn có thể sử dụng để kinh doanh miễn phí phổ biến hiện nay như là mạng xã hội Tiktok, Facebook, Youtube, Zalo...

1.2. Tác hại của mạng xã hội Tiktok

a. Mạng xã hội ảnh hưởng đến an ninh chính trị, trật tự an toàn xã hội: Ngoài những mặt tích cực, mạng xã hội đang chứa đựng nhiều nguy cơ đe dọa đến an ninh trật tự của từng quốc gia và từng địa phương. Một số Website do các tổ chức, cá nhân ở nước ngoài đăng ký thành lập. Lợi dụng Internet các thế lực thù địch và bọn tội phạm đang xâm phạm an ninh trật tự địa phương bằng các hình thức thủ đoạn sau:

Bọn tội phạm công nghệ cao lợi dụng các website tán phát virus để thu thập thông tin cá nhân: họ tên đăng nhập, số điện thoại, các mối quan hệ, email, mã số tài khoản tín dụng ngân hàng, mật khẩu, nhằm lừa đảo chiếm đoạt tiền, thậm chí tống tiền nhiều người.

Nguy hiểm nhất là các thế lực thù địch và bọn phản động trong và ngoài nước đang tận dụng các website, blog, mạng xã hội, để tăng cường chống phá, tuyên truyền, xuyên tạc các chủ trương chính sách của đảng, sự điều hành quản lý của nhà nước, triệt để lợi dụng các vấn đề thời sự, nhạy cảm, được dư luận quan tâm, nhưng chưa được giải quyết tốt, để lôi kéo, kích động nhân dân biểu tình, tụ tập đông người chống đối chính quyền.

b. Các trang web đen tràn ngập: Thế giới Internet hiện nay đang tràn lan các trang web đăng tải những nội dung dung tục, thông tin “tư vấn” nhằm nhĩ và rất nhiều phim “đen”. Nghiêm trọng hơn là những trang Web sex chiếu những bộ “phim người lớn” của Nhật Bản, Châu Âu,...được thực hiện bởi dàn diễn viên chuyên nghiệp. Đây là những bộ phim mang tính chất khiêu dâm, dung tục, trái với thuần phong mỹ tục của người Việt Nam và có ảnh hưởng đến tâm sinh lý người xem. Đối tượng mà những trang Web này hướng tới chính là giới trẻ. Từ lâu, những bộ phim này đã tác động không nhỏ đến tâm, sinh lý và là một trong những nguyên nhân chính ảnh hưởng tới lối sống thiếu lành mạnh, phẩm chất của học sinh.

c. Tăng tình cảm ảo, xa rời tình cảm thật: Với Internet, qua các trang mạng xã hội, bạn có thể kết bạn được rất nhiều người, ở nhiều nơi trong nước và trên thế giới. Chỉ cần ngồi ở nhà thôi thì bạn cũng có thể nói chuyện, tâm sự và chia sẻ vui buồn với những bạn ở rất xa, có thể có cả những người bạn từng học tập chung với bạn. Cũng vì sự tiện lợi này, bạn sẽ ít dành thời gian cho các mối quan hệ cũ, ít có những cuộc gặp thật ngoài đời để đi chơi, ăn uống, ôn lại những kỷ niệm với nhau, từ đó, tình cảm bạn bè thật sự ở ngoài đời dần dần phai nhạt.

d. Lãng phí thời gian và xao nhãng học tập, làm việc: quá chú tâm vào mạng xã hội dễ dàng làm người ta quên đi mục tiêu thực sự của cuộc sống. Thay vì chú tâm tìm kiếm kiến thức để chuẩn bị hành trang cho tương lai bằng cách học hỏi những kỹ năng cần thiết, các bạn trẻ lại chỉ chăm chú để trở thành “*anh hùng ban phim*” và nổi

tiếng trên mạng. Ngoài ra, việc đăng tải những thông tin “*giật gân*” nhằm tăng lượng follow, câu Like không còn là chuyện xa lạ, song nó thực sự khiến người khác phát bức nếu dùng quá thường xuyên. Mạng xã hội cũng góp phần tăng sự ganh đua, sự cạnh tranh không ngừng nghỉ để tìm like và nó sẽ cướp đi đáng kể quỹ thời gian của bạn.

g. Giết chết sự sáng tạo: Mạng xã hội là phương tiện hiệu quả nhất để làm tê liệt và giết chết quá trình sáng tạo. Quá trình lướt các trang mạng xã hội có tác động làm tê liệt não bộ tương tự như khi xem tivi trong vô thức.

h. Không trung thực và bạo lực trên mạng: “*Anh hùng ban phim*” là một từ không còn xa lạ trong thời gian gần đây. Người ta cảm thấy thoải mái trên mạng nên họ thường nói những điều mà ngoài đời không dám phát biểu hoặc không có thực. Đồng thời nạn bạo lực trên mạng càng nhức nhối thì ngoài đời con người cũng dần trở nên bạo lực hơn hẳn.

k. Thường xuyên so sánh bản thân với người khác: những gì người ta khoe khoang trên mạng không hẳn là con người thật của họ, và việc thường xuyên so sánh những thành tựu của mình với bạn bè trên mạng sẽ ảnh hưởng rất tiêu cực đến tinh thần của bạn. Hãy dừng việc so sánh và nhớ rằng ai cũng có điểm mạnh, điểm yếu của riêng mình. Từ những hành động thực tế để có thể làm tăng giá trị của bản thân là điều cần thiết đối với mỗi chúng ta.

l. Mất ngủ: Ánh sáng nhân tạo tỏa ra từ màn hình các thiết bị điện tử sẽ đánh lừa não của bạn làm bạn khó ngủ hơn. Ngoài ra, nhiều bạn trẻ hiện nay sẵn sàng thức thâu đêm chỉ vì đam mê các game Online. Thiếu ngủ dẫn đến nhiều hệ lụy nghiêm trọng cho sức khỏe và tinh thần.

m. Thiếu riêng tư: Đã có nhiều thông tin cho rằng các trang mạng xã hội bán thông tin cá nhân của người sử dụng, lại thêm nhiều nguy cơ từ Hacker, virus. Những điều này đều cảnh báo rằng sự riêng tư cá nhân đang dần mất đi trong khi mạng xã hội càng phát triển.

Từ việc đó, chúng ta thấy rằng, những thông tin được báo chí đăng hay được truyền tải từ mạng xã hội đã được lan tỏa rộng rãi và được dư luận hết sức quan tâm, mặc dù người đọc hay chia sẻ thông tin đó trên mạng xã hội, đều chưa biết thực hư sự chính xác của thông tin đó ra sao. Xét về góc độ này, chúng ta có thể thấy được mặt trái của mạng xã hội, mọi người đều có thể đọc và chia sẻ những thông tin mà không hiểu rõ về vấn đề, chính điều này đã vô tình gây ra những rắc rối, những ảnh hưởng xấu tới cuộc sống cá nhân của những người trong cuộc.

Do đó, bên cạnh phát huy được những mặt tích cực của mạng xã hội thì cần loại bỏ và ngăn chặn được những mặt tiêu cực của nó. Và có không có giải pháp nào hiệu quả và tối ưu hơn đó là từ sự nhận thức, mục đích của người sử dụng. Với học sinh thì việc sử dụng Internet và mạng xã hội hiệu quả là hãy biết khai thác thông tin từ những trang web “sạch” có uy tín, tìm các trang Web phục vụ học tập như www.ebook.edu.vn; [sach123.com/lichsu1 .htm](http://sach123.com/lichsu1.htm); bachkhoatoanthu.gov.vn.

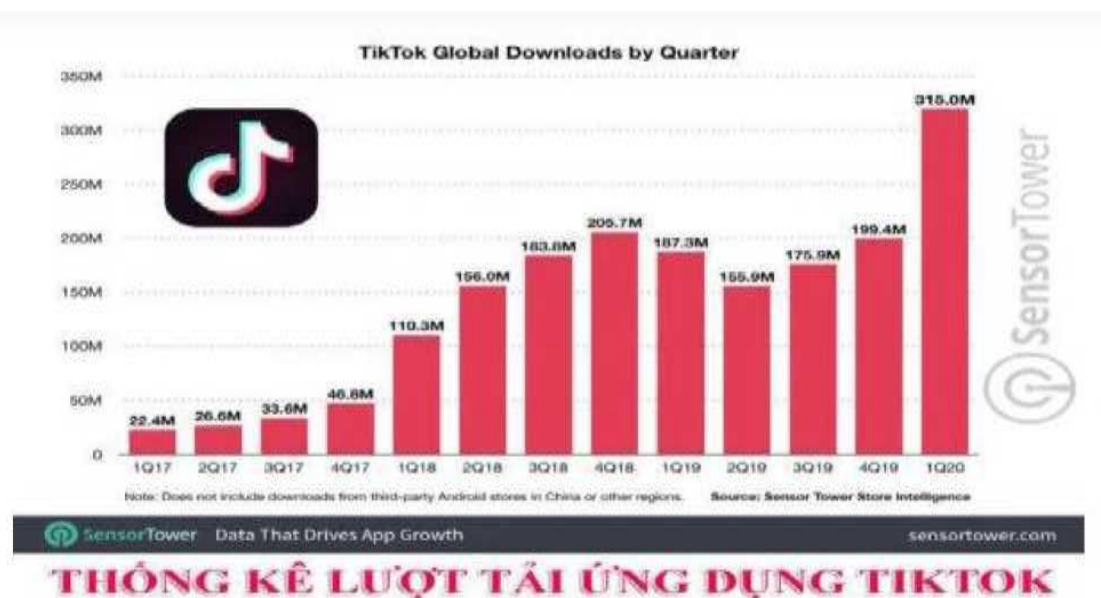
tienganh123.com hocmai.vn. hoặc lập các nhóm học tập trên Zalo, faceook để trao đổi các bài tập, các chủ đề học tập.

Các bạn cần có cách nhìn và sử dụng mạng xã hội một cách đúng đắn để tránh những hậu quả đáng tiếc có thể xảy ra.

2. Tìm hiểu thực trạng

2.1. Thực trạng chung về sử dụng mạng xã hội.

Thông kê người dùng Tiktok tại Việt Nam tính đến năm 2022 *tổng hợp Napoleoncat (công cụ đo lường các chỉ số mạng xã hội)*:

Người dùng Việt Nam dành trung bình 7 giờ 10 phút mỗi ngày để tham gia các hoạt động liên quan đến Internet, người Việt Nam dùng trung bình 3 giờ 15 phút để vào mạng xã hội, 2 giờ 44 phút để xem các Stream hoặc các Video

trực tuyến và dùng 1 giờ 11 phút để nghe nhạc. 94% người Việt Nam sử dụng internet hàng ngày và 6% là số người sử dụng internet ít nhất một lần trong tuần.

Như vậy, ta có thể thấy rằng người dùng Internet ở Việt Nam không tách rời các hoạt động liên quan đến internet quá một tuần. Thời gian mà họ dành cho mạng xã hội như Tiktok là rất lớn.

Cũng theo trang này, độ tuổi sử dụng mạng xã hội Tiktok từ 13 - 24, chiếm 71%; riêng độ tuổi từ 13 - 17 đã chiếm 9,2% (dân số).

Rõ ràng, sự bùng nổ của công nghệ thông tin, trào lưu sử dụng mạng xã hội đã tác động mạnh mẽ đến giới trẻ, trong đó có học sinh nói chung và học sinh trường THCS nói riêng.

2.2. Thực trạng về sử dụng mạng xã hội ở trường THCS Nguyễn Huệ

Năm học 2023-2024 trường THCS Nguyễn Huệ có tổng số học sinh là 953 HS. Theo thống kê về tình hình sử dụng mạng xã hội của học sinh thì có khoảng 80% học sinh là sử dụng mạng xã hội, điều này cho thấy phần đông các bạn đã tiếp cận với máy tính, điện thoại di động thông minh để phục vụ cho học tập. Cụ thể là trong 500 học sinh được khảo sát thì có đến 325 HS = 65% cho rằng mức độ sử dụng mạng xã hội là thường xuyên, còn 100 HS = 20 % khác lại cho rằng thỉnh thoảng mới có nhu cầu sử dụng mạng xã hội.

Cũng theo khảo sát thì một bộ phận còn lại cho rằng lúc nào cần thiết lắm để phục vụ cho một mục đích nào đó thì mới sử dụng đến mạng xã hội, cụ thể chỉ có 65

HS =13% sử dụng mạng xã hội với mức độ khi cần thiết và chỉ 10 HS = 2 % là không sử dụng mạng xã hội.

a) Khảo sát thực trạng các bạn học sinh trường THCS Nguyễn Huệ về mức độ sử dụng mạng tiktok

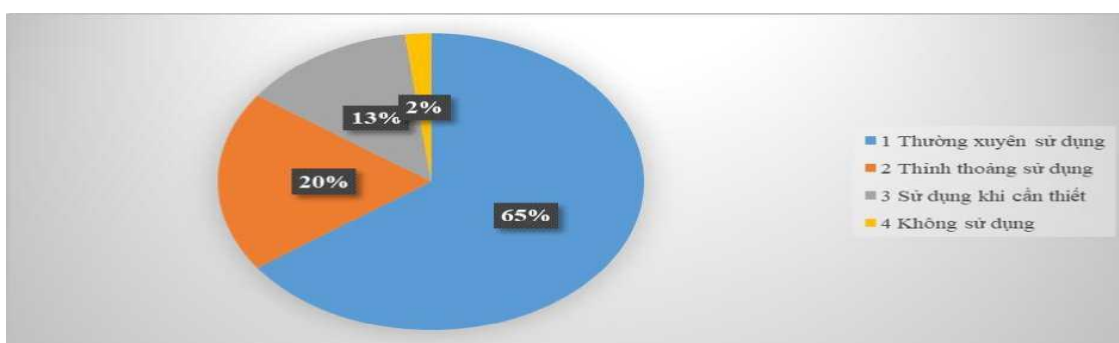
TT	Mức độ sử dụng mạng Tiktok	Số phiếu	Phần trăm%
1	Thường xuyên sử dụng	325	65
2	Thỉnh thoảng sử dụng	100	20
3	Sử dụng khi cần thiết	65	13
4	Không sử dụng	10	2
Tổng		500	100

Từ kết quả này chúng ta có thể thấy được mức độ, nhu cầu sử dụng mạng Tiktok của học sinh trường THCS Nguyễn Huệ là rất cao.

2.3. Kết quả khảo sát về những mặt tích cực, tiêu cực khi sử dụng Tiktok của các bạn học sinh

Như chúng ta đã thấy ở trên, mạng Tiktok có một vai trò quan trọng đối với đời sống Tiktok nói chung và đặc biệt là học sinh ngồi trên ghế nhà trường nói riêng. Từ việc khảo sát mức độ sử dụng mạng Tiktok đã cho ta thấy được nhu cầu sử dụng mạng Tiktok của các bạn ngày càng tăng đặc biệt là trong thời gian tới với việc sử dụng mạng Tiktok một cách như vậy ta cũng tự đặt câu hỏi các bạn học sinh vào mạng để làm gì? Nhằm mục đích và nội dung là để làm gì? Tôi đã tiến hành khảo sát và phỏng vấn trực tiếp các bạn học sinh và kết quả thu được như sau:

TT	Mục đích sử dụng	Số lượng (phiếu)	Phần trăm (%)
1	Học tập	65	13
2	Giao lưu kết bạn không quen biết	110	22
3	Thể hiện quan điểm cá nhân không lành mạnh	65	13
4	Câu Like, giết thời gian	130	26
5	Đăng ảnh tự sướng	130	26

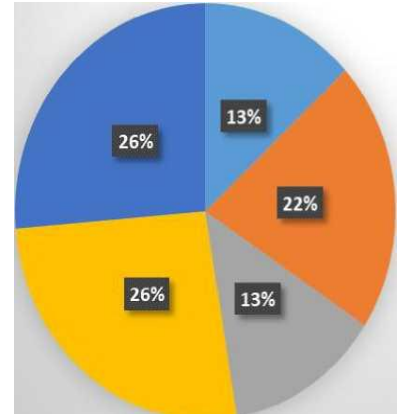

Biểu đồ: Mục đích sử dụng mạng Tiktok của học sinh

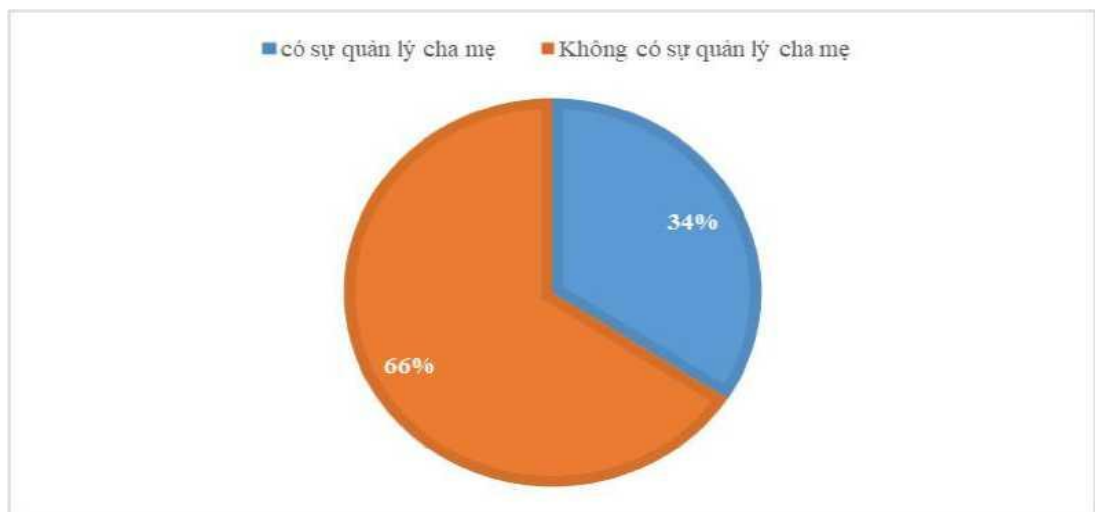
Nhìn vào bảng trên chúng em thấy: Tỷ lệ các HS sử dụng mạng Tiktok vào những mục đích tiêu cực là rất cao.

2.4. Kết quả khảo sát thực trạng khi không được sử dụng mạng Tiktok của các bạn học sinh.

Qua thống kê từ phiếu điều tra chúng ta thấy khi không được sử dụng truy cập mạng Tiktok thì số lượng học sinh cảm thấy bức tức, khó chịu trong người chiếm tỉ lệ rất lớn, chứng tỏ rằng việc truy cập mạng Tiktok đã trở thành như một thói quen hàng ngày “như cơm bữa” không thể nào từ bỏ được. Vì thế có nhiều bạn luôn ở trong tình trạng “ăn Tiktok, ngủ cũng Tiktok”. Và điều đó cũng chứng minh một điều rằng các bạn học sinh trường THCS Nguyễn Huệ đang ở trong tình trạng nghiện và rất nghiện sử dụng mạng Tiktok.

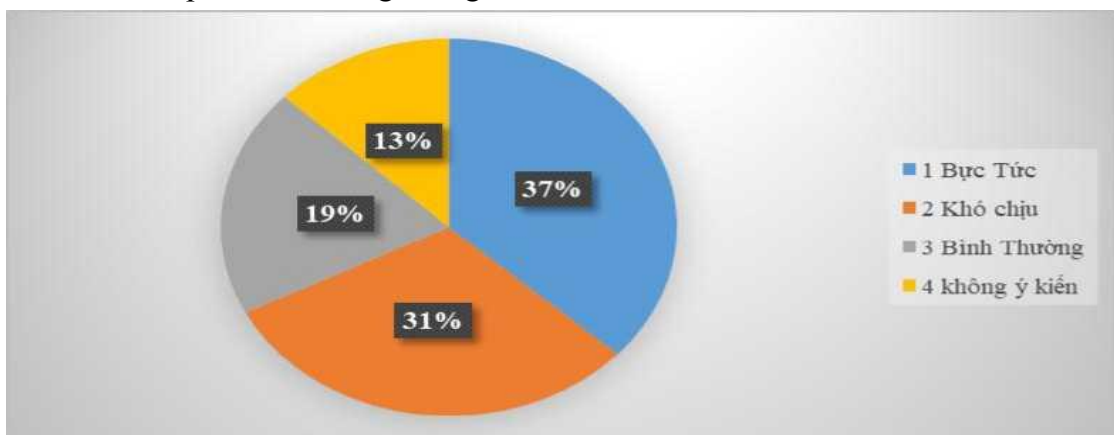

2.5. Kết quả khảo sát thực trạng về việc sử dụng mạng Tiktok của các bạn học sinh phân theo hoàn cảnh gia đình.

Hình: Phỏng vấn trực tiếp ý kiến của các bậc cha mẹ học sinh

Qua nhiều ngày đi phỏng vấn trực tiếp các bậc phụ huynh về tình hình sử dụng cũng như mức độ quản lý sử dụng mạng Tiktok của con em mình thì nhìn vào biểu đồ

trên chúng ta thấy được tỷ lệ các bạn sử dụng mạng Tiktok có sự quản lý của bố mẹ ít hơn không có sự quản lý của bố mẹ.

Từ kết quả khảo sát bước đầu cho thấy đại bộ phận các bạn trẻ đã và đang sử dụng mạng xã hội nói chung và tiktok nói riêng chưa có định hướng đúng đắn, nếu không có giải pháp điều chỉnh kịp thời thì về lâu về dài sẽ có những tác động xấu dẫn đến những hành vi lệch chuẩn của thế tương lai đất nước. Chính vì vậy, Tôi mạnh dạn đưa ra các giải pháp cụ thể để thử nghiệm nhằm giúp các bạn có cái nhìn và sử dụng các mạng xã hội đúng chuẩn mực mạng lại nhiều lợi ích cho bản thân.

3. CÁC GIẢI PHÁP ĐIỀU CHỈNH HÀNH VI KHI SỬ DỤNG MXH TIKTOK CỦA HỌC SINH TRƯỜNG THCS NGUYỄN HUỆ

3.1. Nâng cao nhận thức của học sinh về những ảnh hưởng của TIKTOK

Mặc dù học sinh trung học THCS đã có sự phát triển về mặt trí tuệ, nhận thức song chưa đầy đủ, việc hành động theo cảm xúc, bản năng vẫn còn là sự đặc trưng, sự phát triển cũng chưa đồng đều giữa các bạn do đó việc nâng cao nhận thức có vai trò cực kì quan trọng trong việc điều chỉnh hành vi.

Đồng thời TIKTOK có tính hai mặt, nhưng mặt tích cực nếu dùng quá đà cũng dẫn tới tiêu cực, khoảng cách giữa sự tích cực và hành vi tiêu cực cũng rất mong manh, đôi lúc chỉ là một lời bình luận, đăng một trạng thái thiếu suy nghĩ cũng đã gây những hậu quả khôn lường. Để giúp cho học sinh định hướng việc sử dụng, nâng cao nhận thức cần tổ chức các hoạt động sau trong trường học:

Tổ chức các buổi tọa đàm trong đó các bạn học sinh là người chuẩn bị và là người trình bày cùng nhau phân tích những ích lợi và tác hại của TIKTOK để xây dựng ý thức từ đó có hành động đúng, thay đổi thói quen sử dụng có hại trước đây.

Tổ chức các buổi ngoại khóa, văn nghệ với chủ đề sử dụng TIKTOK trong đó các bạn học sinh sẽ biên tập và diễn các tiết mục kịch có nội dung phê phán những hành vi sử dụng TIKTOK tiêu cực, sai trái hoặc tuyên dương những hành động sử dụng TIKTOK có hiệu quả, đúng mục đích.

Tổ chức cho học sinh tìm hiểu pháp luật trong đó tìm hiểu những quy định về tội lợi dụng các quyền tự do, dân chủ xâm phạm lợi ích của Nhà nước, quyền, lợi ích hợp pháp của tổ chức, công dân.

Những hoạt động này sẽ thu hút được nhiều học sinh tham gia vì đây là những hoạt động thiết thực với các bạn, việc có ý thức, hiểu biết rõ những tác hại của TIKTOK sẽ là cơ sở cho việc định ra phương pháp sử dụng đúng cho các bạn.

3.2. Tổ chức cho học sinh nghiên cứu và trình bày việc sử dụng TIKTOK một cách khoa học để nâng cao kĩ năng sử dụng TIKTOK (hoạt động trải nghiệm)

Hoạt động trải nghiệm sáng tạo có định hướng là hoạt động rất quan trọng trong trường học, giúp học sinh tự khám phá kiến thức mới, ứng dụng kiến thức vào thực tiễn, phát triển và củng cố năng lực. Sử dụng Facebook là dường như là hoạt động hàng ngày của các bạn học sinh do đó cần định hướng sử dụng như là một hoạt động nhằm phát triển năng lực

Dưới đây là những nghiên cứu của tôi về cách thức, yêu cầu sử dụng TIKTOK

phù hợp, phát triển những năng lực cá nhân.

Về năng lực kiểm soát hành vi, các bạn có thể rèn luyện thông qua việc lập kế hoạch cho thời gian sử dụng một cách khoa học, rèn luyện dần để trở thành thói quen tốt. Để sử dụng TIKTOK có hiệu quả nhất, chúng ta chia thời gian lướt TIKTOK theo các mức độ sau: 5 phút, 30 phút và 120 phút. Việc phân chia như vậy dựa trên sự tổng hợp của các yếu tố: yêu cầu công việc của học sinh, mức độ ảnh hưởng đối với sức khỏe, dung lượng Pin của điện thoại... mức thời gian 5 phút để kiểm tra thông tin, đặc biệt là các thông báo từ các nhóm, lên kế hoạch phù hợp, hạn chế tần suất ở mức độ chỉ 3 lần/ngày hoặc ít hơn để tránh nguy cơ nghiện TIKTOK. Mức thời gian 30 phút là mức chuẩn để phục vụ cho các hoạt động chuyên môn như học tập, kinh doanh.

Theo trải nghiệm của bản thân chúng em thì sử dụng dưới mức này giúp cho ta duy trì sự hưng phấn và hiệu quả công việc, sau mức độ này bắt đầu có sự giảm sút về mức độ tập trung, cơ thể mệt mỏi, bắt đầu có những tác động xấu về mặt thể chất và tinh thần. Tuy nhiên, do những yêu cầu của công việc cá nhân, kinh doanh hoặc học tập, chúng ta phải sử dụng ở mức độ dài hơn 30 phút thì phải có kế hoạch rõ ràng, trong bất kì trường hợp nào cũng không nên sử dụng quá 120 phút đặc biệt là sử dụng trên điện thoại vì với thời lượng pin chỉ khoảng 3 tiếng khi vào mạng như hiện nay, Pin yếu lượng bức xạ phát ra lớn hơn mức bình thường sẽ gây tổn hại nghiêm trọng đến sức khỏe, sử dụng trong những lúc pin yếu gây chóng mặt, nhức đầu và suy giảm trí nhớ, vừa sử dụng vừa sạc điện thoại cũng rất nguy hiểm, tiềm ẩn nguy cơ cháy, nổ, điện giật. Do đó việc sử dụng trong thời gian dài thì phải có kế hoạch cụ thể, đảm bảo về các vấn đề an toàn, thời lượng Pin, kết nối, tốt nhất là sử dụng trên máy tính, hạn chế trên điện thoại.

Về khung thời gian, nhiều bạn sử dụng TIKTOK sau khung thời gian 22 giờ cũng không tốt vì gây kích thích não bộ, mất ngủ, sức khỏe suy giảm, ảnh hưởng nghiêm trọng đến học tập cũng như các hoạt động khác. Do đó cần chấm dứt việc sử dụng ở khung thời gian sau 22 giờ. Nếu chúng ta không thể kiểm soát được thời gian sử dụng thì có thể sử dụng công cụ hỗ trợ như Stayfocusd, đây là một tiện ích của Google Chrome, cho phép người dùng Internet giới hạn thời gian sử dụng của họ mỗi ngày trên một website cụ thể. Hãy cài đặt giới hạn này, và một khi bạn vượt quá con số đó, tiện ích sẽ tự động chặn truy cập vào trang web cho tới khi thời hạn 24h của mỗi ngày trôi qua.

Quá trình sử dụng có mục đích và có kiểm soát như vậy dần dần sẽ trở thành thói quen hành động có mục đích có kế hoạch, qua đó hình thành năng lực kiểm soát hành vi, tiết kiệm thời gian, giúp các bạn chủ động hơn và thành công hơn trong cuộc sống.

Về năng lực kiểm soát cảm xúc, TIKTOK là nơi tuyệt vời để mọi người thể hiện cảm xúc, nhiều bạn không kiềm chế được cảm xúc đã phản ứng vô văn hóa, dẫn đến những hành vi tiêu cực như đánh nhau, xúc phạm thầy cô giáo. ảnh hưởng rất lớn đến sự phát triển của xã hội. Tuy nhiên TIKTOK có tính ảo nên khác với tình huống đối mặt trực tiếp là chúng ta có thời gian suy nghĩ, kiềm chế cảm xúc trước khi phản ứng. Việc thường xuyên đối mặt với các tình huống buộc chúng ta phải thể hiện cảm xúc một mặt tạo điều kiện cho chúng ta thể hiện các sắc thái tình cảm, mặt khác chúng ta cũng rèn luyện cho chúng ta khả năng kiềm chế cảm xúc từ đó biểu hiện được

những cảm xúc đúng và hành động đúng đắn.

Về năng lực xử lý thông tin, như đã nói TIKTOK là nơi tràn ngập thông tin, các cá nhân đều có quyền đưa thông tin lên. Học sinh chúng ta khi nhận được thông tin thì hãy sử dụng các kỹ năng tư duy như so sánh, phân tích các hoạt động cụ thể như khảo sát, kiểm chứng... để nhận thức, thông qua các bình luận trên cộng đồng để kiểm tra chức năng xử lý thông tin của mình. Việc rèn luyện thường xuyên như vậy sẽ giúp chúng ta có khả năng xử lý thông tin tốt, nhanh chóng đưa ra được các quyết định phù hợp. Năng lực này rất có ích trong công việc sau này, giúp cho mỗi cá nhân có nhận thức và hành động đúng đắn, phổ biến nhất trên mạng xã hội hiện nay là các thế lực thù địch nói xấu Đảng và Nhà nước, đưa những thông tin bất lợi với những bằng chứng có vẻ rất thuyết phục, nếu chúng ta thiếu hiểu biết, không chú trọng rèn kỹ năng xử lý thông tin thì chúng ta sẽ tin ngay dẫn đến có những suy nghĩ và hành động sai lầm. Như vậy kỹ năng xử lý thông tin là kỹ năng thiết yếu của con người, và có thể sử dụng TIKTOK như là môi trường để rèn luyện kỹ năng đó.

Năng lực giao tiếp, giao tiếp là một chức năng cơ bản của TIKTOK, giúp cho con người xích lại gần nhau, có thể nói đây là công cụ giao tiếp nhanh và rẻ nhất. Do đó mối quan hệ bạn bè trên TIKTOK cũng phải được quản lý, rèn luyện. Những mối quan hệ trên TIKTOK thường được giám sát bởi cộng đồng do đó việc giao tiếp theo hướng văn minh, lịch sự hơn, thông tin nhanh chóng về tình trạng hiện tại của bạn bè giúp cho các mối quan hệ bền chặt hơn. Tuy nhiên giao tiếp trên TIKTOK chỉ là cái nền cho sự giao tiếp trong đời thực, chỉ giao tiếp trên TIKTOK mà không có giao tiếp trong đời thực sẽ làm cho con người thêm các xa nhau, đây là lý do mà nhiều nhà nghiên cứu cho rằng càng nhiều bạn trên TIKTOK thì chúng ta càng cảm thấy cô đơn. Do đó việc kết hợp giữa việc giao tiếp trên TIKTOK và giao tiếp ngoài đời thực sẽ giúp cho quá trình giao tiếp diễn ra thuận lợi hơn, kỹ năng giao tiếp phát triển hơn, chúng ta có thể học hỏi cách thức giao tiếp từ bạn bè qua TIKTOK.

TIKTOK cũng là môi trường để xây dựng năng lực bảo vệ cá nhân (sức khỏe, tâm lý, an toàn). Việc tiếp xúc với những dạng lừa đảo khác nhau sẽ giúp học sinh nhận thức được những hành vi lừa đảo, cách đối phó từ đó trưởng thành hơn trong ý thức bảo vệ bản thân.

Về năng lực chuyên biệt, việc sử dụng TIKTOK có tác động to lớn đến việc hình thành kiến thức các môn học đặc biệt là năng lực sử dụng ngôn ngữ, sử dụng công nghệ thông tin. Trên TIKTOK vốn rất phong phú các hướng dẫn học tập, việc học tập trên TIKTOK sẽ phát triển kỹ năng học nhóm và kỹ năng tự học là những hành trang thiết yếu để làm chủ kiến thức, làm tiền đề cho việc phát triển năng lực sáng tạo. Tham gia vào các nhóm học tập trên TIKTOK do giáo viên hoặc học sinh lập ra rất hữu ích cho việc tích lũy kiến thức, phát triển kỹ năng học nhóm.

3.3. Xây dựng các ứng dụng phục vụ học tập trên TIKTOK để thu hút các bạn học sinh vào những hoạt động đó.

Đồng thời tôi cũng xây dựng các nhóm học tập có sự tham gia của các Thầy, Cô để tạo ra môi trường học tập trên TIKTOK như nhóm học tập về Toán, Tiếng Anh, bước đầu xây dựng các ứng dụng trên TIKTOK để phát triển khả năng lập trình, lập các Fanpage định hướng việc sử dụng TIKTOK phục vụ cho mục đích học tập, các bạn thay nhau quản lý và đưa nội dung lên trang.

3.4. Xây dựng các quy tắc sử dụng TIKTOK cho các bạn học sinh.

Việc xây dựng các quy tắc khi sử dụng sẽ giúp cho học sinh quản lý bản thân mình tốt hơn, duy trì được thói quen đúng đắn, có ích.

Dưới đây là quy tắc khi sử dụng TIKTOK do các em học sinh xây dựng và bước đầu áp dụng trong các tập thể lớp tại trường THCS Nguyễn Huệ

- Đặt thời gian sử dụng hợp lý
- Chỉ sử dụng khi đã hoàn tất những công việc giao trước (bai tập, việc nhà,...)

Lưu ý những gì sử dụng trên TIKTOK.

1. Cần phải xác định rõ mục đích bạn lên mạng xã hội là để làm gì và cần phải lên bao lâu (đừng để TIKTOK trở thành “mê cung” đã vào là không có lối ra) để từ đó đưa ra mục tiêu giữ đúng mục đích đó.

2. Tôn trọng chính mình.

Ví dụ: Thấy những cái gì trên mạng xã hội - TIKTOK tốt đẹp mình cần phải học tập, cần lưu giữ lại để tìm hiểu về điều gì đó cần thiết cho bản thân thì có thể share về trang cá nhân. TIKTOK không phải thích làm gì cũng được, không phải thích viết gì thì viết, bởi trong những giây phút đại dốt bất cẩn ấy mà bạn đăng những câu từ thiếu văn hóa sẽ bị cộng đồng mạng phán xét, đánh giá, tẩy chay. Không nên đăng tải tùy tiện những tâm tư, suy nghĩ quá riêng tư... Cần phải biết chọn lọc đọc những tin tức phù hợp với bản thân. Để đảm bảo tránh những hậu quả khó lường của thế giới ảo đó ảnh hưởng lớn đến cuộc sống đời thường của chúng ta.

3. Không nên coi TIKTOK như là gia đình.

4. Không kết bạn với những người lạ.

Số lượng bạn bè nhiều không phải là cách gây ấn tượng tốt nếu như trong số đó còn có những người mà ta không hề quen biết. Cũng chỉ nên kêu hãnh nếu như bạn giữ liên lạc được với 50 người bạn chân thành chứ không phải tự hào vì có mấy ngàn bạn bè trên TIKTOK. Thỉnh thoảng nên gỡ những người mà bạn không quen biết. Tiêu chí kết bạn là 3 không: Không thích- không quen- không biết.

5. Định hướng, giáo dục, tuân thủ nghiêm túc về việc sử dụng điện thoại vào TIKTOK đúng nơi, đúng lúc của gia đình, của nhà trường, học sinh tự giáo dục mình.

6. Phải tỉnh táo nhận biết đúng sai, không a dua theo kiểu “tâm li đám đông”.

7. Biết tận dụng những cái tốt của TIKTOK: mở rộng mạng lưới bạn bè, theo dõi và quan tâm lẫn nhau, đọc các bài viết hay, tham gia các hoạt động ý nghĩa...

8. Đừng lãng phí thời gian quý báu của mình vào những điều không đáng: bình luận dai dẳng... Thực tế còn rất nhiều điều quan trọng ta cần phải làm

9. Vào Fb cần tiếp nhận thông tin, học hỏi kiến thức và kỹ năng nhiều hơn: việc cập nhật thông tin trong xã hội hiện đại như hiện nay là điều nên làm và cần phải làm, nó giúp chúng ta dễ dàng tìm hiểu, nắm bắt được những thông tin quan trọng. Học hỏi kiến thức, trau dồi kỹ năng, giúp cho bạn hoàn thiện bản thân mình hơn.

10. Hạn chế tương tác: không nên like hay comment những thứ không cần thiết,

cần có biện pháp bảo vệ thông tin cá nhân.

3.5. Kết hợp giữa nhà trường, gia đình và xã hội trong việc quản lý việc sử dụng TIKTOK nói riêng và mạng Internet nói chung.

- Đối với nhà trường

Tổ chức tuyên truyền, nâng cao nhận thức đối với học sinh thông qua các tiết ngoại khóa là biện pháp quản lý có ý nghĩa trên hết. Vì có nhận thức đúng mới có hành động đúng, là cơ sở để hướng đến một kết quả hoàn thiện.

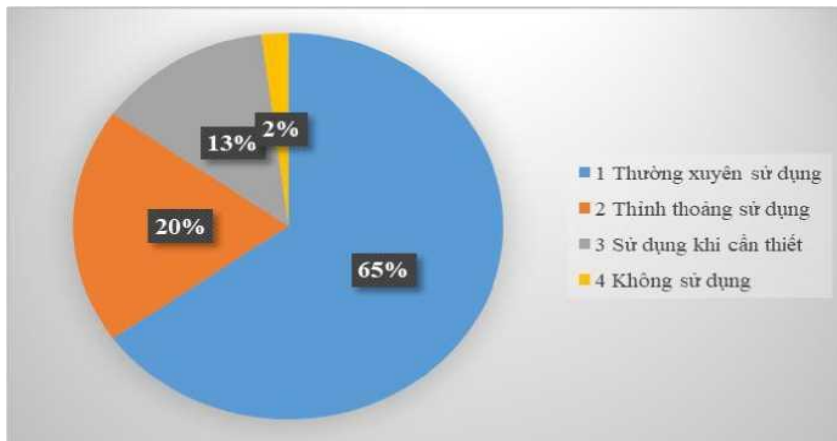
Hiệu trưởng phải là người trực tiếp chỉ đạo trong công tác hướng dẫn học sinh sử dụng TIKTOK nói chung và mạng Internet nói chung. Qua giáo viên chủ nhiệm truyền đạt đến từng học sinh tất cả những quy định của Nhà trường về những nguyên tắc sử dụng điện thoại trong giờ học hay khi vào mạng xã hội.

- Đối với giáo viên chủ nhiệm: Là người trực tiếp thay mặt nhà trường giáo dục học sinh, là người thực hiện sự phối hợp, liên kết bền chặt với giáo viên bộ môn, các đoàn thể trong nhà trường, giữa “Gia đình - Nhà trường - Xã hội”, cần phải tổ chức tốt công tác tuyên truyền, đặc biệt trong các tiết sinh hoạt ngoài giờ lên lớp, cần đưa ra những quy định về việc xử lý tình trạng sử dụng điện thoại trong giờ học trên tinh thần “Tình thương-Kỷ cương-Trách nhiệm”, phối hợp tốt với phụ huynh trong việc hướng dẫn học sinh sử dụng điện thoại, để làm được điều đó giáo viên chủ nhiệm phải nắm rõ, chi tiết, chức năng của TIKTOK, tùy tình huống để xử lý hiệu quả nhất vì các bạn nghiện Internet nói chung thường có bệnh về tâm lý nên dễ có những phản ứng tiêu cực và khó lường .

- Đối với Giáo viên bộ môn: Tăng cường đầu tư cho tiết dạy sao cho hấp dẫn, bổ ích, để thu hút học sinh, đặc biệt là tăng cường sử dụng phương pháp dạy học mới nhằm tạo môi trường cho học sinh hoạt động, thể hiện và phát triển năng lực đồng thời tích cực hỗ trợ học sinh học tập qua các nhóm trên TIKTOK, việc sử dụng TIKTOK đúng đắn sẽ hạn chế được việc sử dụng TIKTOK sai lầm, chủ yếu dùng cho giải trí, dẫn đến việc sử dụng quá mức, gây ảnh hưởng không tốt đến thể chất và tâm lý.

- Đối với Tổ chức Đoàn thanh niên: Tăng cường vai trò của tổ chức Đoàn trong việc tuyên truyền, tổ chức thực hiện “Nề nếp - Kỷ cương”; các phong trào thi đua trong học tập - sinh hoạt; các hoạt động ngoại khóa nhằm tạo sân chơi bổ ích cho các bạn, cũng là cách để cho bạn có thói quen giải thoát khỏi chiếc điện thoại.

- Đối với phụ huynh: Phụ huynh thường có hai xu hướng, một là sử dụng cho phép con sử dụng điện thoại để tiện liên lạc, hai là không cho con sử dụng điện thoại vì lo ngại những tác động tiêu cực. Với việc sử dụng điện thoại thông minh thì việc sử dụng TIKTOK là điều tất yếu, do đó bố mẹ cũng cần có những hiểu biết về những tác động tích cực và tiêu cực của TIKTOK nhằm kiểm tra và định hướng cho con sử dụng, kết bạn với con trên TIKTOK nhằm nắm bắt tâm tư, tình cảm, tránh việc để con cái nghiện TIKTOK, cản trở thành gương tốt cho con, cháu học tập bởi vì cũng có những bố mẹ sử dụng TIKTOK quá nhiều; có trách nhiệm tham gia đầy đủ các buổi họp phụ huynh; thường xuyên phối hợp tốt với giáo viên chủ nhiệm và nhà trường để kịp thời nắm bắt các thông tin, trong công tác quản lý việc học tập, chăm lo giáo dục rèn luyện đạo đức của con em mình.

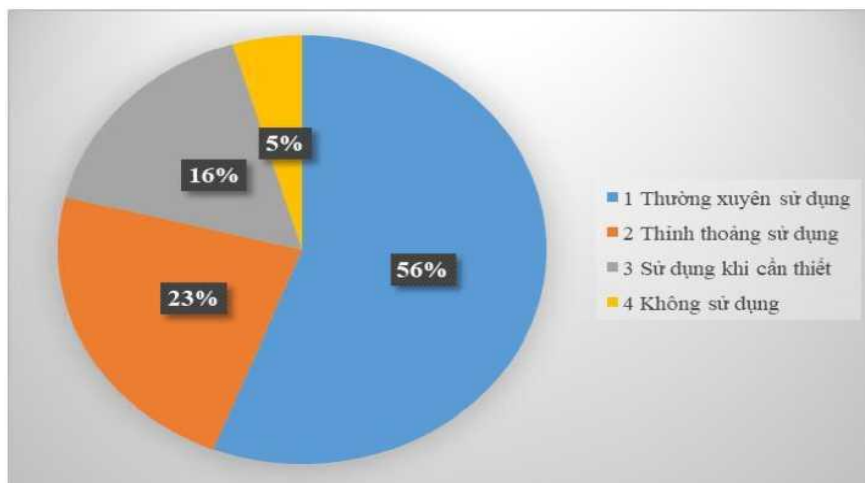
Trước khi
nghiên cứu

4. Kết quả khảo nghiệm mức độ hiệu quả của các giải pháp

4.1. Khảo nghiệm các bạn học sinh về mức độ sử dụng mạng Tiktok và không sử dụng mạng xã hội

TT	Mức độ sử dụng mạng Tiktok	Số phiếu	Phần trăm%
1	Thường xuyên sử dụng	325	65
2	Thỉnh thoảng sử dụng	100	20
3	Sử dụng khi cần thiết	65	13
4	Không sử dụng	10	2
Tổng		500	100

Hình: Biểu đồ mức độ sử dụng mạng Tiktok của học sinh

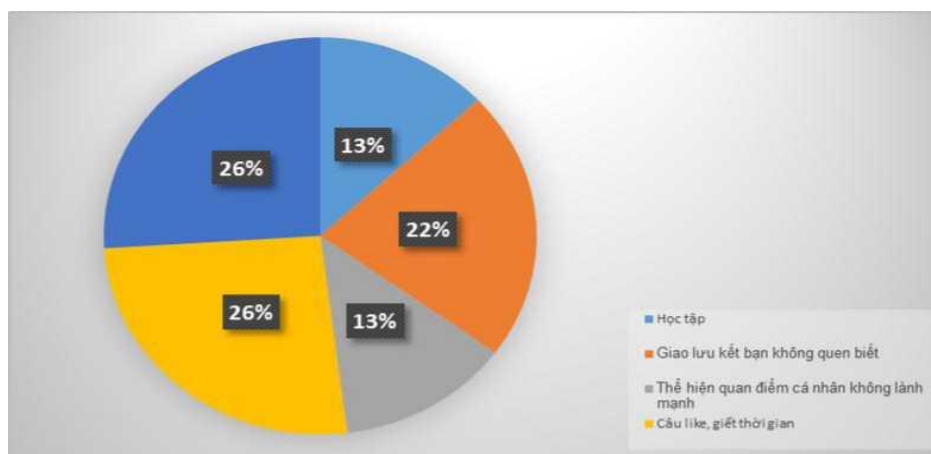
TT	Mức độ sử dụng mạng xã hội	Số phiếu	Phần trăm%
1	Thường xuyên sử dụng	280	56
2	Thỉnh thoảng sử dụng	115	23
3	Sử dụng khi cần thiết	80	16
4	Không sử dụng	25	5
Tổng		500	100

Hình: Biểu đồ mức độ sử dụng mạng Tiktok của học sinh

Nhìn vào hai biểu đồ trên ta thấy tỉ lệ các bạn thường xuyên sử dụng mạng Tiktok vô bờ đã có giảm đi, thay vào đó các bạn sẽ dành thời gian cho học tập, vui chơi giải trí lành mạnh nhiều hơn. Các giải pháp đưa ra mới chỉ áp dụng được trong thời gian ngắn nên sự thay đổi này tỉ lệ còn rất ít, chúng em hi vọng rằng trong thời gian dài tới với những giải pháp khả thi mà chúng em đưa ra như vậy sẽ giúp học sinh sử dụng mạng Tiktok an toàn, lành mạnh và có hiệu quả tốt hơn nữa.

Sau khi

4.2. Kết quả khảo nghiệm về những mặt tích cực, tiêu cực khi nghiên

Trước khi
nghiên cứu

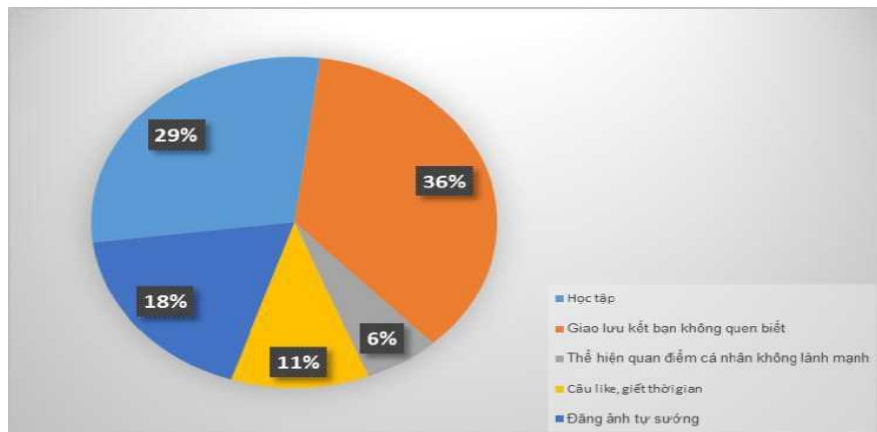
sử dụng mạng Tiktok của các bạn học sinh

Bảng: Mục đích sử dụng mạng Tiktok của học sinh

TT	Mục đích sử dụng	Số lượng (phiếu)	Phần trăm (%)
1	Học tập	65	13
2	Giao lưu kết bạn lành mạnh	110	22
3	Thể hiện quan điểm cá nhân không lành mạnh	65	13
4	Câu like, giết thời gian	130	26
5	Đăng ảnh tự sướng	130	26

Bảng: Mục đích sử dụng mạng Tiktok của học sinh

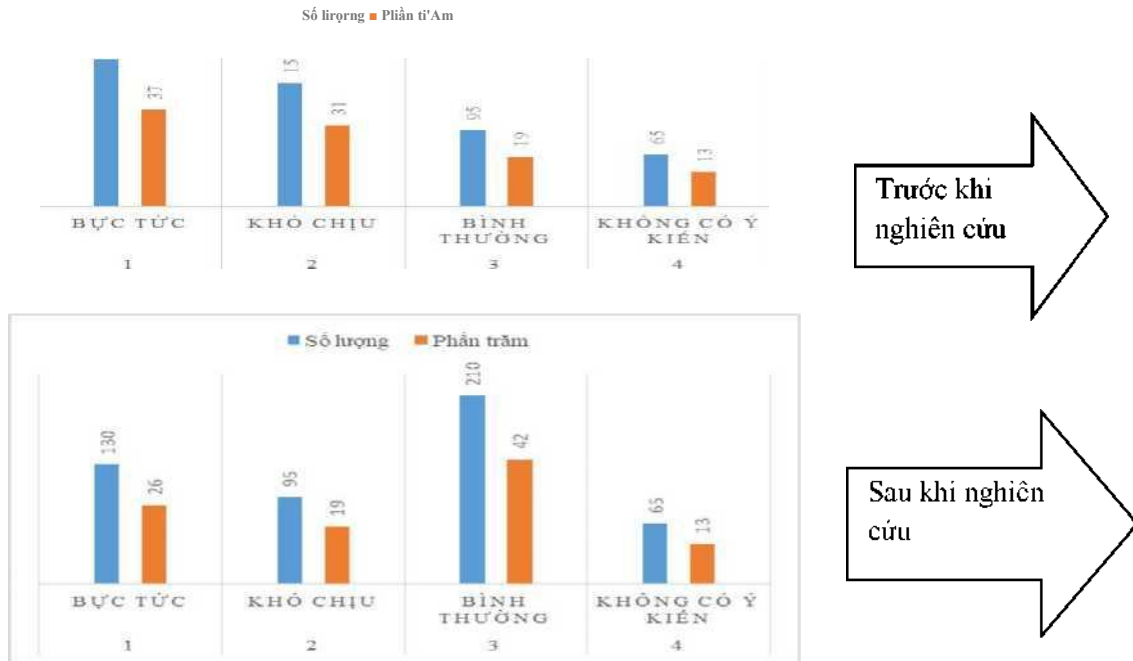
TT	Mục đích sử dụng	Số lượng (phiếu)	Phần trăm (%)
1	Học tập	145	29
2	Giao lưu kết bạn lành mạnh	180	36
3	Thể hiện quan điểm cá nhân không lành mạnh	30	6
4	Câu like, giết thời gian	55	11
5	Đăng ảnh tự sướng	90	18

Sau khi
nghiên cứu

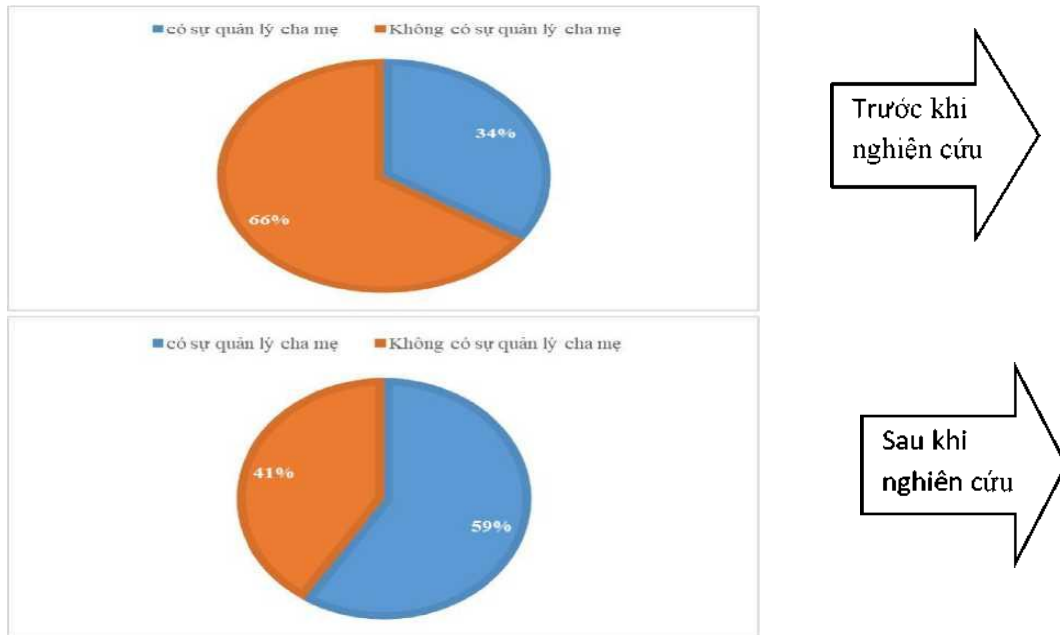
Qua số liệu hai biểu đồ thì sau khi tiến hành các hoạt động ngoại khóa, tuyên truyền cùng với những hoạt động ngoài trời vui chơi bổ ích cùng với sự cố gắng nỗ lực của chính bản thân các bạn thì tỷ lệ các bạn sử dụng mạng Tiktok vào những mục đích tiêu cực đã có sự giảm xuống và thay vào đó tỷ lệ các bạn sử dụng mạng Tiktok mục đích tích cực đã có chiều hướng thay đổi hơn. Mục đích các bạn vào mạng Tiktok để câu like, giết thời gian đã giảm thay vào đó các bạn vào mạng Tiktok để tìm kiếm các nội dung phục vụ học tập đã tăng lên. Số lượng các bạn vào mạng Tiktok để chụp ảnh tự sướng, thể hiện những quan điểm cá nhân không lành mạnh cũng đã có chiều hướng giảm. Điều này cho thấy mạng Tiktok đã và đang trở thành một kênh thông tin, giải trí và học tập chính thống của học sinh. Và điều đó cũng đồng nghĩa, mỗi chúng ta nếu biết sử dụng có hiệu quả mạng Tiktok thì sẽ mang lại những ý nghĩa rất to lớn. Tuy nhiên cần định hướng, tuyên truyền để các bạn không bị quá phụ thuộc vào thế giới ảo với những hệ lụy của nó.

4.3. Kết quả khảo sát thực trạng khi không được sử dụng mạng Tiktok của các bạn học sinh.

Như vậy nhìn vào hai biểu đồ trên chúng ta thấy, khi đưa ra giải pháp về nỗ lực bản thân thì với sự cố gắng của chính bản thân các bạn, thay vào việc suốt ngày nghiện sử dụng và đắm chìm trong thế giới ảo trên mạng xã hội, các bạn đã biết động cơ và mục đích sử dụng mạng xã hội. Các bạn đã biết cách dần dần thoát khỏi tình trạng nghiện sử dụng mạng xã hội.

4.4. Kết quả khảo nghiệm thực trạng về việc sử dụng mạng Tiktok của các bạn học sinh phân theo hoàn cảnh gia đình

Qua hai biểu đồ trên chúng ta thấy: Sau khi hướng dẫn các bậc cha mẹ học sinh cài đặt các phần mềm ứng dụng quản lý, theo dõi sử dụng điện thoại và các trang mạng xã hội, đồng thời khuyên ngăn, nhắc nhở kịp thời khi con mình quá sa đà sử dụng điện thoại thì ta thấy cha mẹ đã kiểm soát được con cái mình và dành thời gian quan tâm, chăm sóc đến con cái nhiều hơn, bước đầu có sự chuyển biến đáng kể, vì thế chúng em thấy tỷ lệ các bạn học sinh sử dụng mạng Tiktok có sự quản lý của bố mẹ đã tăng lên và tỷ lệ các bạn học sinh sử dụng mạng Tiktok không có sự quản lý của bố mẹ đã có chiều hướng giảm rõ rệt.

5. ĐÁNH GIÁ KẾT QUẢ

Theo kết quả của tất những mặt khảo nghiệm, chúng em thấy trong 500 phiếu khảo nghiệm ngẫu nhiên về mức độ sử dụng mạng Tiktok của học sinh tại trường THCS Nguyễn Huệ tỷ lệ học sinh sử dụng mạng Tiktok bước đầu đã có giảm so với kết quả lần khảo sát thực trạng.

Các bạn đã biết sử dụng mạng Tiktok một cách an toàn, lành mạnh, hiệu quả, biết cách bảo mật thông tin cá nhân, biết khai thác những lợi ích mà mạng Tiktok đem lại để giúp ích cho bản thân, cho bạn bè.

Biết lựa chọn những nội dung, chương trình phù hợp với độ tuổi có nội lành mạnh hữu ích để giải trí. Biết cảm nhận những hành động đẹp việc làm tốt mang tính nhân văn được lan tỏa trong cộng đồng từ đó giáo dục các em phẩm chất yêu thương, cảm thông, chia sẻ trong cuộc sống.

Khi học sinh biết cách sử dụng mạng Tiktok một cách an toàn, lành mạnh, hiệu quả giúp học sinh gợi sự đam mê, sáng tạo trong học tập phần nào đã đáp ứng được yêu cầu đổi mới trong giáo dục phát triển phẩm chất năng lực người học.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Phạm Thanh Dương. Lợi ích và tác hại của internet và mạng Tiktok đến học sinh. *Baothang2.edu.vn*
2. Báo cáo Digital Marketing Việt Nam 2019: <https://andrews.edu.vn/>
3. Sống ảo và giới trẻ hiện nay - Những hậu hoạ khôn lường. <https://poliva.vn/>
4. Báo chí và mạng Tiktok- NXB trẻ.
5. Lên mạng cũng là một nghệ thuật - NXB Lao động.

MẠNG XÃ HỘI – NÂNG CAO HAY XÓA BỎ KHẢ NĂNG TƯ DUY CỦA HỌC SINH

Tác giả: ThS Nguyễn Thị Xuân Uyên
Trường THPT Trần Thị Tâm, Hải Lăng
Email: xuanuyen8@gmail.com

Tóm tắt: *Mạng xã hội là một công cụ được giới trẻ ưa chuộng và sử dụng phổ biến, đặc biệt là đối với học sinh, các em đang phụ thuộc ngày càng nhiều vào công cụ này. Với những tính năng chia sẻ nhanh chóng, giải trí và tìm kiếm kịp thời những thông tin mà người dùng mong muốn, mạng xã hội đang dần chiếm phần lớn thời gian của một bộ phận học sinh. Một số nghiên cứu về thực trạng và giải pháp trong đề tài: “Mạng xã hội – nâng cao hay xóa bỏ tư duy của học sinh?” Sẽ phân tích, đồng thời đưa ra những giải pháp để sử dụng mạng xã hội một cách thông minh.*

I MỞ ĐẦU

Trong những năm gần đây, mạng xã hội (MXH) đang tác động ngày càng mạnh mẽ đến đời sống con người. Theo thống kê của *Social Media* số lượng người dùng MXH trên toàn thế giới khoảng 4,9 tỷ người, con số này dự kiến tăng thêm 5,85 triệu người vào năm 2028. Không những vậy, những người sử dụng MXH không bị giới hạn bởi nền tảng mạng duy nhất mà có thể sử dụng rất nhiều những tài khoản khác nhau. Nó thực sự đã trở thành một phần của cuộc sống và ảnh hưởng sâu rộng đến nhiều mặt của cuộc sống, đặc biệt là đối với đối tượng học sinh. Bên cạnh những giá trị mà MXH mang lại như khối lượng thông tin khổng lồ, nhanh chóng được cập nhật một cách liên tục, có nhiều tiện ích giải trí...thì một điều mà tất cả chúng ta đều nhận thấy đó là MXH đã thực sự làm thay đổi về tư duy, cách nhìn nhận và giải quyết vấn đề của các em học sinh.

Trong số các người dùng MXH thì người trẻ, đặc biệt học sinh luôn là đối tượng chiếm số lượng lớn. Trong luận án Tiến sĩ: *Ảnh hưởng của việc sử dụng mạng xã hội facebook đến học tập và đời sống của sinh viên hiện nay* của tác giả Nguyễn Lan Nguyên đã đưa ra số liệu có khoảng 84% số người từ 15-28 tuổi sử dụng ít nhất một trang mạng xã hội phổ biến. Khảo sát này cũng được thực hiện tương tự trong phạm vi trường THPT Trần Thị Tâm – Hải Lăng cho ra kết quả 96% học sinh (độ tuổi từ 15-18) đã sử dụng ít nhất một MXH với nhiều mục đích khác nhau từ học tập, tìm kiếm thông tin, giải trí, kết nối mọi người... Với tần suất sử dụng liên tục và đều đặn như vậy, chúng ta hoàn toàn có thể khẳng định MXH đang dần chiếm ưu thế và ảnh hưởng sâu rộng trên nhiều mặt cuộc sống của học sinh, đặc biệt là khả năng tư duy. Vậy thì, mạng xã hội đang nâng cao hay dần xóa bỏ đi khả năng tư duy của con người thực sự là một câu hỏi lớn cần được nhìn nhận một cách nghiêm túc. Từ những lí do trên tôi nhận thấy việc đặt trọng tâm nghiên cứu, tìm hiểu thực trạng, ý nghĩa và giải pháp tối ưu để giúp học sinh sử dụng MXH một cách thông minh, chủ động hơn trong cách suy nghĩ và tư duy ở bài viết này là một hướng đi cần thiết đem đến nhiều giá trị cho học sinh.

II. NỘI DUNG

1. Khái niệm và đặc điểm mạng xã hội

Mạng xã hội có thể hiểu là một trang web hay nền tảng trực tuyến với rất nhiều dạng thức và tính năng khác nhau, giúp mọi người dễ dàng kết nối từ bất cứ đâu. Mạng xã hội có thể truy cập dễ dàng từ nhiều phương tiện, thiết bị như máy tính, điện thoại,... Một số mạng xã hội đang được sử dụng phổ biến ở Việt Nam như: Facebook, Zalo, Instagram, Youtube... Mạng xã hội tuy tồn tại dưới nhiều hình mô hình khác nhau nhưng nhìn chung, đều có những điểm chung sau: Mạng xã hội luôn là một ứng dụng được sử dụng trên nền tảng Internet, do người dùng tự tạo ra, tự chia sẻ, mỗi người đều phải có tài khoản riêng và có khả năng kết nối các cá nhân, tổ chức khác thông qua các tài khoản do người dùng tạo ra.

2. Thực trạng sử dụng mạng xã hội

Sau 25 năm xuất hiện (1997-2023), Internet đã tạo ra sự thay đổi lớn đến nhiều lĩnh vực đời sống, từ kinh tế, chính trị, xã hội... Và không dừng lại ở đó, mạng Internet đang ngày càng được mở rộng hơn, nhiều trang mạng xã hội ra đời một cách nhanh chóng, các tính năng được cập nhật liên tục, thu hút đông đảo người dùng. Theo đánh giá của Hãng nghiên cứu thị trường ComScore (Mỹ), Việt Nam hiện là một trong những quốc gia có dân số trực tuyến lớn nhất tại khu vực ASEAN. Số liệu của Tổng cục Thống kê cũng cho biết số lượng người sử dụng internet mỗi năm trong nước đều tăng nhanh. Đây được đánh giá là điều kiện lý tưởng để cho các mạng xã hội xuất hiện và nhanh chóng phổ biến tại Việt Nam. Cùng với sự phát triển của internet, mạng xã hội được xem như một trong những ứng dụng của internet có ảnh hưởng lớn nhất, đặc biệt là đối với giới trẻ ở cả khu vực đô thị lẫn nông thôn hiện nay.

Trong phạm vi bài viết này, tôi tập trung khảo sát thực trạng sử dụng mạng xã hội đối với trường THPT Trần Thị Tâm, Như số liệu đã đưa ra ở phần mở đầu, có đến 98% học sinh trường THPT Trần Thị Tâm sử dụng ít nhất một trang mạng xã hội, đây là một con số không quá bất ngờ trong thời đại 4.0 hiện nay, khi mà ngày càng có nhiều mạng xã hội ra đời với nhiều tiện ích và tính năng hấp dẫn, điện thoại thông minh phổ biến khắp mọi nơi. Không những vậy, khi khảo sát sâu với những câu hỏi chi tiết tôi đã thu thập về những thông tin cần thiết để nắm bắt thực trạng sử dụng mạng xã hội chính xác hơn. Cụ thể, khi được hỏi về mục đích sử dụng mạng xã hội của học sinh, khảo sát đã cho ra những mục đích chủ yếu sau: Cập nhật thông tin xã hội, đăng tải những hình ảnh và tình trạng của bản thân, kết nối thêm bạn mới, liên lạc với bạn cũ, hỗ trợ học tập, mua sắm trực tuyến và một số mục đích khác. Thời gian chủ yếu sử dụng mạng xã hội của học sinh chủ yếu rơi vào khoảng thời gian rảnh (nghỉ giải lao giữa các tiết học, sau khi đi học về, trước khi đi ngủ...), một số học sinh dùng mạng xã hội trong khi đang tự học tại nhà, thậm chí vẫn có trường hợp sử dụng điện thoại trong khi học trên lớp, học thêm... Khi hỏi về số giờ sử dụng mạng xã hội trong tổng quỹ thời gian một ngày tôi cũng đã thu về được những con số đáng chú ý, đa phần học sinh dành 1-3 tiếng (66% học sinh) để sử dụng mạng xã hội, trong khi đó số học sinh dùng mạng xã hội trên 3 tiếng mỗi ngày cũng khá cao với 14%, điều này cho thấy rằng tỉ lệ sử dụng mạng xã hội trong một thời gian dài hoặc rất dài là một hiện tượng khá phổ biến.

Từ những khảo sát trên, chúng ta nhận thấy được sự xâm chiếm của MXH đối với đời sống con người, đặc biệt là lứa tuổi học sinh. Điều gì khiến chúng trở nên được

ưu tiên đến thế? Không thể phủ nhận được tính hấp dẫn, tiện ích mà MXH mang lại. Một trang MXH như Facebook, Instagram, Zalo, Youtube... đang ngày càng hoàn thiện hơn về các tính năng, tích hợp được nhiều tiện ích đem đến trải nghiệm thú vị cho người dùng và đáp ứng được nhiều nhu cầu khác nhau. Trước hàng loạt tiện ích ấy, mạng xã hội dường như đang trở thành người bạn đồng hành không thể thiếu trong cuộc sống thường nhật của thanh, thiếu niên. Mặc dù sự ảnh hưởng của mạng xã hội đến bộ phận này đang được nhìn nhận theo nhiều chiều hướng khác nhau, song dù thế nào thì chúng ta cũng không thể phủ nhận số lượng người sử dụng mạng xã hội ở Việt Nam có thể tiếp tục gia tăng trong tương lai.

3. Ảnh hưởng của mạng xã hội đến khả năng tư duy của học sinh

3.1. Tác động tích cực đến tư duy của học sinh

Ngày nay, với sự phát triển của Internet, chúng ta có thể tiếp cận được rất nhiều thông tin khác nhau. Đặc biệt, mạng xã hội đã dần trở nên phổ biến với tất cả mọi người đặc biệt là lứa tuổi thanh, thiếu niên. Với lượng thông tin khổng lồ, không bị giới hạn về mặt không gian, thời gian, những lợi ích mà mạng xã hội mang lại cho chúng ta là rất lớn nếu biết sử dụng nó một cách phù hợp. Trong bài viết này, tôi xin được phân tích một số lợi ích cơ bản như sau:

- **Tăng cường học tập cộng tác qua các nhóm mạng xã hội:** Khi tham gia vào một nhóm học tập, đòi hỏi các thành viên trong nhóm cần phải thường xuyên trao đổi, cập nhật thông tin cũng như báo cáo tiến độ công việc. Một khi có thể trao đổi một cách kịp thời, thường xuyên và nhanh chóng với các thành viên khác trên mạng xã hội cũng sẽ mang lại những lợi ích nhất định, đặc biệt sẽ giúp các thành viên trong nhóm thêm hiểu nhau hơn vì thế mà hợp tác chặt chẽ hơn, giúp các thành viên phối hợp công việc nhịp nhàng tránh những mâu thuẫn không cần thiết ảnh hưởng đến kết quả hoạt động học tập. Ngoài ra với các trang nhóm mạng xã hội, học sinh có thể dễ dàng hình thành được cộng đồng học tập riêng, từ đó tạo động lực, kích thích tinh thần học tập, chăm chỉ và kiên trì hơn.

- **Tiếp nhận thông tin, học hỏi kiến thức và kỹ năng:** việc cập nhật thông tin trong một xã hội hiện đại như hiện nay là điều nên làm và cần phải làm, nó giúp chúng ta dễ dàng tìm hiểu, nắm bắt được nhiều thông tin quan trọng. Học hỏi thêm rất nhiều kiến thức, trau dồi những kỹ năng giúp cho bạn hoàn thiện bản thân mình hơn nữa.

- **Giải quyết công việc học tập và cá nhân một cách nhanh chóng:** Nếu như trước đây, việc trao đổi học tập sẽ khó khăn hơn, học sinh chỉ có thể trao đổi với nhau tại lớp học hoặc phải gặp gỡ nhau trực tiếp, thì giờ đây với sự tiện ích của các mạng xã hội, học sinh có thể thoải mái trao đổi học tập, làm việc nhóm chỉ trong một vài thao tác đơn giản và chỉ cần ở tại nhà. Điều này đã giúp tiết kiệm thời gian đáng kể. Từ đó, học sinh có thể giải quyết được nhiều công việc học tập và cá nhân một cách nhanh chóng.

- **Kết nối bạn bè:** Học sinh có thể biết được nhiều thông tin về bạn bè hoặc người thân bằng cách kết bạn trên mạng xã hội. Chúng ta cũng có thể gặp gỡ và giao lưu kết bạn với tất cả mọi người trên thế giới có cùng sở thích hay quan điểm giống mình. Từ đó có thể xây dựng mối quan hệ tốt đẹp hơn hoặc hợp tác với nhau về nhiều mặt.

- **Xây dựng được những giá trị sống tốt đẹp, bày tỏ quan niệm cá nhân:** Khi mạng xã hội ra đời, đồng nghĩa với việc xuất hiện hàng loạt những trang hoặc hội nhóm hoạt động dựa trên một mục đích chung tốt đẹp, như cộng đồng học tập, cộng đồng thiện nguyện... điều này đã tạo ra một xu hướng tâm lý và dần dần hình thành tư duy đa chiều, tổng hợp cho học sinh, các em có thể tham gia vào các nhóm chung, cùng nhau làm những việc tốt để đem lại được giá trị cho bản thân cũng như mọi người xung quanh, từ đó góp phần hình thành tư duy đúng hướng, tích cực. Không những vậy, trải qua rất nhiều hoạt động căng thẳng trong cuộc sống, mỗi con người cần bày tỏ và cần nhận được sự sẻ chia để chúng ta cảm thấy thanh thản hơn. Thế nhưng việc chia sẻ vấn đề của mình ngoài đời thực đôi khi trở nên khó khăn với một số người ít nói. Chính vì thế việc viết ra những suy nghĩ của mình qua bàn phím máy tính sẽ giúp chúng ta giải tỏa được phần nào.

3.2. Ảnh hưởng tiêu cực đến khả năng tư duy học sinh

Mạng xã hội đang dần chiếm ưu thế và mang lại nhiều lợi ích cho chúng ta trong đó có học sinh, nhưng một câu hỏi đặt ra, liệu rằng, mạng xã hội có giúp học sinh rèn luyện được khả năng tư duy và phát triển trí tuệ hay không? Trong một bài báo cáo khoa học do Pew Research Center (Mỹ) thực hiện khi mạng xã hội mới bắt đầu xuất hiện, người dùng cho rằng, mạng xã hội đang giúp ích cho họ rất nhiều, khiến cuộc sống của họ trở nên vui vẻ hơn, kết nối được nhiều hơn với mọi người xung quanh, đặc biệt cung cấp rất nhiều những thông tin bổ ích một cách liên tục, kịp thời, nhờ mạng xã hội họ đã có thể tự khẳng định bản thân, biết được những xu hướng và “hợp thời” hơn. Tuy nhiên niềm lạc quan đó không kéo dài, ngược lại những tác động tiêu cực của Internet nói chung và mạng xã hội nói riêng đang ngày càng rõ nét. Nicholas Carr một nhà báo người Mỹ là tác giả của cuốn sách *The Shallows* đã từng viết: *Giờ đây chúng ta đã ở trong những năm 2020. Chúng ta không thông minh hơn, chúng ta cũng chẳng có những quyết định khôn ngoan hơn.* Vậy thì đối với đối tượng học sinh, mạng xã hội đã ảnh hưởng như thế nào, bài viết này sẽ triển khai một số ảnh hưởng tiêu cực từ việc sử dụng mạng xã hội một cách liên tục.

- **Mất khả năng suy nghĩ sâu về một vấn đề:** Theo điều tra của Pew Research Center, Nicholas cho rằng: *Mạng xã hội đang làm thay đổi hình thức thông minh, từ dạng trí thông minh có được nhờ suy nghĩ và trải nghiệm (contemplative intelligence) sang trí thông minh “thực dụng” (utilitarian intelligence).* Theo ông, khi người ta thu nhận quá nhiều thông tin, thì hậu quả sẽ là thiếu suy nghĩ sâu. Trong thời đại bùng nổ của công nghệ thông tin và sự ra đời của mạng xã hội, ước tính cứ 1 phút trôi qua sẽ có hàng triệu bài viết, video clip được đăng tải và chia sẻ, điều này dẫn đến một thực tế là chúng ta có một kho thông tin vô cùng lớn về mọi mặt đời sống, từ chính trị, xã hội, kinh tế, văn hóa, giáo dục, triết học,... không những vậy, trong mỗi khía cạnh lại có hàng ngàn kênh thông tin khác nhau, các thông tin này đã có sẵn mà chỉ cần gõ một vài dòng học sinh đã có thể thu thập rất nhiều kênh thông tin khác nhau về cùng một vấn đề mà bản thân đang tìm hiểu. Đa phần các học sinh khi được hỏi về việc nghiên cứu về một bài tập mà thầy cô giao, các em đều có chung câu trả lời là đã tham khảo rất nhiều trang khác nhau, tuy nhiên phần lớn các em không đọc trọn vẹn bất kỳ một trang thông tin nào. Theo nghiên cứu não bộ con người cần một thời gian nhất định để suy nghĩ, đánh giá và giải quyết một vấn đề trọn vẹn, tuy nhiên giới trẻ hiện nay đa phần lại tiếp cận quá nhiều thông tin trong một khoảng thời gian rất ngắn. Hãy thử lấy

ví dụ ở trang mạng xã hội Tiktok, trung bình mỗi video kéo dài khoảng 15 giây, và nếu như ngồi lướt tiktok một giờ đồng hồ chúng ta có thể xem được 240 video khác nhau. Với số lượng video không lồ như vậy, Tiktok chỉ đang cung cấp cho người dùng những “đề mục”, những lát cắt của vấn đề chứ thực tế không diễn đạt và phân tích được bất cứ vấn đề nào trọn vẹn. Thế nhưng, giới trẻ mà đặc biệt là các em học sinh phần lớn đang bị làm tưởng rằng mình biết rất nhiều, nhưng sự thật là các bạn không hề biết sâu bất cứ vấn đề nào.

- **Mất tập trung:** Từ việc không thể nhận thức sâu sắc một vấn đề, việc thường xuyên tiếp cận những video, trang tin ngắn lâu dần cũng làm giảm khả năng tập trung, chú ý của các em học sinh. Một động từ khá quen thuộc mà chúng ta thường hay dùng khi sử dụng mạng xã hội đó là “lướt”, chúng ta có “lướt Facebook”, “lướt Tiktok”, “lướt Instagram”... Khi chúng ta tiếp cận thông tin của một vấn đề chỉ trên bề nổi, và thường xuyên thay đổi hướng quan tâm, từ các video về giáo dục, chỉ cần lướt tiếp lại là một video về giải trí hoặc chính trị... Thông tin liên tục thay đổi khiến não bộ của con người không thể kịp điều tiết, đặc biệt với lứa tuổi học sinh, lâu dần sẽ tạo nên sự mất tập trung, giảm chú ý. Cũng là mất tập trung, nhìn theo một khía cạnh khác, khi hỏi ngẫu nhiên mười học sinh của trường với câu hỏi: Các bạn thường để điện thoại ở đâu khi học bài mỗi buổi tối? 9/10 học sinh đều cùng chung một câu trả lời đó là để ngay bên cạnh bàn học, hoặc dưới học bàn. Điều này dẫn đến một thực tế, khi các em học tập hình nền điện thoại bỗng nhiên bật sáng và những âm thanh vang lên vì những thông báo, tin nhắn từ các hội nhóm, các trang mạng xã hội sẽ làm phân tán sự tập trung của học sinh. Chúng ta sẽ không nghĩ rằng nó ảnh hưởng quá nhiều đến sự tập trung, nhưng trên thực tế những điều đó đang ảnh hưởng rất nhiều.

Tính tiện dụng của công nghệ thông tin và các trang mạng xã hội đã đưa đến một sự tiện ích tuyệt vời trong việc xử lý các công việc. Chính vì sự tiện dụng đó mà con người có xu hướng giải quyết nhiều công việc cùng một lúc, và học sinh cũng không ngoại lệ. Các em hoàn toàn có thể vừa giải bài tập môn toán vừa trả lời câu hỏi của bạn mình về môn văn. Các thao tác này liên tục đan xen nhau, nghĩa là vừa giải toán được vài phút, thì cầm điện thoại để trả lời câu hỏi về môn văn. Điều đáng sợ là các em đang suy nghĩ rằng việc thực hiện hai thao tác đó một cách liên tục sẽ không hề ảnh hưởng, và suy cho cùng thì đó đều hướng đến mục đích tốt đẹp là học tập. Nhưng chính điều đó đã ảnh hưởng rất lớn đến sự tập trung của học sinh làm giảm chất lượng học tập một cách đáng kể.

- **Mất dần khả năng tư duy, sáng tạo:** Như đã nói ở trên, việc bùng nổ thông tin trên các trang mạng xã hội đã đem đến những lợi ích to lớn, giờ đây học sinh có thể dễ dàng có nhiều nguồn tin để phục vụ cho việc học tập, nghiên cứu. Tuy nhiên, ở một khía cạnh nào đó, việc có quá nhiều thông tin vô tình đã làm giảm đi khả năng tư duy, sáng tạo của giới trẻ, đặc biệt là học sinh. Các em hình thành một tư duy khó bỏ, khi có vấn đề nào khó hiểu, thay vì suy nghĩ để có cho riêng mình một đáp án, thì học sinh sẽ có xu hướng tìm trên Internet, lên các trang mạng xã hội, nhấn vào các nhóm để tìm câu trả lời. Nếu đã có sẵn đáp án một cách dễ dàng thì có lí do gì để phải tư duy, đó là suy nghĩ thường thấy của các học sinh hiện nay. Nếu một xã hội mà giới trẻ lười tư duy thì chắc chắn đó là một xã hội trì trệ, bởi tư duy là cái cốt lõi của sự phát triển.

- **Giảm đi sự kết nối bên ngoài cuộc sống:** Ở mục những ảnh hưởng tích cực tôi đã có phân tích về sự kết nối kì diệu của mạng xã hội, tuy nhiên, chính sự kết nối

trên các trang mạng xã hội lại làm giảm đi sự kết nối trực tiếp ngoài đời sống. Dễ dàng nhận thấy đa phần các em học sinh lựa chọn cầm máy điện thoại trong giờ ra chơi thay vì trò chuyện với bạn bè hoặc tham gia các hoạt động thể thao. Các em đắm chìm trong thế giới ảo và khẳng định bản thân ở trên một trang mạng xã hội nào đó mà quên mất sự gắn kết thực sự đến từ mối quan hệ trực tiếp bên ngoài. Điều gì đã tạo nên suy nghĩ này, có thể dễ dàng lí giải dựa trên cách thức hoạt động của các trang mạng xã hội. Nếu ở Facebook người ta sẽ đánh giá một người dựa trên lượt thích, bình luận, zalo sẽ phong cho các bạn những danh hiệu như: đại sứ của kết nối nếu các bạn có lượt bình luận, gọi điện nhắn tin nhiều trong vòng một năm. Giới trẻ nói chung và học sinh nói riêng đang có xu hướng xây dựng một hình tượng trên các trang mạng xã hội, mục đích cuối cùng là để nhận về nhiều lượt thích, nhiều lời khen và sự tương tác. Lâu dần sẽ làm giảm đi sự tương tác giữa con người trong đời sống hiện thực, các em thờ ơ hơn với người thân, bạn bè và chỉ tập trung xây dựng những mối quan hệ trên thế giới ảo – mạng xã hội.

- Tư duy một chiều hoặc đi theo xu hướng, tạo nên cách tư duy sai lệch về các giá trị và vấn đề đời sống: Một hệ lụy cho việc sử dụng mạng xã hội không hợp lý đó là khiến học sinh hình thành tư duy một chiều, các em có thói quen xem những bài đăng, video trên mạng và coi đó là sự thật, hoàn toàn không đánh giá lại hoặc dùng năng lực tư duy để đặt câu hỏi liệu nội dung đó đã chính xác hay chưa. Thường thì các em bị cuốn theo những thông tin đã cho sẵn, mạng xã hội hoàn toàn có thể khiến chúng ta tin vào điều mà nó muốn, đặc biệt đối với lứa tuổi học sinh, khi mà các em chưa đủ khả năng thẩm định và đánh giá vấn đề thì việc bị mạng xã hội “dắt mũi” là điều khá phổ biến, điều này còn nguy hiểm hơn nếu như các đối tượng xấu có ý định lợi dụng sự nông cạn, cả tin của các em để hướng học sinh đi theo những con đường xấu.

Đối với những người dùng mạng xã hội một thời gian, chúng ta thường được gợi ý xem các video theo chủ đề mà chúng ta vẫn thường xem. Ví dụ với facebook, tiktok, youtube đều là những mạng xã hội hoạt động theo nguyên tắc dựa trên lịch sử cá nhân mà người dùng đã từng truy cập, họ thường truy cập trang nào, quan tâm đến trang nào, thì các trang mạng xã hội thường gợi ý những trang với nội dung tương tự. Lâu dần, các mạng xã hội sẽ thu hẹp khả năng hiểu biết của học sinh, chỉ gợi ý các nội dung cùng một chủ đề, dẫn đến lối tư duy một chiều, hạn hẹp. Ngoài ra, một điều chúng ta vẫn thấy đó là các mạng xã hội thường rộ lên những xu hướng tùy theo mỗi thời điểm mà giới trẻ thường gọi là “trend”. Quay một video theo xu hướng, nói những câu theo xu hướng đang được giới trẻ đặc biệt là các bạn học sinh hưởng ứng rất nhiệt tình. Nếu như không bắt kịp các xu hướng đó, có thể bị xem là lạc hậu, lỗi thời. Có thể chúng ta sẽ thấy không có gì đáng bàn ở đây, nhưng thực chất nó đang ngấm ngấm phá hủy đi tư duy phản biện của con người và đóng khung suy nghĩ. Sự phát triển của xã hội dựa trên sự đa dạng của các cá nhân, yếu tố riêng biệt, mới mẻ luôn là tiêu chí hàng đầu để tạo nên tính đột phá. Việc học sinh – thế hệ trẻ đang dần tạo nên thói quen “xu hướng” trong cuộc sống là một vấn đề gây ảnh hưởng lớn đến sự phát triển của xã hội trong tương lai gần.

Tư duy một chiều hoặc theo xu hướng sẽ dần thu chột khả năng tư duy phản biện của bản thân, khiến cho học sinh bị mất đi chính kiến, dễ dàng tin theo những gì có trên mạng xã hội, không định hướng được sở trường của bản thân, không có khả

năng lựa chọn và tạo dựng cá tính riêng biệt. Điều này ảnh hưởng không nhỏ đến chất lượng cuộc sống của một bộ phận giới trẻ trong đó hầu hết là các em học sinh.

4. Một số giải pháp khắc phục.

Không thể phủ nhận những tiện ích mà mạng xã hội mang lại nhưng cũng đã đến lúc phải đặt ra một hồi chuông cảnh báo cho căn bệnh mang tên “nghiện mạng xã hội”, Thế giới hiện đại đang dần tạo nên quá nhiều vấn đề khó khăn buộc con người phải giải quyết, những vấn đề về suy thoái kinh tế, dịch bệnh, chiến tranh, xung đột tôn giáo, sắc tộc... tất cả những điều đó quả thật đáng sợ đối với mỗi quốc gia, dân tộc, nhưng nếu suy nghĩ sâu sắc hơn, chúng ta dần nhận ra có những vấn đề không gây ảnh hưởng trực tiếp trong một thời gian ngắn, cũng không cho chúng ta nhận ra bằng mắt thường, nó là những điều ngầm ngấm đang giết chết chúng ta mỗi ngày. Mạng xã hội như một quả bom nổ chậm đang dần phá hủy đi nhiều giá trị cuộc sống của con người nói chung và giới trẻ nói riêng. Nếu không nghiêm túc nhìn nhận sự nguy hại của mạng xã hội chúng ta sẽ phải đối mặt với những hậu quả nặng nề. Qua bài viết này, tôi mong muốn có thể góp nhặt và đưa ra những giải pháp hiệu quả, có thể áp dụng được cho học sinh và tất cả chúng ta.

4.1. Đối với cá nhân

Từ bỏ thói quen sử dụng mạng xã hội thường xuyên: Theo nghiên cứu thì bộ não của chúng ta cần khoảng một tháng để hình thành nên một thói quen mới, sau thời gian đó não bộ sẽ tạo nên những liên kết Noron thần kinh và có thể tạo nên những phản xạ có điều kiện. Nắm được chìa khóa này chúng ta hoàn toàn có thể kiên trì luyện tập để từ bỏ một thói quen xấu và xây dựng những thói quen tốt. Điều cần làm ngay bây giờ đó chính là từ bỏ thói quen sử dụng mạng xã hội một cách thường xuyên, hãy nói cho học sinh biết rằng, các em cần phải có sự nỗ lực để vượt ra khỏi những thói quen xấu mỗi ngày bằng một số mẹo nhỏ như sau:

+ Trả lời được câu hỏi: Lý do vì sao bạn lại sử dụng mạng xã hội trong lúc này? Điều này khá đơn giản và nếu được áp dụng nó sẽ đem đến hiệu quả bất ngờ, trước khi có ý định mở facebook, tiktok, Instagram, youtube... hãy dừng lại một chút để trả lời câu hỏi, ý định của các bạn khi mở mạng xã hội để làm gì? Bạn mở hội nhóm để học tập, tìm thông tin bạn bè, liên lạc với một ai đó, hay đơn thuần chỉ làm theo thói quen. Nếu không có công việc gì cần thiết để truy cập tài khoản mạng xã hội thì hãy dừng lại hành động này. Đây chính là bước đầu tiên hình thành nên ý thức sử dụng mạng xã hội, nói như ý kiến của Robert Stern: *Bước đầu tiên khi sử dụng có ý thức hơn là phải biết vì sao bạn bắt đầu.*

+ Tự giới hạn thời gian và lên kế hoạch cho việc sử dụng mạng xã hội: Các em học sinh nên giới hạn nghiêm túc thời gian sử dụng mạng xã hội mỗi ngày của mình. Ví dụ như từ 1-2 tiếng mỗi ngày và làm những việc gì trên đó (học tập, giải trí, nói chuyện với bạn bè, đọc thông tin...)

+ Tạo thói quen để điện thoại xa chỗ học tập, tắt thông báo và tắt chuông khi đang cần tập trung: Khi học tập, việc để điện thoại quá gần sẽ gây mất tập trung, tiếng tin nhắn và thông báo làm cho các bạn bị gián đoạn, xao nhãng dẫn đến mất thời gian và giảm chất lượng học tập.

+ Bỏ theo dõi một số trang không cần thiết: Mọi người nói chung và các em học sinh nói riêng vẫn thường theo dõi tài khoản của người khác, các trang, nhóm một cách không kiểm soát. Đa phần chúng ta bấm theo dõi rất nhiều trang nhưng lại không thực sự đặt câu hỏi liệu rằng tài khoản đó, trang nhóm đó có thực sự cần thiết? Hãy tưởng tượng khi học sinh đang cần vào Facebook để giải quyết vấn đề, hoặc cần xem, đọc một thông tin nào đó, nhưng lại bị xao nhãng bởi chính những tin bài, video không liên quan, chúng ta dễ dàng bị cuốn theo nó và mất rất nhiều thời gian mặc dù ngay từ đầu chúng ta có thể đã xác định được mục đích khi truy cập vào mạng xã hội. Việc theo dõi quá nhiều trang cá nhân, hội nhóm sẽ làm cho chúng ta bị rối loạn thông tin, những thông tin không cần thiết liên tục hiện lên còn những tin bổ ích thì bị hạn chế tương tác.

+ Rèn luyện kỹ năng chọn lọc thông tin: Trong thời đại thông tin của thế kỉ XXI, khi mà một ngày có hàng trăm ngàn thông tin khác nhau về rất nhiều lĩnh vực đời sống, có những thông tin xác đáng, phù hợp và có những thông tin sai lệch, không phù hợp với lứa tuổi học sinh. Vì vậy bản thân của mỗi học sinh cần phải biết cách chọn lọc thông tin bằng cách, xác định được vấn đề mình cần tìm hiểu và xác định được những nguồn thông tin ở những trang chính thống.

+ Rèn luyện thói quen đọc sách và tìm niềm vui ở những môn nghệ thuật hoặc trải nghiệm ngoài trời: Học sinh hiện nay đa phần đang mất dần thói quen đọc sách, một số ích học sinh vẫn thường xuyên đọc nhưng chỉ đọc những mẩu chuyện ngắn, hoặc các cuốn sách tóm tắt trên các trang mạng xã hội. Việc không đọc sách hoặc đọc sách không sâu, đọc những tin vắn trên trang mạng xã hội tạo nên một bộ phận học sinh có thể biết nhiều thông tin, nhưng lại biết không sâu và có thể biết rất sâu về những thông tin không cần thiết. Vì vậy trau dồi kiến thức bằng cách đọc sách luôn là điều mà mỗi học sinh cần phải nỗ lực thực hiện và duy trì. Ngoài ra, nên tham gia vào các đội nhóm để kết giao bạn bè, tìm được niềm vui bên ngoài chiếc điện thoại thông minh, có thể theo học một lớp năng khiếu hoặc kỹ năng để giúp cho bản thân học sinh tìm ra được đam mê của mình, giảm bớt thời gian sử dụng mạng xã hội.

4.2. Đối với gia đình, nhà trường và xã hội

- Giáo dục gia đình luôn là yếu tố quan trọng, định hướng và giúp đỡ các em đi đúng hướng:

+ Hãy lắng nghe và nói chuyện với con nhiều hơn: Nhu cầu chia sẻ, khẳng định bản thân và được công nhận là những nhu cầu của tất cả mọi người, đặc biệt là các em học sinh. Nếu như các bậc phụ huynh có thể trò chuyện với con mình nhiều hơn mỗi ngày sẽ giúp cho các em cảm thấy được lắng nghe, cũng qua những cuộc trò chuyện đó, ba mẹ có thể hiểu hơn về những nỗ lực của con, những khó khăn vướng mắc mà con gặp phải để kịp thời động viên, khích lệ và đưa ra những lời khuyên đúng lúc sẽ là một cách rất hiệu quả trong việc rèn luyện những phẩm chất và tính cách của con trẻ. Nếu bố mẹ làm được điều này, dần dần các em sẽ giảm bớt đi nhu cầu chia sẻ trên mạng xã hội bởi những mong muốn đó đã được bố mẹ thấu hiểu.

+ Các bậc phụ huynh hãy dần bỏ thói quen sử dụng mạng xã hội hoặc cầm điện thoại thường xuyên: Bố mẹ muốn con em của mình hãy tập trung học tập, bớt sử dụng điện thoại, mạng xã hội nhưng chính bố mẹ lại là người sử dụng điện thoại không có quy tắc. Điều đó, vô tình đã làm mất đi giá trị của lời nói, bài học mà bố mẹ răn dạy

con trẻ. Nếu không muốn con em mình làm vậy, trước hết bố mẹ hãy làm gương. Tôi nghĩ rằng nếu xây dựng được một môi trường giáo dục gia đình đúng cách, sẽ làm tiền đề tốt đẹp để các em có ý thức hơn trong việc sử dụng mạng xã hội.

+ Khuyến khích con cái sử dụng thời gian trực tuyến một cách có ý nghĩa, chẳng hạn bằng cách xác định mục tiêu cụ thể như xem video học tập, tương tác với bạn bè hoặc tạo nội dung sáng tạo.

- Nhà trường và xã hội hãy đồng hành cùng các em trong cuộc chiến chống lại căn bệnh “nghiện mạng xã hội” bằng những hành động cụ thể:

+ Đầu tư nhiều hơn vào thư viện của nhà trường, thường xuyên cập nhật những đầu sách mới, thú vị và bổ ích, tạo dựng được môi trường đọc sách thoải mái, thân thiện từ đó khuyến khích học sinh đến thư viện nhiều hơn.

+ Tạo điều kiện để mỗi năm học sinh có những chuyến tham quan, trải nghiệm những danh lam, thắng cảnh, di tích lịch sử để mở rộng vốn hiểu biết và tăng cường sự trải nghiệm cho học sinh.

+ Hoạt động trải nghiệm hướng nghiệp là một cơ hội để Nhà trường, thầy cô giáo bộ môn tạo ra những giờ học nhiều ý nghĩa, lồng ghép vào đó những bài học, giá trị cuộc sống và tác hại của việc sử dụng mạng xã hội. Từ đó giúp học sinh dần dần ý thức rõ ràng hơn, kỉ luật hơn với bản thân trong việc sử dụng mạng xã hội. Vậy nên, các thầy cô giáo trực tiếp giảng dạy hoạt động này phải luôn có sự đầu tư, sáng tạo không ngừng để đem đến những bài học có giá trị với học sinh.

+ Đoàn trường có thể tổ chức các buổi ngoại khóa với những nội dung liên quan đến việc sử dụng mạng xã hội an toàn, hiệu quả. Có thể cho học sinh diễn kịch, tổ chức các trò chơi hoặc những cuộc thi giúp các em nâng cao ý thức về việc sử dụng mạng xã hội đúng cách. Đảm bảo rằng học sinh có thể hiểu về tầm quan trọng của trách nhiệm trực tuyến và cách sử dụng Internet an toàn. Hãy thảo luận về các tình huống tiêu biểu mà các em có thể gặp phải và cách giải quyết chúng. Khuyến khích học sinh bảo vệ thông tin cá nhân và không chia sẻ thông tin cá nhân trực tuyến với người lạ. Hãy giúp các em hiểu rõ về nguy cơ liên quan đến việc chia sẻ thông tin cá nhân trực tuyến.

III. KẾT LUẬN

Internet nói chung và mạng xã hội nói riêng đã giúp nhiều học sinh học tốt hơn, tạo ra cơ hội giao tiếp thoải mái hơn và có thể tác động tích cực đến tư duy và phẩm chất của các em, với điều kiện là học sinh tiếp cận môi trường trực tuyến một cách thích hợp và có trách nhiệm. Điều quan trọng là, không phải việc sử dụng Internet là xấu, mà là cách mà chúng ta sử dụng nó và mức độ của sự tiêu cực mà chúng ta tạo ra.

Theo PGS.TS Đinh Hồng Hải, Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn, ĐH Quốc gia Hà Nội đã từng chia sẻ: *Việc cấm trẻ dùng mạng xã hội là điều không thể và cũng không đúng, nhất là khi chúng ta đang sống trong một xã hội số ngày càng phát triển như hiện nay.* Vậy thì, điều mà chúng ta cần lưu ý ở đây chính là mặt trái của nó. Vấn đề chúng ta cần đặt ra là khống chế được liều lượng, thời gian thì bản thân sẽ sử dụng tốt mạng xã hội và các em học sinh cũng vậy. Hãy để mạng xã hội là công cụ giúp học sinh phát triển trí tuệ, đừng để các em trở thành “nô lệ” của nó và dần dần

đánh mất đi khả năng tư duy. Chúng ta hãy thực sự nghiêm túc nhìn nhận và thay đổi ngay từ hôm nay!

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Brain Rules (2018), *Luật trí não*, NXB Lao động – Hà Nội.
- [2] Nguyễn Ngọc Bảo (2021), Ảnh hưởng của mạng xã hội đối với sinh viên,
http://www.hocviencanbo.hochiminhcity.gov.vn/admin/Uploads/TraoDoiKhoaHoc/2022/NguyenNgocBao_AnhHuongCuaMangXaHoi.pdf
- [3] Lê Thanh Ngân (2022), *Ảnh hưởng của mạng xã hội đến văn hóa ứng xử của sinh viên trường Đại học Khoa học*, trường Đại học Huế hiện nay, Đại học Khoa học, Đại học Huế.
- [4] Nguyễn Lan Nguyên (2020), *Ảnh hưởng của việc sử dụng mạng xã hội facebook đến học tập và đời sống của sinh viên hiện nay*, Đại học KHXH&NV, đại học Quốc gia Hà Nội.
https://ussh.vnu.edu.vn/uploads/ussh/dao-tao/2020_12/nguyen-lan-nguyen.pdf
- [5] Kim Nguyên, *Internet và mạng xã hội có làm chúng ta thông minh hơn?*, 01/09/2021.
<https://thesaigontimes.vn/internet-va-mang-xa-hoi-co-lam-chung-ta-thong-minh-hon/>

ẢNH HƯỞNG MẠNG XÃ HỘI ĐỐI VỚI HỌC SINH THPT TỈNH QUẢNG TRỊ - THỰC TRẠNG VÀ GIẢI PHÁP

Tác giả: ThS. Nguyễn Thị Hồng Nghĩa

Đơn vị: Trường THPT Chế Lan Viên

Tóm tắt: *Cùng với sự bùng nổ của Công nghệ thông tin (CNTT) mạng xã hội (MXH) đã có những ảnh hưởng tích cực và tiêu cực đến học sinh THPT. Để phát huy công dụng của MXH và hạn chế những tác động tiêu cực cần có định hướng đúng đắn và giải pháp phù hợp giúp nâng cao nhận thức của học sinh trong quá trình sử dụng MXH.*

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Chúng ta đang sống trong thời kì công nghệ số, cùng với sự phát triển của CNTT thì các trang mạng xã hội đã và đang trở thành một phần không thể thiếu trong cuộc sống hiện đại. Hầu hết, mọi người đều đang sử dụng các thiết bị công nghệ điện tử thông minh như laptop, máy tính bảng, điện thoại smartphone để phục vụ cho công việc, học tập, giải trí hàng ngày, thông qua các sản phẩm ứng dụng công nghệ số thông dụng như Gmail, mạng xã hội chia sẻ Facebook, Youtube, Zalo, Tiktok, Viber, Instagram... Và không thể phủ nhận những lợi ích mạng xã hội mang lại. Với những tính năng vô cùng đa dạng, cho phép những người đã đăng ký tài khoản sử dụng có thể kết nối, chia sẻ, trao đổi thông tin mọi lúc, mọi nơi, với bất cứ ai, bất cứ khi nào người dùng cần. Tất cả các tin tức, hình ảnh, video, sự kiện dù nhỏ, dù lớn, từ trong nước đến quốc tế luôn được cập nhật liên tục, được chia sẻ với tốc độ cao trên các trang MXH.

Không gian mạng thực sự đã mở ra một thế giới vô cùng hấp dẫn với người sử dụng, nơi mà tất cả các giác quan của họ đều được thỏa mãn một cách tốt nhất. Vì vậy, MXH cũng dễ cám dỗ người dùng đến mức “nghiện” kéo theo nhiều hệ lụy, ảnh hưởng đến cuộc sống, sức khỏe, tinh thần, công việc, học tập và những giá trị chuẩn mực của nhiều người sử dụng mạng xã hội. Bản thân MXH không hề gây hại mà được sinh ra với mục đích kết nối, chia sẻ, tạo tương tác và đem lại những điều tốt đẹp cho người sử dụng. Tuy nhiên, thực tế cho thấy, bên cạnh tiện ích mà MXH mang lại vẫn còn những tác động tiêu cực của MXH do con người sử dụng chưa đúng cách, sai mục đích hoặc lạm dụng quá mức gây ra.

Chúng tôi đã tiến hành khảo sát 300 học sinh THPT trên địa bàn Quảng Trị, nhận thấy một số học sinh dễ bị cuốn hút với những tiện ích trên MXH và dần trở nên lệ thuộc, chệnh mảng việc học, ít tham gia các hoạt động trải nghiệm thực tế... Học sinh THPT đang ở độ tuổi chưa nhận thức hết những nguy cơ tiềm ẩn từ việc sử dụng MXH. Vì vậy, nhằm hạn chế những ảnh hưởng tiêu cực đến học sinh, giáo dục sử dụng MXH như thế nào cho an toàn và hiệu quả là vấn đề cần được quan tâm. Trong đó, gia đình, nhà trường đóng vai trò hết sức quan trọng.

II. ẢNH HƯỞNG CỦA MẠNG XÃ HỘI ĐẾN HỌC SINH THPT TỈNH QUẢNG TRỊ

Mạng xã hội là hệ thống thông tin cung cấp cho cộng đồng người sử dụng mạng các dịch vụ lưu trữ, cung cấp, sử dụng, tìm kiếm, chia sẻ và trao đổi thông tin

với nhau, bao gồm dịch vụ tạo trang thông tin điện tử cá nhân, diễn đàn, trò chuyện trực tuyến, chia sẻ âm thanh, hình ảnh và các hình thức dịch vụ tương tự khác.” (Khoản 22 Điều 3 Nghị định 72/2013/NĐ-CP)[3]

Mạng xã hội có nhiều tính năng thú vị. Ở đó, mọi người được thể hiện bản thân một cách dễ dàng và tự tin, đưa ra những quan điểm cá nhân mà không sợ phán xét. Đồng thời đáp ứng nhu cầu kết nối, người sử dụng MXH có thể mở rộng mối quan hệ xuyên quốc gia. Hoặc những người sống trong môi trường thiếu sự quan tâm, yêu thương, ít giao tiếp trong gia đình sẽ thường giải tỏa, giải trí bằng mạng xã hội. Có thể thấy việc sử dụng mạng xã hội đã trở nên phổ biến với mọi người bởi nhiều nguyên nhân khác nhau.

Khảo sát việc sử dụng MXH với đối tượng học sinh THPT trên địa bàn tỉnh Quảng Trị cho thấy 100% học sinh tham gia MXH; đến 98% học sinh sử dụng song song hai mạng xã hội Facebook, Tictok hoặc Zalo... Có hơn 85,7% học sinh chọn rất thường xuyên sử dụng các trang mạng xã hội. Trong đó, Facebook là trang mạng được học sinh lựa chọn nhiều nhất. Có 14,3% học sinh thỉnh thoảng sử dụng. Kết quả khảo sát thời gian dành cho MXH: 78,6% học sinh sử dụng trung bình hơn 3 tiếng/ngày, 16,4% học sinh từ 2 - 3 tiếng, 5% khoảng 1 tiếng/ngày. Từ kết quả trên, có thể khẳng định MXH đã trở thành một phần không thể thiếu của học sinh THPT. Hầu hết học sinh đều sử dụng MXH nhiều giờ đồng hồ trong ngày. Điều đáng lo ngại là 71% học sinh sử dụng MXH cho các trò chơi game, đăng tải những bình luận, hình ảnh bản thân, sự kiện, xem phim, review, ấn like... Số học sinh dùng mạng để tham khảo kiến thức trong các nhóm học tập, chia sẻ nội dung chương trình học, tra cứu tài liệu, trao đổi trực tuyến bất kể không gian và thời gian khá khiêm tốn.

Thực tế cho thấy, MXH đem lại những lợi ích đáng kể: nơi để giao lưu và chia sẻ thông tin, cảm xúc, kết nối và gắn kết cộng đồng; công cụ để tìm kiếm, nâng cao kiến thức, kỹ năng; phương tiện để giáo dục và nuôi dưỡng tâm hồn; cung cấp nền tảng giao tiếp trực tuyến, gia tăng tương tác, thúc đẩy hợp tác; kênh giải trí sau những giờ lao động mệt nhọc; mở ra cơ hội kinh doanh, quảng cáo,... Nhưng việc dành quá nhiều thời gian và lạm dụng MXH sẽ có nhiều tác động tiêu cực đến bản thân người dùng. MXH cũng góp phần tăng sự ganh đua, sự cạnh tranh không lành mạnh. Mất rất nhiều thời gian cho việc đăng tải những thông tin “giật gân” nhằm câu like cũng không còn là chuyện lạ. Nhiều học sinh cho rằng, sử dụng MXH trong thời gian dài, liên tục sẽ bị mệt mỏi, đau lưng, nhức mỏi vai gáy. Có trường hợp khi không đạt được kết quả mong đợi trên MXH sẽ thấy chán nản, hụt hẫng, lo lắng, sợ hãi... căng thẳng thần kinh dẫn đến rối loạn về tâm lý như trầm cảm, hay mắc các chứng bệnh về tâm thần; Kết quả học tập giảm sút, mâu thuẫn với bạn bè, bỏ học vì thức quá khuya, mắc các bệnh về mắt, bị bắt nạt trên mạng; Lười suy nghĩ, ít vận động, thường né tránh hoặc ít tham gia vào các hoạt động của trường, của lớp, các hoạt động lao động, trải nghiệm, vui chơi, giải trí khác. Đặc biệt các em dễ bị ảnh hưởng bởi ngôn ngữ và hành động thô tục, thiếu văn hóa, phản cảm, dễ bị dụ dỗ, lôi kéo theo những hành vi tiêu cực trên MXH. Chẳng hạn như những hành vi bạo lực, khiêu dâm, đòi truy... dẫn đến có những hành vi lệch lạc.

Thực trạng sử dụng MXH của học sinh hiện nay đáng báo động cho nhà trường và gia đình. Trên thực tế, có không ít bộ phận học sinh vẫn chủ quan, chưa nhận thức

đúng đắn về những ảnh hưởng tiêu cực của MXH. Nếu không có giải pháp, để thả nổi học sinh sử dụng MXH thì hậu quả sẽ vô cùng nghiêm trọng.

Do đó, việc xây dựng những chương trình hành động, biện pháp tác động để giúp học sinh biết cách sử dụng MXH hợp lý, an toàn, bảo mật cá nhân, tạo ra môi trường lành mạnh, tích cực, hạn chế những ảnh hưởng tiêu cực của MXH là điều hết sức cần thiết.

III. MỘT SỐ GIẢI PHÁP HẠN CHẾ ẢNH HƯỞNG TIÊU CỰC CỦA MXH ĐỐI VỚI HỌC SINH THPT QUẢNG TRỊ

1. Thành lập tổ Tư vấn tâm lý & giáo dục đạo đức học sinh và Ban truyền thông trong nhà trường

- Xây dựng kế hoạch hoạt động để hỗ trợ và can thiệp kịp thời khi cần thiết đối với những học sinh đang gặp phải những khó khăn về tâm lý trong học tập và cuộc sống để tìm hướng giải quyết phù hợp, giảm thiểu tác động tiêu cực có thể xảy ra.

- Kịp thời phát hiện, ngăn chặn những hành vi vi phạm về quy tắc ứng xử trên MXH tránh những hệ lụy khi sử dụng MXH không hợp lý.

- Hỗ trợ học sinh rèn luyện kỹ năng sống, kỹ năng xã hội, tăng cường ý chí, niềm tin, bản lĩnh, thái độ ứng xử phù hợp trong các mối quan hệ xã hội; rèn luyện sức khỏe, thể chất và tinh thần, góp phần hoàn thiện nhân cách.

- Giáo dục học sinh thực hiện nghiêm túc nền nếp kỷ cương của nhà trường, tuân thủ những quy định của pháp luật.

- Khuyến khích các lớp xây dựng các tiểu ban truyền thông, kết nối với tổ Tư vấn tâm lý & giáo dục đạo đức học sinh và Ban truyền thông của nhà trường để kịp thời phát hiện và ngăn chặn những trường hợp học sinh có dấu hiệu bị tác động tiêu cực của MXH.

2. Đẩy mạnh công tác tuyên truyền và hoạt động trải nghiệm, thiện nguyện

- Nhà trường và Đoàn trường tổ chức những buổi chuyên đề nhằm tuyên truyền đến học sinh một cách chính thống, đầy đủ về việc sử dụng mạng xã hội an toàn. Kí cam kết thực hiện đúng theo quy định của pháp luật về quy tắc sử dụng MXH. Không chỉ thông qua các buổi sinh hoạt 15 phút, sinh hoạt cuối tuần, chào cờ trực tiếp mà còn qua kênh phát thanh “Khi tôi 18” và các chương trình hành động 5K khi sử dụng MXH: *Không tin ngay; Không vội bấm Like; Không thêm thắt; Không kích động; Không vội chia sẻ...*

- Tổ chức các cuộc thi “*Tìm hiểu về an toàn thông tin trên môi trường mạng*”; Cuộc thi “*Hãy là người thông thái khi tham gia MXH*”, “*Tìm hiểu về MXH và những quy tắc ứng xử trên MXH*”... Qua đây, tuyên truyền, vận động giúp nâng cao nhận thức, hình thành cho học sinh ý thức cao trong việc tham gia MXH, phát huy những tác động tích cực và hạn chế những ảnh hưởng xấu từ MXH

- Tổ chức các hoạt động trải nghiệm, thiện nguyện nhằm giáo dục đạo đức, rèn luyện kỹ năng sống (kỹ năng lựa chọn; kỹ năng tương tác; kỹ năng bày tỏ cảm xúc và kỹ năng quản lý cảm xúc...). Xây dựng đời sống tinh thần phong phú cho học sinh để các em thỏa mãn được nhu cầu vui chơi, giải trí, lòng ham hiểu biết và khơi gợi tình yêu thương của mình. Trong môi trường lành mạnh, học sinh được giải tỏa những áp lực,

tạo hứng thú học tập, thoát ra khỏi không gian ảo của MXH, sống đồng cảm, yêu thương, tích cực, thực tế, biết cách ứng xử văn minh, kiểm soát hành vi lời nói, khai thác sử dụng mạng xã hội một cách thông minh sáng suốt.

3. Phối hợp chặt chẽ với chính quyền địa phương, các ban, ngành, đoàn thể và các tổ chức xã hội

Nhằm phát huy vai trò của các nguồn lực, nhà trường cần phối hợp với chính quyền địa phương, Phòng an ninh mạng và PCTP sử dụng công nghệ cao – CA tỉnh Quảng Trị, Trung tâm trợ giúp pháp lý Nhà nước tỉnh Quảng Trị, các ban, ngành có liên quan để vừa tuyên truyền, vừa cung cấp cho học sinh một địa chỉ an toàn để khi bị tấn công trên mạng sẽ có thể tìm đến đúng địa chỉ khi cần trợ giúp.

<https://www.facebook.com/anninhmangquangtri>

<https://tGPL.moj.gov.vn/Pages/danhba-chi-tiet.aspx?ItemID=41>

4. Phát huy vai trò của giáo viên chủ nhiệm và phụ huynh học sinh

- Giáo viên chủ nhiệm lớp có vai trò đặc biệt trong việc định hướng sử dụng MXH cho học sinh. Thông qua các buổi sinh hoạt, tổ chức thảo luận, tuyên truyền giúp các em có cái nhìn đúng đắn về những vấn đề trên MXH để hạn chế những ảnh hưởng tiêu cực. Định hướng giúp các em tự lập kế hoạch học tập, và quản lý thời gian khoa học, hợp lý.

- Quan sát và giám sát những học sinh có dấu hiệu bất thường, những dấu hiệu xấu từ sự tác động tiêu cực của MXH để kịp thời phối hợp với gia đình ngăn chặn, hướng dẫn, giúp đỡ các em khắc phục những tác động tiêu cực từ MXH.

- Thường xuyên và kịp thời thông báo tình hình, kết quả học tập và rèn luyện của học sinh từ ban thi đua, cũng như thông tin từ quá trình theo dõi của GVCN để kết nối phụ huynh với nhà trường trong công tác giáo dục học sinh. Thông qua các buổi họp phụ huynh, tổ chức thảo luận về tính hai mặt của MXH để mỗi phụ huynh có biện pháp phối hợp với nhà trường trong việc giáo dục học sinh kỹ năng sử dụng MXH lành mạnh.

- Phụ huynh cần thay đổi tư duy trong việc giáo dục con. Thay vì cấm đoán, ngăn cản thì hãy định hướng cho con những lợi ích và tận dụng sự phát triển của MXH. Làm gương cho con, không sử dụng MXH trong nhiều giờ liền mà dành thời gian để nói chuyện với con. Trang cá nhân của cha mẹ thường chia sẻ những lời hay ý đẹp, những hình ảnh vui tươi thì con cái họ cũng sẽ học tập và làm theo, từ đó có thái độ sống tích cực.

5. Tạo các trang Facebook chính thống

- Ban truyền thông của nhà trường và các bộ phận liên quan có trách nhiệm quản lý nhằm xây dựng trang MXH hiệu quả, phục vụ cho việc giáo dục học sinh trong nhà trường. Nhà trường cần tận dụng ý nghĩa, lợi ích của MXH để định hướng sử dụng MXH. Vì MXH là kênh lan tỏa gần nhất, nhanh nhất, tốt nhất.

- Trang Facebook Đoàn trường với mục đích chia sẻ các thông tin chính trị và hoạt động giáo dục của nhà trường. Ở đây, học sinh chỉ tiếp cận thông tin, mà không được chủ động đăng bài. Trang FB của Đoàn trường THPT Chế Lan Viên

<https://www.facebook.com/search/top?q=%C4%91o%C3%A0n%20tr%C6%B0%E1%BB%9Dng%20thpt%20ch%E1%BA%BF%20lan%20vi%C3%AA>

- “Sách mở ra trước mắt ta những chân trời mới”. Vì vậy, tạo trang FB thư viện để giới thiệu sách hay. Đây là trang chuyên sách giúp học sinh có thể tìm đọc, hoặc chia sẻ những cuốn sách mà mình tâm đắc bằng bài viết, bằng cách làm video review, đăng tải lên FB thư viện và chia sẻ về trang cá nhân. Hoạt động này giúp học sinh lan tỏa thói quen đọc sách đến mọi người thông qua mạng xã hội.

<https://www.facebook.com/groups/516115345746425> (Trang FB thư viện trường THPT Chế Lan Viên)

- Bên cạnh đó, nhà trường cần lập trang FB với mục đích hướng đến những điều tích cực, giúp học sinh có thể vừa kết nối, vừa chia sẻ và lan tỏa những giá trị tích tốt đẹp thông qua MXH. Tạo ra một môi trường mạng sạch, với người dùng thông thái. Ở trang FB này, học sinh có thể đăng tải những bài viết về vẻ đẹp của quê hương đất nước để vun đắp và thắp lên niềm tin yêu, tự hào của mình. Cũng có thể chia sẻ những câu chuyện gần gũi với nhiều bài học ý nghĩa. Chia sẻ những thông tin, hình ảnh, video hữu ích về cuộc sống. Những gương tốt trong Nhà trường và xã hội...

Ví dụ thực tế trang FB “*Sống tích cực mỗi ngày*” của trường THPT Chế Lan Viên <https://www.facebook.com/groups/446059827669249> đã kết nối được nhiều đối tượng từ chính quyền địa phương đến người dân, phụ huynh, học sinh và giáo viên. Hoạt động của trang đã có những kết quả nhất định, thu hút được các hoạt động của học sinh như: Hoạt động trải nghiệm về với làng nghề truyền thống, danh lam thắng cảnh, điểm du lịch thú vị của quê hương, những món ăn ngon, những thông tin hữu ích giúp học sinh có sân chơi lành mạnh, thể hiện bản thân đúng đắn, biết ứng xử có văn hóa trên môi trường mạng, tránh xa những tệ nạn xã hội, những cảm dỗ tiêu cực của MXH.

IV. KẾT LUẬN.

Xã hội ngày càng phát triển, MXH sẽ trở thành một phần thiết yếu của cuộc sống với nhiều lợi ích của nó. Tuy nhiên, theo Yuval Noah Harari, 21 bài học cho thế kỉ XXI: “*Công nghệ có thể giúp bạn rất nhiều, nhưng nếu công nghệ chiếm được quá nhiều quyền lực đối với cuộc đời bạn, bạn có thể trở thành con tin cho lịch trình của nó...*”[2] Vì vậy, chúng ta cần nhìn nhận tính hai mặt của MXH trong quá trình sử dụng.

Đối với học sinh THPT làm sao để sử dụng đúng và tránh những tác hại của mạng xã hội là rất khó, khi thời gian sử dụng cao và mục đích sử dụng chủ yếu là giải trí. Việc nâng cao nhận thức về việc sử dụng mạng xã hội cho học sinh THPT trong bối cảnh hiện nay đang là vấn đề có tính thời sự được xã hội quan tâm. Đồng thời, nâng cao nhận thức, quy tắc ứng xử cho học sinh khi sử dụng mạng xã hội sẽ góp phần quan trọng trong việc nâng cao chất lượng giáo dục trong nhà trường, tích hợp kĩ năng sống và xây dựng văn hóa học đường cho học sinh THPT. Việc đưa ra các giải pháp để hạn chế những ảnh hưởng tiêu cực từ MXH là một việc làm cần thiết. Theo đó, gia đình và nhà trường có vai trò quan trọng trong việc định hướng cho học sinh sử dụng MXH hợp lí, đúng mục đích, để MXH trở thành công cụ học tập, kết nối, sẻ chia và lan tỏa những điều tốt đẹp, hình thành những giá trị sống tích cực cho mỗi người.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2017), Thông tư số 31/2017/TT-BGDĐT về “Hướng dẫn thực hiện công tác tư vấn tâm lý cho học sinh trong trường phổ thông”.
2. Yuval Noah Harari, 21 bài học cho thế kỉ 21, NXB Thế giới, 2019, tr.328)
3. <https://thuvienphapluat.vn/van-ban/Cong-nghe-thong-tin/Nghi-dinh-72-2013-ND-CP-quan-ly-cung-cap-su-dung-dich-vu-Internet-va-thong-tin-tren-mang-201110.aspx>
4. <https://nhandan.vn/lan-toa-tri-thuc-tren-cac-nen-tang-mang-xa-hoi-post685315.html>
5. <https://dangcongsan.vn/tu-tuong-van-hoa/van-hoa-su-dung-mang-xa-hoi-cua-gioi-tre-hien-nay-637400.html>

BẮT NẠT HỌC ĐƯỜNG QUA MẠNG XÃ HỘI Ở HỌC SINH THPT - NHẬN DIỆN VÀ GIẢI PHÁP

Tác giả: Nguyễn Thị Thu Sâm

Đơn vị: Trường THPT Bùi Dục Tài

Email: aruaru.qt@gmail.com

Tóm tắt: *Bắt nạt qua mạng xã hội đã xuất hiện và nhanh chóng trở thành một hiện tượng sức khỏe của thế kỉ XXI. Hiện nay, học sinh bị bắt nạt qua mạng xã hội ngày càng phổ biến. Tuy nhiên, nghiên cứu về bị bắt nạt qua mạng xã hội còn hạn chế và chưa có những giải pháp thật sự hữu hiệu. Nghiên cứu này tìm hiểu thực trạng bị bắt nạt qua mạng xã hội và các yếu tố liên quan ở học sinh trung học phổ thông (THPT) tại trường THPT Bùi Dục Tài qua đó đề xuất các giải pháp nhằm ngăn chặn bắt nạt qua mạng xã hội ở học sinh.*

1. Đặt vấn đề

Hiện tượng bắt nạt nói chung và bắt nạt học đường nói riêng đã xuất hiện từ lâu, làm ảnh hưởng đến thành tích học tập và sức khỏe tinh thần của cả nạn nhân và người bắt nạt. Ngày nay, cùng với sự phát triển của công nghệ, bắt nạt đã chuyển từ hình thức truyền thống sang một hình thức mới được gọi là bắt nạt qua mạng xã hội. Và nó đang là vấn đề nóng đáng lo ngại hiện nay.

Bắt nạt qua mạng xã hội là một hình thức mới và để lại hậu quả nghiêm trọng hơn so với những hình thức bắt nạt bằng bạo lực. Trên thế giới nói chung cũng như tại Việt Nam nói riêng, nhiều trường hợp học sinh (HS) bị bắt nạt qua mạng đã xảy ra và để lại hậu quả thương tâm được đăng tải trên các phương tiện thông tin đại chúng. Có thể thấy, đây là hình thức bắt nạt vô cùng nguy hiểm. Bởi hậu quả nó để lại không chỉ là những vết thương trên cơ thể như bắt nạt thông thường mà nó tác động đến mối quan hệ xã hội, học tập, gây ra sự tổn thương tâm lí, tinh thần, nghiêm trọng hơn là có thể ảnh hưởng đến cả tính mạng của HS. Đáng chú ý là bắt nạt qua mạng xã hội đã và đang xảy ra nhiều nhất ở thanh thiếu niên. Đây là lứa tuổi tiếp xúc nhiều với mạng Internet và các thiết bị điện tử nhưng các bạn chưa có nhiều kinh nghiệm và suy nghĩ chưa chín chắn để ứng phó khi gặp phải những tình huống khó khăn như bị bắt nạt.

Do đó, yêu cầu đặt ra là cần phát hiện sớm những hành vi bắt nạt học đường qua mạng xã hội để từ đó có những biện pháp phòng ngừa, ngăn chặn và giải quyết vấn nạn này.

2. Các khái niệm liên quan

2.1. Bắt nạt

Bắt nạt (Bullying) là một hành động cố ý nhằm gây hại cho người khác, thông qua hành vi gây rối bằng lời nói, tấn công, xâm hại thể chất, hoặc bằng những ép buộc tinh vi hơn. Bắt nạt có thể xảy ra ở các môi trường như trường học hoặc nơi làm việc.

Bắt nạt có thể chia thành 3 loại chính: Bắt nạt về thân thể, bắt nạt về tinh thần, bắt nạt thông qua mạng xã hội.

2.2 Bắt nạt qua mạng xã hội

Bắt nạt qua mạng xã hội là hành vi bắt nạt gián tiếp có chủ đích, mà các cá nhân sử dụng các trang mạng xã hội để bắt nạt, quấy rối người khác. Bắt nạt được thực hiện bằng tin nhắn, hình ảnh hoặc video thông qua các thiết bị điện tử giữa trẻ vị thành niên nhằm mục đích làm tổn hại về mặt tinh thần, tâm lý và danh dự của người khác (nạn nhân).

Các hình thức bắt nạt qua mạng xã hội gồm: Quấy rối; phỉ báng; Gây đau khổ; Mạo danh; Bám theo trên mạng; Loại bỏ; cô lập; Phát tán và lừa đảo.

3. Thực trạng về bắt nạt học đường qua mạng xã hội

HS bị bắt nạt qua mạng xã hội xuất phát từ nhiều nguyên nhân, nhưng nguyên nhân trực tiếp nhất là do sử dụng mạng xã hội. Vì vậy khi khảo sát thực trạng bắt nạt học đường qua mạng xã hội cần thiết khảo sát thực trạng sử dụng mạng xã hội của HS.

3.1. Thực trạng học sinh sử dụng mạng xã hội

Thực trạng học sinh THPT sử dụng mạng xã hội tại địa bàn huyện Hải Lăng: Qua khảo sát số liệu biểu đồ cho thấy hiện nay Facebook đang là mạng xã hội được học sinh THPT trên địa bàn huyện sử dụng nhiều nhất chiếm tỷ lệ 92%, đứng thứ 2 là Tiktok với tỷ lệ là 83,6%, thứ ba chính là Youtube chiếm tỷ lệ 64,3%.

Thực trạng học sinh sử dụng mạng xã hội tại trường THPT Bùi Dục Tài: Qua khảo sát số liệu biểu đồ cho thấy hiện nay Facebook đang là mạng xã hội được HS THPT sử dụng nhiều nhất chiếm tỷ lệ 79%, đứng thứ 2 là Tiktok với tỷ lệ là 71%, thứ ba chính là Youtube chiếm tỷ lệ 60%.

3.2. Thực trạng học sinh bị bắt nạt qua mạng xã hội

- Thực trạng học sinh bị bắt nạt và tham gia bắt nạt qua mạng xã hội tại các trường THPT trên địa bàn huyện: Qua khảo sát có 27% học sinh từng là nạn nhân bị bắt nạt qua mạng xã hội, 21% đã từng biết hay chứng kiến nạn bắt nạt qua mạng xã hội, 12% đã từng là thủ phạm của bắt nạt qua mạng xã hội, 10% vừa là nạn nhân vừa là thủ phạm của bắt nạt qua mạng, 73% chưa bao giờ rơi vào các trường hợp trên.

- Thực trạng học sinh bị bắt nạt tại trường THPT Bùi Dục Tài:

Thời gian gần đây hành vi bắt nạt qua mạng xã hội vẫn xảy ra...Các hành vi trên đã được phát hiện và ngăn chặn kịp thời nên đã giảm thiểu tối đa hậu quả mà nó gây ra.

Qua khảo sát có 73% HS chưa bao giờ bị bắt nạt, 10% HS hiếm khi bị bắt nạt; 12% HS thường xuyên bị bắt nạt; 5% HS rất thường xuyên bị bắt nạt qua mạng tại trường THPT Bùi Dục Tài.

Vì vậy, chúng ta không thể đứng ngoài cuộc mà phải luôn thể hiện là người có trách nhiệm, hãy hành động để ngăn chặn tình trạng bắt nạt học đường qua mạng xã hội không xuất hiện trong chính ngôi trường của mình.

4. Giải pháp ngăn ngừa hành vi bắt nạt học đường qua mạng xã hội cho học sinh THPT

4.1. Đối với cơ quan quản lý

Tuyên truyền, giáo dục nâng cao trách nhiệm, ý thức tuân thủ pháp luật cho mỗi người khi sử dụng mạng xã hội. Tăng chế tài xử phạt đối với các hành vi làm nhục

người khác hoặc phát tán thông tin hình ảnh của người khác trên mạng xã hội dẫn tới người bị hại bị thiệt hại về mặt thể chất, tinh thần...

4.2. Đối với nhà trường

Xây dựng các chương trình hoạt động ngoại khóa cho HS với chủ đề theo tuần, tạo ra một sân chơi lành mạnh với các hoạt động ngoại khóa, thể thao, văn nghệ thu hút sự hứng thú của HS... Giáo viên thường xuyên tổ chức giới thiệu, tuyên truyền sách về: Tâm lý lứa tuổi, bắt nạt học đường, kỹ năng sống cho HS THPT...

Nhà trường cần lưu ý quan tâm, phát hiện những em “có vấn đề” về tâm lý để kịp thời can thiệp. Nên tổ chức những buổi sinh hoạt tuyên truyền về cách phòng chống, giáo dục cho HS kỹ năng sử dụng các trang mạng xã hội để không bị kẻ xấu lợi dụng bắt nạt. Cần chú trọng hơn nữa việc giáo dục kỹ năng sống cho HS để các em có kỹ năng giải quyết có hiệu quả các vấn đề trong học tập cũng như trong cuộc sống.

4.3. Đối với giáo viên chủ nhiệm

- Các thầy cô giáo, đặc biệt là giáo viên chủ nhiệm (GVCN) cần quan tâm nhiều hơn đến HS để kịp thời phát hiện nếu các em đang là nạn nhân của bắt nạt trực tuyến, bắt nạt qua mạng xã hội hoặc đang thường xuyên có những hành vi bắt nạt bạn khác.

- GVCN phối hợp với giáo viên bộ môn nắm được tâm sinh lý của HS, gần gũi, chia sẻ, động viên HS. Khi HS thấy mình được chia sẻ thì sẽ có suy nghĩ tích cực, phấn đấu tốt, GVCN lớp phải là những người có năng lực, có kinh nghiệm làm công tác giáo dục, quản lý HS, có tinh thần trách nhiệm, nhiệt tình trong công tác và có uy tín với HS, cần tăng cường công tác quản lý và xây dựng tập thể đoàn kết, sớm phát hiện các mâu thuẫn nảy sinh của HS để uốn nắn, giải quyết cho HS, không để những mâu thuẫn đó dẫn đến hành vi bạo lực. Bên cạnh đó GVCN cùng phối hợp với giáo viên bộ môn cùng giáo dục HS, thông qua các môn học thầy cô giáo rèn kỹ năng sống cho HS, giáo dục HS sống đúng đắn, học tập, vui chơi giải trí lành mạnh.

- Nếu giáo viên phát hiện bắt nạt trên mạng xảy ra trong lớp, ngay lập tức phải can thiệp để ngăn chặn, ghi nhận sự việc và thông báo riêng cho ban giám hiệu để điều tra sự việc. Không khuyến khích một cuộc gặp mặt HS bắt nạt và bị bắt nạt – điều này sẽ gây xấu hổ và dễ bị đe dọa bắt nạt.

- Giữ mối liên hệ thường xuyên với phụ huynh HS và đội ngũ ban cán sự lớp, kịp thời phối hợp với các bên liên quan để hỗ trợ HS ứng phó hiệu quả với hành vi bạo lực học đường, nên tiến hành tham vấn cá nhân cho những HS ứng phó chưa hiệu quả với hành vi bạo lực học đường.

4.4. Đối với phụ huynh

- *Dành thời gian cho con:* Cần quan tâm sát sao đến con cái, giành nhiều thời gian để quan tâm tới việc học tập của con cũng như vui chơi giải trí sao cho phù hợp. Tránh việc áp đặt hoặc tạo áp lực cho con cái để dẫn đến tình trạng căng thẳng, mệt mỏi cho con cái.

- *Trò chuyện với con:* Cha mẹ hãy ứng xử với con như những người bạn tạo sự tin tưởng, gần gũi với con để khi bị bắt nạt trên mạng con sẽ chia sẻ với cha mẹ để cùng tìm cách giải quyết. Cha mẹ hãy trò chuyện với con đồng thời, khuyến khích con chia sẻ về những khó khăn mà con gặp trong cuộc sống hàng ngày, các mối quan hệ, v.v.

- *Thường xuyên liên lạc với nhà trường và giáo viên chủ nhiệm:* Phụ huynh cần xây dựng mối quan hệ tích cực và thường xuyên hơn nữa với giáo viên và nhà trường. Đồng thời, các bậc phụ huynh cũng cần mạnh mẽ lên tiếng khi con có dấu hiệu bị bắt nạt qua mạng.

- *Quan tâm đến hoạt động của con trên mạng xã hội:* tìm hiểu ngôn từ con sử dụng và chắc chắn rằng nó phù hợp và tử tế. Hãy cởi mở giao tiếp với con cái, dạy chúng sử dụng Internet một cách an toàn, có trách nhiệm chứ không nên cấm đoán con truy cập Internet bởi điều đó chỉ dẫn đến tác dụng ngược.

- *Cẩn trọng bị những kiến thức về công nghệ thông tin và mạng xã hội:* Khi cho con sử dụng mạng xã hội, bố mẹ cần nắm rõ các trang web, ứng dụng và thiết bị kỹ thuật số phổ biến và có khả năng làm hại con trước khi con sử dụng chúng. Nói với con rằng nếu con gặp phải đe dọa trực tuyến, con nhất định không nên tham gia, phản hồi hoặc chuyển tiếp nó cho ai khác. Thay vào đó, hãy thông báo ngay lập tức cho bố mẹ.

- *Chặn những kẻ bắt nạt:* Hãy nói với con để chặn những địa chỉ email hoặc tài khoản đã gửi tin nhắn bắt nạt.

- *Dạy con biết tìm kiếm sự trợ giúp:* Cha mẹ khuyên con biết nhờ tới sự giúp đỡ. Bất kể con đang bị nhầm lẫn làm mục tiêu như thế nào, thường đáp trả không phải là giải pháp tốt nhất. Thay vào đó, hãy tránh xa và tìm sự giúp đỡ từ một giáo viên hoặc nhà trường. Trong trường hợp cha mẹ không có đủ kinh nghiệm và khả năng, hãy tìm đến sự hỗ trợ từ các nhà tham vấn tâm lý để hỗ trợ tâm lý cho trẻ. Bên cạnh đó, bạn bè của con, nhà tâm lý trong trường học và những người lớn đáng tin cậy khác đôi khi có thể can thiệp công khai để có ảnh hưởng tích cực đến tình huống có nội dung tiêu cực hoặc gây hại cho trẻ.

- *Hướng dẫn con cài đặt các chế độ riêng tư:* Các mạng xã hội như facebook, zalo đều có phần cài đặt quyền riêng tư. Các con sẽ biết cách bảo mật thông tin cá nhân, cho phép ai được kết bạn, ai được phép xem trang cá nhân của mình,....

- *Báo cáo các hành vi bắt nạt trên mạng xã hội:* Nếu có một tài khoản hoặc một trang mạng xã hội đăng nội dung chế nhạo, xúc phạm danh dự con, bạn hãy lập tức bấm vào phần báo cáo nội dung và yêu cầu xóa bài đăng mang tính thù hằn, gây khó chịu. Nếu nội dung này không bị xóa trong 48 giờ, bố mẹ hãy thông báo cho các cơ quan chức năng và nhờ sự can thiệp của pháp luật. Bố mẹ cần hướng dẫn con cố gắng giữ bình tĩnh, không trả đũa hoặc phản ứng gay gắt với cộng đồng.

- *Đặt ra “giới hạn” cho các thiết bị công nghệ:* Tự học và dạy cho con về bắt nạt trực tuyến, và nhắc nhở các em đừng trả lời hoặc chuyển tiếp những thư điện tử mang nội dung đe dọa. Hãy “kết bạn” với con trẻ trên Facebook hay các trang mạng xã hội khác.

4.5. Đối với các bạn học sinh

- *Trình báo sự việc khi bị bắt nạt qua mạng:* Nếu người thực hiện hành vi bắt nạt qua mạng là bạn học cùng lớp, hãy báo cáo với nhà trường. Trong trường hợp, bạn bị đe dọa về tâm lý hoặc một hành vi bất hợp pháp xảy ra, hãy báo cáo công an.

- *Có nhận thức đúng đắn về bản thân:* Cần nhận thức đúng điểm mạnh và điểm yếu của bản thân để có những ứng xử phù hợp trong mối quan hệ, trong các tình huống.

- *Tích cực tham gia các hoạt động ngoại khóa:* Sắp thời gian biểu của bản thân, học tập và vui chơi lành mạnh một cách cân đối. Tránh quá tải hoặc áp lực học hành dẫn đến mệt mỏi, chán nản dễ sinh ra tâm lí tiêu cực. Tích cực học tập, rèn luyện và tham gia các hoạt động ngoại khóa của nhà trường đặc biệt là ngoại khóa tuyên truyền về ngăn ngừa hành vi bắt nạt học đường như: thi diễn tiểu phẩm; thi vẽ tranh; tổ chức câu lạc bộ dưới cờ; hòm thư góp ý... với các chủ đề về tôn trọng người khác, xây dựng tình bạn trong sáng, lành mạnh...

- *Tạm tránh xa mạng xã hội:* Nếu nhìn thấy quá nhiều thứ khó chịu trên mạng, hãy cố gắng rời khỏi máy tính hoặc tắt điện thoại một lúc. Bạn cũng nên chuyển sang trò chuyện với ba mẹ, anh chị em, bạn bè hoặc chơi với thú cưng. Việc nghỉ ngơi sẽ giúp bạn lấy lại bình tĩnh, giữ đầu óc thư giãn và tỉnh táo để tìm ra cách xử lý mọi việc.

- *Cân nhắc khi chia sẻ thông tin cá nhân:* Bạn cũng nên suy nghĩ thật kỹ trước khi chia sẻ thông tin cá nhân, ảnh hay video lên các trang mạng xã hội.

- *Không lạm dụng các trang mạng xã hội:* Không kết bạn tùy tiện với những người mình không quen biết, không chia sẻ hình ảnh, chia sẻ thông tin một cách tùy tiện lên mạng xã hội. Khi chia sẻ hay bình luận một vấn đề nào đó hãy chú ý đến ngôn ngữ sử dụng.

- *Lưu giữ các bằng chứng khi bị bắt nạt:* Nếu bạn nhận được email hay tin nhắn bắt nạt, bạn hãy cùng với cha mẹ lưu giữ lại những thông tin đó ở máy tính hoặc điện thoại bằng cách chụp ảnh màn hình. Trong trường hợp kẻ bắt nạt vẫn tiếp tục, những thông tin này có thể được coi như là bằng chứng.

- *Không phản hồi:* Kẻ bắt nạt qua mạng luôn muốn nạn nhân phản ứng với hành động của họ. Nếu thể hiện rằng bản thân bị tổn thương hay tức giận thông qua việc phản hồi, điều đó có thể sẽ khiến họ cảm thấy thỏa mãn. Vì vậy, hãy nói chuyện và chia sẻ với cha mẹ về điều này để tránh việc bạn có những phản hồi về tin nhắn bắt nạt đó.

4.6. Đối với chính quyền địa phương và các đoàn thể

Địa phương phải thường xuyên phối hợp với nhà trường để nắm bắt tình hình và quản lý chặt chẽ các học sinh cá biệt trên địa bàn đồng thời có thể nhận biết các thông tin có liên quan tới các đối tượng xấu ngoài xã hội có hành vi đe dọa, hành hung, cưỡng đoạt tài sản của học sinh ở khu vực xung quanh trường, làm tốt nhiệm vụ phối hợp đó sẽ giải quyết được triệt để hoạt động của các đối tượng xấu tấn công vào nhà trường và đối tượng học sinh... giúp cho nhà trường và học sinh yên tâm hơn trong công tác dạy và học.

Các tổ chức như địa phương như Đoàn thanh niên, Cựu chiến binh,.. tổ chức các hoạt động ngoại khóa hoặc nói chuyện về truyền thống... qua đó thu hút học sinh tham gia vào những hoạt động bổ ích.

Như vậy, để nhằm ngăn chặn nạn bạo lực học đường ở các trường THPT cần có sự chung tay của nhà trường, gia đình và xã hội.

KẾT LUẬN

Tuổi học trò được xem là lứa tuổi tươi đẹp và hồn nhiên nhất. Yếu tố tâm lý cũng như thể chất và nhân cách chưa hoàn thiện một cách đầy đủ khiến cho HS trong lứa tuổi vị thành niên hay bị khủng hoảng về tâm lý, dẫn đến những suy nghĩ và hành động sai lệch.

Bắt nạt học đường qua mạng xã hội hiện nay đang trở thành một chủ đề đáng được quan tâm trong xã hội, vì tần suất của những vụ “Bắt nạt qua mạng xã hội” đang ngày càng gia tăng và mức độ của nó đang ngày càng nghiêm trọng.

Có nhiều nguyên nhân dẫn đến hành vi “Bắt nạt qua mạng xã hội”, trong đó nguyên nhân chủ yếu thuộc về phía bản thân HS. Do không biết cách kiểm soát hành vi ứng xử của bản thân, do áp lực, căng thẳng... So sánh với giả thuyết ban đầu được đưa ra là: Bắt nạt học đường qua mạng đang diễn ra mạnh mẽ với nhiều hình thức và mức độ gia tăng. Nguyên nhân trực tiếp là do tình trạng sử dụng mạng xã hội của HS. Hiện nay, các nghiên cứu khoa học và tài liệu tìm hiểu về “Bắt nạt học đường qua mạng xã hội” đang còn rất hạn chế. Điều này có ảnh hưởng ít nhiều đến các hoạt động hỗ trợ đối với các HS bị bắt nạt trực tuyến. Mặc dù, cũng có nhiều cố gắng, song qua thực tế nghiên cứu cho thấy các hoạt động tư vấn, tham vấn, tâm lý, can thiệp, ngăn ngừa hành vi bắt nạt... cũng chưa đạt hiệu quả cao.

Mặt khác đây cũng là vấn đề mà các cơ quan chức năng, cha mẹ HS, nhà trường và toàn xã hội luôn băn khoăn, trăn trở thậm chí là lo ngại trước thực trạng vấn đề bắt nạt học đường qua mạng xã hội hiện nay.

Vì vậy, gia đình, nhà trường và xã hội cần quan tâm và tìm ra giải pháp hữu hiệu, đem đến cho HS một môi trường sống, học tập an toàn, lành mạnh để các em được phát triển toàn diện.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Đinh Thị Kim Thoa, Nguyễn Thị Mỹ Lộc, Trần Văn Tính, *Tâm lý học phát triển*, NXB Đại học Quốc gia Hà Nội
2. Nguyễn Thị Thắm, Trần Văn Công (2016), Chiến lược ứng phó của HS trung học phổ thông khi bị bắt nạt. Kỷ yếu hội thảo khoa học quốc tế tâm lý học học đường lần thứ 5 – Phát triển tâm lý học học đường trên thế giới và ở Việt Nam, NXB Thông tin và truyền thông.
3. Ngọc Thư, Cẩm nang phòng chống bắt nạt dành cho teen, NXB Kim Đồng.

GIÁO DỤC KỸ NĂNG SỬ DỤNG MẠNG XÃ HỘI VĂN MINH, AN TOÀN, HIỆU QUẢ TẠI TRƯỜNG THPT CHU VĂN AN

Tác giả: Nguyễn Thị Mỹ Đức

Đơn vị: Trường THPT Chu Văn An

Tóm tắt: Bên cạnh những lợi ích mang lại, mạng xã hội có những mặt trái đã và đang tác động không nhỏ đến an ninh trật tự xã hội và đời sống con người. Bài viết này nêu lên những biểu hiện lệch chuẩn của giới trẻ khi sử dụng mạng xã hội, nguyên nhân, hậu quả và các hoạt động giáo dục kỹ năng sử dụng mạng xã hội văn minh, an toàn, hiệu quả cho học sinh tại trường THPT Chu Văn An.

Từ khóa: Sử dụng mạng xã hội, biểu hiện lệch chuẩn, hoạt động giáo dục

I. LÝ DO CHỌN ĐỀ TÀI

Trong thời đại 4.0, với sự bùng nổ của công nghệ thông tin và các phương tiện truyền thông, mạng xã hội đóng vai trò thiết yếu đối với con người đặc biệt là giới trẻ. Bên cạnh những lợi ích mang lại, mạng xã hội có những mặt trái đã và đang tác động không nhỏ đến an ninh trật tự xã hội và đời sống con người. Những hành vi lệch chuẩn khi sử dụng mạng xã hội của giới trẻ ảnh hưởng rất lớn đến tư tưởng, nhân cách, tinh thần, sức khỏe, chất lượng học tập của học sinh, đồng thời là một trong những nguyên nhân dẫn đến bạo lực học đường. Nhận thức được tầm quan trọng của mạng xã hội và những nguy cơ tiềm ẩn, việc giáo dục kỹ năng sử dụng mạng xã hội văn minh, an toàn, hiệu quả cho học sinh là nhiệm vụ quan trọng đối với công tác giáo dục tư tưởng, đạo đức, kỹ năng sống cho học sinh trong nhà trường, góp phần xây dựng trường học văn minh, học sinh tích cực, phòng chống bạo lực học đường, nghiêm túc chấp hành luật An ninh mạng, góp phần bảo vệ an ninh trật tự xã hội. Chính vì lẽ đó, tham dự Hội thảo, tôi chọn đề tài Những hành vi lệch chuẩn của học sinh khi sử dụng mạng xã hội và hoạt động giáo dục kỹ năng sử dụng mạng xã hội văn minh, an toàn, hiệu quả tại Trường THPT Chu Văn An.

II. NỘI DUNG

1. Mạng xã hội, chức năng, vai trò và tác động của mạng xã hội

1.1. Mạng xã hội

1.1.1. Khái niệm

Mạng xã hội (social network) là hệ thống thông tin cung cấp cho cộng đồng người sử dụng mạng các dịch vụ lưu trữ, cung cấp, sử dụng, tìm kiếm, chia sẻ và trao đổi thông tin với nhau, bao gồm dịch vụ tạo trang thông tin điện tử cá nhân, diễn đàn (forum), trò chuyện (chat) trực tuyến, chia sẻ âm thanh, hình ảnh và các hình thức dịch vụ tương tự khác.

1.1.2. Đặc điểm

Nhìn chung có nhiều mô hình mạng xã hội khác nhau, nhưng hầu hết mạng xã hội có những đặc điểm chung như:

- + Mạng xã hội là ứng dụng trên nền tảng Internet.
- + Nội dung trên mạng xã hội là do người dùng tự sáng tạo, chia sẻ.

+ Người dùng tạo ra hồ sơ cá nhân phù hợp cho trang hoặc ứng dụng được duy trì trên nền tảng mạng xã hội.

+ Mạng xã hội tạo điều kiện cho sự phát triển của cộng đồng xã hội trên mạng bằng cách kết nối tài khoản của người dùng với tài khoản của các cá nhân, tổ chức khác.

1.1.3. Một số mạng xã hội phổ biến hiện nay

Ngày nay có rất nhiều các mạng xã hội, một số các loại mạng xã hội phổ biến được sử dụng ở nước ta phải kể đến là : facebook, youtube, zalo, instagram, tik tok,...

1.2. Chức năng, vai trò và tác động của mạng xã hội:

1.2.1. Chức năng, vai trò

- *Mạng xã hội ngày càng góp phần quan trọng trong việc củng cố niềm tin của quần chúng nhân dân đối với sự lãnh đạo của Đảng, Nhà nước và điều hành của Chính phủ.* Nhìn từ góc độ quản lý nhà nước, mạng xã hội là hệ thống thông tin cung cấp cho cộng đồng người sử dụng mạng các dịch vụ lưu trữ, cung cấp, sử dụng, tìm kiếm, chia sẻ và trao đổi thông tin. Nhìn từ góc độ văn hóa- xã hội, mạng xã hội là tập hợp các mối quan hệ giữa các cá nhân, nhóm cá nhân, tổ chức trên môi trường internet. Chính vì thế, mạng xã hội có thể coi là một loại hình cộng đồng song mang tính chất ảo nhằm thỏa mãn các nhu cầu về vật chất và tinh thần của con người.

- *Mạng xã hội góp phần tích cực vào sự phát triển nhận thức, tư duy và kỹ năng sống của con người.* Mạng xã hội ngày càng trở thành nơi cung cấp tin tức, kiến thức về tất cả các lĩnh vực của đời sống xã hội. Chỉ với một vài thao tác đơn giản, người dùng sẽ luôn nhận được những thông tin cập nhật kịp thời về lĩnh vực, vấn đề mà mình quan tâm theo dõi. Qua đó giúp họ có thể nắm bắt được các xu thế của đời sống phục vụ cho công việc và cuộc sống của mình. Nhiều trang mạng dạy kỹ năng sống như giao tiếp ngoại ngữ, nấu ăn, sửa chữa, giao tiếp, tâm lý, thể thao... giúp người dùng có những kỹ năng cơ bản cần thiết trong cuộc sống hiện đại.

- *Mạng xã hội góp phần tích cực vào sự phát triển của văn hóa cộng đồng.* Văn hóa mạng xã hội là một bộ phận của văn hóa cộng đồng và có ảnh hưởng ngày càng lớn đến văn hóa cộng đồng. Mạng xã hội cho phép người dùng có thể kết nối, tương tác với bạn bè, gia đình, cộng đồng ngày một thuận tiện hơn. Sự tham gia của cá nhân vào các công việc chung của cộng đồng cũng được thúc đẩy. Công tác xã hội như cứu trợ, xóa đói giảm nghèo... có nhiều khởi sắc. Các hình thức kinh doanh online trên mạng xã hội của cá nhân và doanh nghiệp ngày càng phát triển, mang tính chuyên nghiệp.

- *Mạng xã hội góp phần thúc đẩy quá trình hội nhập quốc tế trên lĩnh vực văn hóa của Việt Nam.* Các mạng xã hội, nhất là mạng xã hội xuyên quốc gia như Facebook, Youtube... đã tạo ra những cơ hội, khả năng tiếp xúc, giao lưu văn hóa, thúc đẩy xích lại gần nhau, hiểu biết lẫn nhau giữa dân tộc ta với các dân tộc khác trên thế giới. Thông qua mạng xã hội, thế giới biết đến Việt Nam hơn như một dân tộc yêu chuộng hòa bình, tôn trọng công lý, năng động với một kho tàng các giá trị văn hóa phong phú, đầy bản sắc.

1.2.2. Tác động của mạng xã hội:

Bên cạnh mặt tích cực, mạng xã hội cũng tồn tại không ít những yếu tố tiêu cực, ảnh hưởng trực tiếp đến môi trường xã hội, lợi ích cộng đồng và an ninh trật tự, điển hình là:

- *Mạng xã hội đã và đang trở thành công cụ hàng đầu để các thế lực thù địch lợi dụng tiến hành phá hoại tư tưởng.* Trong những năm qua, các thế lực thù địch, phản động đã lập ra và sử dụng hàng ngàn trang mạng xã hội vào các hoạt động tuyên truyền phá hoại tư tưởng. Chúng tập trung xuyên tạc, nói xấu chủ nghĩa Mác- Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh và vai trò lãnh đạo của Đảng Cộng sản Việt Nam, thường xuyên đăng tải những bài viết với lời lẽ chống Đảng, chống chế độ một cách điên cuồng, mù quáng. Chúng tuyên truyền xuyên tạc chủ trương, chính sách của Đảng, Nhà nước, đăng tải những bài viết có thông tin sai lệch, với mưu đồ gây hoang mang, giao động, giảm niềm tin của nhân dân ta.

- *Mạng xã hội tác động tiêu cực đối với sự phát triển văn hóa.* Mạng xã hội phát triển làm gia tăng nguy cơ xói mòn bản sắc văn hóa dân tộc. Khi mạng phát triển thì dòng chảy của những cuộc bá quyền, xâm lăng văn hóa trở nên mạnh mẽ hơn về cường độ, mở rộng về quy mô, tác động đến hầu hết các cá nhân, nhất là số người trẻ. Xuất hiện các trào lưu tuyên truyền, cổ vũ lối sống, các giá trị phương Tây, như tôn thờ tự do cá nhân, lối sống thực dụng, văn hóa đồi trụy, bạo lực... đi ngược lại truyền thống văn hóa dân tộc. Tình trạng nhiễu loạn thông tin, thật giả lẫn lộn trên MXH đang ở mức báo động, ảnh hưởng đến các giá trị văn hóa tốt đẹp của cộng đồng. Hoạt động tung tin đồn, giật gân câu “like” trên mạng xã hội ngày càng gia tăng, gây hoang mang trong dư luận.

- *Mạng xã hội đang trở thành công cụ, môi trường “màu mỡ” để tội phạm lợi dụng hoạt động.* Với đặc tính ảo, mạng xã hội thường xuyên được các đối tượng phạm tội về hình sự, kinh tế, ma túy lợi dụng để hoạt động với các thủ đoạn như tạo tài khoản ảo để kết bạn, làm quen sau đó lừa đảo chiếm đoạt tiền, tài sản; tiến hành đánh cắp mật khẩu, chiếm giữ quyền kiểm soát tài khoản trái phép để thu thập các thông tin cá nhân, nhất là những thông tin bí mật về tài chính, từ đó tìm cách đánh cắp, trục lợi. Một số đối tượng còn sử dụng mạng xã hội làm công cụ liên lạc trong quá trình mua bán, vận chuyển các loại hàng cấm, ma túy, vũ khí, vật liệu nổ và các hoạt động phạm tội khác.

2. Những lệch chuẩn của giới trẻ khi sử dụng mạng xã hội.

2.1. Biểu hiện

Trong cuộc giao lưu trực tuyến “Bàn về văn hóa ứng xử của giới trẻ trên không gian mạng” do Báo Pháp luật Việt Nam tổ chức, ông Nguyễn Quốc Huy - Phó Trưởng Ban Tuyên giáo, Trung ương Đoàn TNCS Hồ Chí Minh cho biết, với hơn 60 triệu người sử dụng, Việt Nam là quốc gia đứng thứ 18 trên thế giới về tỉ lệ người dân sử dụng Internet và là 1 trong 10 nước có lượng người dùng Facebook, YouTube cao nhất thế giới, trong đó thanh thiếu niên chiếm tỷ lệ lớn.

Theo số liệu của ComScore – một trong những công ty dẫn đầu thế giới về đo lường và đánh giá hiệu quả các giải pháp marketing trực tuyến đã từng công bố báo cáo về thị trường trực tuyến tại Việt Nam và châu Á, trong hơn 30 triệu người sử dụng internet tại Việt Nam, có khoảng 87,5% đã và đang sử dụng các mạng xã hội, đa số là những người trẻ tuổi, nằm trong độ tuổi 15-34 (khoảng 71%).

- Giới trẻ dành quá nhiều thời gian để sử dụng mạng xã hội. Theo thống kê, thời lượng sử dụng mạng xã hội trong một ngày của giới trẻ Việt Nam trung bình là 7 giờ. Thanh thiếu niên sử dụng mạng xã hội với nhiều mục đích khác nhau, trong đó, top 5 mục đích chiếm tỷ lệ cao nhất đó là: tìm kiếm, cập nhật thông tin xã hội (66,3%); làm quen với bạn mới, giữ liên lạc với bạn cũ (60%); liên lạc với gia đình, bạn bè (59%). Thực tế, những nhu cầu này ở thanh, thiếu niên có chỉ số cao là điều dễ hiểu bởi họ đang trong độ tuổi năng động, nhạy bén, sáng tạo, luôn hướng tới cái mới, cái khác biệt và đặc biệt. Bên cạnh đó, một bộ phận các bạn trẻ đang sống xa gia đình (đi học, đi làm) nên việc kết nối, thiết lập và duy trì các mối quan hệ (trực tuyến) với người thân, bạn bè sẽ trở thành nhu cầu thiết yếu của mỗi cá nhân. Hai mục đích chiếm tỷ lệ cao đứng ở vị trí tiếp theo chủ yếu nhằm phục vụ cho nhu cầu giải trí – một trong những nhu cầu được các chuyên gia tâm lý nhận định là có chỉ số cao trong giai đoạn phát triển tâm lý ở lứa tuổi này: muốn tận hưởng những thú vui cuộc sống và khẳng định cái tôi bản thân, đó là chia sẻ thông tin (hình ảnh, video, status) với mọi người (54,0%) và để giải trí (49,5%). Bên cạnh đó, đại bộ phận thanh, thiếu niên đang ở độ tuổi đến trường và đi làm nên tỷ lệ sử dụng mạng xã hội như một công cụ hỗ trợ phục vụ cho hoạt động học tập và làm việc của họ cũng tương đối cao, chiếm (44,7%). Ngoài ra, một bộ phận còn sử dụng mạng xã hội với nhiều mục đích khác như: mua sắm online (30,7%) cho thấy một hình thức mua sắm mới xuất hiện trong đời sống của giới trẻ và đang được sử dụng ngày càng phổ biến bởi sự tiện lợi về không gian (có thể mua bán trên phạm vi toàn cầu) và thời gian (dịch vụ 24/24); tìm kiếm việc làm (21,7%), hay bán hàng online (13,7%) có khả năng đem lại nhiều lợi ích: tiết kiệm thời gian, tiền bạc... Mục đích sử dụng mạng xã hội của giới trẻ là thiết thực tuy nhiên thời gian dành cho mạng xã hội của giới trẻ lại quá nhiều. Theo Philip Cushman – nhà trị liệu tâm lý từ Trường Tâm lý học Chuyên nghiệp California, khuyến cáo “*Thời gian sử dụng mạng xã hội tốt nhất là từ 30 đến 60 phút mỗi ngày*”.

- Giới trẻ thường đăng tải hình ảnh cá nhân kèm dòng cảm xúc tiêu cực trên mạng xã hội như cô đơn, buồn chán, giận hờn, trách móc, thiếu niềm tin vào cuộc sống.

- Một số thanh thiếu niên dùng mạng xã hội để nhắn tin, bình luận với lời lẽ gây mâu thuẫn, xúc phạm danh dự, nhân phẩm của người khác.

- Giới trẻ chia sẻ những bài viết có nguồn tin chưa được kiểm chứng, các video bạo lực, cổ súy cho những trào lưu thần tượng lệch lạc như Khá Bảnh, Huấn Hoa Hồng,...

- Một số thanh thiếu niên hack tài khoản cá nhân của người dùng mạng xã hội để lừa đảo, chiếm đoạt tài sản.

2.2. Nguyên nhân

- Do sự phát triển tâm lý lứa tuổi, thị hiếu tò mò, muốn tận hưởng thú vui của cuộc sống và khẳng định bản thân.

- Giới trẻ nhận thức về mặt trái của mạng xã hội còn hạn chế.

- Giới trẻ chưa tìm hiểu rõ về Luật An ninh mạng, quy tắc ứng xử trên mạng xã hội.

- Giới trẻ thiếu kỹ năng sử dụng mạng xã hội.

- Gia đình quản lý thời gian của con em chưa tốt.

2.3. Hậu quả

- Giới trẻ “nghiện” mạng xã hội, dành quá nhiều thời gian vào giải trí, sống ảo, tán gẫu với bạn bè, mất tập trung, bỏ bê việc học, ảnh hưởng đến kết quả học tập.
- Giới trẻ bị ảnh hưởng về sức khỏe thị lực, thần kinh, sức khỏe suy giảm, gây mệt mỏi, uể oải, ảnh hưởng đến chất lượng cuộc sống.
- Giới trẻ đắm chìm trong thế giới ảo, mà trở nên thờ ơ, vô cảm, ít dành nhiều thời gian để chia sẻ, trò chuyện với gia đình, giao lưu với bạn bè trong cuộc sống thường ngày, trong các giờ nghỉ giải lao.
- Giới trẻ gây mâu thuẫn, xích mích với bạn bè, dẫn đến nguy cơ bạo lực học đường.
- Giới trẻ bị tác động trước những trào lưu lệch lạc của giới trẻ, dẫn đến sống hưởng thụ, buông thả; Bị cám dỗ, bị các phần tử xấu lôi kéo dẫn đến các hành vi phạm luật.

Chính vì lẽ đó, việc định hướng, giáo dục cho giới trẻ về kỹ năng sử dụng mạng xã hội có vai trò rất quan trọng, đặc biệt là trong trường học.

II. Hoạt động giáo dục kỹ năng sử dụng mạng xã hội văn minh, an toàn, hiệu quả cho học sinh tại trường THPT Chu Văn An.

1. Tuyên truyền, giáo dục về Luật An ninh Mạng, Bộ quy tắc ứng xử trên mạng xã hội.

Đoàn trường phối hợp với Huyện đoàn Triệu Phong tổ chức tuyên truyền, phổ biến giáo dục về Luật An ninh mạng, Bộ quy tắc ứng xử trên mạng xã hội, giúp học sinh nâng cao nhận thức và có kỹ năng sử dụng Mạng xã hội. Qua buổi sinh hoạt chuyên đề, đoàn viên thanh niên nhà trường đã được tìm hiểu về mạng xã hội, những tiện ích mà mạng xã hội đem lại cho cuộc sống con người; Thực trạng đáng quan ngại của giới trẻ khi sử dụng mạng xã hội. Học sinh được tìm hiểu về Luật An ninh mạng, các nhóm hành vi bị cấm theo luật An ninh mạng; Được học tập và nắm vững Bộ quy tắc ứng xử trên mạng xã hội. Qua chương trình, học sinh được trang bị kiến thức và giáo dục ý thức, tạo thói quen tích cực trong các hành vi ứng xử trên mạng xã hội, tuân thủ 4 quy tắc ứng xử chung: *Tôn trọng, tuân thủ pháp luật; Lành mạnh; An toàn, bảo mật thông tin và Trách nhiệm*, góp phần xây dựng môi trường mạng an toàn, lành mạnh tại Việt Nam.

2. Phối hợp với công an tổ chức ngoại khóa “Kỹ năng sử dụng Mạng xã hội văn minh”.

Nhà trường phối hợp với phòng An ninh mạng và phòng chống tội phạm sử dụng công nghệ cao, Công an tỉnh Quảng Trị tổ chức tuyên truyền về “Kỹ năng sử dụng mạng xã hội an toàn” cho gần 1000 cán bộ, giáo viên, học sinh của nhà trường. Tại buổi tuyên truyền, cán bộ Phòng An ninh mạng và phòng chống tội phạm sử dụng công nghệ cao đã cùng trao đổi với các em học sinh về các vấn đề: Phương thức, thủ đoạn lừa đảo chiếm đoạt tài sản của tội phạm sử dụng công nghệ cao; Các kỹ năng bảo mật thông tin cá nhân; Ứng xử văn minh trên mạng xã hội. Thông qua đó giúp các em học sinh nâng cao nhận thức, trang bị các kỹ năng cơ bản trước những phương thức,

thủ đoạn lừa đảo chiếm đoạt tài sản thường gặp của tội phạm sử dụng công nghệ cao hiện nay, bảo mật thông tin cá nhân, nhận biết và xử lý các tình huống an toàn và phù hợp nếu bắt gặp các vụ việc có liên quan. Đồng thời giáo dục, định hướng cho các em học sinh về “Quy tắc ứng xử văn minh trên mạng xã hội” nhằm nâng cao ý thức, rèn luyện hành vi đạo đức, làm cơ sở cho việc định hướng thái độ, hành vi ứng xử văn hóa trên không gian mạng.

3. Sinh hoạt chi đoàn “Văn hóa sử dụng mạng xã hội”.

Đoàn trường phối hợp với GVCN hướng dẫn nội dung, cách thức tổ chức, để bí thư chi đoàn về tổ chức sinh hoạt chi đoàn với chủ đề “Văn hóa sử dụng mạng xã hội”. Để từ đó giúp học sinh nhận thức đúng vai trò, chức năng của mạng xã hội đối với đời sống con người; đồng thời đi sâu phân tích những biểu hiện sai lệch của giới trẻ khi sử dụng mạng xã hội, chỉ ra nguyên nhân, hệ lụy của việc lạm dụng mạng xã hội; qua đó, cung cấp các kỹ năng cần thiết để giúp học sinh nhà trường sử dụng mạng xã hội văn minh, thiết thực, hiệu quả như bảo mật thông tin cá nhân; tuyệt đối không like, share, bình luận các nguồn tin sai sự thật; không nhấp chuột vào các đường link lạ; Báo cáo các bài viết vi phạm; Chia sẻ ngày một việc tốt, ngày một câu chuyện đẹp.

4. Xây dựng và tổ chức các hoạt động trải nghiệm ngoài giờ sinh động, hấp dẫn, thiết thực, giải tính nhân văn.

Đoàn thanh niên xây dựng và tổ chức các hoạt động trải nghiệm ngoài giờ sinh động, hấp dẫn, thiết thực, giải tính nhân văn để thu hút đoàn viên thanh niên như *Về nguồn*, thăm hỏi và giúp đỡ người già neo đơn, bảo vệ môi trường, ... Tổ chức tốt các chương trình ngoại khóa, các cuộc thi văn hóa, văn nghệ, thể dục thể thao với chủ đề sinh động hấp dẫn, đa dạng hóa về cách thức tổ chức, ứng dụng công nghệ thông tin, lấy học sinh làm trung tâm, thu hút học sinh tham gia, qua đó rèn luyện phẩm chất, năng lực học sinh.

5. Đa dạng hóa hoạt động của các CLB phát triển kỹ năng trong trường học

Đoàn trường kiện toàn các câu lạc bộ, khích lệ, động viên đoàn viên thanh niên tham gia để giao lưu, học hỏi, rèn luyện kỹ năng sau giờ học như CLB lý luận trẻ, CLB tiếng Anh, CLB Văn nghệ, CLB bóng đá, bóng rổ, bóng bàn; CLB Sáng tạo trẻ, CLB Stem,... góp phần xây dựng lối sống lành mạnh, tích cực, thay vì dành quá nhiều thời gian sống ảo trên mạng xã hội. Đồng thời, mỗi thành viên CLB Lý luận trẻ là một tuyên truyền viên tích cực trong việc tuyên truyền “Xây dựng văn hóa ứng xử trên không gian mạng”.

6. Xây dựng các chương trình phát thanh văn nghệ, nhảy dân vũ sinh động, hấp dẫn

Vào 15 phút đầu giờ và giữa giờ học, Đoàn trường phát thanh các ca khúc theo chủ đề, chủ điểm; tổ chức chương trình Hát cho nhau nghe, phát thanh song ngữ; Nhảy dân vũ giúp học sinh nhà trường có tâm thế tích cực khi bắt đầu một buổi học và thư giãn sau giờ học.

7. Quản lý việc sử dụng điện thoại di động của học sinh

Tại mỗi phòng học, GVCN bố trí một ngăn tủ để ĐVTN đặt điện thoại di động. Điều này giúp học sinh tập trung tiếp thu bài giảng. Đoàn trường xây dựng quy chế thi đua, xếp giờ Yêu đối với trường hợp trong giờ học, học sinh làm việc riêng, sử dụng điện thoại khi chưa được phép của giáo viên.

8. Tăng cường công tác phối hợp giữa nhà trường và gia đình trong quản lý, giáo dục học sinh

Nhà trường, Đoàn thanh niên, GVCN và phụ huynh phối hợp chặt chẽ, thường xuyên trao đổi, nắm bắt tình hình và quản lý thời gian học tập của học sinh. Thông qua các thành viên lớp, GVCN và Đoàn trường nắm bắt các mâu thuẫn, xích mích phát sinh khi học sinh sử dụng mạng xã hội để xử lý, ngăn chặn kịp thời, không để xảy ra bạo lực học đường.

9. Ban tư vấn tâm lý học đường tư vấn, giúp đỡ các học sinh “nghiện” mạng xã hội.

Thông qua GVCN, Ban tâm lý học đường nắm bắt các trường hợp học sinh có dấu hiệu “nghiện” mạng xã hội, dẫn đến học tập sa sút, tinh thần uể oải, ít giao tiếp với bạn bè, để kịp thời tư vấn, động viên, định hướng, giúp đỡ các em thay đổi thói quen, có động cơ học tập đúng đắn, lối sống lành mạnh.

III. KẾT LUẬN

Cuộc cách mạng công nghiệp 4.0 đã mở ra nhiều cơ hội và thách thức đối với đất nước. Mạng xã hội trở thành một nhu cầu thiết yếu của con người, đặc biệt là giới trẻ. Tuy nhiên, những lệch chuẩn khi sử dụng mạng xã hội sẽ để lại những hệ lụy lớn, không chỉ ảnh hưởng đến sức khỏe, tinh thần, nhân cách của người sử dụng mà còn có nguy cơ vi phạm pháp luật, ảnh hưởng đến trật tự an toàn xã hội. Việc trang bị kiến thức pháp luật, rèn kỹ năng để học sinh sử dụng mạng xã hội an toàn, văn minh là một trong những nhiệm vụ quan trọng trong công tác giáo dục tại các trường học. Tại trường THPT Chu Văn An, hoạt động giáo dục kỹ năng sử dụng mạng xã hội văn minh, an toàn, hiệu quả cho học sinh trong những năm qua được chú trọng và đạt kết quả tốt. Học sinh nhà trường có ý thức chấp hành luật An ninh mạng và Bộ quy tắc ứng xử trên mạng xã hội. Có ý thức sử dụng mạng xã hội để phục vụ mục đích học tập; Không có tình trạng bắt nạt, mâu thuẫn trên mạng xã hội, dẫn đến bạo lực học đường; Chấp hành tốt nội quy nhà trường và không có học sinh vi phạm pháp luật. Thiết nghĩ, hoạt động giáo dục kỹ năng sử dụng mạng xã hội cho học sinh phải mang tính thường xuyên, lâu dài và có sự phối kết hợp chặt chẽ giữa Nhà trường, Giáo viên chủ nhiệm, Đoàn thanh niên, Phụ huynh học sinh và các cơ quan, tổ chức có liên quan. Các hoạt động giáo dục phải có chiều sâu, thiết thực, đổi mới, sáng tạo về nội dung và cách thức tổ chức, ứng dụng công nghệ thông tin để thu hút sự quan tâm của đông đảo học sinh tham gia. Song hành việc tuyên truyền, rèn luyện kỹ năng cho thế hệ trẻ về văn hóa sử dụng mạng xã hội, việc xây dựng và gìn giữ môi trường văn hóa học đường lành mạnh, tích cực sẽ thu hút học sinh xa rời thế giới ảo, xác định động cơ học tập đúng đắn, giao lưu kết nối với bạn bè, phát huy năng lực, sở trường của bản thân. Mỗi học sinh sẽ trở thành một tuyên truyền viên, là một tấm gương trong xây dựng môi trường văn hóa ứng xử trên không gian mạng.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. <https://dangcongsan.vn/tu-tuong-van-hoa/van-hoa-su-dung-mang-xa-hoi-cua-gioi-tre-hien-nay-637400.html>
2. <https://dantri.com.vn/xa-hoi/gioi-tre-viet-nam-su-dung-mang-xa-hoi-7-gioi-moi-ngay-20191105193030084.htm>
3. <https://vhnt.org.vn/thuc-trang-su-dung-mang-xa-hoi-cua-thanh-thieu-nien-o-viet-nam-hien-nay/>
4. <https://thanhvien.vn/5-tac-hai-doi-voi-suc-khoe-do-qua-lam-dung-mang-xa-hoi-185749342.htm>
5. <https://tuoitrethudo.com.vn/gioi-tre-va-can-benh-cu-dem-180634.html>
6. <https://hanoimoi.vn/than-tuong-lech-lac-hoi-chuong-bao-dong-trong-gioi-tre-546274.html>
7. <https://thuvienphapluat.vn/chinh-sach-phap-luat-moi/vn/thoi-su-phap-luat/tu-van-phap-luat/42531/bo-quy-tac-ung-xu-tren-mang-xa-hoi-va-4-dieu-can-biet>

ỨNG DỤNG HIỆU QUẢ CỦA MẠNG XÃ HỘI VÀO THAM VẤN TÂM LÝ CHO HỌC SINH THPT

Tác giả: Nguyễn Thị Lựu

**Đơn vị: Trường THPT Triệu
Phong**

Đặt vấn đề

Trong thời kỳ số hóa hiện nay, việc sử dụng công nghệ và các thiết bị công nghệ đã trở thành một phần thiết yếu trong cuộc sống hàng ngày của đa số mọi người. Với xu thế tăng dần của việc ứng dụng Khoa học - Công nghệ (KH-CN) vào lĩnh vực giáo dục, chúng ta cần tìm hiểu để nắm rõ thêm các điểm tích cực và tiêu cực mà công nghệ đem đến cho HSSV. Ngoài ra, việc tham vấn tâm lý cho HSSV, đặc biệt là học sinh THPT đang dần trở thành một vấn đề cấp thiết của xã hội. Vì vậy, dựa vào các số liệu định lượng từ các nguồn thông tin có sẵn, cộng thêm nghiên cứu định tính, bài tham luận khoa học này sẽ đi sâu vào tìm hiểu các giá trị tích cực và độ hiệu quả của việc ứng dụng KH-CN, đặc biệt là Mạng Xã hội (MXH) vào việc hỗ trợ tham vấn tâm lý cho học sinh THPT cũng như đưa ra những giải pháp nhằm phát huy ưu điểm của MXH và nâng cao chất lượng đời sống tâm lý cho học sinh.

1. Ảnh hưởng của Mạng xã hội

MXH có thể đem đến nhiều tác động tiêu cực lên người dùng, bao gồm: bạo lực mạng, nghiện mạng, lan truyền thông tin độc hại, vấn đề về bảo mật thông tin, v.v. Tuy nhiên, có thể thấy lứa tuổi HSSV là đối tượng dễ bị ảnh hưởng mạnh mẽ nhất do sự thiếu hiểu biết về an toàn mạng.

Tuy nhiên, MXH cũng đem lại rất nhiều tác động tích cực tới cho cộng đồng, đặc biệt là đối với việc tăng khả năng kết nối giữa các nhóm người khác nhau mà không bị giới hạn bởi vị trí địa lý. Vậy nên, MXH đóng một vai trò quan trọng trong việc tăng khả năng kết nối, đặc biệt đối với việc nâng cao sự kết nối giữa các thế hệ khác nhau, và giữa giáo viên với học sinh.

Vậy nên, đối với việc tăng trưởng không ngừng của MXH hiện nay, thay vì ngăn cấm học sinh sử dụng MXH, hoặc tập trung giải quyết các vấn đề do việc sử dụng MXH sai lệch đem lại, chúng ta nên tập trung vào việc giáo dục học sinh trên nền tảng, và phát huy tính hiệu quả của việc giao tiếp online để nâng cao nhận thức của học sinh về các tác động mà MXH có thể đem lại.

2. Ứng dụng MXH vào tham vấn tâm lý cho học sinh THPT

** Sự cấp thiết của việc hỗ trợ tham vấn tâm lý cho học sinh*

Sức khỏe tâm lý là một vấn đề nổi cộm hiện nay, đặc biệt đối với lứa tuổi học sinh. Theo thống kê, 14 triệu người gặp các vấn đề về tâm lý ở Việt Nam, tuy nhiên, hơn 90% người bệnh không nhận được sự chăm sóc chính quy. Điều này dẫn tới một lỗ hổng lớn giữa “nguồn cung” và “nhu cầu” về dịch vụ sức khỏe tâm lý (VietnamNews, 2023). Theo UNICEF, tỷ lệ mắc các vấn đề về sức khỏe tâm thần trong giới trẻ Việt Nam dao động từ 8% đến 29% (UNICEF, 2018). Vậy nên có thể thấy, để giảm tải sức ép của lỗ hổng trên lên sức khỏe tâm lý của học sinh, một biện pháp kịp thời nhằm tiếp cận và giải quyết các vấn đề tâm lý nên được xây dựng.

** Mô hình “Ứng dụng MXH vào tham vấn tâm lý cho học sinh THPT”*

Có thể thấy, với nhu cầu cao về tham vấn tâm lý, chúng ta nên phát triển một mô hình dịch vụ có 3 khả năng chính: (1) có khả năng tốt trong việc tiếp cận học sinh THPT, (2) có khả năng tiếp cận với số lượng lớn và (3) có tính chuyên môn cao trong việc tham vấn tâm lý.

Đối với yêu cầu thứ (1) và thứ (2), MXH có thể được ứng dụng vào việc xây dựng mô hình với các đặc điểm của nó. Việc xây dựng tốt các nội dung chia sẻ, khả năng tiếp cận nhanh chóng và rộng rãi đối với học sinh cũng như phù hợp với xu thế giao tiếp hiện nay của giới trẻ, MXH đáp ứng tốt được các yêu cầu mà mô hình đề ra.

Đối với yêu cầu thứ (3), mô hình này cần được đảm bảo về tính chuyên môn, khi mà các thông tin được chia sẻ cũng như cách tiếp cận các vấn đề tâm lý cần được thực hiện và bảo đảm bởi các chuyên gia. Cụ thể, Nhà trường có thể tập trung xây dựng một đội ngũ chuyên gia tâm lý được huấn luyện chuyên môn. Ngoài ra, MXH cũng có thể đóng góp thêm về mặt chuyên môn trong việc bảo mật hơn về thông tin cũng như giao tiếp online có thể giúp đỡ trong việc hạn chế các vấn đề mà gặp mặt trực tiếp đem đến như ngại giao tiếp, sợ người lạ, v.v.

Vậy nên việc sử dụng MXH để tiếp cận và nâng cao hiệu quả trong việc hỗ trợ tham vấn tâm lý cho học sinh THPT có thể đem lại các tác động tích cực. Ngoài ra, để đảm bảo được tính hiệu quả này, tính chuyên môn trong công tác tham vấn cũng nên được đảm bảo và đề cao trong quá trình xây dựng mô hình.

3. Kết luận

Với sự phát triển không ngừng của KHCN và MXH, chúng ta nên tìm hiểu rõ về các tác động của chúng lên sự phát triển của người dùng, đặc biệt là học sinh - đối tượng dễ bị tác động nhất trong cộng đồng. Nhận biết được những tác động đó, chúng ta không chỉ nên tập trung vào việc giảm thiểu tác động tiêu cực mà còn nên phát triển được những cơ hội mà MXH đem đến cho môi trường giáo dục. Đặc biệt đối với sức khỏe tâm lý của học sinh, chúng ta nên phát triển những giải pháp kịp thời, cùng với sự ứng dụng MXH và đảm bảo được hiệu quả chuyên môn của giải pháp nhằm hỗ trợ trong việc tham vấn tâm lý cho học sinh THPT.

DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO

[1]. Chen, M., & Xiao, X. (2022). The effect of social media on the development of students' affective variables. *Frontiers in Psychology*, 13. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.1010766>

[2]. Kemp, S. (n.d.). *Digital 2023: Vietnam — DataReportal – Global Digital Insights*. DataReportal – Global Digital Insights. <https://datareportal.com/reports/digital-2023-vietnam>

[3]. Statista. (2023). *Main reasons for using social networks Vietnam Q3 2022*. <https://www.statista.com/statistics/1299983/vietnam-leading-reasons-for-using-social-networks/>

[4]. Steinmetz, K. (2018). Teens are over Face-to-Face communication, study says. *TIME*. <https://time.com/5390435/teen-social-media-usage/>

UNICEF. (2018). Mental health and psychosocial wellbeing among children and young people in selected provinces and cities in Viet Nam. Hanoi, Vietnam.

CƠN LỐC MẠNG XÃ HỘI & GIỚI TRẺ TRONG THỜI KỲ CHUYỂN ĐỔI SỐ

Tác giả: Trương Hồng Nga

Đơn vị: Trường Trung Vương

Sự phát triển mạnh mẽ của khoa học và công nghệ đã đưa đến cho loài người nhiều tiện ích mới trong liên kết, giao tiếp xã hội. Trong đó, những người trẻ cũng đang dần 'nâng cấp' để thích nghi với cuộc sống công nghệ 4.0. Mạng xã hội (MXH) trực tuyến ra đời tạo nên một bước ngoặt lớn trong giao tiếp gián tiếp. Với sự hấp dẫn của mình, MXH đã trở thành một bộ phận không thể thiếu trong cuộc sống của người dân, đặc biệt là giới trẻ.

1. Mạng xã hội là gì?

MXH đã có từ khá lâu, nhưng phải đến năm 2004 khi Facebook ra đời, cộng đồng mạng Việt Nam mới tham gia một cách phổ biến. Cho đến thời điểm hiện tại, MXH phát triển nở rộ và thu hút được lượng người tham gia đông đảo với nhiều mạng lưới khác nhau. Mạng xã hội có thể hiểu là một trang web hay nền tảng trực tuyến với rất nhiều dạng thức và tính năng khác nhau, giúp mọi người dễ dàng kết nối từ bất cứ đâu. Một số mạng xã hội khá đang dạng và phổ biến tại Việt Nam có thể kể đến là Facebook, YouTube, Lotus, Viber, Zalo, Twitter, Instagram, chat GPT ..., nhưng nổi bật nhất ắt hẳn là Facebook.

Tầm quan trọng và ứng dụng của mạng xã hội đối với giới trẻ Việt Nam.

Chúng ta không thể phủ nhận những ích lợi to lớn mà Internet và mạng xã hội đã mang đến cho con người. Chúng làm cuộc sống của con người hiện đại hơn, phát triển hơn, thông minh hơn, làm cho con người đến với nhau dễ dàng hơn và đây cũng là kho cung cấp tri thức của nhân loại. Internet và mạng xã hội cung cấp rất nhiều những thông tin, nội dung tư vấn, hướng dẫn con người nói chung và người trẻ nói riêng dễ dàng thực hành các hoạt động cần thiết trong cuộc sống....

Mạng xã hội giúp mỗi người trong đó có thanh, thiếu niên và trẻ em tăng sự đồng cảm, quan tâm đối với những người khác thông qua các hành động yêu thích (like), chia sẻ hoặc bày tỏ các cảm xúc của bản thân đối với những bài viết, hình ảnh hay các chia sẻ của người khác. Cũng thông qua mạng xã hội, thanh, thiếu niên có nhu cầu tìm kiếm sự đồng cảm, sẻ chia, an ủi động viên của người khác bằng cách bày tỏ các cảm xúc, tâm trạng của mình. Theo thống kê của Google cho thấy, hiện 97% người dùng Việt Nam tìm kiếm thông tin qua các thiết bị cầm tay như điện thoại thông minh, máy tính bảng.

Bên cạnh đó, hàng loạt các “nghề” hot được ra đời trên nền tảng số, mạng xã hội như KOL, gamer, streamer (những người có tầm ảnh hưởng trên mạng xã hội, được nhiều người biết đến).

Đặc biệt là tư duy phản biện của thế hệ sinh ra trong thời kỳ “bùng nổ” rất mạnh mẽ so với bất kỳ thế hệ nào trước đây hay bất kỳ giai đoạn tuổi nào khác. Phải ghi nhận một bộ phận không nhỏ giới trẻ hiện nay quan tâm đến những vấn đề vĩ mô như hoạt động chính trị, biến đổi khí hậu. Nhờ có dân số trẻ, hiểu biết về kỹ thuật số và có tính kết nối cao, Việt Nam nằm trong số các quốc gia có số lượng người dùng mạng xã hội cao nhất trên toàn thế giới.

Từ khi xuất hiện, internet đã tạo nên nhiều thay đổi lớn trong đời sống kinh tế, chính trị, xã hội. Mạng máy tính ngày càng được mở rộng, để từ đây, các hình thức giải trí trên mạng trở nên phong phú và hiện đại hơn bao giờ hết. Theo đánh giá của Hãng nghiên cứu thị trường ComScore (Mỹ), Việt Nam hiện là một trong những quốc gia có dân số trực tuyến lớn nhất tại khu vực ASEAN. Số liệu của Tổng cục Thống kê cũng cho biết số lượng người sử dụng internet mỗi năm trong nước đều tăng nhanh. Đây được đánh giá là điều kiện lý tưởng để cho các mạng xã hội xuất hiện và nhanh chóng phổ biến tại Việt Nam. Cùng với sự phát triển của internet, mạng xã hội được xem như một trong những ứng dụng của internet có ảnh hưởng lớn nhất, đặc biệt là đối với giới trẻ ở cả khu vực đô thị lẫn nông thôn hiện nay.

Có thể nói, với nhiều ứng dụng tiện ích khác nhau, các trang mạng xã hội đã đáp ứng được gần như đầy đủ các mục đích, nhu cầu của thanh, thiếu niên - bộ phận được xem là năng động nhất trong xã hội. Bên cạnh đó, việc đăng ký tham gia vào một mạng xã hội nào đó khá đơn giản và dễ dàng cho hầu hết các đối tượng người dùng như: miễn phí thành viên, có thể truy cập bất cứ khi nào và ở đâu chỉ cần có kết nối internet. đã khiến cho mạng xã hội ngày càng thu hút thanh, thiếu niên không chỉ ở các thành phố, đô thị mà ở cả những vùng nông thôn, miền núi.

Mạng xã hội còn là sợi dây để giới trẻ được kết nối với những người có cùng sở thích. Rất nhiều hội nhóm trên mạng xã hội như “cộng đồng đam mê hội họa”, “nhóm ảnh Dance” hay “nhóm đam mê toán học”... thu hút hàng ngàn lượt tham gia từ các bạn học sinh, sinh viên. Qua việc tham gia các hội nhóm ấy, các bạn trẻ được thể hiện đam mê, phát triển tài năng của mình. Các bạn cũng có thể giao lưu, kết bạn với học sinh trong trường, trong khu mình sống thậm chí là kết bạn với những người bạn nước ngoài. Khoảng cách địa lý hay thời gian không còn là trở ngại cho những tình bạn đẹp xuyên quốc gia.

Bên cạnh đó, rất nhiều tài liệu học tập bổ ích được chia sẻ trên mạng xã hội. Đây sẽ là nguồn tài nguyên to lớn để phục vụ việc học tập và nghiên cứu của học sinh. Trên thực tế, công nghệ số đem lại nhiều lợi ích cho giới trẻ. Đó là khả năng tiếp cận thông tin không lồ trên mạng Internet để phục vụ cho việc rèn luyện, vui chơi, giải trí. Mạng Internet đã xóa nhòa khoảng cách không gian, thời gian, đem đến cơ hội học tập và giáo dục rộng mở cho các em. Ngoài mục đích tìm kiếm các hoạt động mang tính giải trí thì Internet và mạng xã hội còn hỗ trợ cho các em học sinh, sinh viên trong việc học tập những kiến thức theo chương trình giáo dục phổ thông. Những phần mềm ứng dụng trong giáo dục trực tuyến trên mạng giúp các em ở vùng nông thôn có cơ hội tiếp cận và học tập. Với ưu thế hình ảnh, âm thanh sinh động... của các chương trình hấp dẫn và kích thích trẻ học. Hàng năm, ngành GD&ĐT tổ chức các cuộc thi giải toán, olympic tiếng Anh, thi an toàn giao thông. trên mạng Internet thu hút nhiều học sinh tham gia, trong đó không ít học sinh ở các trường vùng nông thôn và có cả học sinh ở vùng sâu, vùng xa.

Có thể khẳng định một điều, môi trường công nghệ số tạo tiền đề cho đại bộ phận giới trẻ phát triển khả năng, tư duy và sáng tạo hơn trong quá trình học tập, tạo cơ hội để rút ngắn khoảng cách trong việc tiếp cận thông tin, tri thức của học sinh giữa các vùng, miền. Công nghệ, đặc biệt là Internet cung cấp số lượng lớn kiến thức và trẻ em có quyền truy cập để tiếp thu, học tập và đạt được ước mơ của mình. Ngoài ra các em rất dễ dàng tìm hiểu những tri thức, kiến thức về cuộc sống và có thể thực hành các

thao tác theo hướng dẫn để hoàn thành một việc mà các em mong muốn. Điều này khẳng định Internet và mạng xã hội giúp các em tự học và chủ động hơn trong việc chiếm lĩnh tri thức, kỹ năng sống. Internet và mạng xã hội còn giúp cho việc học tập của các em chủ động hơn trong những hoàn cảnh đặc biệt như dịch bệnh hay thiên tai xảy ra. Cụ thể như năm học 2020 khi đại dịch COVID 19 xảy ra trên toàn cầu, các quốc gia, dân tộc trong đó có Việt Nam phải thực hiện việc giãn cách, cách ly xã hội nhưng việc học của các em vẫn không bị gián đoạn.

2. Thực trạng sử dụng MXH giới trẻ ở Việt Nam hiện nay

Giới trẻ đang được bao quanh bởi công nghệ kỹ thuật số. Cuộc sống, học tập và sinh hoạt hàng ngày của giới trẻ đều có ảnh hưởng bởi việc sử dụng mạng xã hội, điện thoại thông minh, máy tính bảng và Internet. Nhiều em bắt đầu tương tác với công nghệ kỹ thuật số ngay từ khi mới biết đi, thậm chí với không ít trường hợp còn là sớm hơn, và cuộc sống trưởng thành của các em chắc chắn sẽ được gắn kết chặt chẽ và mật thiết với công nghệ kỹ thuật số.

Theo số liệu thống kê, đầu năm 2023, Việt Nam có 77,93 triệu người dùng Internet, chiếm 79,1% tổng dân số. Ngoài ra, số lượng người dùng mạng xã hội (MXH) đạt 70 triệu người, tương đương với 71% tổng dân số. Tổng số kết nối di động đang hoạt động là 161,6 triệu, tương đương với 164,0% tổng dân số.

Có 6 mạng xã hội phổ biến nhất toàn cầu hiện tại gồm Facebook, Instagram, TikTok, WhatsApp, Twitter và Youtube. Theo kết quả khảo sát mới đây của Công ty nghiên cứu thị trường DataReportal (Singapore), trong số 10 quốc gia có lượng người dùng Facebook, TikTok và Youtube nhiều nhất thế giới - Việt Nam lần lượt xếp vị trí thứ 6 (66,2 triệu người), 7 (50,6 triệu người) và 9 (63 triệu người).

Giới trẻ Việt Nam dùng mạng xã hội 5-7 tiếng mỗi ngày

Một khảo sát mới đây của Bộ Lao động, Thương binh và Xã hội cũng cho thấy, thời gian người trẻ sử dụng mạng xã hội trung bình lên đến 5-7 tiếng/ngày. Một con số khá cao so với khu vực và thế giới. Một bộ phận giới trẻ dành quỹ thời gian cho mạng xã hội rất lớn, gây nên tình trạng “nghiện” mạng xã hội ngày càng phổ biến. Trong đó, thanh thiếu niên chiếm tỷ lệ lớn. Mục đích sử dụng mạng xã hội của giới trẻ rất đa dạng, trong đó, 5 mục đích chiếm tỷ lệ cao nhất gồm: Tìm kiếm, cập nhật thông tin xã hội; làm quen với bạn mới, giữ liên lạc với bạn cũ; liên lạc với gia đình, bạn bè; chia sẻ thông tin hình ảnh, video, status và để giải trí.

Theo báo cáo tổng quan nghiên cứu Ngăn chặn hành vi gây tổn hại tại Việt Nam của UNICEF - Interpol và Ecpat cho thấy có 89% trẻ em Việt Nam từ 12 - 17 tuổi sử dụng Internet, con số này ở lứa tuổi 12 - 13 là 82% và tăng lên 93% ở tuổi 16 - 17%; 97% ở tuổi 16 - 17. Tần suất Giới trẻ Việt Nam sử dụng Internet ngày càng nhiều hơn. Tất cả các em đều sử dụng mạng Internet ở nhà và khoảng 75% trẻ truy cập Internet tại các trường học.

Kết quả điều tra cho thấy con số đáng suy ngẫm khi các hoạt động trực tuyến phổ biến nhất của giới trẻ là xem video, mạng xã hội. Cụ thể, có tới 91% em vào Internet để xem video. Trong đó, ở lứa tuổi 16 - 17 chiếm tỷ lệ cao nhất là 94%; từ 14 - 15 tuổi chiếm 93% còn khung tuổi 12 - 13 cũng chiếm tới 85%.

Sau video, các em sử dụng Internet để truy cập mạng xã hội với tỷ lệ 88%.

Đáng lưu ý, lứa tuổi 16 - 17 chiếm tỷ lệ 95%. Trong khi đó, lứa tuổi 14 - 15 và 12 - 13 lần lượt là 91% và 87%.

Kết quả trên cho thấy, một bộ phận người trẻ hiện nay đang bị phụ thuộc vào Internet và mạng xã hội. Việc sử dụng mạng xã hội trong thời gian dài, thậm chí nghiện lướt mạng xã hội dẫn đến nhiều hệ lụy, đó là chưa kể các nội dung xấu độc bủa vây trên mạng xã hội sẽ gây ảnh hưởng đến sức khỏe, tâm lý của người trẻ. Nhiều ý kiến cho rằng, khả năng tự kiểm soát của một bộ phận người trẻ trong việc sử dụng Internet và mạng xã hội còn chưa cao.

3. Những mối nguy hại tiềm ẩn ảnh hưởng trực tiếp tới giới trẻ khi sử dụng MXH ở Việt Nam.

Tuy nhiên, cùng với những ích lợi to lớn ấy, Internet và mạng xã hội cũng mang đến nhiều tác hại, không chỉ đối với người trẻ tuổi mà còn đối với tất cả những ai không biết cách kiểm soát chúng. Dành nhiều giờ đồng hồ, thức xuyên đêm vì không thể rời mắt trước các video ngắn trên YouTube, TikTok hay chụp lấy chiếc điện thoại mỗi khi thức dậy vào buổi sáng đang là thói quen của giới trẻ. Dù vậy, không ít người trong số các em đang thực sự rơi vào "cơn nghiện" và đang "vật lộn" để tìm cách thoát khỏi vòng lặp này.

Mạng xã hội được biết đến là không gian để mọi người có thể cập nhật thông tin, tin tức từ bạn bè, gia đình, các vấn đề xã hội, kết nối với những người ở xa, giải trí hay đơn giản là "giết thời gian". Dù vậy, đang ngày càng có nhiều người, đặc biệt là các bạn trẻ có dấu hiệu của chứng nghiện mạng xã hội, khiến người trẻ có thể mất đi sự tự do khi bị ràng buộc với chiếc smartphone mỗi ngày. Vấn đề này thật sự xảy ra khi chúng ta dành quá nhiều thời gian cho mạng xã hội, khiến nó thành một "căn bệnh" gây ảnh hưởng đến các em cả về thể chất lẫn tinh thần.

"Nghiện mạng xã hội là một khái niệm dùng để chỉ tình trạng khi người dùng dành quá nhiều thời gian cho các mạng kết nối trực tuyến. Rất khó để xác định xem một người có mắc phải chứng nghiện mạng xã hội hay không. Tuy nhiên, nếu một người dành hàng giờ liền để kiểm tra mạng xã hội thì nhiều khả năng người đó đã mắc "chứng bệnh" thời công nghệ này".

+ Ảnh hưởng sức khỏe, vấn đề về thị giác: Trước hết, khi sử dụng các thiết bị công nghệ nhiều sẽ ảnh hưởng đến thị giác của các em và thực tế cho thấy tỷ lệ người trẻ bị các bệnh về mắt ngày càng nhiều và ở độ tuổi nhỏ hơn nhiều so với người trẻ ở các thế hệ không dùng Internet và các thiết bị công nghệ. Bởi thực tế có nhiều em học sinh độ tuổi khá nhỏ hàng ngày tiếp xúc với các thiết bị công nghệ như ti vi, điện thoại, ipad, máy tính đến hàng chục giờ, nhiều học sinh, sinh viên thức khuya và chơi các trò điện tử trong điều kiện ánh sáng không đảm bảo hoặc các trò chơi có hiệu ứng hình ảnh tác động xấu đến mắt.

Nhiều em sử dụng mạng xã hội trong thời gian dài gây đau mỏi mắt, đau lưng, mất ngủ. Khi dành nhiều thời gian sử dụng mạng, các hoạt động thể dục thể thao cũng ít được các em quan tâm hơn. Ngày càng có nhiều học sinh bị cận thị, nhược thị, béo phì do nguyên nhân lớn là dùng mạng xã hội, dùng máy tính, điện thoại không kiểm soát.

+ Nội dung tiêu cực, ảnh hưởng tới tâm nhận thức của giới trẻ: Một thời

gian dài ở nước ta, không ít người tự tung tự tác viết lên các trang mạng xã hội những suy nghĩ, bày tỏ cảm xúc, chính kiến của mình trước những vấn đề, sự kiện, hay bình luận về uy tín, phẩm chất, lối sống của người này người khác. Mạng xã hội trở thành nơi giao tiếp, chia sẻ thông tin, trong đó cái sai, cái đúng, cái lý, cái tình, cái được, cái mất, cái thương xót, đồng cảm, cái lên án... đôi khi không được cộng đồng mạng đánh giá đúng mức, không được kiểm chứng, xác thực, và, cũng không ít vấn đề đi vào ngõ cụt để lại sự hụt hẫng cho người đọc, người nghe. Đây là nguyên nhân làm nảy sinh sự không trong sạch trên môi trường mạng và đã tác động đến nhận thức, tư tưởng của đại bộ phận các em học sinh, sinh viên giới trẻ hiện nay.

Bên cạnh đó, độ tuổi dậy thì cũng dễ bị tiêm nhiễm bởi các nội dung độc hại, bị kẻ xấu lôi kéo, dụ dỗ khi kết bạn trên mạng xã hội. Một số bạn trẻ thường bắt chước những trò chơi nguy hiểm, thậm chí là mạo hiểm trên mạng internet. Thời gian qua, trên mạng xã hội xảy ra không ít vụ việc nổi cộm như clip học sinh đánh nhau, bạo lực học đường, nói tục, chửi bậy... Không chỉ vậy, vì mạng xã hội là môi trường toàn cầu nên có không ít vụ việc kinh hoàng với cảnh xả súng giết người được đối thủ phạm tội phát trực tiếp (livestream), gây ảnh hưởng không nhỏ đến nhận thức non nớt của đại bộ phận người trẻ.

+ **Ảnh hưởng tới học tập:** Mạng xã hội có sức hút rất lớn đối với người dùng, đặc biệt là các bạn trẻ. Mạng xã hội mang tới những thông tin mới lạ, những người bạn từ khắp mọi nơi hay sự dễ dàng trong việc kết nối với bạn bè, người thân. Vì vậy có nhiều bạn bỏ bê học tập, không làm bài về nhà chỉ vì nghiện mạng xã hội. Điều này làm tình hình học tập của các em bị sa sút, lâu dần dẫn tới mất gốc, chán học thậm chí làm nảy sinh tâm lý muốn bỏ học.

+ **Hạn chế khả năng giao tiếp xã hội:** Mạng xã hội cũng gây ra những tác hại âm thầm, hủy hoại các kết nối truyền thống, trong đó có các mối quan hệ trong gia đình. Truyền thống gia đình Việt Nam ta từ xưa bữa ăn tối có thói quen cả nhà quây quần uống trà, xem thời sự trên tivi. Trước đây, những lúc thế này là dịp để gia đình nói những câu chuyện phiếm với nhau, nhưng vài năm qua, khi điện thoại thông minh và máy tính bảng trở nên phổ biến thì mỗi người cầm 1 chiếc điện thoại lướt lướt, bấm bấm. Mê vào mạng quá ảnh hưởng đến sự gắn kết của các thành viên trong gia đình. Cho nên là kết nối truyền thống, tính cộng đồng trong gia đình Việt Nam truyền thống như xưa cũng bị ảnh hưởng. Kết nối giữa cha mẹ và con cái, vợ với chồng cũng bị giảm đi.

Có rất nhiều bạn trẻ nghiện video game, làm cho bản thân các em không có thời gian để tiếp xúc, kết thân, vui chơi với bạn. Điều này thật sự nguy hiểm vì sẽ làm tăng tỷ lệ người trẻ bị trầm cảm, cô đơn và tự ti khi giao tiếp với xã hội bên ngoài.

+ **Nguy cơ bị lừa đảo:** Mạng xã hội là nơi hoạt động của nhiều đối tượng lừa đảo. Học sinh lại là thành phần còn non nớt về kiến thức cũng như kỹ năng sống nên dễ trở thành mục tiêu của kẻ xấu. Chúng tìm hiểu và tiếp cận với các em học sinh, dò hỏi thông tin cá nhân của trẻ để sử dụng với nhiều mục đích khác nhau. Nếu các em không cảnh giác thì rất dễ bị dụ dỗ, trở thành nạn nhân của các vụ lừa đảo, bắt cóc tống tiền hay bị bán. Thời gian qua, những vụ việc đáng thương, đáng tiếc, đau lòng xảy ra với học sinh, sinh viên, liên quan đến mạng xã hội xảy ra khá nhiều trên phạm vi cả nước. Đây là nỗi lo thường trực của các bậc phụ huynh, gia đình, nhà trường và

xã hội trong việc nuôi dạy, giáo dục các em trong thời đại công nghệ số phát triển mạnh mẽ như hiện nay.

+ **Chìm đắm trong “Cuộc sống ảo”** Lợi ích từ mạng xã hội mang lại khá nhiều nhưng cái gì cũng vậy, đều có mặt trái của nó. Như “một chất gây nghiện”, mạng xã hội khiến người dùng có thể chìm đắm trong “cuộc sống ảo”, mà quên đi “đời sống thực”. Nhiều người trẻ lãng phí thời gian dẫn đến sao nhãng học tập, công việc, hạn chế giao lưu trực tiếp với mọi người xung quanh. Trên thực tế, đã có không ít trường hợp phải nhập viện điều trị bệnh trầm cảm do “nghiện mạng xã hội”.

+ **Độ tuổi thanh, thiếu niên vi phạm pháp luật, lừa đảo trên không gian MXH gia tăng:** Đặc biệt, nếu người trẻ “Nghiện MXH” và dùng vì thiếu hiểu biết mà không kiểm soát sẽ mang đến nhiều phiền toái trong cuộc sống hoặc có hiểu biết nhưng sử dụng theo hướng tiêu cực, thậm chí lợi dụng nó để trục lợi bất chính, dẫn đến vi phạm pháp luật. Và việc sử dụng mạng xã hội không thân thiện, mang tính tiêu cực, hậu quả sẽ không giới hạn với bất kỳ ai, không phân biệt lứa tuổi, giới tính, nghề nghiệp, địa vị xã hội.

Chúng ta vẫn còn nhớ, thời gian gần đây trên phạm vi cả nước xảy ra rất nhiều vụ nữ sinh hành hung bạn học cùng trang lứa. Nguyên nhân được xác định là do các mâu thuẫn trên môi trường mạng. Chỉ một hành động, cử chỉ nhỏ thiếu thân thiện, thiếu đẹp mắt đã bị nhiều ánh mắt sẫm soi rồi bêu rếu trên môi trường mạng, hoặc buông những câu bình luận thiếu tế nhị. Dẫn đến đưa sự việc đi đến mâu thuẫn, nhẹ thì lời qua tiếng lại trên không gian ảo, nặng hơn là “vung tay, múa chân” dẫn đến vi phạm pháp luật. Nghiêm trọng hơn là một số sinh viên có kỹ năng tốt trong lĩnh vực công nghệ lại sử dụng mạng xã hội nhằm chiếm đoạt tài khoản của người khác để lừa đảo. Đã có hàng trăm thanh niên bị khởi tố vì lừa đảo qua mạng như thế.

4. Kỹ năng sử dụng mạng xã hội an toàn, hiệu quả.

“Có nên để giới trẻ tiếp xúc nhiều với mạng xã hội hay không?” luôn là câu hỏi gây tranh cãi. Nhiều bố mẹ, gia đình và nhà trường cấm đoán, không cho phép các em dùng điện thoại và mạng xã hội. Tuy nhiên, điều này rất dễ phản tác dụng vì chúng ta đang sống trong thời đại Công nghệ 4.0 bùng nổ. Điều chúng ta cấm đôi khi lại là điều kích thích khiến các em lén dùng mạng xã hội, thậm chí là cãi lại. Thay vì cấm cản, gia đình, thầy cô và nhà trường có thể hướng dẫn con các kỹ năng sử dụng mạng xã hội an toàn, hiệu quả và có văn hóa sau đây:

+ Bảo mật thông tin cá nhân

Những thông tin như tên thật, tuổi, trường, lớp, địa chỉ nhà, ảnh cá nhân hay các loại mật khẩu là những thông tin cá nhân, cần được bảo mật, không nên chia sẻ những thông tin này trên mạng. Các em cũng nên bảo mật tài khoản 2 lớp để tránh bị lấy cắp tài khoản phục vụ cho những mục đích xấu.

+ Suy nghĩ kỹ trước khi like, Share bất cứ điều gì

Thời gian qua, trên mạng xã hội xuất hiện nhiều thông tin giả, thông tin sai sự thật, gây hoang mang dư luận.... Một số đối tượng tung tin giả, sai sự thật trên Facebooker, Zalo... đã bị xử lý vi phạm hành chính và truy cứu trách nhiệm hình sự. Tuy nhiên, có không ít người trẻ dùng mạng xã hội, do chủ quan hoặc thiếu kỹ năng kiểm chứng nguồn tin nên vội vàng tương tác, như: thích (like), bình luận (Comment),

chia sẻ (Share) dẫn đến vi phạm pháp luật, vô tình tiếp tay cho kẻ xấu, bị cơ quan chức năng xử lý. Để tránh mắc phải các sai lầm không đáng có, các em tìm hiểu kỹ thông tin trước khi chia sẻ, tránh tình trạng tiếp tay cho kẻ xấu lan truyền tin giả.

Đặc biệt, Mạng xã hội vẫn luôn là con dao hai lưỡi, vì vậy trước khi bình luận, chia sẻ hay đăng tải bất cứ thông tin gì các em cũng cần phải suy nghĩ kỹ. Vì những bài đăng trên mạng sẽ có nhiều người xem, có thể các em sẽ bị người khác soi mói, đánh giá, bình luận tiêu cực khiến bản thân thấy buồn hay lo sợ.

+ Ứng xử văn minh trên mạng

Nhiều em nghĩ rằng mạng xã hội là ảo, có làm gì thì cũng không ảnh hưởng đến bản thân và người khác. Tuy nhiên, mạng cũng là một xã hội thu nhỏ, tất cả những điều các em làm trên mạng đều có thể ảnh hưởng đến bản thân và mọi người. Các em cần phải trả lời được những câu hỏi như: Khi nhìn thấy nội dung bạo lực, các em có bình luận cổ vũ không? Nhìn thấy điều mình không thích, các em có để lại những bình luận chê bai, chỉ trích nặng nề? Gặp một chủ đề gây tranh cãi, các em có bất chấp tất cả để bảo vệ ý kiến của mình? Hay khi buồn bực, bản thân liệu có trút giận lên những người mình thấy trên mạng xã hội không?

Tất cả những hành động không suy nghĩ đều có thể làm người bị chỉ trích thấy buồn và mặc cảm. Nghiêm trọng hơn, nhiều từ ngữ quá khích có thể khiến người khác tổn thương tinh thần, dẫn đến trầm cảm, thậm chí là tự tử.

Vì vậy, hãy sử dụng mạng xã hội một cách văn minh, không hòa theo cộng đồng mạng để chửi rủa, miệt thị người khác. Nếu có điều gì buồn bực hay bất đồng quan điểm với bạn bè, người thân, các em hãy chọn cách nói chuyện trực tiếp để cùng nhau đưa ra cách giải quyết phù hợp. Mạng xã hội là ảo nhưng nỗi đau là thật, đừng để một dòng chữ trong lúc không suy nghĩ làm ảnh hưởng đến cuộc đời của một con người.

+ Nhận biết các dạng lừa đảo qua mạng

Hiện nay có rất nhiều dạng lừa đảo qua mạng. Kẻ xấu có thể tạo một tài khoản ảo, kết bạn và trò chuyện với các em để lấy lòng tin sau đó dò hỏi những thông tin của cá nhân. Kẻ xấu có thể đóng vai một người bạn, muốn các em cung cấp thông tin để gửi quà. Tuy nhiên, các em cần luôn nhớ nguyên tắc “không chia sẻ thông tin cá nhân”, đặc biệt là chia sẻ trên mạng xã hội để không trở thành nạn nhân của lừa đảo.

Bên cạnh đó, cũng cần cẩn thận với các trò chơi trúng thưởng, không nên nhấn vào đường link lạ để tránh bị mất tài khoản hay bị đánh cắp thông tin.

+ Giới hạn thời gian sử dụng mạng xã hội

Bản thân các em cần lên một thời gian biểu khoa học, thống nhất và giới hạn thời gian học tập, thể thao, giải trí và sử dụng mạng xã hội. Các em chỉ nên sử dụng khi có điều cần trao đổi với bạn bè, thầy cô. Hoặc con có thể sử dụng mạng xã hội cho mục đích tìm kiếm thông tin, tài liệu phục vụ học tập, giải trí sau khi đã hoàn thành các việc cần thiết.

Đặc biệt, tích cực tăng cường giao lưu kết bạn, học tập và tham gia các buổi trải nghiệm, ngoại khóa do trường, lớp tổ chức nhằm trang bị các kỹ năng sống cần thiết cho bản thân

5. Cần nắm rõ Bộ Quy tắc ứng xử trên mạng xã hội

Người dùng tài khoản trên mạng xã hội, các em cũng cần nắm rõ một số quy định của pháp luật, như: Luật Báo chí năm 2016, Luật An ninh mạng, Bộ Quy tắc ứng xử trên mạng xã hội năm 2021, Nghị định số 15/2020/NĐ-CP về quy định xử phạt hành chính trong lĩnh vực bưu chính, viễn thông, tần số vô tuyến điện, công nghệ thông tin và giao dịch điện tử. Nếu không có nhiều thời gian thì tối thiểu cũng cần đọc hết điều 4 của Bộ Quy tắc ứng xử trên mạng xã hội, gồm 8 khoản như sau:

1. *Tìm hiểu và tuân thủ các điều khoản hướng dẫn sử dụng của nhà cung cấp dịch vụ mạng xã hội trước khi đăng ký, tham gia mạng xã hội.*

2. *Nên sử dụng họ, tên thật cá nhân, tên hiệu thật của tổ chức, cơ quan và đăng ký với nhà cung cấp dịch vụ để xác thực tên hiệu, địa chỉ trang mạng, đầu mối liên lạc khi tham gia, sử dụng mạng xã hội.*

3. *Thực hiện biện pháp tự quản lý, bảo mật tài khoản mạng xã hội và nhanh chóng thông báo tới các cơ quan chức năng, nhà cung cấp dịch vụ khi tài khoản tổ chức, cá nhân bị mất quyền kiểm soát, bị giả mạo, lợi dụng và sử dụng vào mục đích không lành mạnh, ảnh hưởng đến an ninh quốc gia và trật tự an toàn xã hội, ảnh hưởng đến quyền và lợi ích hợp pháp của tổ chức, cá nhân.*

4. *Chia sẻ những thông tin có nguồn chính thống, đáng tin cậy.*

5. *Có các hành vi, ứng xử phù hợp với những giá trị đạo đức, văn hóa, truyền thống của dân tộc Việt Nam; không sử dụng từ ngữ gây thù hận, kích động bạo lực, phân biệt vùng miền, giới tính, tôn giáo.*

6. *Không đăng tải những nội dung vi phạm pháp luật, các thông tin xúc phạm danh dự, nhân phẩm ảnh hưởng đến quyền và lợi ích hợp pháp của các tổ chức, cá nhân khác; sử dụng ngôn ngữ phản cảm, vi phạm thuần phong mỹ tục; tung tin giả, tin sai sự thật; quảng cáo, kinh doanh dịch vụ trái phép... gây bức xúc trong dư luận xã hội, ảnh hưởng đến trật tự an toàn xã hội.*

7. *Khuyến khích sử dụng mạng xã hội để tuyên truyền, quảng bá về đất nước - Con người, văn hóa tốt đẹp của Việt Nam, chia sẻ thông tin tích cực, những tấm gương người tốt, việc tốt.*

8. *Vận động người thân trong gia đình, bạn bè, những người xung quanh tham gia giáo dục, bảo vệ trẻ em, trẻ vị thành niên sử dụng mạng xã hội một cách an toàn, lành mạnh.*

QUY TẮC ỨNG XỬ CHUNG

- TÔN TRỌNG, TUÂN THỦ PHÁP LUẬT
- LÀNH MẠNH
- AN TOÀN, BẢO MẬT THÔNG TIN
- TRÁCH NHIỆM

Hình : Quy tắc ứng xử chung trên MXH

Kết luận: Tóm lại, ứng dụng mạng xã hội: cái gốc vẫn là ý thức trách nhiệm, vì lợi ích chung. Vì vậy, Các em hãy sử dụng mạng xã hội một cách thông minh, thân

thiện để lan tỏa những giá trị tốt đẹp. Hãy tự quản lý thời gian sử dụng, ứng xử đúng mực, có văn hóa khi giao tiếp trên mạng xã hội, sáng suốt kiểm chứng tính xác thực của những thông tin mà mình quan tâm. Nâng cao tinh thần trách nhiệm của mình trong việc chia sẻ thông tin trên mạng xã hội. Có như vậy, mạng xã hội mới thực sự trở thành công cụ đắc lực để lan tỏa những điều tốt đẹp trong không gian mạng và trong cuộc sống.

Trên đây là các kỹ năng cơ bản nhất khi sử dụng mạng xã hội, góp phần xây dựng môi trường mạng ngày càng lành mạnh, và giúp các em sử dụng MXH một cách tích cực và hiệu quả.

Quét mã QRCode để nhận tài liệu điện tử

Tài liệu lưu hành nội bộ